ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΤΑ ΜΗΤΡΩΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Μεταπτυχιακή εργασία

του Κωνσταντίνου Θ. Παπαγεωργίου

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Αθηνά Α. Σιπητάνου, Επίκουρη Καθηγήτρια
Εξεταστής: Αχιλλέας Γ. Καψάλης, Καθηγητής

Θεσσαλονίκη
Ιούλιος, 2008

Copyright © Κωνσταντίνος Θ. Παπαγεωργίου, 2008
Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της μεταπτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας δεν υποδηλώνει απαραιτήτως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Προλογικό σημείωμα 6

Εισαγωγή 7
Αναγκαιότητα και στόχος 7
Μεθοδολογική προσέγγιση 11

1. Θεωρητικές προσεγγίσεις της εκπαίδευσης εκπαιδευτών ενηλίκων 15
1.1. Γενικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευτών ενηλίκων και των προγραμμάτων εκπαίδευσης εκπαιδευτών 15
1.2. Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του εκπαιδευτή ενηλίκων 17
1.3. Το περιεχόμενο των προγραμμάτων εκπαίδευσης εκπαιδευτών 20
1.4. Ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων 22

2. Η εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων στην Ελλάδα: Προγράμματα φορέων παροχής δια βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης 26
2.1. Ιστορική αναδρομή της εκπαίδευσης των εκπαιδευτών ενηλίκων (20ος αιώνας) 28
2.2. Η εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων στο Εθνικό Κέντρο Πιστοποίησης Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ε.ΚΕ.ΠΙΣ.) 34
2.2.1. Το πρόγραμμα «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης» του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (2006-2007) 36
2.3. Η εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας 48
2.3.1. Το πρόγραμμα «Επιμόρφωση Εκπαιδευτών Ενηλίκων» του Πανεπιστημίου Μακεδονίας (2006-2008) 49
2.4. Η εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων στο Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ι.Δ.ΕΚ.Ε.) 56
2.4.1. Το πρόγραμμα «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων» του Ι.Δ.ΕΚ.Ε. (2007-2008) 58
2.5. Η εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων στο Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Κ.Δ.Δ.Α.) 67
2.5.1. Το πρόγραμμα «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών σε Ηλεκτρονική Μάθηση»

του Ε.Κ.Δ.Δ.Α. (2008) 69
2.6. Η εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων στον Οργανισμό Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ο.Ε.Ε.Κ.) 70
2.6.1. Το πρόγραμμα «Επιμόρφωση Εκπαιδευτών Δημόσιων και Ιδιωτικών Ι.Ε.Κ.» του Ο.Ε.Ε.Κ. 73

3. Η εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων στην Ελλάδα: Μεταπτυχιακά προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων 79
3.1. Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τομέα Παιδαγωγικής του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής του Α.Π.Θ. (1993-1994) 79
3.2. Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Πατρών (1993-1994) 83
3.3. Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών (1994-1995) 87
3.4. Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας (2004-2005) 93
3.5. Το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα στην Εκπαίδευση Ενηλίκων του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (2003-2004) 95

4. Τα μητρώα εκπαιδευτών ενηλίκων στην Ελλάδα 99
4.1. Τα Μητρώα Εκπαιδευτών Σ.Ε.Κ. του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. 99
4.2. Το Μητρώο Κύριου Διδακτικού Προσωπικού του Ε.Κ.Δ.Δ.Α. 110
4.3. Το Μητρώο Εισηγητών του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.) 112
4.4. Το Μητρώο Εκπαιδευτών του Ι.Δ.ΕΚ.Ε. 113

Συμπεράσματα 116

Βιβλιογραφία 122
Βιβλία και άρθρα 122
Νομοθετικά κείμενα 125
Πηγές 128
Ιστοσελίδες διαδικτύου 133

ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ

Α.Ε.Ι.	Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
Α.Π.Θ.	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε.	Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης
Γ.Γ.Ε.Ε.	Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων
Γ.Γ.Λ.Ε.	Γενική Γραμματεία Λαϊκής Επιμόρφωσης
Γ.Σ.Ε.Ε.	Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας
Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.	Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας
Δ.Ε.Π.	Διδακτικό και Επιστημονικό Προσωπικό
Ε.Α.Π.	Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Ε.Δ.Ε.	Ελληνική Εταιρεία Διοίκησης Επιχειρήσεων
Ε.Κ.Δ.Δ.Α.	Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης
Ε.ΚΕ.ΠΙΣ.	Εθνικό Κέντρο Πιστοποίησης Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης
ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ.	Ελληνικό Κέντρο Παραγωγικότητας
Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ.	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής
Ε.Σ.Ε.Ε.	Εθνική Συνομοσπονδία Ελληνικού Εμπορίου
Ε.Σ.Ε.Ε.Κ.	Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης
Ε.Σ.Ε.Κ.Α.	Εθνικό Συμβούλιο Επαγγελματικής Κατάρτισης και Απασχόλησης
Ε.Σ.Υ.Ε.	Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας
Η/Υ	Ηλεκτρονικός Υπολογιστής
Θ.Ε.	Θεματική Ενότητα
Ι.Δ.Ε.	Ινστιτούτο Δια βίου Εκπαίδευσης
Ι.Δ.ΕΚ.Ε.	Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων
Ι.Ε.Κ.	Ινστιτούτο Επαγγελματικής Κατάρτισης
Ι.Κ.Υ.	Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών
ΙΝ.ΕΠ.	Ινστιτούτο Επιμόρφωσης
Κ.Ε.Ε.	Κέντρο Εκπαίδευσης Ενηλίκων
Κ.Ε.Ε.ΕΝ.ΑΠ.	Κέντρο Εκπαίδευσης και Επιμόρφωσης Ενηλίκων από Απόσταση Κατάρτισης
Κ.Ε.Κ.	Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης
ΚΕ.Σ.Υ.Υ.	Κέντρο Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών
Κ.Π.Α.	Κέντρο Προώθησης Απασχόλησης
Κ.Π.Σ.	Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης
Λ.Α.Ε.Κ.	Λογαριασμός για την Απασχόληση και την Επαγγελματική Κατάρτιση
Μ.Μ.Ε.	Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
Ν.Ε.Λ.Ε.	Νομαρχιακή Επιτροπή Λαϊκής Επιμόρφωσης

Ο.Α.Α.Α.	Οργανισμός Απασχολήσεως και Ασφαλίσεως Ανεργίας
Ο.Α.Ε.Δ.	Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
Ο.Γ.Ε.Ε.Κ.Α.	Οργανισμός Γεωργικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης Κατάρτισης και Απασχόλησης
Ο.Ε.Ε.Κ.	Οργανισμός Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης
Π.ΙΝ.ΕΠ.	Περιφερειακό Ινστιτούτο Επιμόρφωσης
Π.Μ.Σ.	Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
Σ.Δ.Ε.	Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας
Σ.Ε.Β.	Σύνδεσμος Ελλήνων Βιομηχάνων
Σ.Ε.Κ.	Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Κατάρτιση
Σ.Τ.ΕΠ.	Στατιστική Ταξινόμηση Επαγγελμάτων
Σ.Υ.Υ.	Συνοδευτικές Υποστηρικτικές Υπηρεσίες
Σχ.Γ.	Σχολή Γονέων
Τ.Ε.Ε.	Τεχνικό Επαγγελματικό Εκπαιδευτήριο
Τ.Ε.Ι.	Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
Τ.Ε.Λ.	Τεχνικό Επαγγελματικό Λύκειο
Τ.Ε.Σ.	Τεχνική Επαγγελματική Σχολή
Τ.Π.Ε.	Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας
ΥΠ.Ε.Π.Θ.	Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων
Φ.Ε.Κ.	Φύλλο Εφημερίδος της Κυβερνήσεως

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Η εκπόνηση της παρούσας μελέτης, η οποία στηρίχτηκε στο ενδιαφέρον μου για το πεδίο της Εκπαίδευσης Ενηλίκων, και πιο συγκεκριμένα την εκπαίδευση και πιστοποίηση του Εκπαιδευτή Ενηλίκων στην Ελλάδα, υπήρξε κοπιώδης αλλά και εξαιρετικά ενδιαφέρουσα. Η επαφή μου με το επιστημονικό πεδίο της Εκπαίδευσης Ενηλίκων έχει χρονική αφετηρία το τρίτο έτος σπουδών στο Τμήμα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής, κατεύθυνση Συνεχούς Εκπαίδευσης, και συνεχίστηκε με τη φοίτηση και ολοκλήρωση του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του ιδίου Τμήματος, στην κατεύθυνση της Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω όσους συνέβαλαν ή διευκόλυναν με τον τρόπο τους την πραγματοποίηση αυτού του πονήματος.

Τις ειλικρινείς μου ευχαριστίες απευθύνω στην επίκουρη καθηγήτρια Αθηνά Σιπητάνου, η οποία επιτέλεσε το έργο της πρώτης επόπτριας αυτής της εργασίας, για τις σημαντικές υποδείξεις της που συνέβαλαν στην αρτιότερη διαμόρφωση του περιεχομένου και της δομής της μελέτης, και τη σταθερή ενθάρρυνσή της καθ' όλη τη διάρκεια της συγγραφής.

Από την καρδιά μου ευχαριστώ, επίσης, τον καθηγητή Αχιλλέα Καψάλη, δεύτερο επόπτη της εργασίας, για τις ιδιαίτερα πολύτιμες συμβουλές του, τη διαρκή στήριξη και την εποικοδομητική και γόνιμη συνεργασία που είχαμε.

Ακόμη, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους κ.κ. Καθηγητές του Τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής, καθώς και τις συναδέλφους Θωμαή Δημητριάδου και Γενοβέφα Παπαδήμα, τη μεν πρώτη για τη βοήθεια στη συλλογή ορισμένων χρήσιμων δεδομένων, τη δε δεύτερη για τις σημαντικές διευκρινίσεις που μου προσέφερε πάνω σε ορισμένα θέματα της μελέτης.

Τέλος, να ευχαριστήσω την οικογένειά μου και τα οικεία μου πρόσωπα, που στάθηκαν δίπλα μου σε αυτό το δύσκολο έργο καθώς και για τη συνεχή στήριξη και εμπιστοσύνη τους σε κάθε μου προσπάθεια.

Κωνσταντίνος Θ. Παπαγεωργίου
Θεσσαλονίκη, Ιούλιος 2008

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«Ο Πάολο Φρέιρε υποστηρίζει ότι οι προνομιούχοι εκπαιδευτές πρέπει να πεθάνουν, ψυχολογικά, και να αναγεννηθούν όσον αφορά στον τρόπο της ίσης αντιμετώπισης των ατόμων, μία διαδικασία που προϋποθέτει συνεχή μάθηση»[1]

Αναγκαιότητα και στόχος

Η σημερινή ταχέως εξελισσόμενη κοινωνία της γνώσης βιώνει πολλαπλές αλλαγές και συνεχείς μετεξελίξεις σε όλους του τομείς, με αποτέλεσμα να προκύπτει ανάγκη για συνεχή προσαρμογή του ανθρώπου σε καινούργια δεδομένα. Καταλυτική, στην παρούσα κατάσταση, αποδεικνύεται η σημασία της εκπαίδευσης, και, ειδικότερα, της εκπαίδευσης ενηλίκων. Η εκπαίδευση ενηλίκων, αλλά και η γενικότερη ιδέα της δια βίου μάθησης που αποσκοπεί, μεταξύ των άλλων, και στην ευημερία του ατόμου, καλείται να ικανοποιήσει την ανάγκη του πολίτη για την απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων που θα τον βοηθήσουν να προετοιμαστεί και να αντιμετωπίσει τις σύγχρονες κοινωνικοοικονομικές, πολιτικές και πολιτιστικές προκλήσεις.

Η ραγδαία ανάπτυξη του πεδίου της εκπαίδευσης ενηλίκων αποτελεί στις μέρες μας ένα φαινόμενο παγκόσμιας εμβέλειας. Ο πολλαπλασιασμός των φορέων που προσφέρουν προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων και συνεχιζόμενης κατάρτισης συνεπάγεται και αύξηση του ανθρώπινου δυναμικού που εμπλέκεται στο σχεδιασμό, την οργάνωση και την υλοποίηση των προγραμμάτων αυτών. Ως εκ τούτου, κρίνεται άμεση και επιτακτική η ανάγκη ώστε αυτό το ανθρώπινο δυναμικό να είναι άρτια εκπαιδευμένο.

Ο εκπαιδευτής ενηλίκων αποτελεί βασικό συντελεστή στην εκπαιδευτική διαδικασία που λαμβάνει χώρα στο πλαίσιο της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης. Ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων στις μεταβαλλόμενες κοινωνικές συνθήκες, με τη ραγδαία ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών, την ταχεία παραγωγή, ανανέωση και διάδοση της γνώσης και, ακολούθως, την ταχεία απαξίωση των γνώσεων που έχουν κατακτηθεί, είναι σημαντικός. Ο εκπαιδευτής είναι αυτός που θα φέρει τους ενηλίκους σε επαφή με τη γνώση, που θα σχεδιάσει, θα οργανώσει, θα συντονίσει και θα αξιολογήσει τα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, και στη συνέχεια θα αναπτύξει νέες, ευέλικτες μορφές εκπαίδευσης, συμβάλλοντας έτσι στην πολύπλευρη ανάπτυξη των ενηλίκων και στην προσαρμογή τους στο εκάστοτε κοινωνικό

[1] Thompson, D. (1985). Freire, Paulo (b. 1921). In: Thomas, J. & Elsey, B. (eds.). *International Biography of Adult Education*. Nottingham: Department of Adult Education, University of Nottingham, p. 185.

συγκείμενο[2]. Με άλλα λόγια, είναι διαμεσολαβητής ανάμεσα στο άτομο και το αντικείμενο της μάθησής αυτού.

Παρόλο που έχει πραγματοποιηθεί σημαντική μετατόπιση της έμφασης από την «εκπαίδευση» προς τη «μάθηση» κατά τις τελευταίες δεκαετίες, ο ρόλος του εκπαιδευτή παραμένει ουσιαστικός. Αναμφισβήτητα, είναι κομβικής σημασίας να κατανοήσει κανείς τον τρόπου με τον οποίο μαθαίνουν οι ενήλικοι καθώς και αυτόν με τον οποίο μπορεί να διευκολυνθεί η μαθησιακή διαδικασία. Εντούτοι, είναι εξίσου σημαντικό το γεγονός ότι εκείνοι που εμπλέκονται επαγγελματικά σε αυτή τη διαδικασία δεν είναι απλώς «διεκπεραιωτές» αλλά ενεργά κομβικά στοιχεία στην αλλαγή[3].

Πέρα, όμως, από τον καίριας σημασίας ρόλο που επιτελεί ο εκπαιδευτής κατά τη μαθησιακή διαδικασία, εξίσου σημαντική κρίνεται και η συμβολή του στη διασφάλιση της ποιότητας των προγραμμάτων. Εφόσον η υλοποίηση προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων προϋποθέτει την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων, προβάλλεται έντονο το ενδιαφέρον για έλεγχο της αποτελεσματικότητας της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Ένας από τους σημαντικούς παράγοντες που κρίνονται απαραίτητοι για τη διασφάλιση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων είναι η ικανότητα των εκπαιδευτών. Με τον όρο ικανότητα εννοείται η κατοχή από μέρους του εκπαιδευτή επαρκών γνώσεων, δεξιοτήτων, εμπειριών, και κατάλληλων στάσεων. Ειδικότερα, το επιστημονικό υπόβαθρο, η πληρότητα γνώσεων, η εκπαιδευτική εμπειρία, η γνώση μεθόδων κατάρτισης ενηλίκων και η μεταδοτικότητα αποτελούν ελάχιστες προϋποθέσεις οι οποίες εξασφαλίζουν την καταλληλότητα ενός εκπαιδευτή για την υλοποίηση ενός εκπαιδευτικού προγράμματος και διασφαλίζουν την επιτυχή απόδοση στο ρόλο του[4]. Η ύπαρξη, βέβαια, των παραπάνω από την πλευρά του εκπαιδευτή δεν εγγυάται εξ ορισμού την επιτυχή εξέλιξη ενός προγράμματος, ωστόσο, θέτει τα θεμέλια ώστε να υπάρχουν ικανές προοπτικές υλοποίησης ενός αποτελεσματικού προγράμματος.

Η αναγκαιότητα της εκπαίδευσης των εκπαιδευτών αναδεικνύεται και μέσα από κείμενα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο Λευκό Βιβλίο για την εκπαίδευση και την κατάρτιση «Διδασκαλία και μάθηση: Προς την κοινωνία της γνώσης», η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προβληματίζεται σχετικά με την ανάπτυξη της ευελιξίας των συστημάτων εκπαίδευσης και με το:

---

[2] Κουτσονίκος, Γ. & Κατσιγιάννη, Μ. (2003). Ο ρόλος του διαδικτύου στην ενημέρωση στελεχών και εκπαιδευτών ενηλίκων. Στο: Βεργίδης, Δ. (επιμ.) *Εκπαίδευση Ενηλίκων. Συμβολή στην εξειδίκευση στελεχών και εκπαιδευτών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, σ. 51-52.

[3] Steele, Τ. (2006). Ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων στην εποχή της «δια βίου μάθησης» και της παγκοσμιοποίησης (μτφρ. Ευτυχία Φιριπή, Αθανάσιος Κουτσοκλένης). Στο: Καψάλης, Α. & Παπασταμάτης, Α. (επιμ.) *Επαγγελματισμός στη συνεχιζόμενη εκπαίδευση*. Αθήνα: Τυπωθήτω Γιώργος Δαρδανός, σ. 44.

[4] Παπαστεφανάκη, Σ. (2002). *Ανάπτυξη και αξιολόγηση των ικανοτήτων των εκπαιδευτών ενηλίκων*. Θεσσαλονίκη: Αφοι Κυριακίδη, σ. 14. Βλ. και Γεωργιακώδης, Φ. (2005). Ποιοτική αξιολόγηση των χαρακτηριστικών των υποψήφιων εκπαιδευτών ενηλίκων. *Εκπαίδευση Ενηλίκων*, τεύχος 5, σ. 29-30.

πώς μπορεί να διατηρηθεί και να αυξηθεί το status των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών, παρακινώντας τους ταυτόχρονα να ικανοποιήσουν τις πολλαπλές ανάγκες της κοινωνίας της μάθησης.

καθώς και:

πώς μπορούν να προετοιμαστούν οι εκπαιδευτικοί και οι εκπαιδευτές για την ανάπτυξη των σκοπών της εκπαίδευσης και των επακόλουθων τροποποιήσεων των διδακτικών μεθόδων και εργαλείων[5].

Στο Υπόμνημα για την εκπαίδευση καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνωρίζει ότι:

Η διδασκαλία ως επαγγελματικός ρόλος αντιμετωπίζει αποφασιστικές αλλαγές στις επερχόμενες δεκαετίες: οι εκπαιδευτικοί και οι εκπαιδευτές γίνονται καθοδηγητές, μέντορες και διαμεσολαβητές. Ο ρόλος τους – ο οποίος είναι εξαιρετικά σημαντικός – είναι να βοηθήσουν και να στηρίξουν τους μαθητευομένους οι οποίοι, στο μέτρο του δυνατού, φροντίζουν για τη δική τους μάθηση. Η ικανότητα ανάπτυξης και εφαρμογής ανοικτών και συμμετοχικών διδακτικών και μαθησιακών μεθόδων θα πρέπει εφεξής να αποτελεί μία απαραίτητη επαγγελματική δεξιότητα για τους εκπαιδευτικούς και τους εκπαιδευτές[6].

Αντίστοιχα, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αναφέρει σε έκθεση σχετικά με το παραπάνω Υπόμνημα πως:

ο εκπαιδευτικός, ως καίριο πρόσωπο σε μια κοινωνία της γνώσης, πρέπει να διαθέτει πρόσβαση σε δυνατότητες αναβάθμισης των γνώσεών του και σε ευρύτερο φάσμα επιμόρφωσης που να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της κοινωνίας και, λόγω της σπουδαιότητας του κοινωνικού του ρόλου, σε ανάλογες αποδοχές και στην προσήκουσα αναγνώριση της δραστηριότητάς του[7].

Τέλος, η Ανακοίνωση της Επιτροπής για την πραγμάτωση μιας ευρωπαϊκής περιοχής δια βίου μάθησης, καθιστά γνωστό ότι:

Νέες μέθοδοι διδασκαλίας και μάθησης θέτουν υπό αμφισβήτηση τους παραδοσιακούς ρόλους και τις αρμοδιότητες των εκπαιδευτικών, των εκπαιδευτών και άλλων συντελεστών της μάθησης. Υπάρχει, επομένως, μία επιτακτική ανάγκη να αναπτυχθεί η κατάρτισή τους, μεταξύ άλλων και σε πολυπολιτισμικές ικανότητες, ώστε να εξασφαλιστεί ότι διαθέτουν την ικανότητα και το κίνητρο να αντιμετωπίσουν τις νέες προκλήσεις, και να προωθήσουν την ανεκτικότητα και τις δημοκρατικές αξίες[8].

---

[5] European Commission (1995). *Teaching and learning: Towards the learning society*. White Paper on education and training, chapter IV, section B.

[6] European Commission (2000). *A Memorandum on Lifelong Learning*. Brussels, 30.10.2000, SEC (2000) 1832, p. 14.

[7] Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2001). *Έκθεση σχετικά με το Υπόμνημα της Επιτροπής σχετικά με την εκπαίδευση καθόλη της διάρκεια της ζωής*. Επιτροπή Πολιτισμού, Νεότητας, Παιδείας, Μέσων Ενημέρωσης και Αθλητισμού, Εισηγήτρια: Kathleen Van Brempt, A5-0322/2001, σ. 11.

[8] European Commission (2001). *Making a European Area of Lifelong Learning a Reality*. Communication from the Commission. Brussels, 21.01.2001, COM (2001) 678 final, pp. 23-24.

Στο πλαίσιο, λοιπόν, της παραπάνω αναγνώρισης της σημασία του ρόλου του εκπαιδευτή, το Μάρτιο του 2001 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επικύρωσε τρεις στρατηγικούς στόχους και δεκατρείς κεντρικές στοχεύσεις, που θα έπρεπε να επιτευχθούν με ορίζοντα το 2010, ώστε τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης των κρατών-μελών της Ε.Ε. να συνδυάζουν ποιότητα, πρόσβαση και άνοιγμα στον κόσμο[9]. Ο πρώτος στρατηγικός στόχος αφορά τη βελτίωση της ποιότητας και της αποδοτικότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ε.Ε., ενώ η πρώτη στόχευση, που εντάσσεται στον παραπάνω στόχο, είναι η βελτίωση της εκπαίδευσης και κατάρτισης για εκπαιδευτικούς και εκπαιδευτές[10].

Σύμφωνα με την παραπάνω επιδίωξη, καλούνται τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. να βελτιώσουν την εκπαίδευση και την κατάρτιση των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών που ασχολούνται με τη δια βίου μάθηση και είναι οι βασικότεροι συντελεστές στην καθολική στρατηγική προς μια κοινωνία και οικονομία βασισμένη στη γνώση, ώστε να αποκτήσουν τις απαιτούμενες διδακτικές δεξιότητες για την κοινωνία της γνώσης. Χρειάζεται, δηλαδή, να βελτιώσουν τους τρόπους με τους οποίους οι εκπαιδευτικοί και οι εκπαιδευτές προετοιμάζονται και υποστηρίζονται για το ρόλο τους, έτσι ώστε οι δεξιότητές τους να ανταποκρίνονται τόσο στις μεταβολές της κοινωνίας όσο και στις προσδοκίες των διάφορων ενδιαφερόμενων ομάδων εκπαίδευσης. Η κατάρτιση πρέπει να δίνει τη δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς και τους εκπαιδευτές να παρέχουν κίνητρα στους μαθητευομένους τους, όχι μόνο για να μάθουν τις επαγγελματικές δεξιότητες που απαιτούνται, αλλά και για να αναλάβουν την ευθύνη για το μοναδικό και προσωπικό δρόμο προς τη γνώση, ο οποίος και μόνο μπορεί να παράσχει τις απαιτούμενες ικανότητες για την κοινωνία και την εργασία σήμερα. Επιπλέον, σημαντική κρίνεται και η ενίσχυση της ελκυστικότητας του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού και του εκπαιδευτή, το οποίο αντιμετωπίζει μαζικές ανάγκες στελέχωσης εξαιτίας της γήρανσης του πληθυσμού των διδασκόντων, ώστε να προσελκυσθούν και να παραμείνουν άτομα με προσόντα, ικανά να ανταποκριθούν στο σύνθετο αυτό ρόλο[11].

Λαμβάνοντας, συνεπώς, υπόψη όλα τα παραπάνω, καταλήγει κανείς στο συμπέρασμα ότι ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων στην κοινωνία της γνώσης θεωρείται εξαιρετικά σημαντικός. Η συνεχής εκπαίδευση των εκπαιδευτών στοχεύει στην παρακολούθηση των

---

[9] Το 2002, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε ένα λεπτομερές πρόγραμμα εργασιών για την υλοποίηση των στόχων αυτών, που έγινε γνωστό με τον τίτλο «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010».

[10] Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2003). *«Εκπαίδευση & Κατάρτιση 2010»: Επείγουσα ανάγκη μεταρρυθμίσεων για να επιτύχει η Στρατηγική της Λισσαβώνας.* Ανακοίνωση της Επιτροπής. Βρυξέλλες, 11.11.2003, COM (2003) 685 τελικό.

[11] Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (2002). *Ψήφισμα του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 2002 για τη δια βίου μάθηση.* Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 9.7.2002, C 163/1. Βλ. και European Commission – Directorate General for Education and Culture (2002). *Education and training in Europe: diverse systems, shared goals for 2010. The work programme on the future objectives of education and training systems.* Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. Βλ. και Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2001). *Οι συγκεκριμένοι μελλοντικοί στόχοι των εκπαιδευτικών συστημάτων*. Έκθεση της Επιτροπής. Βρυξέλλες, 31.01.2001, COM (2001) 59 final.

εξελίξεων τόσο σε κοινωνικοπολιτισμικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο συγκεκριμένων αναγκών ατόμων ή ομάδων[12].

Πρόθεση της εν λόγω εργασίας είναι να εξετάσει ζητήματα που αφορούν στην εκπαίδευση του εκπαιδευτή ενηλίκων ώστε να δοθεί στον αναγνώστη μια κατά το δυνατό πλήρης εικόνα του συγκεκριμένου ειδικού τομέα εκπαίδευσης. Στόχος του γράφοντος είναι να παρουσιάσει την εκπαίδευση του εκπαιδευτή ενηλίκων τόσο σε θεωρητικό επίπεδο, μέσα από τις απόψεις των θεωρητικών του πεδίου όσον αφορά στα χαρακτηριστικά, τους ρόλους και τις μορφές εκπαίδευσης του εκπαιδευτή, όσο και σε επίπεδο πρακτικό, μελετώντας τις δυνατότητες εκπαίδευσης που παρέχονται καθώς και τα μητρώα εκπαιδευτών ενηλίκων που έχουν θεσπιστεί στην ελληνική επικράτεια.

Μεθοδολογική προσέγγιση

Η εργασία αυτή εντάσσεται στο πεδίο της Εκπαίδευσης Ενηλίκων και εστιάζει τον τομέα της Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών Ενηλίκων. Η μεθοδολογική προσέγγιση που ακολουθήθηκε είναι η αναλυτική και στη συνέχεια η συνθετική καταγραφή και επισκόπηση του ζητήματος της εκπαίδευσης των εκπαιδευτών ενηλίκων.

Με τον όρο «εκπαιδευτής ενηλίκων» στην παρούσα εργασία γίνεται αναφορά σε εκείνον τον επαγγελματία που αναλαμβάνει τη διδασκαλία ενηλίκων σε προγράμματα και δράσεις αρχικής και συνεχιζόμενης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, ενδοεπιχειρησιακής εκπαίδευσης και εκπαίδευσης ενηλίκων γενικότερα. Με τον όρο «εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων» δηλώνεται οποιαδήποτε εκπαίδευση που στοχεύει στην αναβάθμιση της ικανότητας όσων διδάσκουν ενηλίκους ή βοηθούν τη μάθηση των ενηλίκων[13].

Τα χρονικά όρια μέσα στα οποία παρακολουθεί η μελέτη το θέμα της εκπαίδευσης εκπαιδευτών είναι κυρίως από το 2001 έως και σήμερα, πραγματοποιώντας και μια σύντομη ιστορική αναδρομή των αντίστοιχων δράσεων κατά τη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα.

Για την αναζήτηση του υλικού της μελέτης πραγματοποιήθηκαν βιβλιογραφικές αναζητήσεις σε Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες, όπως στη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και του τομέα Παιδαγωγικής του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής του Α.Π.Θ., καθώς και στη βιβλιοθήκη του Ευρωπαϊκού Κέντρου για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης (CEDEFOP). Επίσης, έγινε αναζήτηση στην ERIC (Education Resources Information Center), μία διαδικτυακή ψηφιακή βιβλιοθήκη – βάση δεδομένων του Αμερικανικού Ινστιτούτου Εκπαιδευτικών Επιστημών (Institute of Education Sciences), που περιλαμβάνει έρευνες και πληροφορίες σχετικά με την εκπαίδευση.

---

[12] Καπαρελιώτης, Η. (2000). Δημιουργώντας τη φιλοσοφία της ποιοτικής αρχικής εκπαίδευσης και επιμόρφωσης του διδακτικού προσωπικού. *Διοικητική Ενημέρωση*, τεύχος 16, σ. 70-74.

[13] Duke, C. (1989). Training of Adult Educators. In: Titmus, C. J. (ed.) *Lifelong education for adults: an international handbook*. Oxford: Pergamon Press, p. 361.

Επιπλέον, πραγματοποιήθηκε αναζήτηση σε ξένα επιστημονικά περιοδικά με κριτές, και συγκεκριμένα στα παρακάτω:

- Adult Education Quarterly (εκδ. American Association for Adult and Continuing Education)[14]
- Studies in Continuing Education (εκδ. RoutLedge)[15]
- New Directions for Adult and Continuing Education (εκδ. Wiley Periodicals Inc.)[16]
- International Journal of Lifelong Education (εκδ. RoutLedge)[17]

τα οποία ήταν διαθέσιμα μέσω του συστήματος της βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Ακόμη, πραγματοποιήθηκε αναζήτηση και σε ελληνικά επιστημονικά περιοδικά, τα οποία λειτουργούν με το σύστημα των κριτών, και συγκεκριμένα στα ακόλουθα:

- Παιδαγωγική Επιθεώρηση (Παιδαγωγική Εταιρεία Ελλάδος)[18]
- Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας)[19]
- Μακεδνόν (Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας)[20]
- Μέντορας (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο)[21]
- Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο)[22]
- Επιστήμες της Αγωγής (Πανεπιστήμιο Κρήτης)[23]
- Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών (Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών),[24]

καθώς και στο περιοδικό «Εκπαίδευση Ενηλίκων»[25], ενημερωτική έκδοση της Επιστημονικής Ένωσης Εκπαίδευσης Ενηλίκων.

---

[14] Μελετήθηκαν τα τεύχη του 1999 [49(1), 49(2), 49(3), 50(1)], 2000 [50(2), 50(3), 50(4), 51(1)], 2001 [51(2), 51(3), 51(4), 52(1)], 2002 [52(2), 52(3), 52(4), 53(1)], 2003 [53(2), 53(3), 53(4), 54(1)], 2004 [54(2), 54(3), 54(4), 55(1)], 2005 [55(2), 55(3), 55(4), 56(1)], και 2006 [56(2), 56(3), 56(4), 57(1)].

[15] Μελετήθηκαν τα τεύχη του 2000 [22(1), 22(2)], 2001 [23(1), 23(2)], 2002 [24(1), 24(2)], 2003 [25(1), 25(2)], 2004 [26(1), 26(2), 26(3)], 2005 [27(1), 27(2), 27(3)], και 2006 [28(1), 28(2), 28(3)].

[16] Μελετήθηκαν τα τεύχη του 1997 (73-76), 1998 (77-80), 1999 (81-84), 2000 (85-88), 2001 (89-92), 2002 (93-96), 2003 (97-100), 2004 (101-104), 2005 (105-108), και 2006 (109-111).

[17] Μελετήθηκαν τα τεύχη του 1999 [18(1), 18(2), 18(3), 18(4), 18(5), 18(6)], 2000 [19(1), 19(2), 19(3), 19(4), 19(5), 19(6)], 2001 [20(1-2), 20(3), 20(4), 20(5), 20(6)], 2002 [21(1), 21(2), 21(3), 21(4), 21(5), 21(6)], 2003 [22(1), 22(2), 22(3), 22(4), 22(5), 22(6)], 2004 [23(1), 23(2), 23(3), 23(4), 23(5), 23(6)], 2005 [24(1), 24(2), 24(3), 24(4), 24(5), 24(6)], και 2006 [25(1), 25(2), 25(3), 25(4), 25(5), 25(6)].

[18] Μελετήθηκαν τα τεύχη του 1984 (1), 1985 (2, 3), 1986 (4, 5), 1987 (6, 7), 1988 (8, 9), 1989 (10), 1990 (11), 1992 (16, 17), 1993 (18, 19), 1996 (23, 24), 1997 (25, 26), 1998 (27, 28), 1999 (29), 2000 (30), 2001 (31, 32), 2002 (32, 34), 2003 (36), 2004 (37, 38), και 2005 (39, 40, 41).

[19] Μελετήθηκαν τα τεύχη του 1989 (1), 1990 (2, 3), 1991 (4, 5, 6), 1992 (7, 8, 9), 1993 (10, 11, 12), 1994 (13, 14, 15), 1995 (16, 17), 1996 (18, 19, 20), 1997 (21, 22), 1998 (23, 24), 1999 (25-26, 27), 2000 (28, 29), 2001 (30, 31), 2002 (32, 33, 34), 2003 (35, 36).

[20] Μελετήθηκαν τα τεύχη του 1995 (1), 1997 (3), 1997-1998 (4), 1998 (5), 1999 (6), 2000 (7), 2001 (8), 2001-2002 (9), 2002 (10), 2003 (11), 2004 (12, 13), και 2005 (14).

[21] Μελετήθηκαν τα τεύχη του 1999 (1), 2000 (2), 2001 (3, 4), 2002 (5, 6), 2003 (7), 2005 (8), και 2006 (9).

[22] Μελετήθηκαν τα τεύχη του 1999 (1), 2001 (4, 5), 2002 (6, 7), 2003 (8), 2004 (9), 2005 (10), και 2006 (11).

[23] Μελετήθηκαν τα τεύχη του 2000 (1-3), 2001 (1, 2-3), 2002 (1, 2, 3, Θεματικό τεύχος), 2003 (1, 2, 3, Θεματικό τεύχος), 2004 (1, Θεματικό τεύχος), και 2005 (1, 2, Θεματικό τεύχος).

[24] Πραγματοποιήθηκε ηλεκτρονική αναζήτηση, μέσω της ιστοσελίδας του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών, http://www.ekke.gr.

[25] Μελετήθηκαν τα τεύχη του 2004 (1, 2, 3), 2005 (4, 5, 6), 2006 (7, 8).

Επιπρόσθετα, πραγματοποιήθηκε αναζήτηση στους δικτυακούς τόπους των 21 Α.Ε.Ι.[26] της χώρας για προγράμματα εκπαίδευσης εκπαιδευτών ενηλίκων ή για μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών στην εκπαίδευση ενηλίκων.

Βασικό υλικό της εργασίας αυτής αποτέλεσαν πρωτογενείς πηγές, όπως Φύλλα Εφημερίδος της Κυβέρνησης με Νόμους, Προεδρικά Διατάγματα και Υπουργικές Αποφάσεις, προκηρύξεις και προσκλήσεις εκδήλωσης ενδιαφέροντος, εγκύκλιοι υλοποίησης προγραμμάτων, τεχνικά δελτία Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και άλλα.

Η παρούσα εργασία αποτελείται από την εισαγωγή, τρία κεφάλαια και τα συμπεράσματα.

Στην εισαγωγή επισημαίνεται η αναγκαιότητα της εκπαίδευσης των εκπαιδευτών ενηλίκων και συγκεκριμενοποιείται ο στόχος της μελέτης. Ακόμη, οριοθετείται το πεδίο της μελέτης, παρουσιάζεται η μεθοδολογική προσέγγιση που ακολουθήθηκε, το υλικό που μελετήθηκε και περιγράφεται η δομή της.

Στο κεφάλαιο με τίτλο «Θεωρητικές προσεγγίσεις της εκπαίδευσης εκπαιδευτών ενηλίκων» παρουσιάζονται τα στοιχεία που αντλήθηκαν από τη βιβλιογραφία και την αρθρογραφία που μελετήθηκε και αφορούν στον εκπαιδευτή ενηλίκων, την εκπαίδευσή του, τα χαρακτηριστικά και τους ρόλους του.

Στο επόμενο κεφάλαιο με τίτλο «Η εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων στην Ελλάδα: Προγράμματα φορέων παροχής δια βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης» πραγματοποιείται μία ιστορική αναδρομή της εκπαίδευσης των εκπαιδευτών ενηλίκων, η οποία εκτείνεται χρονικά μέχρι και τα τέλη του 20ου αιώνα. Ακόμη, παρουσιάζονται με αύξουσα χρονολογική σειρά εμφάνισής τους τα προγράμματα εκπαίδευσης εκπαιδευτών ενηλίκων που έχουν υλοποιηθεί ή υλοποιούνται στην Ελλάδα από οργανισμούς που, σύμφωνα με το Νόμο 3369/2005, συγκαταλέγονται στους *Φορείς παροχής δια βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης* και από Πανεπιστήμια. Τα προγράμματα αυτού του κεφαλαίου εξετάζονται ως προς επτά άξονες: την ταυτότητα του προγράμματος, τις θεματικές του ενότητες, τη μεθοδολογία εκπαίδευσης, τους εκπαιδευόμενους εκπαιδευτές, τους εκπαιδευτές εκπαιδευτών, το εκπαιδευτικό υλικό, και την αξιολόγηση των εκπαιδευομένων.

Στο κεφάλαιο με τίτλο «Η εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων στην Ελλάδα: Μεταπτυχιακά προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων» καταγράφονται με αύξουσα χρονολογική σειρά ίδρυσης τα Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών που προσφέρονται από τα Α.Ε.Ι. της χώρας. Συγκεκριμένα, παρουσιάζονται τέσσερα μεταπτυχιακά προγράμματα Α.Ε.Ι. και το σχετικό μεταπτυχιακό πρόγραμμα του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Ο λόγος που επιλέχθηκε να παρουσιαστούν και τα Προγράμματα

[26] Πραγματοποιήθηκε αναζήτηση στους δικτυακούς τόπους των Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, Πανεπιστημίου Πειραιά, Παντείου Πανεπιστημίου, Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών, Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης, Πανεπιστημίου Αιγαίου, Πανεπιστημίου Κρήτης, Πολυτεχνείου Κρήτης, Πανεπιστημίου Πάτρας, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Ιονίου Πανεπιστημίου, Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας Χαροκοπείου Πανεπιστημίου, Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών.

Μεταπτυχιακών Σπουδών είναι γιατί οι μελετητές του πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων αναφέρουν ότι μεταξύ των επιλογών που έχουν οι εκπαιδευτές ενηλίκων για να εκπαιδευτούν είναι και τα μεταπτυχιακά προγράμματα των Πανεπιστημίων[27]. Επιπλέον, στη χώρα μας ένας μεταπτυχιακός τίτλος σπουδών στην εκπαίδευση ενηλίκων θεωρείται κριτήριο για την πιστοποίηση των εκπαιδευτών ενηλίκων από φορείς του Δημοσίου[28].

Στο προτελευταίο κεφάλαιο, με τίτλο «Τα Μητρώα εκπαιδευτών ενηλίκων στην Ελλάδα» παρουσιάζονται τα μητρώα εκπαιδευτών που έχουν θεσπίσει κάποιοι φορείς. Με τον όρο «μητρώο» ορίζεται ο κατάλογος που διατηρεί ένας φορέας, στον οποίον εγγράφονται όσοι εκπαιδευτές πληρούν τις προϋποθέσεις που έχει θέσει ο εκάστοτε φορέας και από τον οποίο αντλούνται οι εκπαιδευτές για τα προγράμματα που ο ίδιος υλοποιεί. Η ένταξη στο Μητρώο συχνά παρέχει κι ένα είδος πιστοποίησης των προσόντων του εκπαιδευτή, γι' αυτό και φορείς παροχής δια βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης που δεν έχουν συστήσει μέχρι στιγμής μητρώα εκπαιδευτών[29], προσανατολίζονται προς αυτή την κατεύθυνση.

Στο τελευταίο κεφάλαιο, γίνονται οι τελικές διαπιστώσεις και διατυπώνονται τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την εξέταση του ζητήματος της εκπαίδευσης των εκπαιδευτών ενηλίκων.

---

[27] Jarvis, P. (2004). *Συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση. Θεωρία και πράξη* (μτφρ. Αλεξάνδρα Μανιάτη). Αθήνα: Μεταίχμιο, σ. 259. Βλ. και Jarvis, P. (2006). Εκπαίδευση και κατάρτιση εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών: Πλαίσιο Ευρωπαϊκής Πολιτικής (μτφρ. Γεώργιος Ζαρίφης). Στο: Καψάλης, Α. & Παπασταμάτης, Α. (επιμ.) *Επαγγελματισμός στη συνεχιζόμενη εκπαίδευση*. Αθήνα: Τυπωθήτω Γιώργος Δαρδανός, σ. 73. Βλ. και Steele, T. (2006), ό.π., σ. 57. Βλ. και Κελπανίδης, Μ. & Βρυνιώτη, Κ. (2004). *Διαβίου Μάθηση. Κοινωνικές προϋποθέσεις και λειτουργίες. Δεδομένα και διαπιστώσεις*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, σ. 200. Βλ. και Παπαστεφανάκη, Σ. (2002), ό.π., σ. 23.

[28] Ο κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στην εκπαίδευση ενηλίκων που επιθυμεί να ενταχθεί στο Υπομητρώο Πιστοποιημένων Εκπαιδευτών Εκπαιδευτών του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. απαλλάσσεται από την υποχρέωση παρακολούθησης πιστοποιημένου προγράμματος εκπαίδευσης εκπαιδευτών.

[29] Ενδεικτικά αναφέρεται ο Οργανισμός Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ο.Ε.Ε.Κ.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Θεωρητικές προσεγγίσεις της εκπαίδευσης εκπαιδευτών ενηλίκων

1.1. Γενικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευτών ενηλίκων και των προγραμμάτων εκπαίδευσης εκπαιδευτών

Στις μέρες μας, παρατηρείται ότι η πλειοψηφία όσων εμπλέκονται επαγγελματικά στο πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων είναι σε θέσεις εκπαιδευτών. Όπως λέγεται χαρακτηριστικά, *στην εκπαίδευση ενηλίκων μια μικρή σχετικώς ομάδα ειδικών προγραμματίζει και μια μεγάλη ομάδα μερικής απασχόλησης εφαρμόζει αυτό τον προγραμματισμό με τη διεξαγωγή μαθημάτων*[30]. Σύμφωνα με τους διαχωρισμούς που έχουν επικρατήσει, συναντά κανείς τρεις κατηγορίες εκπαιδευτών ενηλίκων: εκείνους που εκπαιδεύουν ενηλίκους σε εθελοντική βάση, εκείνους που αναλαμβάνουν την εκπαίδευση ενηλίκων υπό μορφή μερικής απασχόλησης, και τους επαγγελματίες εκπαιδευτές ενηλίκων πλήρους απασχόλησης. Από αυτούς, η τελευταία κατηγορία συνήθως απασχολείται σε διάφορους φορείς εκπαίδευσης ενηλίκων, επιτελώντας ρόλους τόσο εκπαιδευτών όσο και οργανωτών – διαχειριστών προγραμμάτων[31].

Ακόμη ένα χαρακτηριστικό της ομάδας των εκπαιδευτών ενηλίκων είναι ότι, όπως ακριβώς και οι συμμετέχοντες σε προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων, μπορεί να προέρχονται από διαφορετικά εκπαιδευτικά επίπεδα: στους εκπαιδευτές ενηλίκων μπορεί να συναντήσει κανείς άτομα της πρωτοβάθμιας ή και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή άτομα με υψηλότερα επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης[32].

Η ίδια ετερογένεια συναντάται στους εκπαιδευτές αναφορικά και με τα επαγγελματικά τους προσόντα. Το απαραίτητο προσόν είναι συνήθως η ειδίκευση σε ένα γνωστικό αντικείμενο, η οποία αποκτάται μέσω των αντίστοιχων σπουδών. Από την άλλη, σε πολλές χώρες, το βασικό κριτήριο επιλογής των εκπαιδευτών αποτελεί η αποδεδειγμένη εμπειρία στο σχετικό επάγγελμα. Οι εκπαιδευτές ενηλίκων επιλέγονται περισσότερο με γνώμονα την επάρκεια και τις γνώσεις τους στο αντικείμενο ή τη δεξιότητα που πρόκειται να διδάξουν, και λιγότερο βάσει της διδακτικής τους ικανότητας. Στις περισσότερες περιπτώσεις εικάζεται ότι η γνώση του αντικειμένου είναι ισοδύναμη με την ικανότητα να διδάξει κανείς το εν λόγω αντικείμενο και ότι η επαγγελματική εμπειρία αποτελεί το καλύτερο είδος κατάρτισης. Δεν υπάρχει, όμως, μέριμνα να εξασφαλίζεται, μέσω της κατάλληλης εκπαίδευσης, η εξίσου

---

[30] Καψάλης, Α. (2006). Ο επαγγελματισμός στην εκπαίδευση ενηλίκων. Ελλάδα και κόσμος. Στο: Καψάλης, Α. & Παπασταμάτης, Α. (επιμ.) *Επαγγελματισμός στη συνεχιζόμενη εκπαίδευση*. Αθήνα: Τυπωθήτω Γιώργος Δαρδανός, σ. 100.

[31] Jarvis, P. (2004), ό.π. σ. 232, 233. Βλ. και Κόκκος, Α. (2005). Επαγγελματοποίηση των εκπαιδευτών ενηλίκων: Βήματα μετέωρα. *Εκπαίδευση Ενηλίκων*, τεύχος 5, σ. 15-21.

[32] Κελπανίδης, Μ. & Βρυνιώτη, Κ. (2004), ό.π., σ. 205.

σημαντική διδακτική προετοιμασία, όπως ισχύει για την προετοιμασία του προσωπικού, που ασχολείται με τη σχολική εκπαίδευση, με αποτέλεσμα να αναπτύσσει ο κάθε εκπαιδευτής ένα δικό του σύστημα διδασκαλίας[33].

Κατά τη διάρκεια του 20ου αιώνα και με την πάροδο των χρόνων, ορισμένα πανεπιστήμια άρχισαν να λαμβάνουν πρωτοβουλίες οργάνωσης πανεπιστημιακών σπουδών για την εκπαίδευση των εμπλεκόμενων επαγγελματικά στην εκπαίδευση ενηλίκων. Τα πανεπιστήμια αυτά βρίσκονταν κυρίως στις χώρες της Βορείου Ευρώπης και της Βορείου Αμερικής, όπου και είχε διαμορφωθεί μια μακρά παράδοση στην εκπαίδευση ενηλίκων. Ο πρώτος καθηγητής εκπαίδευσης ενηλίκων ορίστηκε στο Πανεπιστήμιο του Nottingham το 1920 και ο πρώτος τίτλος διδάκτορα (PhD) στην εκπαίδευση ενηλίκων απονεμήθηκε από το Πανεπιστήμιο του Λονδίνου το 1925. Ένα από τα πρώτα πανεπιστήμια που εισήγαγε κατά τη δεκαετία του 1930 μεταπτυχιακό πρόγραμμα στην εκπαίδευση ενηλίκων, το οποίο οδηγούσε στη λήψη διδακτορικού διπλώματος, ήταν το Πανεπιστήμιο Columbia στις Η.Π.Α. Στη Σουηδία η πρώτη έδρα εκπαίδευσης ενηλίκων ιδρύθηκε το 1985 στο Πανεπιστήμιο του Linköping, ενώ στο Βέλγιο το Καθολικό Πανεπιστήμιο της Louvain (Leuven) οργάνωσε σπουδές πενταετούς διάρκειας που οδηγούσαν στη λήψη πτυχίου εκπαίδευσης ενηλίκων. Τέλος, στη Γερμανία από το 1965 και μετά εδραιώθηκε σταδιακά η εκπαίδευση ενηλίκων ως επιμέρους κλάδος της Επιστήμης της Αγωγής σε περισσότερα από σαράντα πανεπιστήμια. Μέχρι το 1980, απονεμήθηκαν 2.239 διδακτορικά στην εκπαίδευση ενηλίκων στις Η.Π.Α., ενώ την ίδια χρονιά πάνω από 175 πανεπιστήμια δίδασκαν εκπαίδευση ενηλίκων[34].

Εν γένει, οι δυνατότητες που προσφέρονται στον εκπαιδευτή ενηλίκων για την εκπαίδευσή του παγκοσμίως είναι οι ακόλουθες:

1. Βραχυχρόνια προγράμματα εκπαίδευσης. Τα προγράμματα αυτού του είδους αποτελούν την κύρια μορφή εκπαίδευσης για ένα μεγάλο αριθμό εκπαιδευτών, κυρίως μερικής απασχόλησης και εθελοντών. Την ευθύνη για τη διεξαγωγή των προγραμμάτων αναλαμβάνουν συνήθως οι εργασιακούς φορείς, επαγγελματικές ενώσεις, κολέγια και πανεπιστήμια, αλλά και μεμονωμένοι σύμβουλοι.
2. Πανεπιστημιακές σπουδές, κυρίως μεταπτυχιακού επιπέδου, για την απόκτηση πτυχίου στην εκπαίδευση ενηλίκων. Ο πυρήνας ενός τυπικού μεταπτυχιακού προγράμματος συμπεριλαμβάνει συνήθως αντικείμενα όπως μάθηση ενηλίκων, οργάνωση της εκπαίδευσης ενηλίκων, σχεδιασμός-μεθόδευση-αξιολόγηση προγραμμάτων και διοίκηση της εκπαίδευσης, καθώς και εξοικείωση με την έρευνα και ενασχόληση με εξειδικευμένους σχετικούς τομείς.

---

[33] Eigler, G. (1993). Εκπαίδευση εκπαιδευτών: Αυτόνομα οργανωμένη μάθηση με τη βοήθεια των νέων μέσων. (μτφρ. Κ. Μπίκος) *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, τεύχος 19, σ. 221. Βλ. και Frank, E. (1989). The Educators. In: Titmus, C. J. (ed.) *Lifelong education for adults: an international handbook*. Oxford: Pergamon Press, p. 103.

[34] Κελπανίδης, Μ. & Βρυνιώτη, Κ. (2004), ό.π. σ. 200-201. Βλ. και Jarvis, P. (2001). *Learning in laterlife. An introduction for educators and carers.* London: Kogan Page, p. 4. Βλ. και Duke, C. (1989), ό.π., p. 363.

3. Εμπειρία που αποκτάται κατά την εργασία. Πολλοί είναι οι εκπαιδευτές που αναλαμβάνουν να διδάξουν ενηλίκους χωρίς να έχουν καμία προετοιμασία για το ρόλο αυτό. Στην προσπάθειά να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της εργασίας τους αντλούν πληροφορίες από συζητήσεις με συναδέλφους, παρατηρούν τη διδασκαλία και τη συμπεριφορά πιο έμπειρων συναδέλφων τους, εφαρμόζουν δοκιμαστικά διάφορες τεχνικές, ή καταφεύγουν σε προσωπική μελέτη[35].

1.2. Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του εκπαιδευτή ενηλίκων

Στη βιβλιογραφία μπορεί κανείς να συναντήσει πάρα πολλές ταξινομήσεις των χαρακτηριστικών που οφείλει να έχει ένας εκπαιδευτής ενηλίκων για να μπορεί να επιτελέσει αποτελεσματικά τον πολυσύνθετο ρόλο του. Κάποια από αυτά τα γνωρίσματα είναι χαρακτηριστικά προσωπικότητας και κάποια άλλα είναι ικανότητες και δεξιότητες που οφείλει να καλλιεργήσει.

Ένας καλός εκπαιδευτής ενηλίκων οφείλει να είναι ευαίσθητος ως προς τις ανάγκες των εκπαιδευομένων, να είναι προσηνής, να προβάλλει ενθουσιασμό, ενδιαφέρον και αφοσίωση, να δείχνει εμπιστοσύνη, να είναι ευγενικός, ευχάριστος, εξυπηρετικός, διακριτικός και αισιόδοξος. Να είναι απαλλαγμένος από προκαταλήψεις, να έχει μια ζεστή και καλοπροαίρετη προσωπικότητα και να έχει αίσθηση του χιούμορ. Επιπλέον, σημαντική κρίνεται η ανεκτικότητα, η υπευθυνότητα απέναντι στους εκπαιδευομένους, και η διαλλακτικότητα του εκπαιδευτή[36].

Ακόμη, οφείλει να είναι αυθεντικός και ειλικρινής, δηλαδή να είναι οι συμπεριφορές του ανάλογες των λόγων του και να είναι εξοικειωμένος με την παραδοχή ότι δεν έχει όλες τις απαντήσεις και ότι μπορεί να κάνει λάθη, γνωρίζοντας τις δυνατότητες αλλά και τις αδυναμίες του. Αυτά τα χαρακτηριστικά, που έχουν να κάνουν με το ποιος είναι ο εκπαιδευτής, είναι που διακρίνουν τους καλούς εκπαιδευτές από τους εξαιρετικούς[37].

Πέρα, όμως, από τα παραπάνω γνωρίσματα που χρειάζεται να διαθέτει ο εκπαιδευτής ενηλίκων, υπάρχουν ορισμένες απαραίτητες ικανότητες. Αυτές είναι:

- η ικανότητα για επικοινωνία, συνεργασία, διαπραγμάτευση, αντιμετώπιση των τριβών και εμψύχωση των συνεργατών,

---

[35] Παπαστεφανάκη, Σ. (2002), ό.π., σ. 23-24.

[36] Bennett, R. (2000). Το αποτελεσματικό φύλλο ελέγχου αξιολόγησης εργαζόμενου από τον εκπαιδευτή. Στο: Prior, J. (επιμ.) *Εκπαίδευση και Ανάπτυξη* (μτφρ. Νίκος Σαρρής). Αθήνα: Έλλην, σ. 204. Βλ. και Κιντάνα, Χ.-Μ. (1985). Η εκπαίδευση των επιμορφωτών ενηλίκων: Μερικές εμπειρίες από την Καταλωνία. (μτφρ. Αθηνά Σιπητάνου, Βάσω Νικολοπούλου, Φοίβος Αρβανίτης). Στο: Ηλιού, Μ. (επιμ.) *3ο Διεθνές Σεμινάριο «Αποκέντρωση και Λαϊκή Επιμόρφωση». Η συμβολή του Επιμορφωτή στην τοπική ανάπτυξη*. Γιάννενα, 6-8 Οκτωβρίου 1985. Αθήνα: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Γενική Γραμματεία Λαϊκής Επιμόρφωσης, Ν.Ε.Λ.Ε. Ιωαννίνων, σ. 84, 85. Βλ. και Heimlich, J. & Norland, E. (1994). *Developing Teaching Style in Adult Education*. San Francisco: Jossey-Bass, p. 107.

[37] Cranton, P. & Carusetta, E. (2004). Perspectives on authenticity in teaching. *Adult Education Quarterly*, Vol. 55, No. 1, p. 7. Βλ. και Heimlich, J. & Norland, E. (1994), ό.π., p. 107.

- η ικανότητα για προγραμματισμό, στοχοθεσία και λήψη αποφάσεων,
- η ικανότητα για επεξεργασία και εξεύρεση εναλλακτικών λύσεων,
- η ικανότητα για ανάπτυξη δημιουργικών δράσεων και ανάληψη πρωτοβουλιών,
- η ικανότητα για ανάπτυξη σχέσεων με άλλους κοινωνικούς φορείς,
- η ικανότητα για αξιολόγηση της πορείας του έργου που αναλαμβάνει, καθώς και αυτοαξιολόγηση[38].

Για να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν στο έργο τους, οι εκπαιδευτές οφείλουν να κατέχουν πέντε ειδών γνώσεις:

1. Επιστημονικές γνώσεις: να γνωρίζουν το αντικείμενο διδασκαλίας ώστε να μπορέσουν να καταστήσουν τους εκπαιδευομένους κοινωνούς με ό,τι νεότερο υπάρχει στο πεδίο του γνωστικού τους αντικειμένου. Αυτή η γνώση αποκτάται μέσω της αρχικής κατάρτισης.
2. Παιδαγωγικές γνώσεις: να κατέχουν παιδαγωγικές και διδακτικές ικανότητες που θα εξασφαλίσουν τη μεταβίβαση της γνώσης και της τεχνογνωσίας αλλά και θα τους δώσουν τη δυνατότητα να προσεγγίσουν τους εκπαιδευομένους, να αναπτύξουν σχέσεις μαζί τους, να παρακινήσουν το ενδιαφέρον για μάθηση, να προσδιορίσουν και να αποσαφηνίσουν τους εκπαιδευτικούς στόχους ενός προγράμματος, να επενδύσουν στις εμπειρίες των εκπαιδευομένων, να μάθουν τους εκπαιδευομένους να μαθαίνουν.
3. Τεχνικές γνώσεις: να είναι σε θέση να χρησιμοποιούν τα διαθέσιμα μέσα και τεχνικές, όπως ο Η/Υ, τα οπτικοακουστικά μέσα, σωματικές τεχνικές έκφρασης.
4. Κοινωνικές και πολιτικές γνώσεις: να αντιμετωπίζουν κριτικά τους κοινωνικοοικονομικούς μηχανισμούς, να έχουν επίγνωση του εκάστοτε κοινωνικού πλαισίου και να εντάσσουν σε αυτό οποιαδήποτε παιδαγωγική κατάσταση.
5. Θεσμικές γνώσεις: να έχουν τη γνώση και την ικανότητα για τη διατήρηση επαφών με αρμοδίους που δραστηριοποιούνται τόσο σε τοπικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, ώστε να μπορούν να εκμεταλλεύονται τους διαθέσιμους πόρους και δυνατότητες[39].

Μια αρκετά αναλυτική, μολονότι όχι εξαντλητική, κατηγοριοποίηση των χαρακτηριστικών που χρειάζεται να έχει ο εκπαιδευτής ενηλίκων περιλαμβάνει τις παρακάτω 24 ικανότητες:

1. να επικοινωνεί αποτελεσματικά με τους μαθητευομένους,
2. να αναπτύσσει αποτελεσματικές σχέσεις εργασίας μαζί τους,
3. να ενδυναμώνει τις θετικές τους διαθέσεις,
4. να δημιουργεί κλίμα που ενθαρρύνει τη συμμετοχή τους,

---

[38] Κόκκος, Α. (2003). Ο μετασχηματισμός των στάσεων και ο ρόλος του εμψυχωτή. Στο: Βεργίδης, Δ. (επιμ.) *Εκπαίδευση Ενηλίκων. Συμβολή στην εξειδίκευση στελεχών και εκπαιδευτών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, σ. 221.

[39] Ντεμουντέρ, Π. (2003). Η κατάρτιση των στελεχών της εκπαίδευσης ενηλίκων. Στο: Βεργίδης, Δ. (επιμ.) *Εκπαίδευση Ενηλίκων. Συμβολή στην εξειδίκευση στελεχών και εκπαιδευτών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, σ. 92. Βλ. και Καψάλης, Α. & Παπασταμάτης, Α. (2002). *Εκπαίδευση ενηλίκων α': Γενικά εισαγωγικά θέματα*. Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, σ. 121. Βλ. και Danau, D. (1989). *New Technologies and the Training of Trainers*. Maastricht: Presses Interuniversitaires Européennes (EUROTECHNET), p. 27-28.

5. να δημιουργεί θεμέλια αμοιβαίου σεβασμού,
6. να προσαρμόζει το ρυθμό της μάθησης στο ρυθμό προόδου των εκπαιδευομένων,
7. να προσαρμόζει τη διδασκαλία ώστε να προσιδιάζει στα ατομικά και ομαδικά χαρακτηριστικά των μαθητευομένων,
8. να αντιλαμβάνεται τη διαφορά ανάμεσα στην εκπαίδευση των παιδιών και στην εκπαίδευση των ενηλίκων,
9. να επινοεί διδακτικές στρατηγικές που αναπτύσσουν την εμπιστοσύνη των εκπαιδευομένων,
10. να ενισχύει το ενδιαφέρον τους για τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες,
11. να προσαρμόζει το πρόγραμμα ώστε να ανταποκρίνεται στις μεταβαλλόμενες ανάγκες τους,
12. να διαμορφώνει το χώρο, έτσι ώστε να δημιουργείται άνετο μαθησιακό περιβάλλον,
13. να αναγνωρίζει τις αναπτυξιακές δυνατότητες των εκπαιδευομένων,
14. να προσαρμόζει τη μάθηση στο επίπεδό τους,
15. να συνοψίζει και να ανακεφαλαιώνει τα βασικά σημεία κάθε μαθήματος,
16. να συμμετέχει σε διαδικασίες αυτοαξιολόγησης της αποτελεσματικότητας του έργου του,
17. να παρέχει στους εκπαιδευομένους συνεχή ανατροφοδότηση σχετικά με την πρόοδό τους,
18. να επικεντρώνεται στις θεματικές περιοχές που είναι ουσιώδεις για τους μαθητευομένους,
19. να συντονίζει και να επιβλέπει τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες,
20. να εφαρμόζει τις αρχές μάθησης που αρμόζουν σε ενηλίκους,
21. να δείχνει έμπρακτα τη διάθεσή του για καινοτομία και πειραματισμό, προσεγγίζοντας με νέους τρόπους τα μαθησιακά αντικείμενα,
22. να παρακινεί τους εκπαιδευομένους να μελετούν μόνοι τους, αυτοδύναμα,
23. να αξιοποιεί τις γνώσεις και τα εκπαιδευτικά υλικά που έχουν διαμορφώσει άλλοι εκπαιδευτές, και
24. να συνδέει τη μαθησιακή διαδικασία με τις εμπειρίες των εκπαιδευομένων[40].

Εν τω συνόλω τους, οι περισσότερες από τις ταξινομήσεις των χαρακτηριστικών του εκπαιδευτή ενηλίκων συγκλίνουν στο ότι ο εκπαιδευτής οφείλει:

- να έχει άρτια γνώση του γνωστικού αντικειμένου που καλείται να διδάξει, ανανεώνοντας τις γνώσεις του και έχοντας άμεση εποπτεία των εξελίξεων στο πεδίο του,
- να γνωρίζει καλά το πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων, ώστε να μπορεί να εφαρμόζει τις αρχές της εκπαίδευσης ενηλίκων καθώς και ένα μεγάλο φάσμα εκπαιδευτικών

[40] Mocker, D. & Noble, E. (1981). Training part-time instructional staff. In: Grabowski, S. et al. *Preparing Educators of Adults*. San Francisco: Jossey Bass., pp. 45-46.

τεχνικών και να σχεδιάζει, να προγραμματίζει και να αξιολογεί την εκπαίδευση αποτελεσματικά,

- να κατέχει δεξιότητες διαπροσωπικής επικοινωνίας και ουσιαστικής παρουσίασης των πληροφοριών,
- να έχει πίστη στους εκπαιδευομένους και ουσιαστικό ενδιαφέρον για τις μαθησιακές ανάγκες τους, σεβόμενος τις συνθήκες υπό τις οποίες ο κάθε εκπαιδευόμενος μαθαίνει, όπως και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και το γνωστικό κεφάλαιο που φέρει το κάθε άτομο,
- να έχει ικανότητα ελέγχου, συντονισμού και οργάνωσης της εκπαιδευόμενης ομάδας,
- να διατηρεί το περιεχόμενο της εκπαίδευσης επίκαιρο και σε υψηλό επίπεδο, χρησιμοποιώντας το κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό και συνδέοντάς το με το ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο, και
- να έχει αυτογνωσία[41].

Ωστόσο, ίσως το σπουδαιότερο χαρακτηριστικό του εκπαιδευτή ενηλίκων είναι ότι οφείλει και ο ίδιος, πρώτα από όλα, να είναι εκπαιδευόμενος. Η συνεχής εκπαίδευση του εκπαιδευτή ενηλίκων δεν αποτελεί μόνο προϋπόθεση για τη δική του επάρκεια, αλλά και ειδοποιό γνώρισμα του ήθους που συνάδει στο ρόλο του. Οφείλει ο ίδιος ο εκπαιδευτής ενηλίκων να ακολουθεί πιστά με τις πράξεις του αυτό που πρεσβεύει με το έργο του, τη συνεχιζόμενη μάθηση. Μόνο έτσι μπορεί να νιώσει ότι συμπάσχει μαζί με τους εκπαιδευομένους του, ότι είναι μαζί τους και κατανοεί τόσο τις δυσκολίες της εκπαιδευτικής διαδικασίας όσο και τα οφέλη από αυτή. Όπως αναφέρει χαρακτηριστικά ο Houle: *Όπως ο δικηγόρος κατεξοχήν δεν μπορεί να είναι υπεράνω του νόμου, όπως ο γιατρός κατεξοχήν πρέπει να ακολουθεί τους υγειονομικούς κανόνες και ο κληρικός να ζει σύμφωνα με τους κανόνες της πίστης του, έτσι και ο εκπαιδευτής ενηλίκων πρέπει να μαθαίνει συνεχώς*[42].

1.3. Το περιεχόμενο των προγραμμάτων εκπαίδευσης εκπαιδευτών

Θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς ότι κανένα πρόγραμμα εκπαίδευσης εκπαιδευτών δεν μπορεί από μόνο του να δώσει στους εκπαιδευόμενους εκπαιδευτές τις απαραίτητες δεξιότητες που χρειάζονται για να ασκήσουν επαρκώς το έργο τους, λόγω των ταχύτατων

[41] Κόκκος, Α. (2004). Οι εκπαιδευτές ενηλίκων και η εκπαίδευσή τους. *Εκπαίδευση Ενηλίκων*, τεύχος 1, σ. 13-14. Βλ. και Παπαστεφανάκη, Σ. (2002), ό.π., σ. 48. Βλ. και Grabowski, S. (1976). *Training Educators of Adults: Models and Innovative Programs*. Syracuse University: Publications in Continuing Education, p. 10-11. Βλ. και Jarvis, P. (2004), ό.π., σ. 254-255. Βλ. και Κουτρούκης, Θ. (1994). Επαγγελματική κατάρτιση και ο ρόλος των εκπαιδευτών. *Δημόσιος Τομέας*, τεύχος 96, σ. 46. Βλ. και Bennett, R. (2000), ό.π., σ. 204. Βλ. και Συμεωνίδης, Κ. (2003). Η εκπαίδευση ενηλίκων στην Κύπρο. Στο: Βεργίδης, Δ. (επιμ.) *Εκπαίδευση Ενηλίκων. Συμβολή στην εξειδίκευση στελεχών και εκπαιδευτών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, σ. 69. Βλ. και Βαϊκούση, Δ. (2003). Οι δυσκολίες στην επικοινωνία εκπαιδευτών και εκπαιδευόμενων. Στο: Βεργίδης, Δ. (επιμ.) *Εκπαίδευση Ενηλίκων. Συμβολή στην εξειδίκευση στελεχών και εκπαιδευτών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, σ. 187, 193.

[42] Rogers, A. (1998). *Η εκπαίδευση ενηλίκων* (μτφρ. Μαρία Παπαδοπούλου, Μαρία Τόμπρου). Αθήνα: Μεταίχμιο, σ. 227. Βλ. και Κόκκος, Α. (2005), ό.π., σ. 19.

κοινωνικών εξελίξεων. Δεδομένης, λοιπόν, αυτής της αδυναμίας, τα προγράμματα εκπαίδευσης εκπαιδευτών θα έπρεπε να προκαλούν το ενδιαφέρον του εκπαιδευόμενου εκπαιδευτή και να του δώσουν τα απαραίτητα εφόδια, ώστε να καταστεί αυτόνομος δέκτης μάθησης και να μπορεί να έχει τον έλεγχο της δικής του μαθησιακής πορείας. Επομένως, στόχο των προγραμμάτων εκπαίδευσης εκπαιδευτών πρέπει να αποτελεί η ανάπτυξη της ικανότητας του να μαθαίνει κανείς πώς να μαθαίνει, μία ικανότητα που θα κληθούν οι εκπαιδευτές ενηλίκων να αναπτύξουν και σε εκπαιδευομένους άλλων προγραμμάτων. Παράλληλα, σημαντική επιδίωξη των προγραμμάτων εκπαίδευσης εκπαιδευτών είναι η ανάπτυξη δεξιοτήτων σε θέματα διδακτικής, επικοινωνίας και συμβουλευτικής[43].

Σύμφωνα με τους Jarvis και Chadwick, μπορεί κανείς να αναγνωρίσει τέσσερα διακριτά είδη κατάρτισης εκπαιδευτών ενηλίκων:

1. κατάρτιση στην εφαρμογή των εκπαιδευτικών λειτουργιών, όπως εκπαιδευτικές τεχνικές,
2. σχεδιασμός προγραμμάτων και μαθημάτων,
3. ακαδημαϊκή μελέτη του πεδίου της εκπαίδευσης ενηλίκων, συνήθως για την απόκτηση πτυχίου, και
4. έρευνα και ανάπτυξη.

Η εκπαίδευση μπορεί να είναι πλήρους ή μερικού ωραρίου, να διεξάγεται πριν την ανάληψη καθηκόντων ή ενδοϋπηρεσιακά, να είναι οργανωμένη σε τοπικό, περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο, να προσφέρεται και να οργανώνεται από ένα φορέα παροχής εκπαίδευσης ενηλίκων ή από ένα επαγγελματικό σωματείο, να περιλαμβάνει πιστοποίηση ή όχι[44].

Βασικοί άξονες των προγραμμάτων εκπαίδευσης εκπαιδευτών σε ενότητες μπορεί να είναι:

1. Επαγγελματική κατάρτιση-απασχόληση
   - Πλαίσιο εφαρμογής προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης,
   - Διαδικασία μάθησης-θεωρίες αγωγής,
   - Αρχές μάθησης ενηλίκων,
   - Μοντέλα διδασκαλίας και διδακτική (διαφοροποιημένη ανά γνωστικό αντικείμενο).
2. Σχεδιασμός και αξιολόγηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας
   - Μέθοδοι ανίχνευσης αναγκών και διαμόρφωση εκπαιδευτικών στόχων με βάση το αντικείμενο κατάρτισης και τα χαρακτηριστικά της ομάδας,
   - Αξιολόγηση εκπαιδευομένων και εκπαιδευτικού έργου.
3. Ψυχοκοινωνική προσέγγιση των εκπαιδευομένων διαφοροποιούμενη ανάλογα με τα χαρακτηριστικά της ομάδας,

---

[43] Steele, T. (2006), ό.π., σ. 61. Βλ. και Διαμάντη, Σ. (2003). Σύστημα πιστοποίησης της εκπαίδευσης εκπαιδευτών για τη συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση. Στο: Βεργίδης, Δ. (επιμ.) *Εκπαίδευση Ενηλίκων. Συμβολή στην εξειδίκευση στελεχών και εκπαιδευτών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, σ. 47-48.

[44] Jarvis, P. & Chadwick, A. (1996). Training of Adult Educators. In: Tuijnman, A. C. (ed.) *International encyclopedia of adult education and training*. Oxford: Pergamon Press, p. 545

- Αρχές συμβουλευτικής,
- Αρχές επικοινωνίας.

4. Υποστηρικτικά μέσα κατάρτισης
   - Εποπτικά μέσα,
   - Νέες τεχνολογίες και εκπαίδευση[45].

Το 1986, η Ένωση Επαγγελματιών της Εκπαίδευσης Ενηλίκων των Η.Π.Α. όρισε ως σημαντικές γνωστικές περιοχές στην εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων, που πρέπει να αποτελούν μέρος των σπουδών σε μεταπτυχιακό επίπεδο, τις ακόλουθες:

- Εισαγωγή στο πεδίο και τις λειτουργίες της εκπαίδευσης ενηλίκων
- Μάθηση και ανάπτυξη ενηλίκων
- Διαδικασίες προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων – σχεδιασμός, υλοποίηση και αξιολόγηση
- Ιστορικά, φιλοσοφικά και κοινωνιολογικά θεμέλια στην εκπαίδευση ενηλίκων
- Μελέτη της μάθησης ενηλίκων
- Ανάλυση των κοινωνικών, πολιτικών και οικονομικών δυνάμεων που έχουν δομήσει τα ιστορικά και φιλοσοφικά θεμέλια της εκπαίδευσης ενηλίκων
- Μελέτη της ηγεσίας, συμπεριλαμβανομένων των θεωριών διοίκησης και μάνατζμεντ
- Μελέτη των θεμάτων που επιδρούν στη διαμόρφωση πολιτικής[46].

Τέλος, ο Campbell διατυπώνει το περιεχόμενο της εκπαίδευσης ενηλίκων ως πεδίου μελέτης με τη μορφή ενός μοντέλου που απαρτίζεται από έξι στοιχεία:

- Το ψυχολογικό πλαίσιο του ενήλικου μαθητευομένου,
- Το κοινωνιολογικό πλαίσιο του ενήλικου μαθητευομένου,
- Το φιλοσοφικό-ιστορικό πλαίσιο της εκπαίδευσης ενηλίκων,
- Μέθοδοι και μέσα στην εκπαίδευση ενηλίκων,
- Οργάνωση και διαχείριση συστημάτων εκπαίδευσης ενηλίκων,
- Παροχή εκπαίδευσης ενηλίκων σε συγκεκριμένο πλαίσιο/ομάδα εκπαιδευομένων[47].

1.4. Ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων

Στις μέρες μας, όσοι εμπλέκονται σε μαθησιακές διεργασίες καλούνται να αναλάβουν νέους ρόλους, εξαιτίας των πολλαπλών αλλαγών που λαμβάνουν χώρα. Η παραπάνω κατάσταση αποκτά ιδιαίτερη σημασία για όσους εμπλέκονται επαγγελματικά στην εκπαίδευση των ενηλίκων, και συγκεκριμένα για τους εκπαιδευτές ενηλίκων. Πολλές φορές, μάλιστα, οι εκπαιδευτές ενηλίκων καλούνται να αναλάβουν και ρόλους που δεν τους

[45] Διαμάντη, Σ. (2003), ό.π., σ. 48-49.
[46] Merriam, S. & Brockett, R. (1997). *The Profession and Practice of Adult Education: An Introduction.* San Francisco: Jossey-Bass Publishers, pp. 235-236.
[47] Duke, C. (1989), ό.π., p. 366. Βλ. και Campbell, D. (1977). *Adult education as a field of study and practice*. Vancouver: University of British Columbia/ICAE.

ταιριάζουν, εξαιτίας των απαιτήσεων που έχει η κοινωνία από την ίδια την εκπαίδευση ενηλίκων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το γεγονός ότι αναμένεται συχνά από τον εκπαιδευτή ενηλίκων να τοποθετεί τα άτομα σε θέσεις εργασίας.

Ο Jarvis έχει προτείνει δεκαεπτά διαφορετικούς ρόλους για τον εκπαιδευτή ενηλίκων, γεγονός που καταδεικνύει το πολυσύνθετο του ρόλου του:

1) Εκπαιδευτικός / Διευκολυντής,
2) Αρωγός στο διδακτικό έργο,
3) Επόπτης,
4) Εκπαιδευτής / Προπονητής,
5) Καθοδηγητής,
6) Σύμβουλος,
7) Διαχειριστής,
8) Ελεγκτής / Αποτιμητής,
9) Ερευνητής,
10) Εκπαιδευτής άλλων εκπαιδευτών,
11) Συγγραφέας μαθησιακού / διδακτικού υλικού,
12) Σχεδιαστής αναλυτικών προγραμμάτων,
13) Οργανωτής εκπαιδευτικής πολιτικής,
14) Διαχειριστής εκπαιδευτικών προγραμμάτων,
15) Διαχειριστής τεχνικού προσωπικού,
16) Σύμβουλος, εμπειρογνώμων και αξιολογητής, και
17) Πωλητής / μεταπράτης[48].

Ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων δεν είναι να μεταδίδει τη γνώση, καθώς δε θεωρείται ο απόλυτος φορέας της γνώσης, η αυθεντία. Δε λειτουργεί ως πομπός κατά την εκπαιδευτική διαδικασία, και σε αυτό συμβάλλει και το γεγονός ότι η μέθοδος της διάλεξης δεν είναι η πλέον ενδεδειγμένη εκπαιδευτική μέθοδος για την εκπαίδευση των ενηλίκων. Ούτε είναι αυτός που σχεδιάζει το πρόγραμμα διδασκαλίας και αποφασίζει ερήμην των εκπαιδευομένων. Δεν είναι «αρχηγός» αλλά περισσότερο θα μπορούσε να τον χαρακτηρίσει κανείς ως «διευθυντή ορχήστρας» που σκοπό έχει το συντονισμό των μαθησιακών δραστηριοτήτων[49].

Ο εκπαιδευτής επιτελεί το ρόλο του διευκολυντή, του καταλύτη, του διαμεσολαβητή, του εμψυχωτή, του συμβούλου κατά την εκπαιδευτική διαδικασία. Οι πρακτικές που χρησιμοποιεί πρέπει να έχουν τέτοιο προσανατολισμό ώστε να υποστηρίζει την ενεργό συμμετοχή των εκπαιδευομένων και την εξατομικευμένη μάθησή τους. Ο σκοπός του δεν είναι απλώς να διδάξει τους εκπαιδευομένους ένα γνωστικό αντικείμενο, αλλά μέσα από τη

[48] Jarvis, P. (2006), ό.π., σ. 71-72.

[49] Καρατζά, Μ. (2005). Ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων για την υποστήριξη της δια βίου μάθησης. *Εκπαίδευση Ενηλίκων*, τεύχος 5 σ. 4-8. Βλ. και Κόκκος, Α. (1999). *Εκπαίδευση Ενηλίκων. Το Πεδίο, οι Αρχές Μάθησης, οι Συντελεστές (τόμ. Α')*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Βλ. και Καψάλης, Α. & Παπασταμάτης, Α. (2002). *Εκπαίδευση ενηλίκων α': Γενικά εισαγωγικά θέματα*. Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, σ. 120. Βλ. και Κόκκος, Α. (2003), ό.π., σ. 221.

διδασκαλία να προτείνει δυνατότητες διερεύνησης ενός γνωστικού πεδίου, να βοηθήσει τους εκπαιδευομένους να αναλάβουν την ευθύνη για την πορεία της μάθησής τους και να κατανοήσουν την αξία της συνεχούς μάθησης. Έργο του είναι να δημιουργήσει τις κατάλληλες συνθήκες που θα ευνοήσουν τη μάθηση, μέσα σε μία εκπαιδευτική διαδικασία στην οποία ο εκπαιδευτής και οι εκπαιδευόμενοι είναι συνεργάτες[50].

Ο εκπαιδευτής, ως διευκολυντής, εμπλέκεται σε ένα δημοκρατικό εμπλουτισμό της ατομικής μάθησης του εκπαιδευομένου, σε μια εκπαιδευτική διεργασία στην οποία ο ορισμός του προσανατολισμού και των εκπαιδευτικών μεθόδων εναπόκειται τόσο στους εκπαιδευομένους όσο και στους ίδιους. Σημαντική στην όλη διαδικασία κρίνεται η σχέση αρωγής που αναπτύσσεται ανάμεσα στους δύο συντελεστές της εκπαίδευσης[51].

Ακόμη, είναι σημαντική η παροχή πηγών πληροφόρησης στους εκπαιδευομένους, ώστε να μπορούν να έρχονται σε επαφή με πληθώρα πηγών και να μπορούν να αναπτύξουν μεθόδους και στρατηγικές αναζήτησης. Ο εκπαιδευτής διευθετεί, οργανώνει και συντονίζει τις μαθησιακές δραστηριότητες, αξιοποιώντας με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις ικανότητες των εκπαιδευομένων και εμπλέκοντάς τους στην όλη διαδικασία ώστε να προαχθεί η ενδυνάμωσή τους. Το ενδιαφέρον του επικεντρώνεται στην οικοδόμηση της γνώσης, με τη συμμετοχή των εκπαιδευομένων, στη συστηματική, και όχι αθροιστική, παρουσίαση των επιμέρους θεματικών ενοτήτων ενός προγράμματος[52].

Ο εκπαιδευτής οφείλει κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης να λειτουργεί με γνώμονα την ανάπτυξη από τους εκπαιδευομένους των στοχαστικών και κριτικών τους ικανοτήτων, των δικών τους στρατηγικών μάθησης, προωθώντας με αυτό τον τρόπο την αυτοδυναμία τους και την ανεξαρτησία τους, ώστε να είναι σε θέση να θέτουν ερωτήματα και προβληματισμούς στα οποία να βρίσκουν μόνοι τους τις απαντήσεις[53].

Στην εκπαιδευτική διαδικασία που λαμβάνει χώρα στην εκπαίδευση ενηλίκων, η θέση του εκπαιδευτή ενηλίκων είναι δίπλα στον εκπαιδευόμενο στην προσπάθειά του να κατακτήσει ένα γνωστικό αντικείμενο, ή ανάμεσα στον εκπαιδευόμενο και το αντικείμενο της μάθησής του, και όχι απέναντι από τον εκπαιδευόμενο. Σε κάθε περίπτωση, το κέντρο του ενδιαφέροντος είναι ο εκπαιδευόμενος και οι μαθησιακές ανάγκες αυτού.

Σημαντικός είναι και ο «κοινωνικός» ρόλος που καλείται να διαδραματίσει ο εκπαιδευτής ενηλίκων. Στόχος του εκπαιδευτή ενηλίκων είναι να καταρτίσει ανθρώπους με δεξιότητες για την αγορά εργασίας, για την ιδιότητα του πολίτη, την πολιτισμική ταυτότητα, την προσωπική

---

[50] Καρατζά, Μ. (2005), ό.π., σ. 6. Βλ. και Κόκκος, Α. (1999), ό.π. Βλ. και Κόκκος, Α. (2003), ό.π., σ. 221. Βλ. και Καψάλης, Α. (2006), ό.π., σ. 104-105.

[51] Brookfield, S. (1989). Teacher Roles and Teaching Styles. In: Titmus, C. J. (ed.) Lifelong education for adults: an international handbook. Oxford: Pergamon Press, p. 209.

[52] Καρατζά, Μ. (2005), ό.π., σ. 4-8. Βλ. και Κόκκος, Α. (2003), ό.π., σ. 221. Λαδόπουλος, Ε. (1997). Η ποιότητα στην εκπαιδευτική διαδικασία. Στο: Σούλτης, Γ., Υψηλάντης, Π. & Πολεζε, Χ. (επιμ.) *Πρακτικά του Ευρωπαϊκού Συνεδρίου της Ποιοτικής Αξιολόγησης Προγραμμάτων της Συνεχιζόμενης Κατάρτισης*. 7-8 Νοεμβρίου 1996, Διοργάνωση: Τ.Ε.Ι. Λάρισας, Περιφέρεια Θεσσαλίας, Δήμος Λάρισας, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Λάρισας, σ. 164.

[53] Καρατζά, Μ. (2005), ό.π., σ. 6. Βλ. και Knowles, M. (1980). *The Modern Practice of Adult Education. From Pedagogy to Andragogy*. Cambridge: Cambridge Adult Education, p. 37.

βελτίωση και πολιτική μεσολάβηση, τις ευτυχισμένες ανθρώπινες σχέσεις, την καλλιτεχνική δημιουργία, και την ικανοποιητική εργασία. Οφείλει να προετοιμάσει τους ανθρώπους όσον αφορά στην ευελιξία, την υπευθυνότητα, την προσαρμοστικότητα, και για τη συνεχή κατάρτιση και επανακατάρτιση και αναβάθμιση των προσόντων και των δεξιοτήτων που θα απαιτούνται από αυτούς στην κοινωνία της γνώσης[54].

Ο Knowles υποστηρίζει ότι ο μεγαλύτερος κίνδυνος για την επιβίωση του πολιτισμού στις μέρες μας είναι η βαθμιαία επιταχυνόμενη απαρχαίωση του ατόμου. Τα στοιχεία καταδεικνύουν ότι η ικανότητα του ανθρώπου να ανταπεξέλθει σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον δεν ακολουθεί το ρυθμό των αλλαγών που λαμβάνουν χώρα στον κόσμο. Καίριας σημασίας φαίνεται να είναι ο εφοδιασμός των ενηλίκων με τις ικανότητες που χρειάζονται για να ανταποκρίνονται επαρκώς σε μια κατάσταση αέναης αλλαγής. Αυτή είναι η βαθύτερη ανάγκη –η υπέρτατη πρόκληση– που παρουσιάζεται στον εκπαιδευτή ενηλίκων από τη σύγχρονη κοινωνία[55].

Απώτερος, λοιπόν, στόχος των εκπαιδευτών είναι να μάθουν στους εκπαιδευομένους να μαθαίνουν, να τους μάθουν να προσαρμόζονται στην αλλαγή, να τους μάθουν να αναζητούν τη γνώση, να τους βοηθήσουν να καταστούν ώριμες προσωπικότητες, και εν τέλει να μαθαίνουν και να εξελίσσονται και οι ίδιοι οι εκπαιδευτές, μέσα από την κυκλική διαδικασία αλλαγής και ανανέωσης που χαρακτηρίζει την εκπαίδευση ενηλίκων. Προκειμένου, βέβαια, να ανταποκριθούν με επιτυχία στο παραπάνω έργο, χρειάζεται οι εκπαιδευτές να έχουν κατανοήσει τη φιλοσοφία της εκπαίδευσης ενηλίκων και να έχουν συνείδηση του ρόλους τους στην κοινωνία της γνώσης, αποτελώντας και οι ίδιοι πρότυπα συνεχούς μάθησης[56].

[54] Steele, T. (2006), ό.π., σ. 62-63. Βλ. και Danau, D. (1989), ό.π., σ. 25.
[55] Knowles, M. (1980), ό.π., p. 36.
[56] Knowles, M. (1980), ό.π., p. 37. Βλ. και Καρατζά, Μ. (2005), ό.π., σ. 7.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων στην Ελλάδα: Προγράμματα φορέων παροχής δια βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης

Στην Ελλάδα, χαρακτηριστικό γνώρισμα των εκπαιδευτών ενηλίκων αποτελεί το γεγονός ότι οι περισσότεροι από αυτούς δεν έχουν κύρια απασχόληση την εκπαίδευση ενηλίκων, αφού αποτελεί ένα τομέα συμπληρωματικής απασχόλησης[57]. Ωστόσο, κάτι τέτοιο δεν υπονοεί ότι η εξάσκηση αυτού του ρόλου μπορεί να πραγματοποιείται με λιγότερη υπευθυνότητα και επαγγελματισμό από μέρους τους.

Βάσει της διάρθρωσης και των απαιτήσεων του συστήματος της Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης (Σ.Ε.Κ.) στην Ελλάδα, δε φαίνεται να παρουσιάζονται ιδιαίτερα προβλήματα στην ανταπόκριση των εκπαιδευτών στο ρόλο τους, αν εξετάσει κανείς το ζήτημα από την οπτική της κάλυψης των τεχνικών αναγκών και των βασικών θεματικών πεδίων, τα οποία αναπτύσσονται σε αυτή. Οι γνώσεις και οι δεξιότητες των εκπαιδευτών ως προς τα εξειδικευμένα αντικείμενά τους φαίνεται να είναι επαρκείς, ώστε να καλύπτουν τις ανάγκες της Σ.Ε.Κ. Δεν μπορεί, όμως, το ίδιο να υποστηρίξει κάποιος για την ανταπόκριση των εκπαιδευτών στο ρόλο τους, σε σχέση με το αν διαθέτουν τα προσόντα και τις δεξιότητες εκείνες, που συνδέονται με τις αρχές και τις τεχνικές της εκπαίδευσης ενηλίκων. Δεν εξυπακούεται, δηλαδή, ότι ένας καλός επιστήμονας είναι εξ ορισμού και καλός εκπαιδευτής ενηλίκων[58].

Είναι γεγονός, ότι μεταξύ των αιτιών οι οποίες δημιουργούν δυσλειτουργίες στο πεδίο της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης στην Ελλάδα συγκαταλέγεται και η έλλειψη κατάλληλων εκπαιδευτών που έχουν ειδικευτεί στην εκπαίδευση ενηλίκων. Οι περισσότεροι εκπαιδευτές δεν έχουν ψυχοπαιδαγωγική κατάρτιση και η αποτελεσματικότητα των εκάστοτε εκπαιδευτικών παρεμβάσεων επαφίεται στην ευαισθησία και το ταλέντο τους[59].

Χαρακτηριστικά, αναφέρονται στην αξιολόγηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Καταπολέμηση του Αποκλεισμού από την Αγορά Εργασίας», που πραγματοποιήθηκε από

---

[57] Καψάλης, Α. (2006), ό.π., σ. 95-119

[58] Ευστράτογλου, Α. (2005). Η επαγγελματοποίηση των εκπαιδευτών της Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης. Πρόσφατες εξελίξεις και προοπτικές. *Εκπαίδευση Ενηλίκων*, τεύχος 5, σ. 23.

[59] Βεργίδης, Δ. (2006). Το έργο, οι απόψεις και τα χαρακτηριστικά των εκπαιδευτών της συνεχιζόμενης κατάρτισης. Στο: Καψάλης, Α. & Παπασταμάτης, Α. (επιμ.) *Επαγγελματισμός στη συνεχιζόμενη εκπαίδευση*. Αθήνα: Τυπωθήτω Γιώργος Δαρδανός, σ. 83. Βλ. και Πανεπιστήμιο Κρήτης, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Τμήμα Κοινωνιολογίας. *Ζήτηση συνεχιζόμενης εκπαίδευσης και κίνητρα ενδιαφερομένων στην Ελλάδα (1998-2000).*

το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, για το πρόβλημα εξειδίκευσης των εκπαιδευτών τα ακόλουθα:

> *Η εκπαίδευση εκπαιδευτών, την οποία περιλαμβάνουν «επί χάρτου» τα Κ.Ε.Κ. μεταξύ των επιλέξιμων ενεργειών που υλοποιούν, δεν πραγματοποιείται δυστυχώς... Σε λίγες περιπτώσεις αναφέρθηκαν σεμινάρια διάρκειας 2 έως 4 ημερών για την εκπαίδευση εκπαιδευτών, ενώ από την πλειοψηφία των Κ.Ε.Κ. αναφέρθηκαν απλά «συναντήσεις επικοινωνίας» μεταξύ των εκπαιδευτών, των στελεχών του ΚΕ.Σ.Υ.Υ. και των υπευθύνων του Κ.Ε.Κ.... Αποτέλεσμα της χαμηλής εξειδίκευσης των εκπαιδευτών, ιδιαίτερα αυτών της κατάρτισης, σε διδασκαλία μειονεκτουσών ομάδων και της έλλειψης υποστηρικτικής εκπαίδευσης εκπαιδευτών, είναι η εφαρμογή μεθοδολογιών εκπαίδευσης, οι οποίες κατά κανόνα δεν είναι προσαρμοσμένες στις ανάγκες των διδασκόμενων ομάδων στόχου*[60].

Παρόμοια είναι η εικόνα που αποκομίζει κανείς για τις ελλείψεις σε εξειδικευμένους εκπαιδευτές ενηλίκων και από ερευνητικά δεδομένα. Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού ερευνητικού προγράμματος «Στρατηγικές βελτίωσης της εκπαίδευσης ενηλίκων σε περιφερειακά πλαίσια» (SAEDA) στην περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, τόσο τα στελέχη της εκπαίδευσης ενηλίκων όσο και οι καταρτιζόμενοι που ερωτήθηκαν θεωρούν ως το βασικότερο κριτήριο αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης ενηλίκων τις δεξιότητες και τις ικανότητες των εκπαιδευτών. Ακόμη, οι καταρτιζόμενοι εντοπίζουν προβλήματα στους εκπαιδευτές από τη δική τους οπτική γωνία. Καταλογίζουν στους εκπαιδευτές: α) ελλιπή κατάρτιση στις εκπαιδευτικές μεθόδους, β) έλλειψη ικανοποιητικής μεταδοτικότητας, γ) έλλειψη εκπαιδευτικού υλικού, εκπαιδευτικών μέσων και οργάνωσης, δ) ελλιπή προετοιμασία[61].

Επιπλέον, μελέτη που διενεργήθηκε το 2002, για τις εκπαιδευτικές ανάγκες των εκπαιδευτών ενηλίκων, έδειξε ότι είναι αρκετοί οι εκπαιδευτές ενηλίκων στην Ελλάδα που, ενώ διαθέτουν εμπειρία και γνώση του αντικειμένου εξειδίκευσής τους, υστερούν αναφορικά με τη χρήση των σύγχρονων ενεργητικών εκπαιδευτικών τεχνικών, το σχεδιασμό ολοκληρωμένων διδακτικών ενοτήτων και εκπαιδευτικών προγραμμάτων, καθώς και το χειρισμό της δυναμικής των σχέσεων που διαμορφώνονται μέσα στην ομάδα των εκπαιδευομένων[62].

Κατ' αυτό τον τρόπο, προκύπτει ανάγλυφα η ανάγκη της εκπαίδευσης εκπαιδευτών σε ζητήματα ανάπτυξης του εκπαιδευτικού τους προφίλ, με σκοπό να πιστοποιηθεί η ειδικότητα του εκπαιδευτή ενηλίκων και να ενδυναμωθεί η παιδαγωγική εξειδίκευσή τους.

---

[60] Βεργίδης, Δ. (2003). Η εξειδίκευση των εκπαιδευτών: Απόψεις στελεχών της εκπαίδευσης ενηλίκων και καταρτιζομένων. *Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών*, τόμος Θ', τεύχος 35, σ. 164. Βλ. και Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (2000). *Αξιολόγηση επιχειρησιακού προγράμματος καταπολέμησης του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας. Κ.Π.Σ. 1994-1999*.

[61] Βεργίδης, Δ. (2003), ό.π., σ. 168, 171.

[62] Κόκκος. Α. (2007). Το Πρόγραμμα της Εκπαίδευσης των Εκπαιδευτών. *Καταρτίζειν*. τεύχος 14, σ. 5. Βλ. και Κόκκος, Α. (2002). *Μελέτη για τον προσδιορισμό των γνώσεων και δεξιοτήτων των εκπαιδευομένων εκπαιδευτών*. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Στην ενότητα που έπεται παρουσιάζονται τα προγράμματα εκπαίδευσης εκπαιδευτών που υλοποιήθηκαν και υλοποιούνται από φορείς παροχής δια βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης, σύμφωνα με το Νόμο 3369/2005, καθώς και από Πανεπιστήμια. Ειδικότερα, εξετάζονται:

- το πρόγραμμα «Εκπαίδευση εκπαιδευτών συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης» του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ.,
- το πρόγραμμα «Επιμόρφωση εκπαιδευτών ενηλίκων» του Πανεπιστημίου Μακεδονίας,
- το πρόγραμμα «Εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων» του Ι.Δ.ΕΚ.Ε.,
- το πρόγραμμα «Εκπαίδευση εκπαιδευτών σε ηλεκτρονική μάθηση» του Ε.Κ.Δ.Δ.Α., και
- το πρόγραμμα «Επιμόρφωση εκπαιδευτών δημόσιων και ιδιωτικών Ι.Ε.Κ.» του Ο.Ε.Ε.Κ.

Τα προγράμματα παρουσιάζονται με σειρά έναρξης υλοποίησής τους. Πριν από κάθε πρόγραμμα δίνονται κάποιες πληροφορίες για το φορέα υλοποίησης του εκάστοτε προγράμματος. Τέλος, να σημειωθεί ότι το πρόγραμμα «Επιμόρφωση εκπαιδευτών δημόσιων και ιδιωτικών Ι.Ε.Κ.» δεν υλοποιήθηκε μέχρι σήμερα, καθώς ο διαγωνισμός για την πρόσληψη αναδόχου πάγωσε. Ωστόσο, κρίνεται ως μία πολύ σοβαρή προσπάθεια εκπαίδευσης των εκπαιδευτών της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, από το φορέα που είναι καθ' ύλη υπεύθυνος για τούτο το πεδίο εκπαίδευσης στη χώρα, έστω και αν έμεινε μόνο σε επίπεδο σχεδιασμού.

2.1. Ιστορική αναδρομή της εκπαίδευσης εκπαιδευτών ενηλίκων (20ος αιώνας)

Από τις απαρχές έως τα τέλη της δεκαετίας του '50

Από τα τέλη του 19ου αιώνα μέχρι και τα τέλη της δεκαετίας του 1950, ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων στην Ελλάδα ταυτιζόταν σχεδόν είτε με το χαρισματικό ομιλητή, όσον αφορά στις δραστηριότητες που είχαν χαρακτήρα ομιλιών και διαλέξεων, είτε με το δάσκαλο του δημοτικού σχολείου, ο οποίος απασχολούνταν στα νυκτερινά σχολεία αλφαβητισμού ενηλίκων. Η εκπαίδευση ενηλίκων αποτελούσε μία δραστηριότητα η οποία γινόταν τιμητικά, χωρίς καν να αποτελεί εργασία. Στο πλαίσιο αυτό, αναμενόμενο πρέπει να θεωρείται το γεγονός ότι δεν υπήρχαν οργανωμένες απόπειρες ειδικής εκπαίδευσης εκπαιδευτών, ούτε εντοπίζονταν καταγραφές για την ανάγκη αυτού του είδους εκπαίδευσης, καθότι δεν υπήρχε αντίστοιχο επάγγελμα[63].

[63] Καραλής, Θ. (2005). Η εκπαίδευση των εκπαιδευτών στην Ελλάδα: Ιστορικές αναφορές, παρούσα κατάσταση και προοπτικές. *Εκπαίδευση Ενηλίκων*, τεύχος 5, σ. 9-14. βλ. και Καψάλης, Α. (2006), ό.π., σ. 95-119.

Οι δεκαετίες '60 και '70

Κατά τις δεκαετίες του '60 και του '70, παρατηρούνται ορισμένες εξελίξεις που διαφοροποιούν αισθητά την κατάσταση, σε σχέση με τα μέχρι τότε δεδομένα. Συγκεκριμένα, μερικές μεγάλες επιχειρήσεις ξεκινούν τις πρώτες προσπάθειες ενδοεπιχειρησιακής εκπαίδευσης, ενώ στις αρχές της δεκαετίας του 1960 το Ελληνικό Κέντρο Παραγωγικότητας (ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ.) διευρύνει τις δραστηριότητές του, οργανώνοντας τα πρώτα προγράμματα εκπαίδευσης για στελέχη επιχειρήσεων. Παράλληλα, αναπτύσσονται και τα Κέντρα Ελευθέρων Σπουδών που στη συνέχεια θα καλύψουν το χώρο της ταχύρρυθμης αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης για περισσότερες από τρεις δεκαετίες. Φαίνεται, λοιπόν, να καταγράφεται κινητοποίηση προς μια σχετική διεύρυνση του πεδίου της εκπαίδευσης ενηλίκων ώστε ο ενήλικος εκπαιδευόμενος να μην ταυτίζεται αποκλειστικά με τον παθητικό ακροατή εκλαϊκευτικού τύπου ομιλιών ή τον αναλφάβητο «μαθητή»[64].

Μια μείζονος σημασίας εξέλιξη αυτής της περιόδου για το πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων είναι η ενεργοποίηση του Προγράμματος Τεχνικής Βοήθειας της UNESCO για την Ελλάδα. Το πρόγραμμα ενεργοποιείται στις αρχές της δεκαετίας του 1960. Στη χώρα καταφθάνουν εμπειρογνώμονες για την αναδιοργάνωση της Υπηρεσίας Λαϊκής Επιμόρφωσης, οι οποίοι διαπιστώνοντας τις ελλείψεις του πεδίου, αλλά και την πρόδηλη υστέρηση του σχετικού επιστημονικού προβληματισμού, δραστηριοποιούνται στην κατεύθυνση της αποστασιοποίησης του πεδίου από τις άλλες βαθμίδες και τύπους εκπαίδευσης, αλλά και στην ανάδειξη των χαρακτηριστικών των ενήλικων εκπαιδευομένων και των προδιαγραφών των σχετικών προγραμμάτων. Στο πλαίσιο αυτό, και με τη συνδρομή της UNESCO, εκδίδονται βιβλία με στόχο την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των επιμορφωτών ενηλίκων, οργανώνονται κινητές βιβλιοθήκες και ενημερωτικές συναντήσεις, αλλά και δίδονται υποτροφίες για την επιμόρφωση Ελλήνων επιμορφωτών ενηλίκων σε χώρες του εξωτερικού. Επιπλέον, την ίδια χρονική περίοδο σημειώνεται και η συμβολή απεσταλμένου της UNESCO για τη στήριξη του οργανωτικού πλαισίου των Κέντρων Διδασκαλίας στις αγροτικές περιοχές και την ενημέρωση των επιμορφωτών σε θέματα μεθοδολογίας, ενώ το 1964 ιδρύονται από τα Υπουργεία Παιδείας και Εσωτερικών τα «Πνευματικά Κέντρα Επιμορφώσεως Ενηλίκων Αστικών Περιοχών» με την καθοδήγηση εμπειρογνώμονα της UNESCO[65].

Συνοπτικά, κατά την περίοδο αυτή καταγράφονται οι πρώτες απόπειρες για την ανάπτυξη του σχετικού με την εκπαίδευση ενηλίκων επιστημονικού προβληματισμού και τη διάκριση του πεδίου από το δίκτυο της τυπικής εκπαίδευσης. Κατά κύριο λόγο, η ενημέρωση των επιμορφωτών πραγματοποιείται μέσω της αυτομόρφωσής τους, καθώς, αν και παρατηρούνται αναφορές στο ρόλο και τα προσόντα του εκπαιδευτή ενηλίκων, δεν καταγράφονται οργανωμένες και συστηματικές προσπάθειες για το ζήτημα της εκπαίδευσης των

[64] Καραλής, Θ. (2005), ό.π., σ. 10.

[65] Καραλής, Θ. (2005), ό.π., σ. 10. Βλ. και Σιπητάνου, Α. (1998). *Ο αναλφαβητισμός στην Ελλάδα: η διαχρονικότητα και οι μεταλλαγές του προβλήματος*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη, σ. 117, 118.

εκπαιδευτών. Βέβαια, στην περίοδο αυτή συμπεριλαμβάνεται και η επτάχρονη δικτατορία, κατά τη διάρκεια της οποίας ο μηχανισμός της Λαϊκής Επιμόρφωσης μετατράπηκε σε όργανο ιδεολογικής προπαγάνδας του καθεστώτος[66].

Οι δεκαετίες '80 και '90

Κατά την περίοδο από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 μέχρι και τα τέλη της δεκαετίας του 1990, σημειώνονται εξελίξεις που συμβάλλουν τόσο στην ποσοτική, όσο και, εν μέρει, στην ποιοτική αναβάθμιση του πεδίου της εκπαίδευσης ενηλίκων στη χώρα. Οι εξελίξεις αυτές σε μεγάλο βαθμό οφείλονται στη σημαντική εισροή Κοινοτικών πόρων, μετά την προσχώρηση της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, αλλά και στη στήριξη αρκετών φορέων και οργανισμών από το κράτος, κυρίως μέσω νομοθετικών ρυθμίσεων[67].

Μεταξύ των αξιοσημείωτων εξελίξεων αυτής της χρονικής περιόδου θεωρείται η αναδιοργάνωση της υπηρεσίας της Λαϊκής Επιμόρφωσης, με τη θεσμική της αναβάθμιση σε Γενική Γραμματεία (Γ.Γ.Λ.Ε.) το 1983, και ο αναπροσανατολισμός των δραστηριοτήτων της προς την κατεύθυνση κυρίως των οργανωμένων τμημάτων επαγγελματικής προκατάρτισης – κατάρτισης, είχε αποτέλεσμα την ανάδειξη της Λαϊκής Επιμόρφωσης στο πλέον εκτεταμένο δίκτυο εκπαίδευσης ενηλίκων της χώρας, δίνοντας κάποια πρώτα σημάδια συστηματοποίησης της εκπαίδευσης εκπαιδευτών. Αυτό πραγματοποιείται, αφενός με την ανάδειξη ενός ποιοτικά διαφοροποιημένου ρόλου του εκπαιδευτή ενηλίκων, που αναγορεύεται σε κεντρικό παράγοντα για την προώθηση της συμμετοχής των ενήλικων εκπαιδευομένων και την επίτευξη των στόχων που τίθενται για τις επιμορφωτικές παρεμβάσεις, και αφετέρου με την υλοποίηση συγκεκριμένων παρεμβάσεων, όπως είναι τα αλλεπάλληλα προγράμματα εκπαίδευσης των στελεχών, έκδοση σχετικών εγχειριδίων καθώς και του περιοδικού «Αυτομόρφωση», διοργάνωση ημερίδων και συνεδρίων[68].

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτών του θεσμού της Λαϊκής Επιμόρφωσης, εστιαζόταν σε δύο επίπεδα: 1) στη μεθοδολογία της εκπαίδευσης ενηλίκων και, 2) στη μεθοδολογία του αντικειμένου εκπαίδευσης, για παράδειγμα βασικές αρχές και μέθοδοι της εκπαίδευσης ενηλίκων – μέθοδος αλφαβητισμού. Με αυτό τον τρόπο, δινόταν στους εκπαιδευτές της Λαϊκής Επιμόρφωσης η ευκαιρία, μέσα από ανοικτές διαδικασίες σεμιναρίων, να προβληματιστούν, να κρίνουν, να διαφωνήσουν, να ανταλλάξουν απόψεις και να αντιληφθούν πως η εκπαίδευση ενηλίκων διαφοροποιείται από την τυπική εκπαίδευση – της οποίας κυρίως τη μεθοδολογία γνώριζαν οι εκπαιδευτές –, καθώς ο ενήλικος διαφέρει ως εκπαιδευόμενος σε θέματα εμπειριών, γνώσεων και του τρόπου που τις προσλαμβάνει,

[66] Καραλής, Θ. (2005), ό.π., σ. 9-14. βλ. και Σιπητάνου, Α. (1998), ο.π., σ. 117, 118.
[67] Καραλής, Θ. (2005), ό.π., σ. 10-11.
[68] Καραλής, Θ. (2005), ό.π., σ. 11. Βλ. και Σιπητάνου, Α. (1998), ό.π., σ. 124.

κινήτρων, στάσεων, απόψεων, αντιλήψεων, πνευματικών και συναισθηματικών ικανοτήτων[69].

Ως ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα ολοκληρωμένης δράσης εκπαίδευσης εκπαιδευτών μπορεί να αναφερθεί αυτό που απευθυνόταν σε εκπαιδευτές προγραμμάτων παλιννοστούντων και υλοποιήθηκε τον Ιανουάριο του 1995 από ομάδα στελεχών της Λαϊκής Επιμόρφωσης με στόχο την πανελλαδική κάλυψη εκφρασμένων αναγκών. Το σεμινάριο απαρτιζόταν από δύο μέρη. Το πρώτο μέρος αναφερόταν στα εξής ζητήματα:

- Επιμόρφωση ενηλίκων – παιδαγωγική.
- Χαρακτηριστικά παλιννοστούντων.
- Επικοινωνία στην εκπαιδευτική διαδικασία.
- Δυναμική της ομάδας στην εκπαιδευτικής διαδικασία.
- Εκπαιδευτική προσέγγιση παλιννοστούντων.

Το δεύτερο μέρος αφορούσε το εκπαιδευτικό υλικό για παλιννοστούντες (επικοινωνιακή προσέγγιση της γλώσσας) και την ενδεικτική παρουσίαση των ενοτήτων αυτού[70].

Επιπλέον, σημαντική κρίνεται η ώθηση που δόθηκε λόγω της εισροής των κοινοτικών κονδυλίων, με το Α' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (Κ.Π.Σ.) το 1989. Αποτέλεσμα αυτής της εισροής ήταν η ενίσχυση και αναβάθμιση των δραστηριοτήτων ενός σημαντικού αριθμού οργανισμών εκπαίδευσης και κατάρτισης ενηλίκων. Οι φορείς αυτοί αναπτύσσουν, σε μικρό ή μεγάλο βαθμό, δραστηριότητες εκπαίδευσης εκπαιδευτών, που άλλοτε είναι περιορισμένες και άλλοτε έχουν το χαρακτήρα εσωτερικού συστήματος εκπαίδευσης και πιστοποίησης εκπαιδευτών. Έτσι, κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου υλοποιούνται από ορισμένους φορείς, όπως το ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ., το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης, το Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο, η Ελληνική Εταιρεία Διοίκησης Επιχειρήσεων (Ε.Ε.Δ.Ε.), το Πανεπιστήμιο Πατρών, το Ινστιτούτο Εργασίας της Γ.Σ.Ε.Ε., η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού, καθώς και μικρός αριθμός Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης, προγράμματα εκπαίδευσης εκπαιδευτών, ωστόσο δε βελτιώνεται σημαντικά η γενικότερη εικόνα της εκπαίδευσης εκπαιδευτών[71].

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα έρευνας σε 41 επιχειρήσεις και οργανισμούς του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, που παρείχαν κατάρτιση στο προσωπικό τους, συνολικά 80.123 εργαζομένους, προκύπτει ότι: 1) η πλειονότητα των επιχειρήσεων αντιμετώπιζε τις ενέργειες κατάρτισης κατά τρόπο αποσπασματικό και αυτοσχέδιο, 2) μόλις 15% των επιχειρήσεων του δείγματος είχαν συμβούλους με ειδικές γνώσεις στο σχεδιασμό, την οργάνωση και την αξιολόγηση ενεργειών κατάρτισης, καθώς η αρμοδιότητα της κατάρτισης ανατίθεντο σε

---

[69] Μουζάκης, Δ. (2003). Η επιμόρφωση των εκπαιδευτών ενηλίκων στα πλαίσια της Λαϊκής Επιμόρφωσης. Στο: Βεργίδης, Δ. (επιμ.) *Εκπαίδευση Ενηλίκων. Συμβολή στην εξειδίκευση στελεχών και εκπαιδευτών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, σ. 42.

[70] Μουζάκης, Δ. (2003), ό.π., σ. 43-44.

[71] Καραλής, Θ. (2005), ό.π., σ. 11. Βλ. και Σιπητάνου, Α. (2005). *Θεσμοί και πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη δια βίου μάθηση. Μια κριτικο-ερμηνευτική προσέγγιση*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας, σ. 184-185. Βλ. και Παπαστεφανάκη, Σ. (2002), ό.π. σ. 15. Βλ. και Κόκκος, Α. (χχ) *Το Εθνικό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών από Απόσταση*.

διευθυντές προσωπικού, και σε οικονομικού και τεχνικούς διευθυντές, και 3) οι εκπαιδευτές επιλέγονταν με κριτήριο τη θέση τους στην εκάστοτε επιχείρηση και όχι τα προσόντα, τις ικανότητες και τις γνώσεις τους σε θέματα εκπαίδευσης ενηλίκων[72].

Ενδεικτικά, αναφέροντας στοιχεία για τα προγράμματα που υλοποιήθηκαν κατά την περίοδο αυτή, το πρόγραμμα «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών» του ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ. ακολουθούσε μία αρθρωτή σειρά που η παρακολούθηση της παρέχει μια ολική και ολοκληρωμένη αντιμετώπιση της τεχνογνωσίας του εκπαιδευτή συνεχιζόμενης κατάρτισης, σε επίπεδο επαγγελματικής κατοχύρωσης. Με το πέρας του προγράμματος, οι συμμετέχοντες αποκτούσαν γνώσεις και δεξιότητες για το σχεδιασμό, την οργάνωση, την υλοποίηση και την αξιολόγηση ενός προγράμματος κατάρτισης. Τα αρθρωτά μέρη αναφέρονταν:

- στη διαγνωστική προβλημάτων και τον εντοπισμό εκπαιδευτικών αναγκών,
- στη μάθηση και στις ιδιαιτερότητες μάθησης ενηλίκων,
- στον εντοπισμό στόχων εκπαίδευσης και σχεδιασμού εκπαιδευτικού περιεχομένου,
- στις εκπαιδευτικές μεθοδολογίες και προσεγγίσεις εκπαίδευσης
- στην επικοινωνιακή σχέση εκπαιδευτή-εκπαιδευομένου,
- στις τεχνικές παρουσιάσεων,
- στις νέες εκπαιδευτικές τεχνολογίες,
- στην εκπαιδευτική αξιολόγηση,
- στο νέο ρόλο του εκπαιδευτή ως συμβούλου μάθησης και ανάπτυξης, και
- στο σχεδιασμό ολοκληρωμένου προγράμματος και μικροδιδασκαλίες.

Το πρόγραμμα του ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ. διαρκούσε 240 ώρες με την εξής κατανομή: 144 ώρες διδασκαλίας στην αίθουσα σε θεωρία και πρακτικές εφαρμογές, 60 ώρες σε δραστηριότητες σχετικά με την ανάπτυξη ενός «μοντέλου – προγράμματος κατάρτισης», και 36 ώρες στην εκμάθηση διδακτικών τεχνικών και στο σχεδιασμό των μικροδιδασκαλιών[73].

Το πρόγραμμα της εκπαίδευσης ενδοεπιχειρησιακών εκπαιδευτών της Ε.Ε.Δ.Ε. ήταν διάρκειας 160 ωρών, από τις οποίες οι 120 ήταν αφιερωμένες σε τυπική διδασκαλία και οι υπόλοιπες 40 ώρες σε προσωπική μελέτη. Το πρόγραμμα απευθυνόταν σε άτομα με καθόλου ή περιορισμένη διδακτική εμπειρία αλλά με ολοκληρωμένη γνώση ενός γνωστικού αντικειμένου και, τουλάχιστον, από 3 έως 5 έτη προϋπηρεσίας. Οι θεματικές ενότητες που κάλυπτε το πρόγραμμα ήταν οι εξής:

- διδακτικές τεχνικές και τεχνικές επικοινωνίας,
- εισαγωγή στις μεθοδολογίες της εκπαίδευσης ενηλίκων,
- ανάλυση αναγκών κατάρτισης,
- τεχνικές για την εφαρμογή προηγμένης τεχνολογίας στην κατάρτιση,
- ανάλυση και χρήση εξειδικευμένων εκπαιδευτικών μεθόδων στην κατάρτιση, και

[72] Καραλής, Θ. (2005), ό.π., σ. 11., βλ. και Παλαιοκρασσάς, Σ. (1988). Ο ενδοεπιχειρησιακός εκπαιδευτής; Είναι κατάλληλα προετοιμασμένος; *Εκπαίδευση και Επάγγελμα*, 1/3, σ. 156-163.

[73] Χαλάς, Γ. (1995). Το νέο «προφίλ» των εκπαιδευτών συνεχιζόμενης κατάρτισης. *Επιθεώρηση Παραγωγικότητας*, τεύχος 3(29), σ. 39-40. Βλ. και Tusch, H. et al. (1997). *Teachers and trainers in vocational training. Volume 3: Austria, Belgium, Greece, Luxembourg and the Netherlands.* CEDEFOP.

- τεχνικές αξιολόγησης προγραμμάτων.

Κατά τα έτη 1992 και 1993 η Ε.Ε.Δ.Ε. κατάρτισε 235 ενδοεπιχειρησιακούς εκπαιδευτές[74].

Ταυτόχρονα, η ανάγκη για τη συστηματική εκπαίδευση των εκπαιδευτών περιλαμβάνεται στις Αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και για τα τρία Κ.Π.Σ. Ήδη από το Α' Κ.Π.Σ. είχε τεθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το ζήτημα της εκπαίδευσης των εκπαιδευτών συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης, ένα ζήτημα το οποίο αποτελεί συμβατική δέσμευση της χώρας έναντι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Με την ανάπτυξη του συστήματος συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης, κατά τη διάρκεια του Β' Κ.Π.Σ., αλλά και λόγω των συνεχών παραινέσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το ζήτημα της εκπαίδευσης των εκπαιδευτών αναγορεύεται σε στόχο υψηλής προτεραιότητας για την ποιοτική αναβάθμιση της συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης. Το Ε.ΚΕ.ΠΙΣ., από το 1997 έως το 2000, έφερε εις πέρας το έργο της ανάπτυξης του συστήματος ανάπτυξης και πιστοποίησης των φορέων και υποδομών της συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης, χωρίς ωστόσο κατά την περίοδο αυτή να έχει αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά το ζήτημα της ποιοτικής αναβάθμισης του ανθρώπινου δυναμικού που εργάζεται στα προγράμματα συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης. Τοιουτοτρόπως, το ζήτημα της εκπαίδευσης των εκπαιδευτών αναδεικνύεται ως σημαντική παρέμβαση για την εξέλιξη της συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης στη χώρα[75].

Τέλος, κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '90 παρατηρείται και στην Ελλάδα, με σημαντική καθυστέρηση σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, η τάση για την ανάπτυξη της Εκπαίδευσης Ενηλίκων ως διακριτού επιστημονικού πεδίου στο χώρο των Επιστημών της Αγωγής και της Εκπαίδευσης. Αυτή η ανάπτυξη εκδηλώνεται με τη δημιουργία προγραμμάτων σπουδών για την Εκπαίδευση Ενηλίκων στα πανεπιστήμια, τόσο σε επίπεδο προπτυχιακών όσο και μεταπτυχιακών σπουδών, την ένταξη σχετικών μαθημάτων στα προγράμματα σπουδών των Παιδαγωγικών Τμημάτων[76], την ίδρυση και λειτουργία του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, τη δημιουργία Ερευνητικών Μονάδων, τη χορήγηση από το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (Ι.Κ.Υ.) υποτροφιών εσωτερικού και εξωτερικού στη συνεχιζόμενη εκπαίδευση, αλλά και με την έκδοση στην ελληνική γλώσσα ορισμένων κλασικών εγχειριδίων ξένων επιστημόνων, καθώς επίσης και με την αύξηση των βιβλίων και των επιστημονικών δημοσιεύσεων από Έλληνες θεωρητικούς και ερευνητές[77].

Συνοπτικά, κατά την περίοδο από τα τέλη της δεκαετίας 1980 έως και τα τέλη της δεκαετίας του 1990, το ζήτημα της εκπαίδευσης των εκπαιδευτών αρχίζει να ωριμάζει ως αίτημα, καθώς τονίζεται από πολλές διαφορετικές πηγές, όπως στελέχη φορέων, ερευνητές, εθνικά και κοινοτικά όργανα, η ανάγκη για την αναβάθμιση των προσόντων, την εκπαίδευση

[74] Tusch, H. et al. (1997), ό.π.

[75] Καραλής, Θ. (2005), ό.π., σ. 9-14.

[76] Για τα μαθήματα που διδάσκονται στα ελληνικά πανεπιστήμια και αφορούν στο πεδίο της Εκπαίδευσης Ενηλίκων, βλέπε σχετικά Σιπητάνου, Α. & Παπακωνσταντίνου, Μ. (2004). Μαθήματα Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης στα προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών των Ελληνικών Πανεπιστημίων. *Επιστήμες Αγωγής*, τεύχος 3, σ. 37-56.

[77] Καραλής, Θ. (2005), ό.π., σ. 12.

και την πιστοποίηση των εκπαιδευτών. Ωστόσο, οι απόπειρες που πραγματοποιήθηκαν για την εκπαίδευση εκπαιδευτών κατά την περίοδο αυτή είναι αποσπασματικές και περιορίζονται στο πλαίσιο των φορέων που τις πραγματοποιούν. Με το τέλος της εν λόγω περιόδου, φαντάζει ακόμη πιο επιτακτικό το αίτημα για μια εθνικής κλίμακας παρέμβαση για την εκπαίδευση των εκπαιδευτών ενηλίκων[78].

2.2. Η εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων στο Εθνικό Κέντρο Πιστοποίησης Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ε.ΚΕ.ΠΙΣ.)

Το Εθνικό Κέντρο Πιστοποίησης Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης ιδρύθηκε βάσει του Άρθρου 22 του Νόμου 2469/1997[79] και εποπτεύεται από το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας. Οι σκοποί του Κέντρου είναι οι εξής:

- Η ανάπτυξη και εφαρμογή του εθνικού Συστήματος Πιστοποίησης Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης (Σ.Ε.Κ.) και Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών (Σ.Υ.Υ.), που περιλαμβάνει ειδικότερα την πιστοποίηση των φορέων και δομών Σ.Ε.Κ., του ανθρώπινου δυναμικού Σ.Ε.Κ., δηλαδή εκπαιδευτές και στελέχη Σ.Υ.Υ., των προγραμμάτων Σ.Ε.Κ., καθώς και των κέντρων παροχής Σ.Υ.Υ.
- Η ανάπτυξη και καθιέρωση της τυπικής πιστοποίησης της Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης, με στόχο την αναγνώριση και κατοχύρωση ειδικοτήτων της παρεχόμενης συνεχιζόμενης κατάρτισης, σύμφωνα με τα δεδομένα και τις ανάγκες της ελληνικής αγοράς εργασίας, αλλά και τα όσα ισχύουν, σχετικώς, στα Κράτη-Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Η εν γένει εναρμόνιση του Συστήματος Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης με το Σύστημα της Αρχικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης.
- Η μελέτη και ανάπτυξη των προδιαγραφών και κριτηρίων πιστοποίησης των Δομών Σ.Ε.Κ. και Σ.Υ.Υ., των προγραμμάτων Σ.Ε.Κ., των εκπαιδευτών Σ.Ε.Κ. και στελεχών Σ.Υ.Υ. και της παρεχόμενης κατάρτισης – σπουδών των καταρτιζομένων.
- Η μελέτη και ο προγραμματισμός των αναγκών σε Πιστοποιημένες Δομές Σ.Ε.Κ. και Σ.Υ.Υ. στο επίπεδο χώρας, περιφέρειας και νομού, σε συνεργασία με το Υπουργείο Εργασίας και άλλους συναρμόδιους φορείς, κέντρα και ινστιτούτα.
- Η εξασφάλιση των προϋποθέσεων και η εξυπηρέτηση των στόχων, που ρητά αναφέρονται στα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης για την Ελλάδα και αφορούν τον

[78] Καραλής, Θ. (2005), ό.π., σ. 12.

[79] Ιδρύθηκε αρχικά με την επωνυμία «Εθνικό Κέντρο Πιστοποίησης Δομών Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης και Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών».

Άξονα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού και Προώθηση της Απασχόλησης» και ειδικότερα την ανάπτυξη του συστήματος πιστοποίησης[80].

Με το Προεδρικό Διάταγμα 67/1997 επικυρώνονται όσα ορίζονταν στο άρθρο 22 του Νόμου 2469/1997 αναφορικά με τους σκοπούς και τις αρμοδιότητες του Εθνικού Κέντρου Πιστοποίησης Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης. Όσον αφορά στις αρμοδιότητες του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ., ορίζεται ότι για την υλοποίηση των σκοπών του ο φορέας πραγματοποιεί κάθε αναγκαίο έργο, ιδιαίτερα:

- προωθεί την ανάπτυξη, οργάνωση και εφαρμογή των διαδικασιών πιστοποίησης, ελέγχου και αξιολόγησης των Δομών Σ.Ε.Κ. και Σ.Υ.Υ. σε κτιριακή και υλικοτεχνική υποδομή, σε εκπαιδευτικό προσωπικό και άλλο στελεχιακό δυναμικό Σ.Ε.Κ. και σε στελεχιακό δυναμικό Σ.Υ.Υ., καθώς και των διαδικασιών της αξιολόγησης και πιστοποίησης της παρεχόμενης συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης,
- προβαίνει στην κατάρτιση Μητρώων Πιστοποιημένων Δομών Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης και Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών, Εκπαιδευτών, Στελεχών Σ.Υ.Υ. και Ελεγκτών-Αξιολογητών Δομών Σ.Ε.Κ. και Σ.Υ.Υ.,
- υποβάλλει προτάσεις στο Εθνικό Συμβούλιο Επαγγελματικής Κατάρτισης και Απασχόλησης (Ε.Σ.Ε.Κ.Α.) και στον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για τη χάραξη κατευθύνσεων και το σχεδιασμό και τον προγραμματισμό μέτρων πολιτικής για τη συνεχή βελτίωση και παραπέρα ανάπτυξη του «Εθνικού Συστήματος Πιστοποίησης Δομών Σ.Ε.Κ. και Σ.Υ.Υ.»,
- ασκεί το συνεχή έλεγχο και αξιολόγηση της λειτουργίας των πιστοποιημένων Δομών Σ.Ε.Κ. και Σ.Υ.Υ.

Η οργανωτική δομή του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. αποτελείται από τρεις τομείς. Ο κάθε τομέας αποτελείται από τμήματα ως εξής:

1. ο Τομέας Σχεδιασμού, Προγραμματισμού και Ανάπτυξης που περιλαμβάνει δύο τμήματα:
   - το τμήμα Προγραμματισμού και Σχεδιασμού των αναγκών σε πιστοποιημένες δομές Σ.Ε.Κ. και Σ.Υ.Υ., και
   - το τμήμα Σχεδιασμού και Ανάπτυξης των κριτηρίων και διαδικασιών ελέγχου, συνεχούς παρακολούθησης και αξιολόγησης της πιστοποίησης.
2. ο Τομέας Πιστοποίησης που αποτελείται από τα τμήματα:
   - τμήμα Πιστοποίησης Δομών Σ.Ε.Κ.,
   - τμήμα Πιστοποίησης Δομών Σ.Υ.Υ.,
   - τμήμα Πιστοποίησης Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών Σ.Ε.Κ. και στελεχών Σ.Υ.Υ., και
   - τμήμα Πιστοποίησης Προγραμμάτων Σ.Ε.Κ. και ολοκληρωμένων προγραμμάτων καταπολέμησης του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας

[80] Ν. 2469/14-03-1997 (Φ.Ε.Κ. 38 Α') *Περιορισμός και βελτίωση της αποτελεσματικότητας των κρατικών δαπανών και άλλες διατάξεις*, άρθ. 22.

3. ο Τομέας Διοικητικής Υποστήριξης που αποτελείται από τα τμήματα:
   - τμήμα Διοικητικού, και
   - τμήμα Οικονομικού.

Επιπλέον, συνιστώνται δύο ανεξάρτητα τμήματα που υπάγονται στην εποπτεία του Γενικού Διευθυντή και είναι:

- το Τμήμα Δημοσίων και Διεθνών Σχέσεων, και
- το Τμήμα Πληροφορικής και Μηχανογραφικής Υποστήριξης του Κέντρου.

Τέλος, συνιστάται ανεξάρτητο νομικό τμήμα που υπάγεται στην εποπτεία του Προέδρου του Δ.Σ.[81].

Το Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. εποπτεύει τη λειτουργία των κέντρων παροχής συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης, δηλαδή των Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης (Κ.Ε.Κ.). Αξίζει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με Υπουργική Απόφαση, κάθε θεματικό Κ.Ε.Κ. Εθνικής ή Περιφερειακής Εμβέλειας έχει τη δυνατότητα να υλοποιεί προγράμματα άτυπης συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης για ειδικότητες που εντάσσονται σε τέσσερα κατ' ανώτατο όριο από τα θεματικά πεδία που προτείνονται. Μεταξύ των 9 θεματικών πεδίων[82], το ένα ονομαζόταν «Παιδαγωγικά Επαγγέλματα και Εκπαίδευση Εκπαιδευτών»[83].

2.2.1. Το πρόγραμμα «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης» του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (2006-2007)

Ταυτότητα του προγράμματος

Στο πλαίσιο του Άξονα 3 «Προώθηση και Βελτίωση της Επαγγελματικής Κατάρτισης και της παροχής συμβουλών» και του Μέτρου 1 «Ενίσχυση Δράσεων Πιστοποίησης (μονάδων, φορέων, προγραμμάτων και εκπαιδευτών κατάρτισης) καθώς και Υπηρεσιών Δημιουργίας και Τυποποίησης Προγραμμάτων Κατάρτισης» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» 2000-2006, υλοποιήθηκε το Πρόγραμμα «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης». Ο συνολικός προϋπολογισμός του Έργου ήταν δεκαοκτώ εκατομμύρια ευρώ. Το μοναδικό Μέτρο του 3ου Άξονα του Επιχειρησιακού Προγράμματος ακολουθεί την πολιτική της χώρας για βελτίωση

[81] Π.Δ. 67/16-04-1997 (Φ.Ε.Κ. 61 Α') *Εθνικό Κέντρο Πιστοποίησης Δομών Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης και Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών*, άρθ. 8.

[82] Τα Κ.Ε.Κ. παρέχουν επαγγελματική κατάρτιση για ειδικότητες που εντάσσονται στα ακόλουθα θεματικά πεδία: α) Επαγγέλματα περιβάλλοντος, β) Επαγγέλματα υγείας και πρόνοιας, γ) Επαγγέλματα πολιτισμού & αθλητισμού, Μ.Μ.Ε. & επικοινωνιών, δ) Παιδαγωγικά επαγγέλματα & εκπαίδευση εκπαιδευτών, ε) Επαγγέλματα οικονομίας & διοίκησης, στ) Επαγγέλματα πληροφορικής, ζ) Επαγγέλματα τουριστικά & παροχή υπηρεσιών, η) Αγροτικά επαγγέλματα, θ) Επαγγέλματα τεχνικά & μεταφορών.

[83] Απόφαση Υπουργού Εργασίας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων 111232/12-12-1997 (Φ.Ε.Κ. 1135 Β') *Κριτήρια Πιστοποίησης Δομών Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης*, άρθ. 4. Το θεματικό πεδίο «Παιδαγωγικά επαγγέλματα & εκπαίδευση εκπαιδευτών» μετονομάστηκε σε «Παιδαγωγικά Επαγγέλματα», σύμφωνα με την Κοινή Υπουργική Απόφαση Υπουργών Οικονομίας & Οικονομικών και Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας 110327/14-02-2005 (Φ.Ε.Κ. 230 Β'/21-02-2005) *Σύστημα Πιστοποίησης Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης*, άρθ. 3.

της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των ενεργειών κατάρτισης και μεταξύ άλλων προβλέπει την εκπαίδευση και πιστοποίηση εκπαιδευτών και τη δημιουργία και τήρηση μητρώου εκπαιδευτών ενηλίκων[84].

Σύμφωνα με τον Άξονα 3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση», αναγνωρίζεται α) ότι η πλειοψηφία των εκπαιδευτών που εμπλέκονται στον τομέα της συνεχιζόμενης κατάρτισης δεν έχει την ειδική εκπαίδευση που απαιτείται προκειμένου να ασκήσει αποτελεσματικά το ρόλο του «εκπαιδευτή ενηλίκων» και δε διαθέτει επαρκή διδακτική εμπειρία σε προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων, και β) ότι για την ποιοτική αναβάθμιση της συνεχιζόμενης κατάρτισης αποτελεί σημαντική προϋπόθεση η εκπαίδευση του υπάρχοντος εκπαιδευτικού δυναμικού μέσα από προγράμματα εκπαίδευσης εκπαιδευτών σε ζητήματα ανάπτυξης του εκπαιδευτικού τους προφίλ, ώστε να πιστοποιηθεί η ειδικότητα του εκπαιδευτή ενηλίκων. Στόχος της εκπαίδευσης εκπαιδευτών είναι η ανάπτυξη ενός σώματος εκπαιδευτών συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης που συνδυάζουν μια σειρά από γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες «ενός επαγγελματία-εκπαιδευτή ενηλίκων», που να είναι σε θέση να μεταδίδουν τις επαγγελματικές τους γνώσεις, να επικοινωνούν αποτελεσματικά με τους καταρτιζομένους, αλλά και να είναι ικανοί να συνεισφέρουν στο σχεδιασμό των ενεργειών κατάρτισης και στην επίτευξη των εκάστοτε εκπαιδευτικών στόχων των δράσεων κατάρτισης. Με την πιστοποίηση του εκπαιδευτή ενηλίκων αφενός δηλώνεται η τεχνική και παιδαγωγική επάρκεια του εκπαιδευτή να προσφέρει εξειδικευμένες και επιστημονικά τεκμηριωμένες υπηρεσίες κατάρτισης, και αφετέρου πραγματοποιείται η τυπική αναγνώριση της ειδικότητάς του. Η τιμή στόχος που τέθηκε από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για την περίοδο 2000-2006 ήταν η εκπαίδευση και πιστοποίηση 10.000 εκπαιδευτών[85].

Ωστόσο, πριν την προκήρυξη υλοποίησης των προγραμμάτων Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης, δημοσιεύτηκε σχετική προκήρυξη με αντικείμενο την ανάπτυξη της μεθοδολογίας για την εκπαίδευση των εκπαιδευτών, καθώς και του διδακτικού υλικού για το σκοπό αυτό, με χρονοδιάγραμμα υλοποίησης έως τα τέλη του 2002. Σύμφωνα με την προκήρυξη, το έργο περιελάμβανε: 1) τη μελέτη για τον προσδιορισμό των γνώσεων και των δεξιοτήτων που χρειάζεται να κατέχουν οι εκπαιδευτές για την εκτέλεση του έργου τους, 2) τη διαμόρφωση αναλυτικών προγραμμάτων και των αντίστοιχων προς αυτά εκπαιδευτικών τεχνικών και διδακτικού υλικού, 3) το σχεδιασμό διαδικασιών αξιολόγησης των συμμετεχόντων στα προγράμματα εκπαίδευσης εκπαιδευτών, και 4) το σχεδιασμό και την υλοποίηση σεμιναρίου για την εκπαίδευση των εκπαιδευτών των

---

[84] Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (χχ2). *Περίληψη Επιχειρησιακού Προγράμματος «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» 2000-2006*. Βλ. και Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας (2005α). *Αναλυτικό τεύχος προκήρυξης του έργου «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης» (αριθμ. 1/2005)*.

[85] Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (2001). *Σχέδιο Επιχειρησιακού Προγράμματος «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση»*. Βλ. και Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (χχ1) *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» 2000-2006, Συμπλήρωμα Προγραμματισμού*.

εκπαιδευτών. Το εν λόγω έργο ανατέθηκε σε εταιρικό σχήμα το οποίο αποτελούνταν από το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, το Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο, το Ινστιτούτο Εργασίας της Γ.Σ.Ε.Ε., και το Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης «Μέντωρ Εκπαιδευτική». Αποτέλεσμα αυτής της εταιρικής σύμπραξης στο πλαίσιο υλοποίησης των παραπάνω έργων ήταν η προετοιμασία του εκπαιδευτικού υλικού, των οδηγών σπουδών, των εγχειριδίων εκπαιδευτή για την εκπαίδευση των εκπαιδευτών Σ.Ε.Κ. και η εκπαίδευση των 265 εκπαιδευτών των εκπαιδευτών που επιλέχθηκαν από το Ε.ΚΕ.ΠΙΣ.[86].

Έχοντας, λοιπόν, το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας στη διάθεσή του τα παραπάνω παραδοτέα, προχώρησε στην υλοποίηση των προγραμμάτων εκπαίδευσης εκπαιδευτών συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης, τα οποία ξεκίνησαν το καλοκαίρι του 2006[87]. Προκηρύχθηκε η υλοποίηση 524 προγραμμάτων διάρκειας 300 ωρών, τα οποία θα παρακολουθούσαν 10.480 εκπαιδευτές του Μητρώου Εκπαιδευτών του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ.[88].

Τα προγράμματα που υλοποιήθηκαν χωρίστηκαν σε δύο κατηγορίες: α) στα προγράμματα εκπαίδευσης εκπαιδευτών για τους εκπαιδευτές θεωρητικής κατάρτισης, και β) στα προγράμματα εκπαίδευσης εκπαιδευτών για τους εκπαιδευτές πρακτικής άσκησης. Η πρώτη κατηγορία προγραμμάτων απευθύνεται στους εκπαιδευτές που είναι ενταγμένοι στο Μητρώο Α' του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. και είναι πτυχιούχοι Α.Ε.Ι. ή Τ.Ε.Ι., ενώ η δεύτερη κατηγορία προγραμμάτων απευθύνεται σε όσους από τους ενταγμένους εκπαιδευτές δεν είναι πτυχιούχοι Α.Ε.Ι. ή Τ.Ε.Ι. Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η γεωγραφική κατανομή των προγραμμάτων εκπαίδευσης εκπαιδευτών που εγκρίθηκαν[89].

---

[86] Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (2002). *Αναλυτικό Τεύχος Προκήρυξης για την επιλογή αναδόχου του Έργου με τίτλο «Ανάπτυξη Μεθοδολογίας και Διδακτικού Υλικού για την Εκπαίδευση Εκπαιδευτών» (αριθμ. διακήρυξης 2/2002)*. Βλ. και Βασιλού-Παπαγεωργίου Β. (2005). Δείκτες ποιότητας στην εκπαίδευση ενηλίκων: Το παράδειγμα του Εθνικού Προγράμματος Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών. Στο: Επιστημονική Ένωση Εκπαίδευσης Ενηλίκων, *1ο Συνέδριο (2004)*. Αθήνα: Μεταίχμιο, σ. 118-119. Βλ. και Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας (2005α), ό.π.

[87] Εντούτοις, ο αρχικός προγραμματισμός για την υλοποίηση των προγραμμάτων εκπαίδευσης εκπαιδευτών όριζε ως καταληκτική ημερομηνία ολοκλήρωσης την 31η Δεκεμβρίου 2005.

[88] Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας (2005α), ό.π.

[89] Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας (2005γ). *Οδηγοί σπουδών και ενδεικτική βιβλιογραφία (Παράρτημα ΙΙΙ)*.

Πίνακας 1: Κατανομή των προγραμμάτων και των ωφελούμενων του Έργου «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Σ.Ε.Κ.» ανά διοικητική περιφέρεια (2006-2007)[90]

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	Εκπαιδευτές θεωρητικού μέρους της κατάρτισης		Εκπαιδευτές πρακτικού μέρους της κατάρτισης	
	Αριθμός εγκεκριμένων προγραμμάτων	*Αριθμός καταρτιζομένων*	*Αριθμός εγκεκριμένων προγραμμάτων*	*Αριθμός καταρτιζομένων*
Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης	34	627	0	0
Κεντρικής Μακεδονίας	80	1529	1	13
Δυτικής Μακεδονίας	19	349	2	30
Ηπείρου	23	448	0	0
Θεσσαλίας	46	870	0	0
Δυτικής Ελλάδας	47	895	1	20
Στερεάς Ελλάδας	31	606	0	0
Αττικής	150	2954	10	174
Πελοποννήσου	23	440	1	15
Βορείου Αιγαίου	11	200	1	15
Νοτίου Αιγαίου	8	160	0	0
Κρήτης	30	571	1	20
Ιονίων Νήσων	9	176	0	0
ΣΥΝΟΛΟ	**511**	**9825**	**17**	**287**

Επομένως, υλοποιήθηκαν σε όλη την επικράτεια 511 προγράμματα για 9.825 εκπαιδευτές θεωρητικού μέρους της κατάρτισης, και 17 προγράμματα για 287 εκπαιδευτές πρακτικής άσκησης. Στο σύνολο εγκρίθηκαν 528 προγράμματα για 10.112 εκπαιδευτές Σ.Ε.Κ.

Θεματικές ενότητες

Οι θεματικές ενότητες του προγράμματος εκπαίδευσης εκπαιδευτών θεωρητικής κατάρτισης έχουν ως εξής:

1. Κοινωνικο-οικονομικές και πολιτισμικές διαστάσεις της εκπαίδευσης ενηλίκων
   - Δια βίου εκπαίδευση και κατάρτιση ενηλίκων: εννοιολογικές αποσαφηνίσεις
   - Ο ρόλος και η σημασία της εκπαίδευσης ενηλίκων στη σύγχρονη ευρωπαϊκή πραγματικότητα

[90] Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής Ε.Κ.Τ. (χχ1). *Εγκεκριμένα προγράμματα εκπαίδευσης εκπαιδευτών συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης (θεωρία)*. Βλ. και Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής Ε.Κ.Τ. (χχ2). *Εγκεκριμένα προγράμματα εκπαίδευσης εκπαιδευτών συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης (πρακτική)*.

- Η εκπαίδευση και κατάρτιση ενηλίκων στην Ελλάδα
- Η εκπαίδευση των εκπαιδευτών συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης

2. Θεωρίες μάθησης και μάθηση ενηλίκων
   - Θεωρίες μάθησης (συμπεριφοριστικές, γνωστικές, ανθρωπιστικές, κοινωνικής μάθησης)
   - Θεωρίες για τη μάθηση ενηλίκων
   - Εφαρμογή των θεωριών μάθησης στην εκπαίδευση ενηλίκων
3. Χαρακτηριστικά των ενήλικων εκπαιδευομένων και προϋποθέσεις αποτελεσματικής μάθησης
4. Η εναρκτήρια συνάντηση
   - Στόχοι και αναμενόμενα αποτελέσματα
   - Η παραδοσιακή εκπαιδευτική τεχνική
   - Ενεργητικές εκπαιδευτικές τεχνικές
   - Εναλλακτικές εκπαιδευτικές τεχνικές
   - Συνδυασμός εκπαιδευτικών τεχνικών
   - Παράγοντες που λαμβάνουμε υπόψη
   - Ασκήσεις εφαρμογής
   - Η πρώτη συνάντηση εκπαιδευτή – εκπαιδευομένων στη μέση ενός προγράμματος
5. Εκπαιδευτικές τεχνικές
   - Αναγκαιότητα της εισήγησης
   - Προδιαγραφές της εισήγησης
   - Εμπλουτισμός της εισήγησης
   - Οι εκπαιδευτικές τεχνικές που ενισχύουν την ενεργητική συμμετοχή
   - Επιλογή εκπαιδευτικών τεχνικών και στρατηγική του εκπαιδευτή
   - Εκπαιδευτικές τεχνικές ανά θεματικό πεδίο των Κ.Ε.Κ.
   - Εκπαιδευτικές τεχνικές για τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες
6. Εκπαιδευτικά μέσα και εκπαιδευτικός χώρος
   - Εποπτεία και εποπτικά μέσα διδασκαλίας
   - Πίνακες, παραστάσεις, έντυπα, αντικείμενα για επίδειξη
   - Η χρήση των διαφανειών και του ανακλαστικού προβολέα
   - Προβολή εκπαιδευτικών ταινιών και χρήση κάμερας
   - Η χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή στη διδασκαλία
   - Η επίδραση του περιβάλλοντος χώρου στην εκπαίδευση
7. Σχεδιασμός διδακτικής ενότητας
   - Βασικά βήματα σχεδιασμού διδακτικής ενότητας
8. Η πρακτική άσκηση
   - Σκοπός και σημασία της πρακτικής άσκησης
   - Οι ενέργειες του εκπαιδευτή κατά το σχεδιασμό και την έναρξη της πρακτικής άσκησης

- Πρακτικά βήματα εφαρμογής και παρακολούθησης της πρακτικής άσκησης μέσα σε χώρους εργασίας
- Άλλες μορφές πρακτικής άσκησης
- Αξιολόγηση της πρακτικής άσκησης

9. Ο ρόλος του εκπαιδευτή στη σύνδεση της κατάρτισης με την απασχόληση
   - Σύνδεση κατάρτισης και απασχόλησης
   - Τρόποι συμβολής του εκπαιδευτή στη σύνδεση κατάρτισης και απασχόλησης
10. Αξιοποίηση της διεργασίας της ομάδας στην εκπαίδευση ενηλίκων
    - Η εμπειρία του εκπαιδευτή στην ομαδική διεργασία
    - Η εμπειρία των μελών στην ομαδική διεργασία
    - Χαρακτηριστικά που διαμορφώνουν τη διεργασία
    - Διαφορές στον τρόπο συμμετοχής των μελών στη διεργασία της ομάδας
    - Προετοιμασία του εκπαιδευτή
    - Σχεδιασμός της πρώτης συνάντησης
    - Η ρύθμιση της πολυεπίπεδης συναλλαγής στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής συνάντησης
    - Η αντιμετώπιση κάθε μέλους της ομάδας ως «ολότητα»
    - Η χρήση βιωματικών ομαδικών ασκήσεων
    - Φροντίδα της διεργασίας – δυσκολίες, παγίδες
    - Επεξεργασία της διεργασίας από τον εκπαιδευτή
11. Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου
    - Βασικά στοιχεία της αξιολόγησης στην εκπαίδευση
    - Η αξιολόγηση στην εφαρμογή της
12. Ο ρόλος του «νέου» εκπαιδευτή ενηλίκων
    - Από τις αλλαγές στην εκπαίδευση ενηλίκων στις αλλαγές του ρόλου του εκπαιδευτή ενηλίκων
    - Αναζητώντας το παράδειγμα του νέου εκπαιδευτή[91].

Αντίστοιχα, οι θεματικές ενότητες του εκπαιδευτικού προγράμματος για τους εκπαιδευτές πρακτικής άσκησης είναι οι ακόλουθες:

1. Κοινωνικές και οικονομικές διαστάσεις της επαγγελματικής κατάρτισης, ευρωπαϊκή πολιτική και θεσμικό πλαίσιο
   - Τα είδη της εκπαίδευσης και επιμόρφωσης ενηλίκων: έννοιες και ορισμοί
   - Ανθρώπινο δυναμικό και ρόλος της συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης
2. Θεωρητικές προσεγγίσεις στη μάθηση ενηλίκων
3. Χαρακτηριστικά των ενήλικων εκπαιδευομένων και προϋποθέσεις αποτελεσματικής μάθησης
   - Χαρακτηριστικά των ενήλικων εκπαιδευομένων

[91] Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας – Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (2006α). *Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών, Εκπαιδευτικό υλικό για τους εκπαιδευτές θεωρητικής κατάρτισης (τόμος Ι, τόμος ΙΙ, τόμος ΙΙΙ).*

- Προϋποθέσεις αποτελεσματικής μάθησης

4. Η εναρκτήρια συνάντηση
5. Σχεδιασμός διδακτικών ενοτήτων
   - Οι εκπαιδευτικοί στόχοι
   - Περιγραφή των διδακτικών στόχων
   - Σχέδιο διδακτικής ενότητας
6. Εκπαιδευτικές τεχνικές
7. Εκπαιδευτικά μέσα
8. Η πρακτική άσκηση
   - Σκοπός και σημασία της πρακτικής άσκησης
   - Οι ενέργειες του εκπαιδευτή κατά το σχεδιασμό και την έναρξη της πρακτικής άσκησης
   - Πρακτικά βήματα εφαρμογής και παρακολούθησης της πρακτικής άσκησης μέσα σε χώρους εργασίας
   - Άλλες μορφές πρακτικής άσκησης
   - Αξιολόγηση της πρακτικής άσκησης
9. Σύνδεση της κατάρτισης με την αγορά εργασίας και την τοπική κοινωνία
   - Οι σχέσεις αγοράς εργασίας και επαγγελματικής κατάρτισης
   - Ο ρόλος του εκπαιδευτή στη σύνδεση κατάρτισης με την αγορά εργασίας
10. Επικοινωνία και δυναμική της ομάδας
    - Εμπόδια επικοινωνίας και αποτελεσματική μάθηση
    - Η μη λεκτική επικοινωνία
    - Δυναμική της ομάδας
11. Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου
12. Ο ρόλος του «νέου» εκπαιδευτή ενηλίκων
    - Από τις αλλαγές στην εκπαίδευση ενηλίκων στις αλλαγές του ρόλου του εκπαιδευτή ενηλίκων
    - Αναζητώντας το παράδειγμα του νέου εκπαιδευτή[92].

Μεθοδολογία εκπαίδευσης

Τα προγράμματα υλοποιήθηκαν με μικτή μέθοδο διδασκαλίας, δηλαδή πραγματοποιήθηκαν 69 ώρες πρόσωπο με πρόσωπο διδασκαλία σεμιναριακού τύπου (23% του συνολικού αριθμού ωρών) και 231 ώρες με κατ' ιδίαν μελέτη από τους καταρτιζομένους (77% του συνόλου των ωρών). Πρόκειται για μια μέθοδο διδασκαλίας που χρησιμοποιείται ολοένα και περισσότερο σε εκπαιδευτικά προγράμματα που απευθύνονται σε ενήλικους απασχολούμενους υψηλού επιπέδου. Οι λόγοι που επιλέχτηκε η συγκεκριμένη μεθοδολογία είναι: α) διότι οι καταρτιζόμενοι, στην πλειοψηφία τους εργαζόμενοι πλήρους

[92] Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας – Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (2006β). *Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών, Εκπαιδευτικό υλικό για τους εκπαιδευτές πρακτικής άσκησης.*

απασχόλησης[93], προφανώς θα αντιμετώπιζαν δυσκολίες στο να αφιερώσουν τρεις μήνες για να παρακολουθήσουν πρόγραμμα εκπαίδευσης 300 ωρών, β) διότι πολλοί εκπαιδευτές διαμένουν στην περιφέρεια, σε μικρές πόλεις ή νησιωτικές, απομακρυσμένες και δύσβατες περιοχές και θα χρειαζόταν να μετακινηθούν για τρεις μήνες σε κάποια μεγαλύτερη πόλη προκειμένου να παρακολουθήσουν το πρόγραμμα, και γ) διότι ο αριθμός των ικανών και έμπειρων εκπαιδευτών των εκπαιδευτών του Μητρώου κρίνεται περιορισμένος σε σχέση με τις υπάρχουσες ανάγκες στην Ελλάδα και δεν επαρκούσε για να καλύψουν το πλήθος των ωρών διδασκαλίας δια ζώσης. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε βασιζόταν στις σύγχρονες τεχνικές εκπαίδευσης ενηλίκων, προωθώντας την ενεργητική και βιωματική μάθηση, τη μάθηση μέσω της πράξης και την αλληλεπίδραση εκπαιδευομένων-εκπαιδευτή[94].

Το πρόγραμμα υλοποιούνταν σε 24 εργάσιμες εβδομάδες για τους εκπαιδευτές θεωρητικής κατάρτισης, και 21 εργάσιμες εβδομάδες για τους εκπαιδευτές πρακτικής άσκησης. Οι εκπαιδευόμενοι εκπαιδευτές όφειλαν σταδιακά να μελετήσουν κατά τη διάρκεια των 231 ωρών το έντυπο διδακτικό υλικό, καθώς και το συμπληρωματικό αυτού, με βάση συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα. Κατά τη διάρκεια αυτών των 231 ωρών, είχαν τη δυνατότητα επικοινωνίας με τον εκπαιδευτή, είτε με e-mail ή/και τηλεφωνικά ή/και με fax, ώστε να έχουν την απαραίτητη υποστήριξη από αυτόν. Πέρα από την απομακρυσμένη επικοινωνία, η αλληλεπίδραση ανάμεσα στους εκπαιδευομένους και τον εκπαιδευτή κορυφωνόταν με τις προβλεπόμενες δια ζώσης εκπαιδευτικές συναντήσεις. Οι εκπαιδευτικές συναντήσεις ελάμβαναν χώρα στα τέλη της δεύτερης, της ένατης, της δέκατης έκτης και της τελευταίας εβδομάδας του προγράμματος. Η διάρκειά τους ήταν 21 ώρες για την πρώτη εκπαιδευτική συνάντηση και από 16 ώρες για τις υπόλοιπες τρεις εκπαιδευτικές συναντήσεις. Το σύνολο των απουσιών του κάθε εκπαιδευομένου δεν μπορούσε να υπερβαίνει τις 16 ώρες στο σύνολο των τριών πρώτων εκπαιδευτικών συναντήσεων, ενώ στην τελευταία συνάντηση[95] η παρουσία του ήταν υποχρεωτική[96].

Εκπαιδευόμενοι εκπαιδευτές

Οι εκπαιδευόμενοι του προγράμματος ήταν εκπαιδευτές ενταγμένοι στο Εισαγωγικό Μητρώο Εκπαιδευτών Σ.Ε.Κ. του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. Ο αριθμός των εκπαιδευομένων σε κάθε ένα

---

[93] Οι εκπαιδευτές ενηλίκων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, και κατ' επέκταση και στην Ελλάδα, ασκούν το επάγγελμα του εκπαιδευτή με τη μορφή είτε της μερικής είτε της συμπληρωματικής απασχόλησης. [Καψάλης, Α. (2006). Ο επαγγελματισμός στην εκπαίδευση ενηλίκων. Ελλάδα και κόσμος. Στο: Καψάλης, Α. & Παπασταμάτης, Α. (επιμ.) *Επαγγελματισμός στη συνεχιζόμενη εκπαίδευση*. Αθήνα: Τυπωθήτω Γιώργος Δαρδανός, σ. 100]

[94] Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας (2005α), ό.π. Βλ. και Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (2002), ό.π.

[95] Σε περίπτωση κωλύματος συμμετοχής ορισμένων εκπαιδευομένων, υπήρχε η δυνατότητα πραγματοποίησης και πέμπτης εκπαιδευτικής συνάντησης για τους δικαιολογημένα απόντες της τέταρτης.

[96] Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας – Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (2006γ). *Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών, Οδηγός σπουδών για τους εκπαιδευτές θεωρητικής κατάρτισης & βασική βιβλιογραφία για την εκπαίδευση ενηλίκων*. Βλ. και Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας – Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (2006δ). *Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών, Οδηγός σπουδών για τους εκπαιδευτές πρακτικής άσκησης*. Βλ. και Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας (2005α), ό.π.

από τα τμήματα που δημιουργήθηκαν σε όλη την επικράτεια έπρεπε να είναι κατ' ελάχιστον 10 άτομα και να μην υπερβαίνει τα 20 άτομα. Οι ενδιαφερόμενοι κατέθεσαν αιτήσεις στα Κ.Ε.Κ. που υλοποίησαν τα προγράμματα. Μοναδικό κριτήριο για την επιλογή των εκπαιδευομένων ήταν μόνο η αρχαιότητα υποβολής της αίτησης ένταξης στο Μητρώο Εκπαιδευτών του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ., το οποίο ενεργοποιούνταν μόνο στις περιπτώσεις που οι αιτήσεις των ενδιαφερομένων υπερέβαιναν σε αριθμό τον εγκεκριμένο αριθμό εκπαιδευομένων του εκάστοτε τμήματος[97].

Όσον αφορά στα χαρακτηριστικά των καταρτιζομένων στα προγράμματα εκπαίδευσης εκπαιδευτών, ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει μια αρκετά σαφή εικόνα.

Πίνακας 2: Ατομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευθέντων εκπαιδευτών (2006-2007)[98]

		Αριθμός	**Ποσοστό %**
Φύλο *(N= 386)*	Άνδρες	244	63,2
	Γυναίκες	142	36,8
Ηλικία *(N= 386)*	Κάτω των 35 ετών	86	22,3
	35 – 45 ετών	164	42,6
	Άνω των 45 ετών	135	35,1
Επίπεδο σπουδών *(N= 385)*	Μεταπτυχιακές σπουδές	130	33,8
	Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι.	255	66,2
Είδος σπουδών *(N= 385)*	Επιστήμες της αγωγής, ψυχολογίας, κοινωνιολογίας κ.ά.	63	16,4
	Νομική, Οικονομική κ.ά. Επιστήμη	89	23,1
	Θετικές και Τεχνολογικές Επιστήμες	192	49,9
	Άλλο	41	10,6
Επάγγελμα *(N= 386)*	Εκπαιδευτικοί Α/βάθμιας και Β/βάθμιας εκπαίδευσης	156	40,5
	Διδάσκοντες σε Α.Ε.Ι. ή Τ.Ε.Ι.	49	12,7
	Στελέχη Δημόσιου ή Ιδιωτικού τομέα	119	30,8
	Ελεύθερο/ Επιστημονικό επάγγελμα	36	9,3
	Άλλα επαγγέλματα	26	6,7
Έτη δραστηριοποίησης στην εκπαίδευση ενηλίκων *(N= 370)*	1 – 3 έτη	64	17,3
	4 – 7 έτη	100	27,0
	Άνω των 7 ετών	206	55,7
Μορφή δραστηριοποίησης στην εκπαίδευση ενηλίκων *(N= 370)*	Περιστασιακά, μόνο ως εκπαιδευτές/τριες	272	73,7
	Περιστασιακά ως εκπαιδευτές/τριες, καθώς και σε άλλες δραστηριότητες	64	17,3
	Με πλήρη απασχόληση, σε διάφορες δραστηριότητες	34	9,2
Σύνολο ερωτηματολογίων		386[99]	

[97] Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας (2005α), ό.π.

[98] Κόκκος, Α. (2008). *Εκπαιδεύοντας του εκπαιδευτές ενηλίκων. Μελέτη Αξιολόγησης του εθνικού προγράμματος εκπαίδευσης των εκπαιδευτών συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης*. Αθήνα: Επιστημονική Ένωση Εκπαίδευσης Ενηλίκων, σ. 125.

Εκπαιδευτές εκπαιδευτών

Οι εκπαιδευτές των εκπαιδευτών, οι οποίοι ονομάστηκαν «εκπαιδευτές-σύμβουλοι», επιλέχθηκαν από το Ε.ΚΕ.ΠΙΣ., το οποίο αναζήτησε από το Μητρώο των περίπου 14.000 ενταγμένων εκπαιδευτών εκείνα τα άτομα που πληρούσαν τα ακόλουθα κριτήρια:

1. Μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών με Παιδαγωγική κατεύθυνση, δηλαδή σπουδές στις επιστήμες της αγωγής, στις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, στον επαγγελματικό προσανατολισμό, στην ψυχολογία και την κοινωνιολογία.
2. Πτυχίο Α.Ε.Ι. και Σεμινάριο Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών άνω των 100 ωρών ή πανεπιστημιακό πιστοποιητικό παιδαγωγικής επιμόρφωσης.
3. Πτυχίο Α.Ε.Ι. και επαγγελματική εμπειρία άνω των 3 ετών σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.

Το Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. αρχικά σκόπευε να επιλέξει με σειρά προτεραιότητας τους εκπαιδευτές του Μητρώου που συγκέντρωναν και τα τρία παραπάνω χαρακτηριστικά, έπειτα τους εκπαιδευτές που πληρούσαν το πρώτο και το δεύτερο κριτήριο, ύστερα όσους συγκέντρωναν το δεύτερο και το τρίτο, και τέλος τα άτομα που πληρούσαν την πρώτη και την τρίτη προϋπόθεση. Ωστόσο, τα αποτελέσματα δεν ήταν καθόλου ενθαρρυντικά, καθώς και τις τρεις προϋποθέσεις πληρούσαν μόλις 4 άτομα, την πρώτη και τη δεύτερη 34 άτομα, τη δεύτερη και την τρίτη 56 άτομα, και την πρώτη και την τρίτη 29 άτομα. Βέβαια, τα εν λόγω 123 άτομα δεν ήταν αρκετά για να καλύψουν τις ανάγκες των προγραμμάτων. Ο επιθυμητός αριθμός εκπαιδευτών που χρειαζόταν να αναλάβει τα προγράμματα ήταν 265. Έτσι, επιλέχθηκαν και άτομα που συγκέντρωναν μόνο ένα από τα τρία παραπάνω χαρακτηριστικά. Αποτέλεσμα της παραπάνω διαδικασίας ήταν να προκύψουν περίπου 400 υποψήφιοι, από τους οποίους, έπειτα από συνέντευξη, επιλέχθηκαν οι 265 εκπαιδευτές των εκπαιδευτών[100].

Οι 265 εκπαιδευτές των εκπαιδευτών παρακολούθησαν από το Φεβρουάριο μέχρι τον Ιούνιο 2003 το ίδιο ακριβώς εκπαιδευτικό πρόγραμμα με αυτό που επρόκειτο να υλοποιήσουν και οι ίδιοι μετέπειτα, με την ίδια ακριβώς μεθοδολογία, το ίδιο εκπαιδευτικό υλικό και την ίδια μέθοδο αξιολόγησής τους. Την εκπαίδευσή τους ανέλαβαν τα δεκατρία μέλη της Επιστημονικής Επιτροπής που σχεδίασε το πρόγραμμα στο πλαίσιο της υλοποίησης του έργου «Ανάπτυξη μεθοδολογίας και διδακτικού υλικού για την εκπαίδευση εκπαιδευτών». Από τους 265 εκπαιδευτές κατάφεραν να ολοκληρώσουν με επιτυχία το πρόγραμμα και να πιστοποιηθούν οι 253. Από αυτούς, όλοι μπορούσαν να αναλάβουν πρόγραμμα εκπαίδευσης εκπαιδευτών θεωρητικής κατάρτισης, ενώ μόνο οι 46 έλαβαν

[99] Όλα τα ποσοστά που παρουσιάζονται στον πίνακα, υπολογίζονται ως προς τα 386 ερωτηματολόγια, που αποτέλεσαν το δείγμα της έρευνας από την οποία προέκυψαν τα εν λόγω δεδομένα.

[100] Κόκκος, Α. (2008), ό.π., σ. 36-37.

συμπληρωματική εκπαίδευση ως εκπαιδευτές εκπαιδευτών πρακτικής άσκησης, για να είναι σε θέση να αναλάβουν πρόγραμμα εκπαίδευσης των εκπαιδευτών αυτής της κατηγορίας[101].

Στον επόμενο πίνακα δίνεται μια εικόνα των βασικών χαρακτηριστικών των πιστοποιημένων εκπαιδευτών των εκπαιδευτών.

Πίνακας 3: Ατομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευτών εκπαιδευτών (2006-2007)[102]

		Αριθμός	**Ποσοστό %**
Φύλο *(N= 253)*	Άνδρες	105	41,5
	Γυναίκες	148	58,5
Κατηγορία εκπαιδευτή *(N= 253)*	Θεωρητικής κατάρτισης	207	81,8
	Θεωρητικής και πρακτικής κατάρτισης	46	18,2
Ηλικία *(N= 184)*	Κάτω των 35 ετών	60	32,4
	35 – 45 ετών	92	49,7
	Άνω των 45 ετών	32	17,3
Επίπεδο σπουδών *(N= 185)*	Μεταπτυχιακές σπουδές	134	72,4
	Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι.	51	27,6
Είδος σπουδών *(N= 185)*	Επιστήμες της αγωγής, ψυχολογίας, κοινωνιολογίας κ.ά.	124	67,0
	Νομική, Οικονομική κ.ά. Επιστήμη	11	5,9
	Θετικές και Τεχνολογικές Επιστήμες	6	3,2
	Άλλο	44	23,8
Επάγγελμα *(N= 183)*	Εκπαιδευτικοί Α/βάθμιας και Β/βάθμιας εκπαίδευσης	78	42,2
	Διδάσκοντες σε Α.Ε.Ι. ή Τ.Ε.Ι.	23	12,4
	Στελέχη Δημόσιου ή Ιδιωτικού τομέα	45	24,3
	Ελεύθερο/ Επιστημονικό επάγγελμα	11	5,9
	Άλλα επαγγέλματα	26	14,1
Έτη δραστηριοποίησης στην εκπαίδευση ενηλίκων *(N= 181)*	1 – 3 έτη	40	21,6
	4 – 7 έτη	60	32,4
	Άνω των 7 ετών	81	43,8
Μορφή δραστηριοποίησης στην εκπαίδευση ενηλίκων *(N= 179)*	Περιστασιακά, μόνο ως εκπαιδευτές/τριες	74	40,0
	Περιστασιακά ως εκπαιδευτές/τριες, καθώς και σε άλλες δραστηριότητες	53	28,6
	Με πλήρη απασχόληση, σε διάφορες δραστηριότητες	52	28,1
Σύνολο ερωτηματολογίων		185[103]	

[101] Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας – Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (2006γ), ό.π. Βλ. και Κόκκος, Α. (2008), ό.π. Βλ. και Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (χχ4). *Πίνακας αναλυτικών στοιχείων των 253 Πιστοποιημένων Εκπαιδευτών Εκπαιδευτών*.. Βλ. και Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας (2005α), ό.π.

[102] Κόκκος, Α. (2008), ό.π., σ. 39. Βλ. και Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (χχ4), ό.π.

Εκπαιδευτικό υλικό

Το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε για τις ανάγκες των προγραμμάτων εκπαίδευσης εκπαιδευτών αποτελούνταν από:

- Έντυπο διδακτικό υλικό δώδεκα κεφαλαίων, που ακολουθούσαν τη διάρθρωση των θεματικών ενοτήτων του προγράμματος. Η έκταση του έντυπου διδακτικού υλικού ήταν περίπου 700 σελίδες για τους εκπαιδευτές θεωρητικής κατάρτισης και περίπου 250 σελίδες για τους εκπαιδευτές πρακτικής άσκησης. Μεταξύ των σελίδων του διδακτικού υλικού υπήρχαν και παραπομπές – αποσπάσματα από βιβλία για την εκπαίδευση ενηλίκων.
- Δύο εκπαιδευτικές βιντεοταινίες σε μορφή ψηφιακού οπτικού δίσκου (DVD), από την παρακολούθηση των οποίων μπορούν οι εκπαιδευόμενοι να κατανοήσουν καλύτερα συγκεκριμένα κεφάλαια του διδακτικού υλικού, αναλύοντας στιγμιότυπά τους και συσχετίζοντάς τα με το περιεχόμενο των κεφαλαίων, με απώτερο στόχο την εμβάθυνση και εμπέδωση όσων μελετούν.
- Έναν οδηγός σπουδών για τους εκπαιδευόμενους εκπαιδευτές θεωρητικής κατάρτισης και ένας για τους εκπαιδευόμενους εκπαιδευτές πρακτικής άσκησης.
- Ένας οπτικός δίσκος (CR-ROM), ο οποίος περιλαμβάνει σε ηλεκτρονική μορφή το διδακτικό υλικό, τους οδηγούς σπουδών των εκπαιδευομένων, καθώς και ένα εγχειρίδιο του εκπαιδευτή εκπαιδευτών θεωρητικής κατάρτισης κι ένα για τον εκπαιδευτή εκπαιδευτών πρακτικής άσκησης[104].

Αξιολόγηση

Όσον αφορά στην αξιολόγηση των εκπαιδευόμενων εκπαιδευτών, αυτή πραγματοποιούνταν τόσο κατά τη διάρκεια του προγράμματος όσο και με τη λήξη αυτού. Συγκεκριμένα, κάθε εκπαιδευόμενος εκπονούσε κατά τη διάρκεια του προγράμματος τρεις γραπτές εργασίες. Οι γραπτές εργασίες παραδίδονταν κατά την έβδομη, τη δέκατη τέταρτη, και την εικοστή πρώτη εβδομάδα για τους εκπαιδευτές θεωρητικής κατάρτισης, και κατά την έβδομη, τη δέκατη τέταρτη, και τη δέκατη ένατη εβδομάδα για τους εκπαιδευτές πρακτικής άσκησης. Οι εργασίες ήταν υποχρεωτικές για κάθε εκπαιδευόμενο και αξιολογούνταν από τον εκπαιδευτή-σύμβουλο, ο οποίος είχε την υποχρέωση μέσα σε 10 ημέρες το ανώτερο να προβεί σε σχολιασμό της εργασίας, επισημαίνοντας τα θετικά σημεία και τις ελλείψεις της, και να ενημερώσει τον εκπαιδευόμενο, δίνοντάς του και περαιτέρω οδηγίες, για τη

---

[103] Όλα τα ποσοστά, πλην των μεταβλητών «Φύλο» και «Κατηγορία Εκπαιδευτή», που παρουσιάζονται στον πίνακα, υπολογίζονται ως προς τα 185 ερωτηματολόγια, που αποτέλεσαν το δείγμα της έρευνας από την οποία προέκυψαν τα εν λόγω δεδομένα.

[104] Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας (2005α), ό.π. Βλ. και Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας – Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (2006γ), ό.π. Βλ. και Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας – Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (2006δ), ό.π.

βαθμολογία της εργασίας του. Για την αξιολόγηση των εργασιών χρησιμοποιούνταν η παρακάτω βαθμολογική κλίμακα:

- Πολύ ικανοποιητική 4 βαθμοί
- Ικανοποιητική 3 βαθμοί
- Μέτρια 2 βαθμοί
- Μη ικανοποιητική 1 βαθμός
- Δε γράφτηκε η εργασία ή στάλθηκε εκπρόθεσμα 0 βαθμοί

Επιτυχής αξιολόγηση, όσον αφορά στις γραπτές εργασίες, προϋπόθετε να συγκεντρώσει ο εκπαιδευόμενος και από τις τρεις εργασίες τουλάχιστον 5 βαθμούς, χωρίς να έχει βαθμολογηθεί σε κάποια από αυτές με μηδέν.

Εφόσον κάποιος δεν είχε υπερβεί το επιτρεπτό όριο απουσιών στις τρεις πρώτες εκπαιδευτικές συναντήσεις και είχε συγκεντρώσει από τις γραπτές εργασίες τουλάχιστον πέντε βαθμούς, είχε δικαίωμα να συμμετάσχει στην τέταρτη εκπαιδευτική συνάντηση, κατά τη διάρκεια της οποίας ελάμβανε χώρα και η τελευταία φάση της αξιολόγησης των εκπαιδευομένων, με τη παρουσίαση μιας εικοσάλεπτης Μικροδιδασκαλίας. Η βαθμολόγηση της Μικροδιδασκαλίας βασίζεται στην παρακάτω κλίμακα:

- Πολύ ικανοποιητική Α
- Ικανοποιητική Β
- Μέτρια Γ
- Μη ικανοποιητική Δ

Απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχή ολοκλήρωση του προγράμματος αποτελεί τόσο η βαθμολόγηση της Μικροδιδασκαλίας με Α, Β ή Γ[105] όσο και η θετική αξιολόγηση των γραπτών εργασιών[106].

2.3. Η εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, έχοντας μια σημαντική πορεία επτά ετών στον τομέα της συμπληρωματικής εκπαίδευσης, διοργανώνει μέσω της Εταιρείας Αξιοποίησης και Διαχείρισης της Περιουσίας του Πανεπιστημίου προγράμματα εξειδίκευσης. Τα προγράμματα εξειδίκευσης απευθύνονται τόσο σε εργαζόμενους όσο και σε άνεργους πτυχιούχους και μη, και αφορούν θεματικά αντικείμενα των αντίστοιχων Τμημάτων του Πανεπιστημίου, δηλαδή: α) Χρηματοοικονομικής, β) Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων, γ) Λογιστικής, δ) Εφαρμοσμένης Πληροφορικής, ε) Εκπαιδευτικής και

[105] Περισσότερα για τα κριτήρια και τον τρόπο αξιολόγησης των Μικροδιδασκαλιών βλ. ενότητα 4.1. Το Μητρώο Εκπαιδευτών Ενηλίκων του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ.

[106] Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας – Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (2006γ), ό.π. Βλ. και Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας – Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (2006δ), ό.π.

Κοινωνικής Πολιτικής, στ) Διεθνών και Ευρωπαϊκών και Πολιτικών Σπουδών, ζ) Βαλκανικών Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών, και η) Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης. Σε κάθε έναν από του παραπάνω τομείς υπάρχει ο Θεματικός Υπεύθυνος, ο οποίος ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο της Εταιρείας Αξιοποίησης και Διαχείρισης της Περιουσίας του Πανεπιστημίο και έχει την ευθύνη των προγραμμάτων που υλοποιούνται στον τομέα του.

Τα προγράμματα υλοποιούνται σε τέσσερις περιόδους κάθε ακαδημαϊκού έτους και συγκεκριμένα κάθε Οκτώβριο, Δεκέμβριο, Φεβρουάριο και Απρίλιο. Σε κάθε περίοδο δεν υλοποιούνται για τεχνικούς λόγους περισσότερα των 12 συνολικά προγραμμάτων, καθώς και για κάθε μία από τις παραπάνω θεματικές ενότητες δεν υλοποιούνται περισσότερα του ενός ετήσιου προγράμματος διάρκειας 200 – 250 ωρών και δέκα προγραμμάτων διάρκειας από 10 έως 70 ωρών. Τα προγράμματα μπορεί να είτε θεωρητικά είτε εργαστηριακά. Σε κάθε πρόγραμμα υπάρχει ο Επιστημονικός Υπεύθυνος, που μπορεί να είναι μέλος ΔΕΠ του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και έχει την ευθύνη σχεδιασμού και υλοποίησης του προγράμματός του.

Στο αναλυτικό πρόγραμμα ο Επιστημονικός Υπεύθυνος οφείλει να καλύπτει με εισηγήσεις τουλάχιστον το 30% του συνολικού προγράμματος, αλλά όχι περισσότερο από το 75% του προγράμματος. Οι εισηγητές είναι κάτοχοι διδακτορικού τίτλου και μόνο μέχρι 10% του συνόλου του κάθε προγράμματος μπορεί να είναι εισηγητές με μεταπτυχιακό τίτλο ή πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Από το 2006 χρειάζεται οι εισηγητές να έχουν αριθμό μητρώου εισηγητή από τον Ο.Α.Ε.Δ., καθώς τα προγράμματα υπάγονται στο 0,45% του Ο.Α.Ε.Δ. Οι εισηγήσεις μπορεί να είναι τρίωρες, τετράωρες ή πεντάωρες τις καθημερινές και εξάωρες το Σάββατο. Το κόστος παρακολούθησης των προγραμμάτων επιβαρύνει είτε τους συμμετέχοντες είτε τις επιχειρήσεις που επιθυμούν να καταρτίσουν το προσωπικό τους. Τέλος, σε όλα τα προγράμματα οφείλει να υπάρχει αξιολόγηση των εκπαιδευομένων, η οποία παρέχεται με τη μορφή είτε εξετάσεων, είτε εργασίας, είτε αξιολόγησης / συζήτησης. Όσοι από τους εκπαιδευομένους ολοκληρώνουν επιτυχώς την παρακολούθηση των προγραμμάτων λαμβάνουν πιστοποιητικό εξειδίκευσης[107].

2.3.1. Το πρόγραμμα «Επιμόρφωση Εκπαιδευτών Ενηλίκων» του Πανεπιστημίου Μακεδονίας (2006-2008)

Ταυτότητα του προγράμματος

Το πρόγραμμα «Επιμόρφωση Εκπαιδευτών Ενηλίκων» υλοποιήθηκε για πρώτη φορά κατά το ακαδημαϊκό έτος 2006 – 2007 και έκτοτε συνεχίζεται με συχνότητα ένα κατ' έτος[108].

[107] Δικτυακός τόπος Προγραμμάτων Εξειδίκευσης Πανεπιστημίου Μακεδονίας, http://www.uom.gr/seminars. Βλ. και Πανεπιστήμιο Μακεδονίας (2007). *Προγράμματα Εξειδίκευσης, Ακαδημαϊκό έτος 2007-2008.*

[108] Επιστημονική υπεύθυνη του προγράμματος είναι η επίκουρη καθηγήτρια Εκπαίδευσης Ενηλίκων, Αθηνά Α. Σιπητάνου.

Σκοπός του προγράμματος αυτού είναι η αναβάθμιση των προσόντων του ανθρώπινου δυναμικού που απασχολείται στην εκπαίδευση και την επιμόρφωση ενηλίκων. Πιο συγκεκριμένα, κατά τη διάρκεια του προγράμματος οι συμμετέχοντες αποκτούν τις απαραίτητες παιδαγωγικές γνώσεις και δεξιότητες για την επιμόρφωση ενήλικων καταρτιζομένων, όπως ορίζεται στην Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας υπ' αριθμ. 113613/2006 περί Συστήματος Πιστοποίησης Εκπαιδευτών Ενηλίκων[109].

Ολοκληρώνοντας κάποιος το εν λόγω πρόγραμμα είναι σε θέση να γνωρίζει σε ικανοποιητικό επίπεδο:

- τις βασικές αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων,
- τις ψυχολογικές προϋποθέσεις μάθησης ενηλίκων,
- τις μεθοδολογικές προσεγγίσεις εκπαίδευσης και ανάπτυξης ενηλίκων,
- τους τρόπους υλοποίησης προγραμμάτων επιμόρφωσης για ενηλίκους,
- τις ομάδες – στόχους των προγραμμάτων και ενεργειών εκπαίδευσης ενηλίκων,
- τα χαρακτηριστικά, τις βασικές δεξιότητες επικοινωνίας και τα επαγγελματικά προσόντα των εκπαιδευτών ενηλίκων, και
- την ευρωπαϊκή πολιτική για την εκπαίδευση και την κατάρτιση.

Με την απόκτηση όλων των παραπάνω, οι συμμετέχοντες μπορούν να διασφαλίζουν την ενεργό συμμετοχή και τη συνεργασία των καταρτιζομένων κατά τη μαθησιακή διαδικασία[110].

Εκπαιδευόμενοι εκπαιδευτές

Το πρόγραμμα απευθύνεται σε κάθε ενδιαφερόμενο που σκοπεύει να ασχοληθεί με την εκπαίδευση, κατάρτιση και επιμόρφωση ενηλίκων, καθώς και σε εργαζόμενους των φορέων παροχής Δια βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης του νόμου 3369/2005, όπως Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων, Νομαρχιακές Επιτροπές Λαϊκής Επιμόρφωσης, Σχολές Γονέων, Ινστιτούτα Δια Βίου Εκπαίδευσης, Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης, Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης, το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης και άλλα. Επιπλέον, σε εργαζομένους σε φορείς συνεχιζόμενης εκπαίδευσης που παρέχουν επιμόρφωση σε κάθε ενδιαφερόμενο, όπως τα Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων, η Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, ο Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού, οι Βιβλιοθήκες, τα Μουσεία και άλλα, σε εργαζομένους στα συλλογικά όργανα που προσφέρουν δυνατότητες συνεχιζόμενης εκπαίδευσης στα μέλη τους, όπως η Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας, ο Σύνδεσμος Ελλήνων Βιομηχάνων, τα Επιμελητήρια, τα Επαγγελματικά Σωματεία και άλλα, και σε εργαζομένους επιχειρήσεων που παρέχουν

[109] Δικτυακός τόπος Προγραμμάτων Εξειδίκευσης Πανεπιστημίου Μακεδονίας, http://www.uom.gr/seminars.

[110] Δικτυακός τόπος Προγραμμάτων Εξειδίκευσης Πανεπιστημίου Μακεδονίας, http://www.uom.gr/seminars. Βλ. και Εταιρία Αξιοποίησης & Διαχείρισης της Περιουσίας του Πανεπιστημίου Μακεδονίας (2008β). *Έντυπο Υποβολής Προγράμματος Εξειδίκευσης «Επιμόρφωση Εκπαιδευτών Ενηλίκων» για το ακαδημαϊκό έτος 2008-2009*.

δυνατότητες συνεχιζόμενης εκπαίδευσης στους ίδιους, όπως Τράπεζες, Αεροπορικές Εταιρείες, Δημόσιες Επιχειρήσεις Κοινής Οφέλειας και άλλες[111].

Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα «Επιμόρφωση Εκπαιδευτών Ενηλίκων» για τα ακαδημαϊκά έτη 2006-2007 και 2007-2008.

Πίνακας 4: Χαρακτηριστικά εκπαιδευομένων του προγράμματος «Επιμόρφωση Εκπαιδευτών Ενηλίκων» (2006-2007)

		Αριθμός	**Ποσοστό %**
Φύλο *(N= 26)*	Άνδρες	3	11,54
	Γυναίκες	23	88,46
Ηλικία *(N= 25)*	Κάτω των 30 ετών	11	42,31
	30 – 45 ετών	11	42,31
	Άνω των 45 ετών	3	11,54
Επίπεδο σπουδών *(N= 26)*	Μεταπτυχιακές σπουδές	8	30,77
	Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι.	18	69,23
Είδος σπουδών *(N= 26)*	Επιστήμες της αγωγής, ψυχολογίας, κοινωνιολογίας κ.ά.	8	30,77
	Φιλολογικές σπουδές	11	42,31
	Θετικές και Τεχνολογικές Επιστήμες	7	26,92
Επάγγελμα *(N= 24)*	Εκπαιδευτικοί και Εκπαιδευτές	6	23,08
	Στελέχη Δημόσιου ή Ιδιωτικού τομέα	6	23,08
	Ελεύθερο/ Επιστημονικό επάγγελμα	2	7,69
	Άνεργοι	10	38,46
Σύνολο εκπαιδευόμενων εκπαιδευτών		26	

Πίνακας 5: Χαρακτηριστικά εκπαιδευομένων του προγράμματος «Επιμόρφωση Εκπαιδευτών Ενηλίκων» (2007-2008)

		Αριθμός	**Ποσοστό %**
Φύλο *(N= 16)*	Άνδρες	4	25,00
	Γυναίκες	12	75,00
Ηλικία *(N= 14)*	Κάτω των 30 ετών	5	31,25
	30 – 45 ετών	9	56,25
Είδος σπουδών *(N= 14)*	Επιστήμες της αγωγής, ψυχολογίας, κοινωνιολογίας κ.ά.	4	25,00
	Φιλολογικές σπουδές	7	43,75
	Οικονομικές Επιστήμες	2	12,50
	Άλλο	1	6,25
Επάγγελμα *(N=14)*	Εκπαιδευτικοί και Εκπαιδευτές	6	37,50
	Στελέχη Δημόσιου ή Ιδιωτικού τομέα	4	25,00
	Ελεύθερο/ Επιστημονικό επάγγελμα	4	25,00
Σύνολο εκπαιδευόμενων εκπαιδευτών		16	

[111] Δικτυακός τόπος Προγραμμάτων Εξειδίκευσης Πανεπιστημίου Μακεδονίας, http://www.uom.gr/seminars.

Θεματικές ενότητες

Το αναλυτικό ωρολόγιο πρόγραμμα του προγράμματος περιλαμβάνει τις ακόλουθες θεματικές ενότητες[112]:

1. Βασικές αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων
   - Εξέλιξη του θεσμού της εκπαίδευσης ενηλίκων
   - Ανάπτυξη φορέων παροχής εκπαίδευσης ενηλίκων
   - Εννοιολογική αποσαφήνιση και θεωρητική θεμελίωση της εκπαίδευσης ενηλίκων
   - Σύγχρονες εκπαιδευτικές θεωρίες
   - Φιλοσοφικές αρχές της εκπαίδευσης ενηλίκων
   - Αρχές της ευρωπαϊκής πολιτικής για την εκπαίδευση ενηλίκων
   - Ευρωπαϊκή πολιτική για την εκπαίδευση και την κατάρτιση
2. Ψυχολογικές προϋποθέσεις μάθησης ενηλίκων
   - Εξέλιξη των γνωστικών ικανοτήτων στους ενηλίκους: αντίληψη, προσοχή, μνήμη
   - Εφαρμογές της συναισθηματική νοημοσύνης στον εργασιακό χώρο
3. Μεθοδολογικές προσεγγίσεις εκπαίδευσης και κατάρτισης ενηλίκων
   - Διδακτική μεθοδολογία στην εκπαίδευση ενηλίκων
   - Παιδαγωγική οργάνωση του χώρου
   - Χρήση νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση ενηλίκων
   - Μέθοδοι επικεντρωμένες στην ομάδα των εκπαιδευομένων
   - Διερεύνηση αναγκών και σχεδιασμός προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων
   - Υλοποίηση και αξιολόγηση προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων
   - Εκπαιδευτική διαδικασία και συνεργατική μάθηση
   - Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση
4. Προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων
   - Οι κοινοτικές πρωτοβουλίες για τους ανθρώπινους πόρους στην Ευρωπαϊκή Ένωση
   - Τα ευρωπαϊκά προγράμματα για την εκπαίδευση ενηλίκων
   - Οι παρεμβάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Ελλάδα για την ενίσχυση του θεσμού της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης
   - Ερευνητικά δεδομένα για τη δια βίου μάθηση στην Ελλάδα
   - Διεθνείς οργανώσεις εκπαίδευσης ενηλίκων
   - Παγκοσμιοποίηση και δια βίου μάθηση
5. Ομάδες – στόχοι των προγραμμάτων και ενεργειών εκπαίδευσης ενηλίκων
   - Καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού
   - Εφαρμογές ευρωπαϊκών προγραμμάτων στην εκπαίδευση ενηλίκων

[112] Εταιρία Αξιοποίησης & Διαχείρισης της Περιουσίας του Πανεπιστημίου Μακεδονίας (2007). *Έντυπο Υποβολής Προγράμματος Εξειδίκευσης «Επιμόρφωση Εκπαιδευτών Ενηλίκων» για το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008.*

- Πρακτικές εφαρμογές σε φορείς εκπαίδευσης ενηλίκων [Ι.Δ.ΕΚ.Ε. (Σ.Δ.Ε. – Κ.Ε.Ε.), Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (Κ.Ε.Κ.), Ο.Α.Ε.Δ. (Κ.Π.Α.)]
- Διαπολιτισμική εκπαίδευση
- Επιμόρφωση ευπαθών κοινωνικών ομάδων
- Επαγγελματικός προσανατολισμός ενηλίκων

6. Ο εκπαιδευτής ενηλίκων
   - Βασικές δεξιότητες επικοινωνίας του εκπαιδευτή ενηλίκων
   - Συμβουλευτική ενηλίκων
   - Μη λεκτική επικοινωνία
   - Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού στις επιχειρήσεις
   - Διασφάλιση ποιότητας στην εκπαίδευση ενηλίκων
   - Επαγγελματικά προσόντα και επιμόρφωση των εκπαιδευτών ενηλίκων
   - Οι ρόλοι και τα χαρακτηριστικά του εκπαιδευτή ενηλίκων
7. Αξιολόγηση του προγράμματος.

Εκπαιδευτές εκπαιδευτών και Μεθοδολογία εκπαίδευσης

Οι εισηγητές του προγράμματος είναι μέλη του Διδακτικού και Επιστημονικού Προσωπικού (Δ.Ε.Π.) του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και άλλων Πανεπιστημίων, καθώς και εξωτερικοί συνεργάτες και στελέχη επιχειρήσεων με πολύχρονη εμπειρία αλλά και εξειδικευμένη θεωρητική γνώση στον τομέα της διοίκησης ανθρώπινων πόρων. Συγκεκριμένα, στο πρόγραμμα που υλοποιήθηκε κατά το ακαδημαϊκό έτος 2006-2007, οι εκπαιδευτές εκπαιδευτών ήταν 18 στον αριθμό, από τους οποίους το 77,78% είχε διδακτορικό και το υπόλοιπο, 22,22%, μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών. Όσον αφορά το επαγγελματικό προφίλ τους, το 44,44% ήταν μέλη Δ.Ε.Π. των τμημάτων Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής, Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, Πολιτικών Επιστημών και Επιστημών Προσχολικής Εκπαίδευσης, ενώ οι υπόλοιποι (55,56%) κατείχαν θέσεις επιστημονικών συνεργατών φορέων όπως η Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε. και η Γ.Σ.Ε.Ε., θέσεις ειδικών επιστημόνων Πανεπιστημίων, και θέσεις στελεχών του τομέα διοίκησης ανθρώπινων πόρων. Αντίστοιχα, στο Πρόγραμμα που υλοποιήθηκε το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008 οι εκπαιδευτές εκπαιδευτών ήταν 16 στον αριθμό, εκ των οποίων το 81,25% είχε διδακτορικό, και το 18,75% είχε μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών. Ο ένας στους δύο (50%) ήταν μέλος Δ.Ε.Π. τμημάτων αντίστοιχων με τα παραπάνω[113].

Η διάρκεια του προγράμματος είναι 124 ώρες και ο αριθμός των συμμετεχόντων είναι ανοιχτός. Το πρόγραμμα διεξάγεται στις εγκαταστάσεις του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, ενώ

[113] Εταιρία Αξιοποίησης & Διαχείρισης της Περιουσίας του Πανεπιστημίου Μακεδονίας (2006). *Έντυπο Υποβολής Προγράμματος Εξειδίκευσης «Επιμόρφωση Εκπαιδευτών Ενηλίκων» για το ακαδημαϊκό έτος 2006-2007*. Βλ. και Εταιρία Αξιοποίησης & Διαχείρισης της Περιουσίας του Πανεπιστημίου Μακεδονίας (2007). ό.π.

η μορφή διδασκαλίας που έχει επιλεχθεί είναι οι διαλέξεις με τη χρήση σύγχρονων εποπτικών μέσων, εναλλακτικών τεχνικών και σύγχρονων εκπαιδευτικών μεθόδων[114].

Από το ακαδημαϊκό έτος 2008-2009, αναμένεται η έναρξη ενός ακόμη προγράμματος εξειδίκευσης με τίτλο «Επαγγελματικές Δεξιότητες Εκπαιδευτών Ενηλίκων». Η διάρκεια του προγράμματος αυτού θα είναι 80 ώρες και αναμένεται να λειτουργήσει ως συμπλήρωμα στο πρόγραμμα «Επιμόρφωση Εκπαιδευτών Ενηλίκων»[115].

Στο σημείο αυτό, αξίζει να αναφερθεί και η πρόθεση σύστασης Μητρώου εκπαιδευτών ενηλίκων από το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Εκπαιδευτικό υλικό και Αξιολόγηση

Στους συμμετέχοντες διανέμεται κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό, που περιλαμβάνει δύο πανεπιστημιακά βιβλία, σημειώσεις καθώς και συμπληρωματικό υλικό, όπως διαφάνειες διαλέξεων και σχετική με το αντικείμενο και τον κλάδο ελληνική και ξένη αρθρογραφία και βιβλιογραφία.

Όσον αφορά στην αξιολόγηση των εκπαιδευομένων, αυτή πραγματοποιείται στο τέλος του προγράμματος τόσο με τη μορφή συζήτησης όσο και με τη μορφή των γραπτών εξετάσεων με ερωτήσεις πολλαπλών επιλογών. Η κλίμακα βαθμολόγησης των γραπτών εξετάσεων κυμαίνεται από το 0 έως το 10, και απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχή ολοκλήρωση του προγράμματος αποτελεί η βαθμολόγηση του εκπαιδευόμενου τουλάχιστον με 5. Η διαδικασία της αξιολόγησης πραγματοποιείται μόνο μία φορά. Μετά την επιτυχή αξιολόγηση απονέμεται στον εκπαιδευόμενο πιστοποιητικό εξειδίκευσης, ενώ σε αντίθετη περίπτωση του παρέχεται βεβαίωση παρακολούθησης[116].

Τέλος, από τις αξιολογήσεις των ίδιων των εκπαιδευομένων σχετικά με την ποιότητα του προγράμματος, προκύπτουν τα παρακάτω δύο γραφήματα, τα οποία δίνουν την εικόνα των εκπαιδευομένων για το πρόγραμμα[117] όσον αφορά την ικανοποίησή τους από αυτό, τη θεωρητική κατάρτιση που έλαβαν, το επίπεδο εφαρμογής των γνώσεων στην πράξη, το εκπαιδευτικό υλικό που διανεμήθηκε, την υλικοτεχνική υποδομή καθώς και το προσωπικό που ανέλαβε την υλοποίησή του.

---

[114] Δικτυακός τόπος Προγραμμάτων Εξειδίκευσης Πανεπιστημίου Μακεδονίας, http://www.uom.gr/seminars.

[115] Εταιρία Αξιοποίησης & Διαχείρισης της Περιουσίας του Πανεπιστημίου Μακεδονίας (2008α). *Έντυπο Υποβολής Προγράμματος Εξειδίκευσης «Επαγγελματικές Δεξιότητες Εκπαιδευτών Ενηλίκων» για το ακαδημαϊκό έτος 2008-2009.*

[116] Δικτυακός τόπος Προγραμμάτων Εξειδίκευσης Πανεπιστημίου Μακεδονίας, http://www.uom.gr/seminars.

[117] Για τις αξιολογήσεις χρησιμοποιήθηκε πεντάβαθμη κλίμακα, στην οποία το 1 δηλώνει «Διαφωνώ απολύτως» και το 5 δηλώνει «Συμφωνώ απολύτως».

Γράφημα 1: Αξιολόγηση του προγράμματος από τους εκπαιδευόμενους εκπαιδευτές (2006-2007)

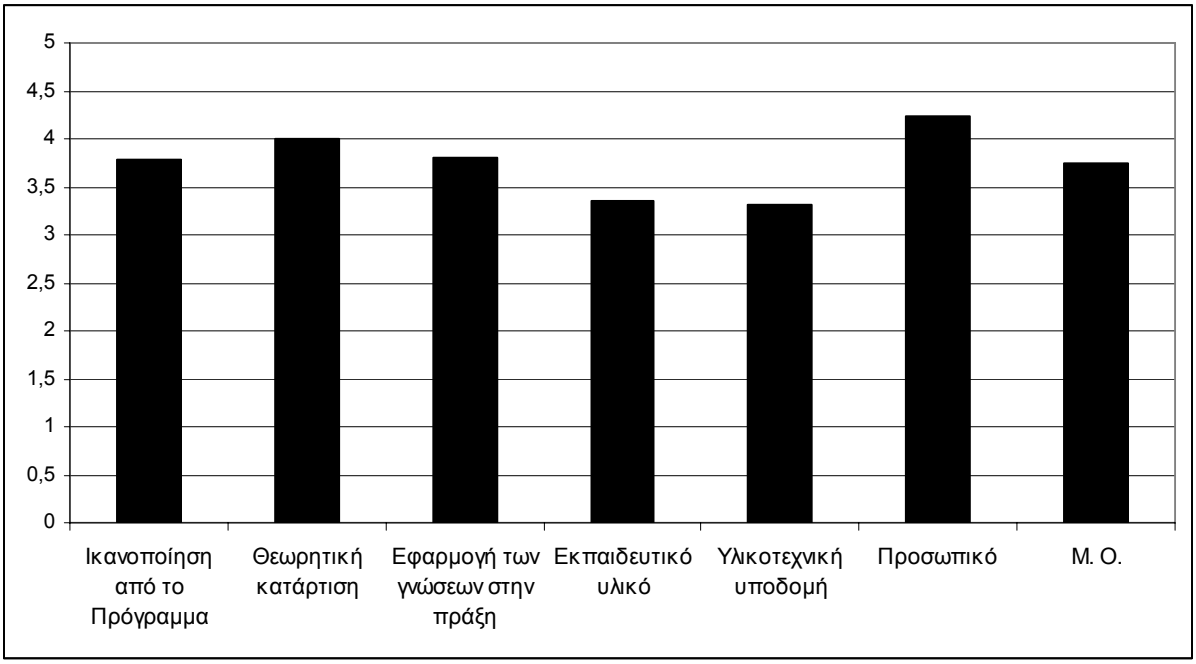

Γράφημα 2: Αξιολόγηση του προγράμματος από τους εκπαιδευόμενους εκπαιδευτές (2007-2008)

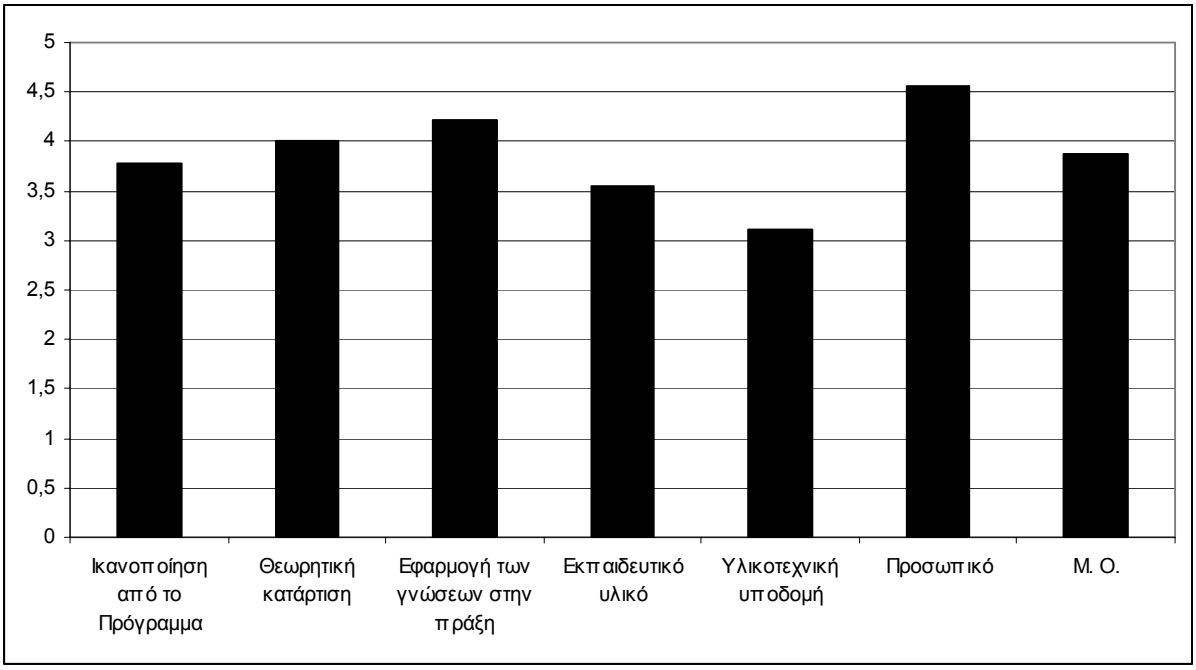

2.4. Η εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων στο Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ι.Δ.ΕΚ.Ε.)

Το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ι.Δ.ΕΚ.Ε.) είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου και αποτελεί έναν από τους φορείς υλοποίησης της πολιτικής της Γενικής Γραμματείας Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Γ.Γ.Ε.Ε.) του ΥΠ.Ε.Π.Θ[118]. Στις αρμοδιότητες της Γ.Γ.Ε.Ε. υπάγονται ο σχεδιασμός, ο συντονισμός και η υλοποίηση ενεργειών που αφορούν στη δια βίου μάθηση, τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και στον απόδημο ελληνισμό, και ειδικότερα: α) η βασική εκπαίδευση ενηλίκων, β) η γενική εκπαίδευση και κατάρτιση ενηλίκων, γ) η κοινωνική – πολιτιστική εκπαίδευση και επιμόρφωση, και δ) η ανοικτή εξ αποστάσεως εκπαίδευση και κατάρτιση, η σύνδεση και συνεργασία με τα εκάστοτε συστήματα ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης καθώς και η εκπαίδευση εκπαιδευτών[119].

Βασικός σκοπός του Ι.Δ.ΕΚ.Ε. είναι η τεχνολογική και επιστημονική υποστήριξη των προγραμμάτων της Γ.Γ.Ε.Ε. και η υλοποίηση ενεργειών που αφορούν στη δια βίου μάθηση Ειδικότεροι σκοποί του Ι.Δ.ΕΚ.Ε. αποτελούν:

- Η δημιουργία της κατάλληλης τεχνολογικής και επιστημονικής υποδομής που θα καταστήσει δυνατή την άρτια και ταχεία υποστήριξη των προγραμμάτων και την υλοποίηση των ενεργειών αρμοδιότητάς του.
- Η ενσωμάτωση της τεχνολογίας της πληροφορίας και επικοινωνιών στην εκπαίδευση ενηλίκων.
- Η επιμόρφωση στα σύγχρονα εκπαιδευτικά πολυμέσα με την αξιοποίηση του σύγχρονου εκπαιδευτικού λογισμικού.
- Η εφαρμογή ειδικών ερευνητικών και επιμορφωτικών προγραμμάτων και η ανάπτυξη μεθοδολογίας για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, προκειμένου να αξιοποιηθεί για την εκπαίδευση διάφορων κατηγοριών ενηλίκων.
- Η διαχείριση ευρωπαϊκών προγραμμάτων σχετικών με την εκπαίδευση ενηλίκων.
- Η παραγωγή και διάδοση εκπαιδευτικού και επιμορφωτικού υλικού για όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης ενηλίκων.[120]

Οι σημαντικότερες δράσεις του Ι.Δ.ΕΚ.Ε. από την ίδρυσή του μέχρι σήμερα[121] είναι οι παρακάτω.

---

[118] Πέραν του Ι.Δ.ΕΚ.Ε., στους φορείς υλοποίησης της πολιτικής της Γ.Γ.Ε.Ε. συγκαταλέγονται: το Κέντρο Εκπαίδευσης και Επιμόρφωσης Ενηλίκων από Απόσταση (Κ.Ε.Ε.ΕΝ.ΑΠ. – ΑΡΧΙΜΗΔΗΣ), το Κέντρο Μελετών Δια Βίου Εκπαίδευσης (ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ), το Κέντρο Εκπαίδευσης και Επιμόρφωσης Εκπαιδευτών Ενηλίκων (ΠΛΑΤΩΝ), οι Νομαρχιακές Επιτροπές Λαϊκής Επιμόρφωσης, και το Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης (Κ.Ε.Κ.) της Γ.Γ.Ε.Ε. (Δικτυακός τόπος Γενικής Γραμματείας Εκπαίδευσης Ενηλίκων, http://www.gsae.edu.gr)

[119] Δικτυακός τόπος Γενικής Γραμματείας Εκπαίδευσης Ενηλίκων, http://www.gsae.edu.gr. Βλ. και Ν 2909/02-05-2001 (Φ.Ε.Κ. 90 Α') *Ρυθμίσεις θεμάτων εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και άλλες διατάξεις*, άρθ. 3.

[120] Ν 2909/02-05-2001 (Φ.Ε.Κ. 90 Α'), ό.π., άρθ. 3. Βλ. και Π.Δ. 142/31-05-2002 (Φ.Ε.Κ. 118 Α') *Οργάνωση – Διοίκηση του Ινστιτούτου Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ι.Δ.ΕΚ.Ε.)*, άρθ. 1.

Σε επίπεδο εκπαιδευτικών δομών:

1. τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.), στο πλαίσιο του Β' και Γ' Κ.Π.Σ.,
2. τα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Κ.Ε.Ε.), χρηματοδοτούμενα από το Γ' Κ.Π.Σ., και
3. οι Σχολές Γονέων (Σχ.Γ.), που χρηματοδοτήθηκαν από το Γ' Κ.Π.Σ.
4. το Κέντρο Εκπαίδευσης και Επιμόρφωσης Ενηλίκων από Απόσταση (Κ.Ε.Ε.ΕΝ.ΑΠ.), στο πλαίσιο του Γ' Κ.Π.Σ.

Σε επίπεδο αυτόνομων προγραμμάτων:

1. Πρόγραμμα «Αγωγή του Καταναλωτή», που χρηματοδοτήθηκε από το Β' Κ.Π.Σ.,
2. Πρόγραμμα εκπαίδευσης ενηλίκων για τη διαχείριση κινδύνων, κρίσεων και την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών και καταστροφών «ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ – Προστατεύω τον εαυτό μου και τους άλλους», χρηματοδοτούμενο από εθνικούς πόρους,
3. Πρόγραμμα «Εκμάθηση της Ελληνικής Γλώσσας ως δεύτερης σε εργαζόμενους μετανάστες», στο πλαίσιο του Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. ΙΙ,
4. Πρόγραμμα «Εκπαίδευση ενηλίκων στην απόκτηση βασικών δεξιοτήτων στις νέες τεχνολογίες – ΗΡΩΝ», στο πλαίσιο του Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. ΙΙ,
5. Πρόγραμμα «Αγωγή Υγείας – Σεξουαλικώς μεταδιδόμενα νοσήματα – AIDS», χρηματοδοτούμενο από εθνικούς πόρους,
6. Πρόγραμμα «Εκπαίδευση αγροτών για την ανάληψη δράσεων στο δευτερογενή και τριτογενή τομέα της οικονομίας – ΗΣΙΟΔΟΣ», στο πλαίσιο του Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. ΙΙ,
7. Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και συμβουλευτική υποστήριξη των οικογενειών τσιγγάνων, μουσουλμάνων, παλιννοστούντων και μεταναστών», στο πλαίσιο του Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. ΙΙ,
8. Προγράμματα Δια Βίου Εκπαίδευσης στα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων και στο Κέντρο Εκπαίδευσης και Επιμόρφωσης Ενηλίκων από Απόσταση122, στο πλαίσιο του Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. ΙΙ, και
9. Ερευνητικά και Πιλοτικά Προγράμματα και Κοινοτικές Πρωτοβουλίες (όπως Grundtvig – Socrates, Lenonardo da Vinci, Equal και άλλα)[123].

Σύμφωνα με το Νόμο 3369/2005, υπηρεσίες δια βίου εκπαίδευσης σε άτομα που δεν έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση παρέχουν τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, σε αποφοίτους μέχρι και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης τα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων και

---

[121] Το Ι.Δ.ΕΚ.Ε. ιδρύθηκε με το Νόμο 2327/31-07-1995 (Φ.Ε.Κ. 156 Α') *Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας, ρύθμιση θεμάτων έρευνας παιδείας και μετεκπαίδευσης εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις*, άρθ. 4.

[122] Πρόκειται για προγράμματα διάρκειας από 100 έως 250 ώρες στις παρακάτω θεματικές: Τεχνολογίες Πληροφορικής – Επικοινωνιών, Οικονομία – Διοίκηση – Επιχειρήσεις, Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα, Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων στο χώρο εργασίας, Διαχείριση κινδύνων και κρίσεων και αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών, και Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων. (Δικτυακός τόπος Γενικής Γραμματείας Εκπαίδευσης Ενηλίκων, Προγράμματα Δια Βίου Εκπαίδευσης: http://www.gsae.edu.gr/p_diabiou.asp)

[123] Δικτυακός τόπος Γενικής Γραμματείας Εκπαίδευσης Ενηλίκων, http://www.gsae.edu.gr. Βλ. και Δικτυακός τόπος Ινστιτούτου Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων, Το Ιστορικό: http://www.ideke.edu.gr/about_background.asp.

οι Νομαρχιακές Επιτροπές Λαϊκής Επιμόρφωσης, ενώ σε αποφοίτους μέχρι και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης οι Σχολές Γονέων του Ι.Δ.ΕΚ.Ε.[124].

Το Ι.Δ.ΕΚ.Ε. διοικείται από επταμελές Διοικητικό Συμβούλιο και το Γενικό Διευθυντή, που ορίζονται από τον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Η οργανωτική δομή του Ι.Δ.ΕΚ.Ε. περιλαμβάνει τις ακόλουθες υπηρεσίες:

1. Υπηρεσία Διοίκησης και Οικονομικού, η οποία διακρίνεται σε δύο τμήματα:
   - Τμήμα Διοίκησης και Υποστήριξης, και
   - Τμήμα Οικονομικής Διαχείρισης.
2. Υπηρεσία Μελετών και Προγραμμάτων, η οποία αποτελείται από δύο τμήματα:
   - Τμήμα Μελετών και Ερευνών, και
   - Τμήμα Εφαρμογών και Προγραμμάτων[125].

2.4.1. Το πρόγραμμα «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων» του Ι.Δ.ΕΚ.Ε. (2007-2008)

Ταυτότητα του προγράμματος

Στο πλαίσιο του Μέτρου 2.5 «Δια βίου εκπαίδευση», Ενέργεια 2.5.1 «Εναλλακτικές μορφές δια βίου εκπαίδευσης», Κατηγορία Πράξεων 2.5.1.α «Ανάπτυξη των Ινστιτούτων Δια βίου Εκπαίδευσης (Ι.Δ.Ε.) και λειτουργία προγραμμάτων δια βίου εκπαίδευσης» του Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. ΙΙ, η Γ.Γ.Ε.Ε. μέσω του Ι.Δ.ΕΚ.Ε. υλοποιεί το Έργο «Προγράμματα Δια Βίου Εκπαίδευσης στα Κ.Ε.Ε. και στο Κ.Ε.Ε.ΕΝ.ΑΠ.». Γενικός στόχος του Μέτρου 2.5 είναι η παροχή εναλλακτικών μορφών δια βίου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και επιμόρφωσης σε ομάδες πληθυσμού που δεν ανήκουν στις συμβατικές ομάδες σπουδαστών. Η Ενέργεια 2.5.1, πέρα από την οργάνωση και λειτουργία των Ι.Δ.Ε., υποστηρίζει την υλοποίηση προγραμμάτων δια βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης διάφορων πληθυσμιακών ομάδων σε θεματικά πεδία αιχμής, όπως στις νέες τεχνολογίες, την πληροφορική και τις επικοινωνίες, με στόχο την απόκτηση των απαραίτητων εκείνων γνώσεων και δεξιοτήτων που απαιτεί η σύγχρονη, ταχέως κινούμενη και συνεχώς εξελισσόμενη, αγορά εργασίας στο πλαίσιο της διεθνοποιημένης οικονομίας[126].

Κύριος σκοπός του Έργου «Προγράμματα Δια Βίου Εκπαίδευσης στα Κ.Ε.Ε. και στο Κ.Ε.Ε.ΕΝ.ΑΠ.» είναι η δυνατότητα συμμετοχής των ενήλικων πολιτών της χώρας σε Προγράμματα Δια Βίου Εκπαίδευσης, τα οποία παρέχουν ευκαιρίες απόκτησης, εκσυγχρονισμού ή αναβάθμισης γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, συμπληρωματικών

[124] Ν. 3369/06-07-2005 (Φ.Ε.Κ. 171 Α') *Συστηματοποίηση της δια βίου μάθησης και άλλες διατάξεις*, άρθ. 2.

[125] Π.Δ. 142/31-05-2002 (Φ.Ε.Κ. 118 Α'), ό.π., άρθ. 4, 5, 6. Βλ. και Δικτυακός τόπος Ινστιτούτου Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων, Οργανόγραμμα του Ι.Δ.ΕΚ.Ε.: http://www.ideke.edu.gr/about_chart.asp.

[126] Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση (χχ3). *Τεχνικό Δελτίο Μέτρου 2.5 Δια Βίου Εκπαίδευση*. Βλ. και Δικτυακός τόπος Κέντρου Εκπαίδευσης και Επιμόρφωσης Ενηλίκων από Απόσταση, http://www.keeenap.gr/keeenap. Βλ. και Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση (χχ1). *Ενέργεια 2.5.1: Προγράμματα Δια Βίου Εκπαίδευσης*.

προς την τυπική εκπαίδευση, την αρχική επαγγελματική κατάρτιση και την προηγούμενη προσωπική, κοινωνική και επαγγελματική εμπειρία, καθώς και δυνατότητα πιστοποίησης των αποκτηθεισών γνώσεων από την παρακολούθηση των συγκεκριμένων προγραμμάτων. Στο πλαίσιο του Έργου προσφέρονται προγράμματα εκπαίδευσης τόσο συμβατικά όσο και από απόσταση. Ένα από τα προγράμματα από απόσταση είναι και το πρόγραμμα «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων»[127].

Βασικό σκοπό του προγράμματος «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων» αποτελεί η επικαιροποίηση των γνώσεων των εκπαιδευομένων σε θέματα μεθοδολογίας στην εκπαίδευση ενηλίκων. Ειδικότεροι στόχοι είναι η εξοικείωση με την εκπαίδευση ενηλίκων, η επιμόρφωση εκπαιδευτών διαφορετικών γνωστικών αντικειμένων σε θέματα ανίχνευσης εκπαιδευτικών αναγκών ενηλίκων, σχεδιασμού μαθημάτων και παραγωγής πρότυπου εκπαιδευτικού υλικού, αξιολόγησης εκπαιδευτικών προγραμμάτων και εκπαιδευομένων, η δυνατότητα κατανόησης της διεργασίας και της εξέλιξης της εκπαιδευτικής ομάδας καθώς και η εκπαίδευση ενηλίκων με τη χρήση των νέων τεχνολογιών[128].

Θεματικές ενότητες

Το Πρόγραμμα αποτελείται από τέσσερις διδακτικές ενότητες, διάρκειας 25 ωρών η καθεμία:

1. Εισαγωγή στην εκπαίδευση ενηλίκων
   - Βασικοί όροι της εκπαίδευσης ενηλίκων
   - Χαρακτηριστικά των ενήλικων εκπαιδευομένων και εμπόδια στη μάθηση
   - Διερεύνηση εκπαιδευτικών αναγκών των ενήλικων εκπαιδευομένων
   - Βασικές θεωρίες της εκπαίδευσης ενηλίκων: Η θεωρία της ανδραγωγικής, η εκπαίδευση για κοινωνική αλλαγή, η θεωρία της μετασχηματίζουσας μάθησης
   - Ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων: Εκπαιδευτής ενηλίκων και εκπαιδευόμενοι, ο εκπαιδευτής στην ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση

   Βασικοί στόχοι της πρώτης ενότητας είναι η εξοικείωση με τους εκπαιδευτικούς όρους και τις βασικές θεωρίες που ισχύουν στην εκπαίδευση ενηλίκων και στην εκπαίδευση ενηλίκων από απόσταση, παροχή των αναγκαίων γνώσεων για τις αρχές, τη φιλοσοφία, την παιδαγωγική μεθοδολογία, τα χαρακτηριστικά των ενήλικων εκπαιδευομένων, τους τρόπους ανίχνευσης των εκπαιδευτικών τους αναγκών και κατανόηση της πολυπλοκότητας του ρόλου του εκπαιδευτή ενηλίκων.
2. Διεργασία ομάδας – Εκπαίδευση και υποστήριξη ευπαθών κοινωνικών ομάδων

[127] Δικτυακός τόπος Γενικής Γραμματείας Εκπαίδευσης Ενηλίκων, Προγράμματα Δια Βίου Εκπαίδευσης: http://www.gsae.edu.gr/p_diabiou.asp.

[128] Ι.Δ.ΕΚ.Ε. – Μονάδα Εφαρμογών και Προγραμμάτων (2007α). *Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για συμμετοχή στο Πρόγραμμα Δια Βίου Εκπαίδευσης από Απόσταση «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων» (100 ώρες)*. Αθήνα, 16-05-2007, Αρ. Πρωτ.: 13065. Βλ. και Δικτυακός τόπος Κέντρου Εκπαίδευσης και Επιμόρφωσης Ενηλίκων από Απόσταση, Σύστημα Διαχείρισης Ηλεκτρονικής Εκμάθησης: http://www.keeenap.gr/lms/course/.

- Η εκπαίδευση ενηλίκων σε ομάδες: Η δυναμική και η διεργασία των ομάδων, η λειτουργία των εκπαιδευτικών ομάδων
- Η εναρκτήρια συνάντηση: Διάγνωση των εκπαιδευτικών αναγκών, οι προσδοκίες της εκπαιδευτικής ομάδας και οι κανόνες λειτουργίας της. Η διαμόρφωση του μαθησιακού συμβολαίου
- Οι ευπαθείς κοινωνικές ομάδες: Τα χαρακτηριστικά τους, ο ρόλος του εκπαιδευτή, τα βήματα για την αντιμετώπιση των προκλήσεων στην εκπαίδευση των ευπαθών κοινωνικών ομάδων

Βασικοί στόχοι της δεύτερης ενότητας είναι η παροχή των βασικών γνώσεων για τις διαδικασίες διεργασίας της ομάδας ενηλίκων, η εξέλιξη και τα στάδια ανάπτυξης μιας εκπαιδευτικής ομάδας, και η κατανόηση της παιδαγωγικής προσέγγισης των ενήλικων εκπαιδευομένων και των ευπαθών κοινωνικών ομάδων.

3. Σχεδιασμός διδακτικής ενότητας
   - Σχεδιασμός εκπαιδευτικών στόχων
   - Σχεδιασμός περιεχομένου – Δόμηση διδακτικών ενοτήτων
   - Εκπαιδευτικές τεχνικές: Εμπλουτισμένη εισήγηση, καταιγισμός ιδεών, εργασία σε ομάδες, μελέτη περίπτωσης, παιχνίδι ρόλων, προσομοίωση, επίδειξη
   - Εποπτικά μέσα και εκπαιδευτικός χώρος
   - Κριτήρια επιλογής εκπαιδευτικών τεχνικών και μέσων

Βασικοί στόχοι της τρίτης ενότητας αποτελούν η εκπόνηση και δημιουργία σχεδίων εκπαιδευτικών προγραμμάτων που απευθύνονται σε ενηλίκους, η δυνατότητα εκμάθησης μεθόδων και παιδαγωγικών προσεγγίσεων σχεδιασμού διδακτικών ενοτήτων, η ανάπτυξη διαφορετικών, σύνθετων ενεργητικών τεχνικών εκπαίδευσης ενηλίκων και η παροχή εκπαίδευσης για την παραγωγή πρωτότυπου και αυθεντικού εκπαιδευτικού υλικού.

4. Η αξιολόγηση στην εκπαίδευση ενηλίκων
   - Η αναγκαιότητα της αξιολόγησης
   - Το αντικείμενο της αξιολόγησης
   - Τεχνικές και μέσα αξιολόγησης
   - Πότε γίνεται η αξιολόγηση;
   - Η σημασία της διαρκούς αυτοαξιολόγησης του εκπαιδευτή ενηλίκων
   - Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου

Στόχοι της τέταρτης ενότητας είναι η παροχή των βασικών γνώσεων για τις φάσεις και τα μοντέλα αξιολόγησης εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε ενηλίκους, η παρακολούθηση και εποπτεία της εκπαιδευτικής πορείας των εκπαιδευομένων, η παροχή γνώσεων για τους παράγοντες που διασφαλίζουν την ποιότητα της εκπαίδευσης, και η ανάπτυξη των βασικών στοιχείων που σχετίζονται με την καταγραφή δεικτών

πιστοποίησης των προηγούμενων γνώσεων και δεξιοτήτων των ενήλικων εκπαιδευομένων[129].

Μεθοδολογία εκπαίδευσης

Τα τμήματα του Προγράμματος για την εκπαιδευτική περίοδο 2007-2008 ξεκίνησαν στις 16, 18 και 24 Νοεμβρίου 2007 και ολοκληρώθηκαν στις 18, 19 και 20 Απριλίου 2008 ανάλογα με την περιφέρεια υλοποίησής τους. Το Πρόγραμμα, δηλαδή, ολοκληρώνεται μέσα σε 17 εβδομάδες, όσα ακριβώς είναι και τα μέρη που έχει χωριστεί το ηλεκτρονικό βιβλίο το οποίο αποτελεί και το κύριο εργαλείο μελέτης των εκπαιδευομένων[130].

Για την υλοποίηση του Προγράμματος επιλέχθηκε η μεθοδολογία εκπαίδευσης ενηλίκων από απόσταση. Στο πλαίσιο της κάθε διδακτικής ενότητας πραγματοποιείται μία συντονιστική εκπαιδευτική συνάντηση δια ζώσης, η διάρκεια της οποία είναι 5 ώρες, και μία συντονιστική εκπαιδευτική συνάντηση στο τέλος του Προγράμματος, διάρκειας 4 ωρών. Κατά αυτό τον τρόπο, από τις 100 ώρες του προγράμματος, οι 24 ώρες πραγματοποιούνται δια ζώσης (4 διδακτικές ενότητες x 5 ώρες ανά εκπαιδευτική συνάντηση + 4 ώρες τελική εκπαιδευτική συνάντηση) ενώ για τις υπόλοιπες 76 ώρες επιλέγεται η μέθοδος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Για τις ανάγκες της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, δημιουργήθηκε μία ηλεκτρονική πλατφόρμα[131], στην οποία ο κάθε εκπαιδευόμενος, εισάγοντας τον προσωπικό του κωδικό, είχε τη δυνατότητα να επικοινωνεί με τον εκπαιδευτή του καθώς και με τους συνεκπαιδευομένους του, και να προμηθεύεται το εκπαιδευτικό υλικό της τρέχουσας εβδομάδας[132].

Εκπαιδευτικό υλικό

Το εκπαιδευτικό υλικό του Προγράμματος αποτελείται από:

- Το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο, το οποίο έχει τη μορφή ηλεκτρονικού βιβλίου και η διάρθρωση των κεφαλαίων του ακολουθεί πιστά τις διδακτικές ενότητες του Προγράμματος.
- Ένα δίσκο ψηφιακού βίντεο (DVD), στον οποίο παρουσιάζονται αποσπάσματα συνεντεύξεων θεωρητικών της εκπαίδευσης ενηλίκων, όπως Peter Jarvis και Alan Rogers, καθώς και δείγματα εκπαιδευτικών πρακτικών (μικροδιδασκαλίες).

---

[129] Ι.Δ.ΕΚ.Ε. – Μονάδα Εφαρμογών και Προγραμμάτων (2007β). *Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για συμμετοχή στο Πρόγραμμα Δια Βίου Εκπαίδευσης από Απόσταση «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων» (100 ώρες) για Εκπαιδευτές προγραμμάτων του Ι.Δ.ΕΚ.Ε.* Αθήνα, 24-05-2007. Βλ. και ΥΠ.Ε.Π.Θ. – Γ.Γ.Ε.Ε. – Ι.Δ.ΕΚ.Ε. (2007) *Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων. Πρόγραμμα Δια Βίου Εκπαίδευσης από Απόσταση. Οδηγός Σπουδών Εκπαιδευομένου*.

[130] Κ.Ε.Ε.ΕΝ.ΑΠ. (χχ2). *Πρόγραμμα «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων», Πρόγραμμα πρώτης εκπαιδευτικής συνάντησης*. Βλ. και Κ.Ε.Ε.ΕΝ.ΑΠ. (χχ1). *Πρόγραμμα «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων», Πρόγραμμα πέμπτης εκπαιδευτικής συνάντησης*. Βλ. και ΥΠ.Ε.Π.Θ. – Γ.Γ.Ε.Ε. – Ι.Δ.ΕΚ.Ε. (2007), ό.π.

[131] Διακτυακός τόπος Κέντρου Εκπαίδευσης Επιμόρφωσης Ενηλίκων από Απόσταση – Σύστημα Διαχείρισης Ηλεκτρονικής Μάθησης: http://www.keeenap.gr/lms.

[132] ΥΠ.Ε.Π.Θ. – Γ.Γ.Ε.Ε. – Ι.Δ.ΕΚ.Ε. (2007), ό.π.

- Οπτικοακουστικό υλικό, το οποίο είναι σε ψηφιακή μορφή, προσβάσιμο από τους εκπαιδευομένους μέσω της ηλεκτρονική πλατφόρμας του Κ.Ε.Ε.ΕΝ.ΑΠ., και το οποίο αφορά κυρίως στην πρώτη και τη δεύτερη διδακτική ενότητα.

Κατά τη διάρκεια των εκπαιδευτικών συναντήσεων, ο εκπαιδευτής έχει τη δυνατότητα να προβαίνει σε συζήτηση και δραστηριότητες εμπέδωσης αναφορικά με την τρέχουσα διδακτική ενότητα, σχολιασμό και ανάλυση των εργασιών που ανατίθενται στους εκπαιδευομένους, παρουσίαση μέρους του οπτικοακουστικού υλικού του Προγράμματος, ανάθεση μικροδιδασκαλιών στους εκπαιδευομένους, συζήτηση για την πορεία του Προγράμματος, καθώς και αξιολόγηση της κάθε εκπαιδευτικής συνάντησης.[133]

Εκπαιδευόμενοι εκπαιδευτές

Στο Πρόγραμμα δικαίωμα συμμετοχής έχουν στελέχη και εκπαιδευτές ανεξαρτήτως θέσεως, ειδικότητας, θεματικής περιοχής ή διδακτικού αντικειμένου που συνδέονται με τις δομές και τα προγράμματα που υλοποιεί το Ι.Δ.ΕΚ.Ε. Προϋπόθεση συμμετοχής αποτελεί η γνώση χρήσης ηλεκτρονικών υπολογιστών σε θέματα επεξεργασίας κειμένου, χρήσης ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και πλοήγησης στο Διαδίκτυο. Οι αναλογίες των συμμετεχόντων που μπορούν να παρακολουθήσουν το Πρόγραμμα έχουν ως εξής:

1. Στελέχη της Γ.Γ.Ε.Ε. και του Ι.Δ.ΕΚ.Ε., σε ποσοστό 10 % του συνόλου των θέσεων.
2. Εκπαιδευτές σε προγράμματα του Ι.Δ.ΕΚ.Ε. που είχαν διδακτική εμπειρία από 50 έως 250 ώρες μέχρι και 31 Μαΐου 2007[134], σε ποσοστό 60 % του συνόλου των θέσεων.
3. Εκπαιδευτές σε προγράμματα του Ι.Δ.ΕΚ.Ε. με διδακτική εμπειρία μέχρι 31 Μαΐου 2007 λιγότερης των 50 ωρών, σε ποσοστό 30 % του συνόλου των θέσεων[135].

Ο συνολικός αριθμός των εκπαιδευομένων για την εκπαιδευτική περίοδο 2007-2008 υπολογίστηκε στα 2.100 στελέχη και εκπαιδευτές, με τη δημιουργία 70 τμημάτων των 30 ατόμων, σε όλη τη χώρα. Ειδικότερα, στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η διασπορά των τμημάτων ανά περιφέρεια[136].

---

[133] ΥΠ.Ε.Π.Θ. – Γ.Γ.Ε.Ε. – Ι.Δ.ΕΚ.Ε. (2007), ό.π.

[134] Η καταληκτική ημερομηνία υποβολής αιτήσεων συμμετοχής στο Πρόγραμμα είχε οριστεί η 30η Ιουνίου 2007.

[135] Ι.Δ.ΕΚ.Ε. – Μονάδα Εφαρμογών και Προγραμμάτων (2007α), ό.π. Βλ. και Δικτυακός τόπος Κέντρου Εκπαίδευσης και Επιμόρφωσης Ενηλίκων από Απόσταση, http://www.keeenap.gr/keeenap.

[136] Ι.Δ.ΕΚ.Ε. – Μονάδα Εφαρμογών και Προγραμμάτων (2007α), ό.π. Βλ. και Γ.Γ.Ε.Ε. – Ι.Δ.ΕΚ.Ε. (2007). *Κ.Ε.Ε. Υλοποίησης Προγράμματος «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων»*. Βλ. και Κ.Ε.Ε.ΕΝ.ΑΠ. (χχ2), ό.π.

Πίνακας 6: Αρχικός σχεδιασμός για τα τμήματα και τους εκπαιδευομένους του Προγράμματος «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων» ανά περιφέρεια και ιδιότητα (άνοιξη 2007)[137]

Περιφέρεια	Νομός	Τμήματα	Θέσεις Εκπ/σης	Στελέχη	Εκπ/τες	Εκπ/τες με διδακτική εμπειρία 50-250 Ωρες	Εκπ/τες με διδακτική εμπειρία 0-49 Ωρες
Αν. Μακεδ. & Θράκης	Ροδόπης	5	150	13	137	91	46
Κεντρ. Μακεδ.	Θεσ/νίκης	11	330	13	317	211	106
Δυτ. Μακεδ.	Κοζάνης	5	150	13	137	91	46
Ηπείρου	Ιωαννίνων	4	120	13	107	71	36
Θεσσαλίας	Λάρισας	6	180	13	167	111	56
Δυτ. Ελλάδας	Αχαΐας	5	150	13	137	91	46
Στερ. Ελλάδας	Φθιώτιδας	5	150	13	137	91	46
Αττικής	Αττικής	12	360	50	310	207	103
Πελοποννήσου	Αρκαδίας	5	150	13	137	91	46
Βορ. Αιγαίου	Λέσβου	2	60	13	47	31	16
Νοτ. Αιγαίου	Δωδεκανήσου	2	60	13	47	31	16
Κρήτης	Ηρακλείου	5	150	13	137	91	46
Ιονίων Νήσων	Κέρκυρας	3	90	13	77	51	26
ΣΥΝΟΛΟ		**70**	**2100**	**206**	**1894**	**1259**	**635**

Ωστόσο, παρουσιάστηκε μια μικρή απόκλιση στο συνολικό αριθμό των συμμετεχόντων και στις αναλογίες αυτών, όσον αφορά την ιδιότητά τους (στελέχη, εκπαιδευτές διδακτικής εμπειρίας 50-250 ωρών, εκπαιδευτές διδακτικής εμπειρίας 0-49 ωρών) αλλά και το μέσο όρο εκπαιδευομένων ανά τμήμα, ο οποίος διαμορφώθηκε περίπου στους 31,8 εκπαιδευομένους. Η διαφοροποίηση αυτή οφείλεται στην έλλειψη αιτήσεων από μία κατηγορία και στην κάλυψη των κενών από υποψηφίους των υπόλοιπων κατηγοριών. Συγκεκριμένα, ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την τελική εικόνα σχετικά με τα παραπάνω δεδομένα:

[137] Ι.Δ.ΕΚ.Ε. – Μονάδα Εφαρμογών και Προγραμμάτων (2007α), ό.π.

Πίνακας 7: Εκπαιδευόμενοι του Προγράμματος «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων» ανά περιφέρεια και ιδιότητα (φθινόπωρο 2007)[138]

Περιφέρεια	Θέσεις Εκπ/σης	Στελέχη	Εκπ/τες	Εκπ/τες με διδακτική εμπειρία 50-250 Ωρες	Εκπ/τες με διδακτική εμπειρία 0-49 Ωρες
Αν. Μακεδ. & Θράκης	163	27 (16,56%)[139]	136	119 (73,01%)	17 (10,43%)
Κεντρ. Μακεδ.	339	38 (11,21%)	301	219 (64,60%)	82 (24,19%)
Δυτ. Μακεδ.	147	17 (11,56%)	130	105 (71,43%)	25 (17,01%)
Ηπείρου	126	23 (18,25%)	103	70 (55,56%)	33 (26,19%)
Θεσσαλίας	176	29 (16,48%)	147	103 (58,52%)	44 (25%)
Δυτ. Ελλάδας	160	23 (14,38%)	137	91 (56,88%)	46 (28,75%)
Στερ. Ελλάδας	173	35 (20,23%)	138	92 (53,18%)	46 (26,59%)
Αττικής	382	106 (27,75%)	276	222 (58,12%)	54 (14,14%)
Πελοποννήσου	161	24 (14,91%)	137	91 (56,52%)	46 (28,57%)
Βορ. Αιγαίου	71	14 (19,72%)	57	38 (53,52%)	19 (26,76%)
Νοτ. Αιγαίου	74	9 (12,16%)	65	42 (56,76%)	23 (31,08%)
Κρήτης	162	25 (15,43%)	137	91 (56,17%)	46 (28,40%)
Ιονίων Νήσων	89	7 (7,87%)	82	51 (57,30%)	31 (34,83)
ΣΥΝΟΛΟ	**2223**	**377 (16,96%)**	**1846**	**1334 (60,01%)**	**512 (23,03%)**

Εκπαιδευτές εκπαιδευτών

Οι εκπαιδευτές που ανέλαβαν την υλοποίηση του Προγράμματος επελέγησαν κατόπιν σχετικής προκήρυξης. Ως τυπικά προσόντα των εκπαιδευτών ορίστηκαν:

- Πτυχίο Α.Ε.Ι. και μεταπτυχιακές σπουδές (διδακτορικό ή μεταπτυχιακό τίτλο) σχετικές με την εκπαίδευση ενηλίκων ή την εκπαίδευση ενηλίκων από απόσταση ή τη

[138] Κ.Ε.Ε.ΕΝ.ΑΠ. (2007β). *Τμήματα και Εκπαιδευτές του Προγράμματος «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων».* Βλ. και Κ.Ε.Ε.ΕΝ.ΑΠ. (2007α). *Αποτελέσματα Εκπαιδευτικής Περιόδου Β' 2007 για το Πρόγραμμα «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων» - Πίνακας επιτυχόντων και επιλαχόντων εκπαιδευτών.*

[139] Τα ποσοστά παρουσιάζουν την αναλογία των εκπαιδευομένων ανά ιδιότητα εκ του συνόλου των συμμετεχόντων της εκάστοτε περιφέρειας.

διδακτική ή την αξιολόγηση εκπαιδευτικού έργου ή σπουδές στην εκπαίδευση ή στις επιστήμες της αγωγής, με σχετική εργασιακή / διδακτική εμπειρία, ή

- Πτυχίο Α.Ε.Ι. με αποδεδειγμένη επιμόρφωση και σχετική εργασιακή / διδακτική εμπειρία στην εκπαίδευση ενηλίκων ή στην εκπαίδευση ενηλίκων από απόσταση[140].

Πέρα από τα τυπικά προσόντα, για την κατάταξη και την επιλογή των υποψηφίων εκτιμήθηκαν και συνυπολογίστηκαν:

Πίνακας 8: Κριτήρια επιλογής και κατάταξης των υποψήφιων εκπαιδευτών του Προγράμματος «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων» (2007)[141]

Σπουδές	**36%**		
Τυπικής εκπαίδευσης		*30%*	
Πτυχίο Α.Ε.Ι., Τ.Ε.Ι.			18%
Μεταπτυχιακή ειδίκευση (επίπεδο Master) σε αντίστοιχο αντικείμενο			6%
Μεταπτυχιακή ειδίκευση (επίπεδο Master) σε άλλο αντικείμενο			3%
Διδακτορικό σε αντίστοιχο αντικείμενο			6%
Διδακτορικό σε άλλο αντικείμενο			4%
Δια Βίου Εκπαίδευσης, Επιμόρφωσης – Κατάρτισης		*2%*	
Γνώση Η/Υ (με πιστοποίηση)		*2%*	
Ξένες γλώσσες (με πιστοποίηση)		*2%*	
Συγγραφικό έργο, δημοσιεύσεις, εισηγήσεις σε συνέδρια, σεμινάρια	**10%**		
Συμμετοχή σε συνέδρια, σεμινάρια	**4%**		
Εμπειρία	**30%**		
Διδακτική σε δομές της τυπικής εκπαίδευσης		*12%*	
Διδακτική σε δομές της δια βίου μάθησης		*12%*	
Άλλη εργασία		*6%*	
Συνέντευξη	**20%**		
ΣΥΝΟΛΟ	**100%**		

[140] Ι.Δ.ΕΚ.Ε. (2007). *Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για θέσεις εκπαιδευτών/τριών στην εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων από απόσταση στα πλαίσια του Έργου «Προγράμματα Δια Βίου Εκπαίδευσης στα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων και στο Κέντρο Εκπαίδευση Επιμόρφωσης Ενηλίκων από Απόσταση» (υποέργο 16).* Αθήνα, 17-05-2007, Αρ. Πρωτ.: 13317.

[141] Ι.Δ.ΕΚ.Ε. (2007), ό.π.

Σύμφωνα με σχετική Απόφαση του Γενικού Γραμματέα Εκπαίδευσης Ενηλίκων, η ποσόστωση για την επιλογή εκπαιδευτών εκπαιδευτών ενηλίκων από 1η Μαρτίου 2008 τροποποιείται και διαμορφώνεται ως εξής: α) Τυπική εκπαίδευση σε ποσοστό 25%, β) Δια Βίου Μάθηση σε ποσοστό 12%, γ) Διδακτική και επαγγελματική εμπειρία σε ποσοστό 28%, δ) Συγγραφικό έργο, δημοσιεύσεις, εισηγήσεις σε συνέδρια – σεμινάρια σε ποσοστό 15%, και ε) Συνέντευξη σε ποσοστό 20%. [Απόφαση Γενικού Γραμματέα Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Αρ. Πρωτ.: 700 / 14-02-2008). *Κριτήρια και Μοριοδότηση για την επιλογή των Μελών Επιστημονικών Επιτροπών, των Εκπαιδευτών Εκπαιδευτών Ενηλίκων και Στελεχών Διασφάλισης Ποιότητας και Αξιολόγησης*]

Αξιολόγηση

Τέλος, η αξιολόγηση των εκπαιδευομένων πραγματοποιείται βάση των επιδόσεών τους στις επιμέρους θεματικές ενότητες. Εφόσον, ένας εκπαιδευόμενος αξιολογείται θετικά σε όλες τις θεματικές ενότητες του Προγράμματος, του απονέμεται «Πιστοποιητικό Δια Βίου Εκπαίδευσης»[142]. Πιο συγκεκριμένα, η αξιολόγηση των συμμετεχόντων βασίζεται τόσο στη φυσική τους παρουσία, όσο και στην ενεργή συμμετοχή στην όλη μαθησιακή διαδικασία και την επιτυχή περαίωση των υποχρεωτικών εργασιών. Οι επιμορφούμενοι πρέπει να συμμετέχουν στις συντονιστικές εκπαιδευτικές συναντήσεις της ομάδας τους με τον εκπαιδευτή, έχοντας δυνατότητα να απουσιάσουν σε μία από τις τρεις ενδιάμεσες συναντήσεις (ήτοι, τη 2^{η}, την 3^{η} και την 4^{η}), καθώς η παρουσία τους στην 1^{η} και την 5^{η} είναι υποχρεωτική. Επιπλέον, χρειάζεται να εκδηλώνουν ενδιαφέρον και συμμετοχή σε όλες τις δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα κατά τη διάρκεια των εκπαιδευτικών συναντήσεων, καθώς και να ολοκληρώσουν τις τέσσερις υποχρεωτικές εργασίες που τους ανατίθενται.

Οι εργασίες που χρειάζεται να εκπονήσουν οι επιμορφούμενοι αφορούν κάθε μία διδακτική ενότητα του Προγράμματος. Οι τρεις πρώτες εργασίες κυμαίνονται μεταξύ των 600 και 800 λέξεων και ο εκπαιδευόμενος δεν έχει δικαίωμα επανυποβολής αυτών των εργασιών κατόπιν της αξιολόγησής τους από τον εκπαιδευτή. Η τέταρτη εργασία έχει έκταση περίπου στις 2000-2500 λέξεις και μπορεί, εφόσον αξιολογηθεί ως μη ικανοποιητική, να επανυποβληθεί από τον επιμορφούμενο λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις και υποδείξεις του εκπαιδευτή. Όλες οι εργασίες είναι ισότιμες μεταξύ τους, ενώ η κλίμακα αξιολόγησής τους είναι η εξής:

- Πολύ ικανοποιητική επίδοση: 3 βαθμούς
- Σχετικά ικανοποιητική επίδοση: 2 βαθμούς
- Μη ικανοποιητική επίδοση – Εργασία με σοβαρές ελλείψεις: 1 βαθμός
- Εργασία που δεν εκπονήθηκε ή στάλθηκε εκπρόθεσμα: Απορρίπτεται

Σε κάθε μία από τις τέσσερις εργασίες, ο εκπαιδευόμενος χρειάζεται να λάβει τουλάχιστον 2 βαθμούς.

Η ίδια ακριβώς βαθμολογική κλίμακα ισχύει και για την αξιολόγηση της συμμετοχής του εκπαιδευόμενου στην εκπαιδευτική διαδικασία, και συγκεκριμένα:

- Πολύ ικανοποιητική επικοινωνία και συμμετοχή: 3 βαθμούς
- Ικανοποιητική επικοινωνία και συμμετοχή: 2 βαθμούς
- Περιορισμένη επικοινωνία και συμμετοχή–Αρνητική παρουσία: 1 βαθμός

Η κατώτερη επιτρεπτή βαθμολογία που μπορεί να λάβει ο εκπαιδευόμενος για τη συμμετοχή του στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι οι 2 βαθμοί. Αποτέλεσμα της παραπάνω αξιολογικής διαδικασίας είναι ότι για να ολοκληρώσει επιτυχώς ο εκπαιδευόμενος το Πρόγραμμα και να

[142] Σύμφωνα με το Άρθρο 5 του Νόμου 3369/06-07-2005 (Φ.Ε.Κ. 171 Α') *Συστηματοποίηση της δια βίου εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις*, στο οποίο ορίζεται η πιστοποίηση προγραμμάτων Δια βίου εκπαίδευσης και Δια βίου κατάρτισης.

του απονεμηθεί το αντίστοιχο πιστοποιητικό, χρειάζεται να συγκεντρώσει από 10 έως 15 βαθμούς (2 βαθμοί το ελάχιστο x 4 εργασίες + 2 βαθμοί από τη συμμετοχή στις συναντήσεις)[143].

Κατανοώντας τη συμβολή του εκπαιδευτή ενηλίκων και τη σημασία της εκπαίδευσής του, η Γ.Γ.Ε.Ε. πρόκειται να ιδρύσει το Κέντρο Εκπαίδευσης και Επιμόρφωσης Εκπαιδευτών Ενηλίκων «ΠΛΑΤΩΝ». Το Κέντρο θα αποτελεί έναν από τους φορείς της πολιτικής της Γ.Γ.Ε.Ε. και δομή σχεδιασμού δράσεων με στόχο τη συνεχή αναβάθμιση των γνώσεων και δεξιοτήτων των εκπαιδευτών και επιμορφωτών οι οποίοι θα στελεχώνουν τις δομές εκπαίδευσης και τα αυτόνομα προγράμματα εκπαίδευσης της Γ.Γ.Ε.Ε., ώστε να ανταποκρίνονται αποτελεσματικότερα στις ειδικές απαιτήσεις της δια βίου εκπαίδευσης και επιμόρφωσης. Σκοπός του Κέντρου θα είναι η ανίχνευση των αναγκών των εκπαιδευτών ενηλίκων, ο σχεδιασμός σχετικών εκπαιδευτικών και επιμορφωτικών δράσεων και η διαρκής εκπαίδευση και επιμόρφωσή τους. Το Κέντρο θα αναπτύξει τις επιμορφωτικές του δράσεις σε ολόκληρη την επικράτεια. Η λειτουργία του αναμενόταν να ξεκινήσει το έτος 2007[144].

2.5. Η εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων στο Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Κ.Δ.Δ.Α.)

Το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Κ.Δ.Δ.Α.) είναι ο φορέας επιμόρφωσης των στελεχών της δημόσιας διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης. Ιδρύθηκε το 1983, με το Νόμο 1388, Φ.Ε.Κ. 113/29-08-1983[145], είναι Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου, εποπτεύεται από τον Υπουργό Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και περιλαμβάνει τρεις εκπαιδευτικές μονάδες: την Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, την Εθνική Σχολή Τοπικής Αυτοδιοίκησης και το Ινστιτούτο Επιμόρφωσης, οι δράσεις του οποίου, σε περιφερειακό επίπεδο, υλοποιούνται από τα 12 Περιφερειακά Ινστιστούτα Επιμόρφωσης, που εδρεύουν στις έδρες των διοικητικών περιφερειών της χώρας[146].

Αποστολή του Ε.Κ.Δ.Δ.Α. αποτελεί ο διαρκής εκσυγχρονισμός της οργάνωσης και λειτουργίας της Δημόσιας Διοίκησης, κεντρικής και περιφερειακής, του ευρύτερου δημόσιου

---

[143] ΥΠ.Ε.Π.Θ. – Γ.Γ.Ε.Ε. – Ι.Δ.ΕΚ.Ε. (2007), ό.π.

[144] Τσαμαδιάς, Κ. (2006). Πηγή ανάπτυξης, το γνωσιακό κεφάλαιο. Συνέντευξη. *Δημόσιος Τομέας*, τεύχος 225, σ. 22-25. Βλ. και Γ.Γ.Ε.Ε. (2007). *Έργα και Ημέρες στην Εκπαίδευση Ενηλίκων. Ενημερωτικό Δελτίο*. Τεύχος 1, Ιανουάριος-Απρίλιος 2007. Βλ. και EURYDICE – Eurybase (2004/05). *Το Εκπαιδευτικό Σύστημα στην Ελλάδα*.

[145] Ο φορέας ιδρύθηκε ως «Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης», ενώ με το Προεδρικό Διάταγμα υπ. αριθμ. 193, Φ.Ε.Κ. 170 Α'/13-09-2004, *Οργανισμός Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης,* μετονομάστηκε σε «Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης» και εγκρίθηκε ο Οργανισμός του Κέντρου.

[146] Δικτυακός τόπος Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, http://www.ekdd.gr.

τομέα και των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης της πρώτης και δεύτερης βαθμίδας, με την άσκηση στρατηγικών δράσεων ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού της, μελέτης των δομών και των διαδικασιών αυτής, καθώς και της υποστήριξης νεωτεριστικών προγραμμάτων αναφορικά με τα χρησιμοποιούμενα μέσα και τις μεθόδους λειτουργίας της. Το Ε.Κ.Δ.Δ.Α., σύμφωνα με το Νόμο 3369/2005, ορίστηκε ως φορέας παροχής υπηρεσιών δια βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης για το προσωπικό της δημόσιας διοίκησης[147].

Ειδικότερα, τα βασικά σημεία στα οποία επικεντρώνεται η αποστολή του Ε.Κ.Δ.Δ.Α. είναι: α) η επαγγελματική κατάρτιση, εκπαίδευση και επιμόρφωση όλου του προσωπικού, β) η επιμόρφωση των αιρετών οργάνων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, γ) η δημιουργία στελεχών για τη δημόσια διοίκηση και την τοπική αυτοδιοίκηση, δ) η εκπόνηση ερευνών και μελετών για τη χάραξη στρατηγικής για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού της δημόσιας διοίκησης και την εισαγωγή οργανωτικών αλλαγών σε αυτή, ε) η συμβολή στο διαρκή εκσυγχρονισμό της οργάνωσης και λειτουργίας, μέσω της έρευνας των διαδικασιών και της δομής των φορέων του ευρύτερου δημόσιου τομέα, της εκπόνησης μελετών και σχεδίων και της συμβουλευτικής υποστήριξης της εφαρμογής τους, στ) η υποστήριξη διαδικασιών για την εφαρμογή των μεταρρυθμιστικών δράσεων του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, όπως και των διαγωνισμών ποιότητας μεταξύ των δημόσιων υπηρεσιών που διεξάγονται από τον ίδιο φορέα, και ζ) η θέσπιση του ατομικού δελτίου κατάρτισης των υπαλλήλων για την παρακολούθηση της επιμόρφωσής τους[148].

Το Ε.Κ.Δ.Δ.Α. διοικείται από το εννιαμελές Διοικητικό Συμβούλιο και το Γενικό Γραμματέα του Ε.Κ.Δ.Δ.Α. Η διάρθρωση των υπηρεσιών του Ε.Κ.Δ.Δ.Α. είναι η ακόλουθη:

1. Διεύθυνση Προγραμματισμού και Ανάπτυξης, που έχει τις αρμοδιότητες των παρακάτω τμημάτων:
   - Τμήμα Σχεδιασμού και Ανάπτυξης
   - Τμήμα Εφαρμογών Πληροφορικής και Τεχνικής Υποστήριξης
   - Τμήμα Τεκμηρίωσης και Βιβλιοθήκης
   - Τμήμα Συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων
2. Διεύθυνση Διοικητικού, που συγκροτείται από τα ακόλουθα τμήματα:
   - Τμήμα Διοίκησης Προσωπικού
   - Τμήμα Διοικητικής Μέριμνας
   - Γραφείο Πρωτοκόλλου
   - Αυτοτελές Γραφείο Προσβασιμότητας Ατόμων με αναπηρίες
3. Διεύθυνση Οικονομικού, στην οποία ανήκουν τα εξής τμήματα:
   - Τμήμα Εκκαθαρίσεων και Πληρωμών
   - Τμήμα Προϋπολογισμού

[147] Π.Δ. 1/07-01-2008 (Φ.Ε.Κ. 1 Α') *Οργανισμός του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Κ.Δ.Δ.Α.)*, άρθ. 1. Βλ. και Ν. 3369/06-07-2005 (Φ.Ε.Κ. 171 Α'), ό.π., άρθ. 2.

[148] Δικτυακός τόπος Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, http://www.ekdd.gr

- Τμήμα Προμηθειών

4. Νομική Υπηρεσία
5. Αυτοτελές Τμήμα Πιστοποίησης, Διαχείρισης Ποιότητας και Εσωτερικού Ελέγχου
6. Αυτοτελές Τμήμα Επικοινωνίας, Διεθνών και Δημόσιων Σχέσεων
7. Αυτοτελές Γραφείο Ιατρών Υπηρεσίας
8. Γραμματεία Διοίκησης[149].

2.5.1. Το πρόγραμμα «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών σε Ηλεκτρονική Μάθηση» του Ε.Κ.Δ.Δ.Α. (2008)

Το Ινστιτούτου Επιμόρφωσης (ΙΝ.ΕΠ.) του Ε.Κ.Δ.Δ.Α., στοχεύοντας στην επιμόρφωση τόσο των νεοδιοριζόμενων στο δημόσιο τομέα όσο και των ήδη υπηρετούντων δημόσιων υπαλλήλων μέσω ειδικά σχεδιασμένων βραχυχρόνιων προγραμμάτων, υλοποιεί επιμορφωτικές δράσεις που κατηγοριοποιούνται σε επτά θεματικούς τομείς: τομέας Εισαγωγικής Εκπαίδευσης, τομέας Ξένων Γλωσσών, τομέας Δημόσιου Μάνατζμεντ, τομέας Περιβάλλοντος, τομέας Νέων Τεχνολογιών, τομέας Πολιτισμού, και τομέας Οικονομικών Θεμάτων. Ένα από τα επιμορφωτικά προγράμματα του τομέα Νέων Τεχνολογιών είναι και το πρόγραμμα «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών στην Ηλεκτρονική Μάθηση». Το εν λόγω πρόγραμμα υλοποιείται στο πλαίσιο των συγχρηματοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Ένωση, και συγκεκριμένα από το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, επιμορφωτικών δράσεων στις Νέες Τεχνολογίες[150].

Οι εκπαιδευόμενοι του εν λόγω προγράμματος είναι στελέχη της δημόσιας διοίκησης, τόσο πανεπιστημιακής όσο και τεχνολογικής εκπαίδευσης, κυρίως μέσα από το Μητρώο Εκπαιδευτών του Ε.Κ.Δ.Δ.Α. που θα αξιοποιηθούν ως εκπαιδευτές ηλεκτρονικής μάθησης. Απώτερος σκοπός του προγράμματος είναι η επιμόρφωση ενός ικανού αριθμού εκπαιδευτών για την υλοποίηση δράσεων ηλεκτρονικής μάθησης (εξ αποστάσεως εκπαίδευση) στους φορείς του Δημοσίου. Οι υποψήφιοι καταθέτουν σχετική αίτηση συμμετοχής, και η τελική επιλογή τους πραγματοποιείται από επιτροπή του Ινστιτούτου Επιμόρφωσης[151].

Οι θεματικές ενότητες που καλύπτει το επιμορφωτικό πρόγραμμα είναι οι ακόλουθες:

1. Τηλεδιάσκεψη
2. Ασύγχρονα προγράμματα τηλεκπαίδευσης
3. Σύγχρονα προγράμματα τηλεκπαίδευσης – Μικτή εκπαίδευση (blended learning) – Σύνθεση τεχνολογιών – Σύνθεση διδακτικών πρακτικών
4. Διαχείριση προσωπικών προφίλ – προγραμμάτων σπουδών – Δημιουργία Υλικού
5. Επικοινωνία και συνεργασία μέσω υπολογιστή – Επικοινωνία μέσω κειμένου
6. Διαχείριση προγραμμάτων e-learning

---

[149] Π.Δ. 1/07-01-2008 (Φ.Ε.Κ. 1 Α'), ό.π., άρθ. 3.

[150] Δικτυακός τόπος Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, http://www.ekdd.gr.

[151] ΙΝ.ΕΠ. (2007γ). *Εγκύκλιος διεξαγωγής επιμορφωτικών προγραμμάτων (αρ.πρωτ. 19254/Φ234 03)*. Αθήνα, 13-12-2007.

7. Πρακτική άσκηση στη χρήση και διαχείριση τάξεων και εκπαιδευομένων με τη βοήθεια συγκεκριμένων εργαλείων Ηλεκτρονικής Μάθησης.

Η χρονική διάρκεια του προγράμματος είναι 70 ώρες, οι οποίες πραγματοποιούνται μέσα σε χρονικό διάστημα δέκα ημερών[152].

Κατά το έτος 2008, προγραμματίστηκε να υλοποιηθούν δώδεκα προγράμματα «Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών σε Ηλεκτρονική Μάθηση», στο ΙΝ.ΕΠ. και στα παρακάτω Περιφερειακά Ινστιτούτα Επιμόρφωσης (Π.ΙΝ.ΕΠ.):

- Ινστιτούτο Επιμόρφωσης – Αθήνα (3 προγράμματα)
- Περιφερειακό Ινστιτούτο Επιμόρφωσης Ηπείρου – Ιωάννινα
- Περιφερειακό Ινστιτούτο Επιμόρφωσης Κεντρικής Μακεδονίας – Θεσσαλονίκη (2 προγράμματα)
- Περιφερειακό Ινστιτούτο Επιμόρφωσης Βορείου Αιγαίου – Μυτιλήνη
- Περιφερειακό Ινστιτούτο Επιμόρφωσης Δυτικής Ελλάδας – Πάτρα (2 προγράμματα)
- Περιφερειακό Ινστιτούτο Επιμόρφωσης Πελοποννήσου – Τρίπολη (2 προγράμματα)
- Περιφερειακό Ινστιτούτο Επιμόρφωσης Κρήτης – Ηράκλειο[153].

2.6. Η εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων στον Οργανισμό Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ο.Ε.Ε.Κ.)

Ο Οργανισμός Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ο.Ε.Ε.Κ.) ιδρύθηκε το 1992 στο πλαίσιο του Εθνικού Συστήματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ε.Σ.Ε.Ε.Κ.). Είναι Νομικό Πρόσωπο Δημόσιου Δικαίου και έχει σκοπό: α) την οργάνωση και λειτουργία των δημόσιων Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.) αρμοδιότητας Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, β) την εποπτεία των ιδιωτικών Ι.Ε.Κ., γ) την υλοποίηση των στόχων του Ε.Σ.Ε.Ε.Κ., και δ) τη διαμόρφωση του κανονιστικού πλαισίου λειτουργίας Ι.Ε.Κ. άλλων δημόσιων φορέων ως προς τα θέματα της παρεχόμενης κατάρτισης[154].

Έργο του Ο.Ε.Ε.Κ. είναι[155]:

- Η μελέτη και εκτίμηση των αναγκών σε ειδικευμένο προσωπικό, κατά κλάδους της οικονομίας.

---

[152] ΙΝ.ΕΠ. (2007γ), ό.π.

[153] ΙΝ.ΕΠ. (2007γ), ό.π. Βλ. και ΙΝ.ΕΠ. (2007β). *Εγκύκλιος διεξαγωγής επιμορφωτικών προγραμμάτων (αρ.πρωτ. 19311/Φ234 03)*. Αθήνα, 14-12-2007. Βλ. και ΙΝ.ΕΠ. (2007α). *Εγκύκλιος διεξαγωγής επιμορφωτικών προγραμμάτων (αρ.πρωτ. 19825/234 03)*. Αθήνα, 21-12-2007. Βλ. και ΙΝ.ΕΠ. (2008β). *Εγκύκλιος διεξαγωγής επιμορφωτικών προγραμμάτων (αρ.πρωτ. 1879/Φ234 03)*. Αθήνα, 30-01-2008. Βλ. και ΙΝ.ΕΠ. (2008α). *Εγκύκλιος διεξαγωγής επιμορφωτικών προγραμμάτων (αρ.πρωτ. 2072)*. Αθήνα, 01-02-2008.

[154] Ν. 2009/14-02-1992 (Φ.Ε.Κ. 18 Α') *Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και άλλες διατάξεις*, άρθ. 1. Βλ. και Δικτυακός τόπος Οργανισμού Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, http://www.oeek.gr.

[155] Ν. 2009/14-02-1992 (Φ.Ε.Κ. 18 Α'), ό.π., άρθ. 2. Βλ. και Δικτυακός τόπος Οργανισμού Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, http://www.oeek.gr.

- Η υποβολή προτάσεων στον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων για τη χάραξη κατευθύνσεων, το σχεδιασμό και τον προγραμματισμό της πολιτικής για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.
- Ο καθορισμός του περιεχομένου σπουδών των Ι.Ε.Κ.
- Η αναγνώριση και κατοχύρωση επαγγελμάτων αντίστοιχων προς την εκπαίδευση και κατάρτιση που παρέχουν τα Ι.Ε.Κ.
- Η αναγνώριση των τίτλων που απονέμονται από άλλους ελληνικού φορείς επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, η ισοτιμία αντίστοιχων τίτλων της αλλοδαπής και η παροχή των αναγκαίων πληροφοριών σχετικά με την αναγνώριση των δικαιωμάτων και πιστοποιητικών.
- Ο καθορισμός των επαγγελματικών δικαιωμάτων όλων των επιπέδων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης του Νόμου 2009/1992.
- Ο συντονισμός τω δραστηριοτήτων και η εισήγηση στο ΥΠ.Ε.Π.Θ. για τα θέματα ειδικοτήτων της δευτεροβάθμιας τεχνικής – επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.
- Ο καθορισμός των προδιαγραφών και η έγκριση των προγραμμάτων της τυπικής επαγγελματικής κατάρτισης που παρέχουν φορείς μη εποπτευόμενοι από το ΥΠ.Ε.Π.Θ.
- Ο σχεδιασμός και η μέριμνα για την κατάρτιση και εφαρμογή των προγραμμάτων επιμόρφωσης των εκπαιδευτών της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, αρμοδιότητας του ΥΠ.Ε.Π.Θ.
- Η οργάνωση προγραμμάτων επιμόρφωσης εκπαιδευτικών ειδικοτήτων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς του ΥΠ.Ε.Π.Θ.
- Η απορρόφηση και διαχείριση όλων των κονδυλίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για κάθε είδους προγράμματα σχετιζόμενα με την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση αρμοδιότητας ΥΠ.Ε.Π.Θ., καθώς και η εκτέλεση των σχετικών κοινοτικών προγραμμάτων.
- Η αποκλειστική διαχείριση των θεμάτων της συμμετοχής και εκπροσώπησης του τομέα τεχνικής – επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης αρμοδιότητας ΥΠ.Ε.Π.Θ. σε εθνικά όργανα, καθώς και σε κοινοτικούς και λοιπούς διεθνείς οργανισμούς και προγράμματα, που έχουν σχέση με την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.
- Η απευθείας επικοινωνία και συνεργασία με φορείς της Ευρωπαϊκής Ένωσης για οποιοδήποτε θέμα έχει σχέση με την τεχνική – επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση αρμοδιότητας ΥΠ.Ε.Π.Θ.
- Η μελέτη των προδιαγραφών της εργαστηριακή υποδομής και του εκπαιδευτικού υλικού της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, η χωροταξική κατανομή των

μονάδων και η εισαγωγή των νέων τεχνολογιών στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.

- Η διεξαγωγή ερευνών και μελετών, η τήρηση στατιστικών και η τεκμηρίωση σε σχέση με την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.
- Η παρακολούθηση των διεθνών τάσεων και προοπτικών στον τομέα της απασχόλησης.
- Η πραγματοποίηση κατόπιν εντολής τρίτων και έναντι αμοιβής ερευνών, μελετών, εκδόσεων σχετικών με το αντικείμενό του.

Σύμφωνα με το Νόμο 3369/2005, στους φορείς παροχής δια βίου εκπαίδευσης και δια βίου κατάρτισης συγκαταλέγεται και ο Ο.Ε.Ε.Κ., στου οποίου την αρμοδιότητα ανήκουν τα Ι.Ε.Κ. που παρέχουν υπηρεσίες αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης στο πλαίσιο της δια βίου κατάρτισης σε αποφοίτους υποχρεωτικής και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και σε αποφοίτους ανώτατης εκπαίδευσης[156].

Ο Ο.Ε.Ε.Κ. διοικείται από ενδεκαμελές Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και απαρτίζεται από τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο του Οργανισμού και εκπροσώπους του ΥΠ.Ε.Π.Θ., του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας και των κοινωνικών εταίρων (Γ.Σ.Ε.Ε., Σ.Ε.Β., Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε., Ε.Σ.Ε.Ε.)[157].

Η οργανωτική δομή του Ο.Ε.Ε.Κ. έχει ως εξής:

1. Διεύθυνση Διοικητικού, που αποτελείται από τρία τμήματα:
   - Προσωπικού,
   - Αξιοποίησης και Επιμόρφωσης Προσωπικού,
   - Αλληλογραφίας.
2. Διεύθυνση Οικονομικού, η οποία συγκροτείται από έξι τμήματα:
   - Προϋπολογισμού,
   - Διαχείρισης Διαθεσίμων
   - Λογιστηρίου,
   - Μισθοδοσίας,
   - Προμηθειών,
   - Διαχείρισης Υλικού.
3. Διεύθυνση Οργάνωσης και Πληροφορικής, που έχει τις αρμοδιότητες των αντίστοιχων τμημάτων:
   - Οργάνωσης,
   - Πληροφορικής.
4. Διεύθυνση Κατάρτισης, που αποτελείται από πέντε τμήματα:
   - Σπουδών,

[156] Ν. 3369/06-07-2005 (Φ.Ε.Κ. 171 Α'), ό.π., άρθ. 2.
[157] Δικτυακός τόπος Οργανισμού Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, http://www.oeek.gr.

- Πιστοποίησης,
- Σπουδαστικών Θεμάτων,
- Εκπαιδευτικού Υλικού,
- Τεκμηρίωσης και Βιβλιοθήκης.

5. Διεύθυνση Επαγγελματικών Δικαιωμάτων και Ισοτιμιών, η οποία συγκροτείται από τα αντίστοιχα τμήματα.
6. Διεύθυνση Εποπτείας Ιδιωτικών Ι.Ε.Κ., που έχει τις αρμοδιότητες δύο τμημάτων:
   - Ελέγχου αδειών και υποδομών Ιδιωτικών Ι.Ε.Κ.,
   - Ελέγχου λειτουργίας Ιδιωτικών Ι.Ε.Κ.
7. Διεύθυνση Προγραμματισμού και Ανάπτυξης, που αποτελείται από τέσσερα τμήματα:
   - Ανάπτυξης,
   - Κ.Π.Σ.,
   - Μελετών,
   - Τεχνικών Υπηρεσιών.
8. Διεύθυνση Ευρωπαϊκών και Διεθνών Σχέσεων, η οποία συγκροτείται από τα τμήματα:
   - Ευρωπαϊκών Θεμάτων,
   - Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, και
   - Διεθνών Σχέσεων[158].

2.6.1. Το πρόγραμμα «Επιμόρφωση Εκπαιδευτών Δημόσιων και Ιδιωτικών Ι.Ε.Κ.» του Ο.Ε.Ε.Κ.

Στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση» (Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ.) του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, ο Οργανισμός Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης προκήρυξε ανοικτό διεθνή διαγωνισμό με αντικείμενο την πρόσληψη αναδόχου που θα αναλάμβανε το έργο «Επιμόρφωση Εκπαιδευτών Δημόσιων και Ιδιωτικών Ι.Ε.Κ.» και κριτήριο κατακύρωσης την πλέον συμφέρουσα προσφορά. Ωστόσο, να σημειωθεί ότι ο διαγωνισμός για την πρόσληψη αναδόχου του έργου αυτού «πάγωσε», κι ενώ το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του ήταν για το 2007 το έργο δεν έχει υλοποιηθεί. Το έργο εντασσόταν στο Μέτρο 2.3 «Αρχική Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση», Ενέργεια 2.3.1 «Αναβάθμιση των σπουδών στα Ι.Ε.Κ.» του Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. ΙΙ, με προϋπολογισμό που ανερχόταν στο ποσό των 9.230.000 ευρώ. Ένας από τους στόχους του Μέτρου 2.3 είναι και η επιμόρφωση των εκπαιδευτών της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης με στόχο την επικαιροποίηση των γνώσεων και την επαφή τους με τις σύγχρονες αντιλήψεις της διδασκαλίας για την απόδοση υψηλής ποιότητας υπηρεσιών στους εκπαιδευομένους, ώστε το τελικό αποτέλεσμα της αρχικής επαγγελματικής

[158] Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Ε/18920/05-11-1997 (Φ.Ε.Κ. 1022 Β'/20-11-1997) *Τροποποίηση της 121/1992 (Φ.Ε.Κ. 371 Β') Απόφασης του Υπουργού ΥΠ.Ε.Π.Θ., «Κανονισμός Λειτουργίας του Οργανισμού Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ο.Ε.Ε.Κ.)»*, άρθ. 1.

κατάρτισης να είναι ένα κατάλληλα εκπαιδευμένο και εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό, ικανό να ανταποκρίνεται στις εκάστοτε ανάγκες της αγοράς εργασίας[159].

Η υλοποίηση του έργου «Επιμόρφωση Εκπαιδευτών Δημόσιων και Ιδιωτικών Ι.Ε.Κ.» εντασσόταν στην Κατηγορία Πράξεων 2.3.1.θ του Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. ΙΙ και στόχευε στην ενίσχυση, εμπλουτισμό, εκσυγχρονισμό και ανανέωση των γνώσεων των εκπαιδευτών των Ι.Ε.Κ. στα επιστημονικά πεδία και γνωστικά αντικείμενα που διδάσκουν αναλόγως ειδικότητας[160], καθώς και στην άμεση σύνδεση των γνώσεων και των δεξιοτήτων τους με τις εξελίξεις της παραγωγικής διαδικασίας, τον τεχνολογικό μετασχηματισμό, την είσοδο των νέων τεχνολογιών σε όλους τους τομείς και κλάδους της παραγωγής, και τις αλλαγές στην οργάνωση της εργασίας. Απώτερο σκοπό του έργου αποτελούσε η αναβάθμιση του πολυδιάστατου ρόλου των εκπαιδευτών και η παιδαγωγική – διδακτική κατάρτισή τους, καθώς και η περαιτέρω επιστημονική, επαγγελματική και προσωπική εξέλιξη των εκπαιδευτών[161].

Στο πλαίσιο αυτό, το έργο αφορούσε το σχεδιασμό, οργάνωση και εκτέλεση προγραμμάτων εκπαίδευσης εκπαιδευτών Ι.Ε.Κ. στους άξονες Εκπαίδευση Ενηλίκων, Ευρωπαϊκός Προσανατολισμός Κατάρτισης, και Εξελίξεις Τεχνολογίας ανά τομέα ειδικοτήτων. Πιο συγκεκριμένα, ο άξονας «Εκπαίδευση Ενηλίκων», η διάρκεια του οποίου υπολογιζόταν στις 14 ώρες, θα περιελάμβανε τις παρακάτω ενότητες:

- Εισαγωγικά περί Ο.Ε.Ε.Κ. και δομών κατάρτισης στην Ελλάδα
- Εισαγωγή στην εκπαίδευση ενηλίκων
- Αρχές δια βίου μάθησης
- Το προφίλ των ενήλικων εκπαιδευομένων
- Μάθηση και εκπαίδευση ενηλίκων
- Σύγχρονες θεωρίες μάθησης
- Δημιουργία γνώσης
- Στόχοι και επιδιώξεις της μαθησιακής διαδικασίας
- Ο καθοριστικός ρόλος του εκπαιδευτή στη μάθηση
- Λειτουργία και ανάπτυξη ομάδας ενηλίκων
- Εκπαίδευση και κατάρτιση: περιεχόμενο και σύγχρονες μέθοδοι
- Αντιμετώπιση εμποδίων / προβλημάτων

---

[159] Ο.Ε.Ε.Κ. (2006). *Προκήρυξη Διεθνούς Διαγωνισμού για το έργο «Επιμόρφωση Εκπαιδευτών Δημόσιων και Ιδιωτικών Ι.Ε.Κ.»* (Αριθμ. Διακήρυξης Δ2/Επιμόρφωση Εκπαιδευτών/2006, Αριθμ. Πρωτ. Β/22525, 20/09/2006). Βλ. και Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση (χχ2). *Τεχνικό Δελτίο Μέτρου 2.3 Αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση*.

[160] Οι τομείς ειδικοτήτων των Ι.Ε.Κ. είναι οι ακόλουθοι: α) Τομέας Πληροφορικής – Τηλεπικοινωνιών – Δικτύων, β) Τομέας Χρηματοπιστωτικών και Διοικητικών Υπηρεσιών, γ) Τομέας Τουρισμού – Μεταφορών, δ) Τομέας Γεωτεχνικός, ε) Τομέας Τροφίμων και Ποτών, στ) Τομέας Μηχανολογίας – Ηλεκτρολογίας – Ηλεκτρονικών, ζ) Τομέας Δομικών και Συναφών Κατασκευών, η) Τομέας Χημικής Βιομηχανίας, θ) Τομέας Εφαρμοσμένων Τεχνών, ι) Τομέας Ενέργειας – Περιβάλλοντος, ια) Τομέας Υγείας – Αισθητικής – Κοινωνικών Υπηρεσιών, ιβ) Τομέας Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, ιγ) Τομέας Ένδυσης και Υπόδησης, και ιδ) Τομέας Πολιτισμού – Αθλητισμού. [Ο.Ε.Ε.Κ. (χχ). *Πίνακας Ειδικοτήτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης – Επαγγελματικά Δικαιώματα: Ρυθμίσεις – Προϋποθέσεις Αδειοδότησης*.]

[161] Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση (χχ2), ό.π.

- Δια βίου μάθηση: ένταξη της αρχικής κατάρτισης
- Αξιολόγηση της εκπαίδευσης

Ο άξονας «Ευρωπαϊκός Προσανατολισμός Κατάρτισης – Ευρωπαϊκά Προγράμματα», ο οποίος υπολογιζόταν στις 14 ώρες από το αναλυτικό πρόγραμμα, θα περιελάμβανε τις εξής θεματικές ενότητες:

- Ευρωπαϊκό πλαίσιο πολιτικών δια βίου μάθησης (στόχοι Λισσαβόνας – Κοπεγχάγη)
- Καθιέρωση διευρωπαϊκών εργαλείων επαγγελματικής αναγνώρισης και σπουδών (EQF, Credit Transfer, Europass)
- Θεσμικό πλαίσιο της Ελλάδας για τη δια βίου εκπαίδευση και κατάρτιση
- Διασφάλιση ποιότητας στην κατάρτιση
- Ενιαίο σύστημα πιστοποίησης επαγγελματικών προσόντων, εκπαιδευτών και δομών
- Ευρωπαϊκά προγράμματα (Leonardo da Vinci, Interegg, Hellenic Aid, Label, Refernet, LdV κινητικότητα, LdV Pilot κ.ά.)
- Πολιτικές και θεσμοί κατάρτισης στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Γερμανικό μοντέλο κατάρτισης και σύνδεσης με την αγορά εργασίας
- Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης – Επιχειρησιακά Προγράμματα ΥΠ.Ε.Π.Θ.
- Προτάσεις στο χώρο της αρχικής εκπαίδευσης και κατάρτισης
- Τρέχοντα προγράμματα Ο.Ε.Ε.Κ. (2000 – 2006)

Τέλος, ο άξονας «Εξελίξεις της τεχνολογίας», διάρκειας 28 ωρών, θα περιελάμβανε τις πρόσφατες εξελίξεις της τεχνολογίας οι οποίες διαμορφώνουν ένα νέο μαθησιακό πλαίσιο στον τομέα της κατάρτισης ή γενικότερες εξελίξεις που επηρεάζουν τόσο τους τομείς όσο και τις ειδικότητες της κατάρτισης που διδάσκονται στα Ι.Ε.Κ. Αναλυτικότερα, οι εξελίξεις της τεχνολογίας θα αναφέρονταν στους ακόλουθους τομείς[162]:

- Πληροφορική – Τηλεπικοινωνίες και Δίκτυα
- Χρηματοπιστωτικές και Διοικητικές Υπηρεσίες
- Τουρισμό – Μεταφορές και Πολιτισμό – Αθλητισμό
- Μηχανολογία – Ηλεκτρολογία – Ηλεκτρονικά και Δομικές και Συναφείς Κατασκευές,
- Εφαρμοσμένες Τέχνες και Ένδυση – Υπόδηση
- Υγεία – Αισθητική – Κοινωνικές Υπηρεσίες
- Επικοινωνία και Μ.Μ.Ε.[163]

Το έργο απευθυνόταν στους 9.400 εκπαιδευτές των Ι.Ε.Κ.[164] (εκ των οποίων οι 7.617 ήταν εκπαιδευτές σε δημόσια Ι.Ε.Κ. και οι 1.783 σε ιδιωτικά Ι.Ε.Κ.). Η προβλεπόμενη

[162] Ο τρίτος θεματικός άξονας του έργου περιλαμβάνει τους δέκα από τους δεκατέσσερις τομείς ειδικοτήτων των Ι.Ε.Κ. Από το έργο έχουν εξαιρεθεί οι τομείς «Τροφίμων – Ποτών» και «Ενέργειας – Περιβάλλοντος», καθώς, λόγω μη λειτουργίας των τομέων αυτών, δεν υπάρχουν εκπαιδευτές στα Ι.Ε.Κ. Επιπλέον, η εκπαίδευση εκπαιδευτών των τομέων «Γεωτεχνικού» και «Χημική Βιομηχανίας» θα αποτελεί μέρος του προγράμματος στους δύο πρώτους θεματικούς άξονες, ενώ στον τρίτο άξονα η συμμετοχή των εκπαιδευτών θα είναι προαιρετική.

[163] Ο.Ε.Ε.Κ. (2006), ό.π.

[164] Πρόκειται για τον αριθμό των εκπαιδευτών που δίδασκαν στα Ι.Ε.Κ. τη χρονική περίοδο της προβλεπόμενης υλοποίησης του έργου.

χρονική περίοδος υλοποίησης ήταν το έτος 2007, και συγκεκριμένα προβλεπόταν να υλοποιηθούν δύο κύκλοι προγραμμάτων (πρώτο εξάμηνο 2007 και δεύτερο εξάμηνο 2007) διάρκειας δύο μηνών ο καθένας. Οι εκπαιδευτές κάθε κύκλου θα χωρίζονταν σε δύο σειρές και θα παρακολουθούσαν το πρόγραμμα, η διάρκεια του οποίου υπολογιζόταν στις 56 ώρες. Το πρόγραμμα θα διεξαγόταν κάθε δεύτερο Σαββατοκύριακο, για 7 ώρες την ημέρα. Τα προγράμματα θα ελάμβαναν χώρα σε πέντε γεωγραφικά σημεία: Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Λάρισα και Ηράκλειο.

Το κάθε τμήμα εκπαιδευομένων θα έπρεπε να κυμαίνεται από 10 άτομα το κατώτερο έως 25 το ανώτερο. Οι εισηγητές των προγραμμάτων θα έπρεπε να ήταν καθηγητές, αναπληρωτές καθηγητές, επίκουροι καθηγητές, λέκτορες ή καθηγητές εφαρμογών σε Ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης, καθηγητές εξωτερικού, επιφανή στελέχη οργανισμών ή επιχειρήσεων (π.χ. Πρόεδροι, Γενικοί Διευθυντές, Διευθύνοντες Σύμβουλοι κλπ.) με πολυετή εμπειρία. Επιπλέον, δεν μπορεί οι ίδιοι να είναι εκπαιδευτές σε Ι.Ε.Κ. Στους εκπαιδευομένους προβλεπόταν να δοθεί διδακτικό υλικό, τόσο σε έντυπη όσο και σε ηλεκτρονική μορφή.

Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι θα υποβάλλονταν σε αξιολόγηση, τόσο κατά τη διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος, όσο και μετά την ολοκλήρωση αυτού. Η παρουσία και η συμμετοχή το πρόγραμμα και στα τεστ αξιολόγησης που θα περιελάμβανε το πρόγραμμα είναι υποχρεωτική. Μετά την επιτυχή αξιολόγηση θα απονεμόταν σε κάθε καταρτιζόμενο «Πιστοποιητικό Επιτυχούς Ολοκλήρωσης», ενώ σε όσους καταρτιζομένους δεν ολοκλήρωναν επιτυχώς το πρόγραμμα θα διδόταν «Βεβαίωση Παρακολούθησης»[165].

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται ο αριθμός εκπαιδευτών στα Ι.Ε.Κ. ανά περιφέρεια και τομέα ειδικοτήτων[166], που θα αποτελούσε και την ομάδα των εκπαιδευομένων του Προγράμματος «Επιμόρφωση Εκπαιδευτών Δημόσιων και Ιδιωτικών Ι.Ε.Κ.».

[165] Ο.Ε.Ε.Κ. (2006), ό.π.
[166] Ο.Ε.Ε.Κ. (2006), ό.π.

Πίνακας 9: Αριθμός εκπαιδευτών δημόσιων (Δ) και ιδιωτικών (Ι) Ι.Ε.Κ. ανά περιφέρεια και τομέα ειδικότητας (2007)

	ΑΤΤΙΚΗ		ΣΤΕΡ. ΕΛΛΑΔΑ		ΒΟΡ. ΑΙΓΑΙΟ		ΝΟΤ. ΑΙΓΑΙΟ		ΚΕΝΤΡ. ΜΑΚΕΔ.		ΑΝΑΤ. ΜΑΚΕΔ. / ΘΡΑΚΗ		ΔΥΤ. ΜΑΚΕΔ.		ΗΠΕΙΡΟΣ		ΘΕΣΣΑΛΙΑ		ΔΥΤ. ΕΛΛΑΔΑ		ΠΕΛΟ-ΠΟΝ-ΝΗΣΟΣ		ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ		ΚΡΗΤΗ		ΣΥΝΟΛΟ
ΤΟΜΕΑΣ	Δ	Ι	Δ	Ι	Δ	Ι	Δ	Ι	Δ	Ι	Δ	Ι	Δ	Ι	Δ	Ι	Δ	Ι	Δ	Ι	Δ	Ι	Δ	Ι	Δ	Ι	
Πληροφορικής – Τηλεπικοινωνιών & Δικτύων	404	115	77	0	36	1	45	0	224	54	130	0	96	0	85	0	149	17	108	12	105	5	45	0	101	3	**1812**
Χρηματοπιστωτικών & Διοικητικών Υπηρεσιών	544	134	58	0	29	2	55	0	306	68	75	0	22	0	8	0	91	16	69	21	39	4	28	0	100	7	**1677**
Τουρισμού – Μεταφορών	134	167	0	0	5	0	17	0	120	100	28	0	29	0	12	0	47	12	46	9	9	0	0	0	46	0	**781**
Γεωτεχνικός	25	0	7	0	10	0	9	0	76	0	0	0	11	0	0	0	58	0	12	0	0	0	7	0	8	0	**223**
Τροφίμων – Ποτών	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Μηχανολογίας – Ηλεκτρολογίας – Ηλεκτρονικών	596	80	50	0	6	0	0	0	251	70	18	0	21	0	23	0	44	0	35	0	19	0	0	0	41	0	**1254**
Δομικών & Συναφών Κατασκευών	156	17	0	0	0	0	0	0	30	14	12	0	11	0	13	0	25	2	24	0	6	0	0	0	21	0	**331**
Χημικής Βιομηχανίας	11	4	0	0	0	0	0	0	11	5	16	0	0	0	0	0	18	0	8	0	0	0	0	0	0	0	**73**
Εφαρμοσμένων Τεχνών	262	111	11	0	8	0	0	0	176	50	0	0	6	0	18	0	20	20	19	6	0	0	21	0	43	0	**771**
Ενέργειας – Περιβάλλοντος	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Υγείας – Αισθητικής – Κοινωνικών Υπηρεσιών	577	236	27	0	0	0	10	0	315	160	65	0	48	0	43	0	165	22	79	42	50	3	40	0	64	8	**1954**
Επικοινωνίας & Μ.Μ.Ε.	104	84	0	0	0	0	0	0	37	44	16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**285**
Ένδυσης & Υπόδησης	43	5	0	0	0	0	0	0	29	2	0	0	0	0	0	0	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0	**85**
Πολιτισμού & Αθλητισμού	46	31	10	0	10	0	7	0	11	13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	26	0	0	0	0	0	**154**
ΣΥΝΟΛΟ	**2902**	**984**	**240**	**0**	**104**	**3**	**143**	**0**	**1586**	**580**	**360**	**0**	**244**	**0**	**202**	**0**	**617**	**95**	**400**	**90**	**254**	**12**	**141**	**0**	**424**	**19**	**9400**

Τέλος, στον παρακάτω πίνακα, παρουσιάζονται συγκριτικά τα προγράμματα εκπαίδευσης εκπαιδευτών ενηλίκων των φορέων παροχής δια βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Πίνακας 10: Συγκριτικός πίνακας προγραμμάτων εκπαίδευσης εκπαιδευτών

Α/Α	**Φορέας υλοποίησης**	**Τίτλος προγράμματος**	**Έτη υλοποίησης**	**Διάρκεια προγράμματος (σε ώρες)**	**Αριθμός εκπαιδευομένων**
1	**Ε.ΚΕ.ΠΙΣ.**	*Εκπαίδευση εκπαιδευτών συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης*	2006 – 2007 (1 κύκλος)	300 (οι 231 εξ αποστάσεως)	10.112
2	**Πανεπιστήμιο Μακεδονίας**	*Επιμόρφωση εκπαιδευτών ενηλίκων*	2006 – 2007 & 2007 – 2008 (2 κύκλοι)	124	42
3	**Ι.Δ.ΕΚ.Ε. – Γ.Γ.Ε.Ε.**	*Εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων*	2007 – 2008 (1 κύκλος)	100 (οι 76 εξ αποστάσεως)	2.223
4	**Ε.Κ.Δ.Δ.Α.**	*Εκπαίδευση εκπαιδευτών σε ηλεκτρονική μάθηση*	2008 (1 κύκλος)	70	240

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων στην Ελλάδα: Μεταπτυχιακά προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων

Στο τρίτο κεφάλαιο της παρούσας μελέτης εξετάζονται τα Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών που προσφέρονται από τα ελληνικά Α.Ε.Ι. Ειδικότερα, παρουσιάζονται:

- το μεταπτυχιακό πρόγραμμα του τομέα Παιδαγωγικής του τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής του Α.Π.Θ.,
- του μεταπτυχιακό πρόγραμμα του Παιδαγωγικού τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Πατρών,
- του μεταπτυχιακό πρόγραμμα του Παιδαγωγικού τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών, και
- το μεταπτυχιακό πρόγραμμα του τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Τα μεταπτυχιακά προγράμματα παρουσιάζονται με σειρά αρχαιότητας, από το πρόγραμμα που ξεκίνησε πρώτο έως εκείνο που ξεκίνησε να λειτουργεί πιο πρόσφατα. Στο τέλος, παρουσιάζεται το μεταπτυχιακό πρόγραμμα του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, το οποίο διαφοροποιείται από τα υπόλοιπα λόγω της διαφορετικής μεθοδολογίας εκπαίδευσης που ακολουθεί του Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

3.1. Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τομέα Παιδαγωγικής του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής του Α.Π.Θ. (1993-1994)

Το Π.Μ.Σ. από την ίδρυσή του έως το ακαδημαϊκό έτος 2005- 2006

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) του τομέα Παιδαγωγικής του τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.) λειτουργεί από το ακαδημαϊκό έτος 1993-1994. Το Π.Μ.Σ. αποβλέπει στην κατάρτιση επιστημόνων – ερευνητών για ερευνητικές και διδακτικές δραστηριότητες στο χώρο των Επιστημών της Αγωγής και για επαγγελματική αξιοποίησή τους σε ευρύτατα ερευνητικά και επαγγελματικά πεδία, που συνδέονται με την οικογένεια και το σχολείο, με εξωοικογενειακές και εξωσχολικές εστίες κοινωνικοποίησης και με επιμορφωτικές, επαγγελματικές και μη δραστηριότητες των ενηλίκων. Για τους σκοπούς αυτούς, το Π.Μ.Σ. του τομέα Παιδαγωγικής παρείχε δύο ειδικεύσεις: α) τη Σχολική Παιδαγωγική και β) τη

Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση (Δια βίου Εκπαίδευση). Η δεύτερη αφορούσε όλο το πεδίο της άτυπης, μετασχολικής εκπαίδευσης (Εκπαίδευση Ενηλίκων ή Λαϊκή Επιμόρφωση) και στοχεύει στην εκπαίδευση και κατάρτιση εκπαιδευτών και στελεχών για τον τομέα της Εκπαίδευσης Ενηλίκων και της Δια βίου Εκπαίδευσης. Μάλιστα, από το ακαδημαϊκό έτος 2001-2002 το Π.Μ.Σ. πήρε τον τίτλο «Εφαρμογές στη Σχολική Παιδαγωγική και τη Δια βίου Εκπαίδευση»[167].

Δικαίωμα συμμετοχής στο Π.Μ.Σ. είχαν: α) Πτυχιούχοι τμημάτων Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, β) Πτυχιούχοι τμημάτων Φιλοσοφίας Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας καθώς και ομοειδών τμημάτων των Φιλοσοφικών Σχολών, γ) πτυχιούχοι Παιδαγωγικών Τμημάτων Δημοτικής Εκπαίδευσης και Νηπιαγωγών, και δ) Πτυχιούχοι άλλων Τμημάτων και Σχολών Ανώτατης Εκπαίδευσης, οι οποίο διαθέτουν τουλάχιστον τριετή αποδεδειγμένη εκπαιδευτική εμπειρία. Οι υποψήφιοι της τελευταίας κατηγορίας γίνονταν δεκτοί υπό την αίρεση ότι θα παρακολουθούσαν με επιτυχία συγκεκριμένα, κατά περίπτωση, γνωστικά αντικείμενα του προπτυχιακού κύκλου παιδαγωγικών σπουδών. Η αξιολόγηση των υποψηφίων πραγματοποιούνταν κατόπιν γραπτών εξετάσεων, μοριοδότησης των τυπικών προσόντων τους και προφορική συνέντευξης. Η χρονική διάρκεια των σπουδών ήταν 4 ακαδημαϊκά εξάμηνα[168].

Όσον αφορά στο πρόγραμμα μαθημάτων του Π.Μ.Σ., αυτό είχε την εξής μορφή:

1. Στα δύο πρώτα ακαδημαϊκά εξάμηνα οι μεταπτυχιακοί φοιτητές διδάσκονταν, ανεξαρτήτως ειδίκευσης, τέσσερα υποχρεωτικά μαθήματα και ταχύρρυθμα σεμινάρια:
   - Θεωρία και Μεθοδολογία Παιδαγωγικής Έρευνας (με ασκήσεις)
   - Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης
   - Ιστορική Παιδαγωγική (με ασκήσεις)
   - Θεωρία Αγωγής[169]
2. Στο τρίτο ακαδημαϊκό εξάμηνο οι μεταπτυχιακοί φοιτητές επέλεγαν ειδίκευση. Στην ειδίκευση «Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση» τα προσφερόμενα μαθήματα ήταν:
   - Εκπαίδευση ενηλίκων στην Ευρώπη: Ιστορική και συγκριτική σκοπιά
   - Προγράμματα συνεχιζόμενης εκπαίδευσης
   - Θεωρίες μάθησης και μεθοδολογία εκπαίδευσης ενηλίκων
   - Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση Επαγγελματιών

---

[167] Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Β1/707/23-09-1993 (Φ.Ε.Κ. 788 Β'/06-10-1993) *Έγκριση Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τομέα Παιδαγωγικής του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ.*, άρθ. 2, 3. Βλ. και Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων 71335, 132295/Β7/31-01-2003 (Φ.Ε.Κ. 192 Β'/20-02-2003) *Αντικατάσταση της αριθμ. Β1/707/23-9-1993 (Φ.Ε.Κ. 788 τ. Β'/6-10-1993) υπουργικής απόφασης «Έγκριση Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τομέα Παιδαγωγικής της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ.»*, άρθ. 2, 3.

[168] Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Β1/707/23-09-1993 (Φ.Ε.Κ. 788 Β'/06-10-1993), ό.π., άρθ. 4, 5. Βλ. και Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων 71335, 132295/Β7/31-01-2003 (Φ.Ε.Κ. 192 Β'/20-02-2003), ό.π., άρθ. 4, 5.

[169] Από το ακαδημαϊκό έτος 2001-2002, τα τέσσερα υποχρεωτικά μαθήματα των δύο πρώτων εξαμήνων έγιναν τρία: 1. Θεωρία Αγωγής και Μεθοδολογία Παιδαγωγικής Έρευνας (με ασκήσεις), 2. Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης, και 3. Ιστορική Παιδαγωγική (με ασκήσεις). Επιπλέον, οι μεταπτυχιακοί φοιτητές παρακολουθούν σεμινάριο στη χρήση των Νέων Τεχνολογιών.

3. Στο τέταρτο ακαδημαϊκό εξάμηνο οι φοιτητές αναλάμβαναν την εκπόνηση διπλωματικής εργασίας[170].

Τα μαθήματα των δύο πρώτων εξαμήνων πιστώνονταν με 4 διδακτικές μονάδες το καθένα, τα μαθήματα του τρίτου εξαμήνου με 2 διδακτικές μονάδες το καθένα, και η διπλωματική εργασία με 6 διδακτικές μονάδες[171]. Για να ολοκληρώσει, λοιπόν, ο μεταπτυχιακός φοιτητής το Π.Μ.Σ. έπρεπε να συγκεντρώσει 30 διδακτικές μονάδες. Ο ανώτατος αριθμός εισακτέων και για τις δύο ειδικεύσεις ορίστηκε αρχικά στους 9 (οι 4 για τη Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση), ενώ μετέπειτα οι θέσεις αυξήθηκαν στις 15, από τις οποίες οι 7 προορίζονταν για τη Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση. Ωστόσο, οι αναλογίες των μεταπτυχιακών φοιτητών ανά ειδίκευση μπορούσαν να τροποποιηθούν ανάλογα με τις ερευνητικές δραστηριότητες και εκπαιδευτικές δυνατότητες του τομέα Παιδαγωγικής του τμήματος[172].

Το Π.Μ.Σ. από το ακαδημαϊκό έτος 2006-2007 έως σήμερα

Από το ακαδημαϊκό έτος 2006-2007, το Π.Μ.Σ. παρουσιάστηκαν κάποιες μεταβολές στο πρόγραμμα μαθημάτων, στον αριθμό των εισακτέων και άλλους τομείς της λειτουργία του Π.Μ.Σ. Αρχικά, έπαψαν να υπάρχουν οι δύο ειδικεύσεις, χωρίς αυτό, ωστόσο, να σημαίνει ότι διαφοροποιήθηκε και ο βασικός σκοπός λειτουργίας του Π.Μ.Σ.. Η νέα ενιαία ειδίκευση της Παιδαγωγικής εμπερικλείει τη στοχοθεσία και τη θεματολογία των δύο πρότερων ειδικεύσεων[173].

Αναφορικά με τα προσφερόμενα μαθήματα, το πρόγραμμα διαμορφώνεται ως εξής:

1. Στο πρώτο εξάμηνο, οι μεταπτυχιακοί φοιτητές παρακολουθούν κοινά υποχρεωτικά μαθήματα:
   - Μεθοδολογία της Παιδαγωγικής Έρευνας Ι + ΙΙ (ποσοτική προσέγγιση με ασκήσεις)
   - Ανάπτυξη και Αξιολόγηση Προγραμμάτων Σπουδών
   - Παιδαγωγική Επιστήμη: κλάδοι σπουδών και τομείς έρευνας (διαλέξεις)
2. Στο δεύτερο και το τρίτο εξάμηνο, οι φοιτητές καλούνται να επιλέξουν έναν κύριο κλάδο και δύο δευτερεύοντες. Οι δευτερεύοντες κλάδοι μπορεί να διαφοροποιούνται από εξάμηνο σε εξάμηνο. Οι κλάδοι που προσφέρονται είναι:

---

[170] Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Β1/707/23-09-1993 (Φ.Ε.Κ. 788 Β'/06-10-1993), ό.π., άρθ. 6. Βλ. και Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων 71335, 132295/Β7/31-01-2003 (Φ.Ε.Κ. 192 Β'/20-02-2003), ό.π., άρθ. 6.

[171] Από το ακαδημαϊκό έτος 2001-2002, η διπλωματική εργασία πιστωνόταν με 8 διδακτικές μονάδες.

[172] Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Β1/707/23-09-1993 (Φ.Ε.Κ. 788 Β'/06-10-1993), ό.π., άρθ. 6, 7. Βλ. και Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων 71335, 132295/Β7/31-01-2003 (Φ.Ε.Κ. 192 Β'/20-02-2003), ό.π., άρθ. 6, 8.

[173] Απόφαση Υφυπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων 29108/Β7/06-07-2006 (Φ.Ε.Κ. 1060 Β'/04-08-2006) *Αντικατάσταση της υπ' αριθμ. 71335, 132295/Β7 (Φ.Ε.Κ. 192 τ. Β'/20-2-2003) υπουργικής απόφασης που αφορά στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής (Τομέα Παιδαγωγικής) του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης – Παράταση λειτουργίας του ανωτέρω Π.Μ.Σ.*, άρθ. 2, 3. Βλ. και Α.Π.Θ., Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής (χχ). *Κανονισμός λειτουργίας Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τομέα Παιδαγωγικής του Τμήματος Φιλοσοφίας & Παιδαγωγικής του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.*

- Αλληλεπίδραση και Κοινωνικές Σχέσεις στην Εκπαίδευση
- Γυναικείες Σπουδές & Εκπαίδευση
- Διαπολιτισμική Εκπαίδευση
- Διδακτική Μεθοδολογία
- Διοίκηση Εκπαιδευτικών Μονάδων
- Ειδική Αγωγή
- Εκπαίδευση και Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών
- Εκπαιδευτική Πολιτική
- Επαγγελματική Ανάπτυξη Εκπαιδευτικών
- Ιστορική Παιδαγωγική
- Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης
- Λογοτεχνική Εκπαίδευση
- Μεθοδολογία της Παιδαγωγικής Έρευνας & Στατιστική
- Νέες Τεχνολογίες και Εκπαίδευση
- Παιδαγωγικά της Ειρήνης και Εκπαίδευση για την Ειρήνη
- Πολιτισμικές Σπουδές
- Προδιαγραφές της Διδασκαλίας
- Συγκριτική Παιδαγωγική
- Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση[174]

3. Στο τέταρτο εξάμηνο αναλαμβάνουν τη συγγραφή της διπλωματικής εργασίας.

Όλα τα μαθήματα, τόσο αυτά του πρώτου εξαμήνου όσο και αυτά του δεύτερου και τρίτου πιστώνονται με 2 διδακτικές μονάδες το καθένα, ενώ η διπλωματική εργασία με 12 διδακτικές μονάδες. Επομένως, ο συνολικός αριθμός διδακτικών μονάδων που χρειάζεται να συγκεντρώσει ένας μεταπτυχιακός φοιτητής για να ολοκληρώσει επιτυχώς το Π.Μ.Σ. παραμένει σταθερός (ήτοι, 30 διδακτικές μονάδες)[175].

Δεν παρατηρείται κάποια μεταβολή στις κατηγορίες των υποψηφίων που γίνονται δεκτοί στο Π.Μ.Σ., στον τρόπο αξιολόγησής τους ή στη χρονική διάρκεια φοίτησης. Εντούτοις, παρατηρείται αύξηση στον αριθμό των εισακτέων, ο οποίο ορίζεται κατ' ανώτατο όριο σε 30 ανά έτος[176].

---

[174] Οι κλάδοι που θα προσφερθούν ανά εξάμηνο αποφασίζονται από τη Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύνθεσης του τμήματος. Για παράδειγμα, στην προκήρυξη του Π.Μ.Σ. για το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008 αναφερόταν ότι θα επιλεγούν 20 υποψήφιοι, για τους κλάδους Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης, Διδακτικής Μεθοδολογίας, Ειδικής Αγωγής, Εκπαίδευσης και Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών, Επαγγελματικής Ανάπτυξης Εκπαιδευτικών, Ιστορικής Παιδαγωγικής, Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης, και Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης. [Α.Π.Θ., Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής (2007). *Προκήρυξη για την επιλογή των υποψηφίων στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του τομέα Παιδαγωγικής για το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008*].

[175] Απόφαση Υφυπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων 29108/Β7/06-07-2006 (Φ.Ε.Κ. 1060 Β'/04-08-2006), ό.π., άρθ. 6.

[176] Απόφαση Υφυπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων 29108/Β7/06-07-2006 (Φ.Ε.Κ. 1060 Β'/04-08-2006), ό.π., άρθ. 4, 5, 7.

3.2. Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Πατρών (1993-1994)

Το Π.Μ.Σ. από την ίδρυσή του έως το ακαδημαϊκό έτος 2000- 2001

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στις Επιστήμες της Αγωγής του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης της Σχολής Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Πατρών λειτουργεί από το ακαδημαϊκό έτος 1993-1994. Αντικείμενο του Π.Μ.Σ. είναι η εξειδίκευση πτυχιούχων και η έρευνα στις Επιστήμες της Αγωγής, με εμβάθυνση στις εξής κατευθύνσεις: α) Εκπαιδευτική Πολιτική και Διοίκηση, β) Ψυχοπαιδαγωγική Συμβουλευτική και Ειδική Αγωγή, και γ) Αναλυτικά Προγράμματα και Διδακτική[177]. Ανάμεσα στους σκοπούς λειτουργίας του Π.Μ.Σ. είναι η ανάπτυξη δυναμικού που θα συμβάλει στην έρευνα, στην επιμόρφωση της σχολικής πράξης, στη διοίκηση, την επιμόρφωση ενηλίκων, τη σχολική ψυχολογία και άλλους νέους δυναμικού τομείς, όπως και η ενίσχυση της ικανότητας της Ελλάδας να παίρνει αποφασιστικά και ενεργά μέρος στη διεκδίκηση της χρηματοδότησης των Προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, ιδιαίτερα εκείνων που αναφέρονται στους τομείς της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της επιμόρφωσης ενηλίκων, καθώς και στην εκπαίδευση, κατάρτιση και επιμόρφωση ειδικών κοινωνικών και πολιτισμικών ομάδων[178].

Στο Π.Μ.Σ. δεκτοί γίνονταν πτυχιούχοι των τμημάτων των Α.Ε.Ι., με προτεραιότητα στους πτυχιούχους των Παιδαγωγικών Τμημάτων Δημοτικής Εκπαίδευση και Νηπιαγωγών. Για την αξιολόγηση των υποψηφίων λαμβάνονταν υπόψη ο γενικός βαθμός πτυχίου, η βαθμολογία στα προπτυχιακά μαθήματα τα σχετικά με το Π.Μ.Σ., η επίδοση σε διπλωματική εργασία, όπου προβλέπεται σε προπτυχιακό επίπεδο, καθώς και η τυχόν ερευνητική δραστηριότητα του υποψηφίου. Επιπλέον, πέραν από την αξιολόγηση των τυπικών προσόντων, συνυπολογίζεται και η παρουσία των υποψηφίων στη συνέντευξη. Η χρονική διάρκεια φοίτησης ήταν τέσσερα διδακτικά εξάμηνα[179].

Από την ίδρυσή του έως και το ακαδημαϊκό έτος 1997-1998, το Π.Μ.Σ. περιελάμβανε τρία είδη μαθημάτων:

---

[177] Οι τρεις κατευθύνσεις θεσπίστηκαν και λειτούργησαν από το ακαδημαϊκό έτος 1998-1999. Μέχρι τότε, υπήρχαν δύο μόνο κατευθύνσεις: α) Εκπαιδευτική Πολιτική, Εκπαιδευτικός Σχεδιασμός και Διοίκηση, και β) Σχολική Ψυχολογία και Συμβουλευτική.

[178] Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Β1/721/23-09-1993 (Φ.Ε.Κ. 785 Β'/06-10-1993) *Έγκριση Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης της Σχολής Ανθρωπιστικών Σπουδών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Πατρών*, άρθ. 1, 2. Βλ. και Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Β7/312/04-06-1998 (Φ.Ε.Κ. 644 Β'/26-06-1998) *Τροποποίηση της Β1/721/23-9-1993 (Φ.Ε.Κ. 785 τ. Β'/6-10-1993) υπουργικής απόφασης «Έγκριση Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης της Σχολής Ανθρωπιστικών Σπουδών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Πατρών»*.

[179] Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Β1/721/23-09-1993 (Φ.Ε.Κ. 785 Β'/06-10-1993), ό.π., άρθ. 4, 5. Βλ. και Ν. 2083/21-09-1992 (Φ.Ε.Κ. 159 Α') *Εκσυγχρονισμός της Ανώτατης Εκπαίδευσης*, άρθ. 12.

1. Τα μαθήματα υποχρεωτικά κορμού, τα οποία είναι τα ακόλουθα:
   - Σεμινάριο στις Επιστήμες της Αγωγής Ι
   - Σεμινάριο στις Επιστήμες της Αγωγής ΙΙ
   - Θεωρία και Μεθοδολογία της Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες και στις Επιστήμες της Αγωγής: Επιστημολογικά πρότυπα και παραδείγματα
   - Θεωρία και Μεθοδολογία της Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες και στις Επιστήμες της Αγωγής: Θεωρητικά και εννοιολογικά πλαίσια και μεθοδολογικές εξειδικεύσεις
   - Θεωρία και Μεθοδολογία της Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες και στις Επιστήμες της Αγωγής: Μεθοδολογία, τεχνικές έρευνας και ανάλυση δεδομένων
   - Θεωρία και Μεθοδολογία της Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες και στις Επιστήμες της Αγωγής: Στατιστική, υπολογιστική ανάλυση δεδομένων
2. Τα κατ' επιλογήν υποχρεωτικά μαθήματα, τα οποία εντάσσονταν στις θεματικές εμβαθύνσεις και κάλυπταν τους τομείς εξειδίκευσης. Για την κατεύθυνση «Σχολική Ψυχολογία και Συμβουλευτική» προσφέρονταν έξι μαθήματα, ενώ στην κατεύθυνση «Εκπαιδευτική πολιτική, εκπαιδευτικός σχεδιασμός και διοίκηση» προσφέρονταν τα παρακάτω επτά μαθήματα:
   - Θεωρίες και πρακτικές για τον κοινωνικό ρόλο της εκπαίδευσης
   - Εκπαιδευτική πολιτική, εκπαιδευτική ιδεολογία και κράτος
   - Θεσμικό πλαίσιο της εκπαίδευσης, διοίκηση και οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος και του σχολείου. Εκπαιδευτικά συστήματα των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας
   - Κοινωνικοποίηση στο σχολείο, εκπαιδευτικές πρακτικές και κοινωνικό έλεγχος
   - Επιμορφωτικές πολιτικές, εκπαίδευση εκπαιδευτικών και επιμορφωτών ενηλίκων και κοινωνικοοικονομικές, πολιτισμικές και τεχνολογικές αλλαγές
   - Εκπαιδευτικός σχεδιασμός, οικονομική ανάπτυξη και τοπική ανάπτυξη
   - Πραγματολογικά δεδομένα και μεθοδολογικά προβλήματα έρευνας της Κοινωνιολογίας της Ελληνικής Εκπαίδευσης
3. Η μεταπτυχιακή εργασία και η ερευνητική πρακτική άσκηση[180].

Από το ακαδημαϊκό έτος 1998-1999, το πρόγραμμα μαθημάτων του Π.Μ.Σ. τροποποιήθηκε και προσέφερε 22 συνολικά μαθήματα. Από αυτά, ο μεταπτυχιακός φοιτητής όφειλε να παρακολουθήσει τα 14 ως εξής:

1. Τέσσερα μαθήματα που ήταν κοινά και για τις τρεις κατευθύνσεις:
   - Μεθοδολογία Ι (με έμφαση στην Έρευνα στις Επιστήμες της Αγωγής)
   - Μεθοδολογία ΙΙ (με έμφαση στη Στατιστική)
   - Θέματα θεωρίας της Παιδείας Ι (ιστορικές – κοινωνιολογικές θεωρίες)
   - Θέματα θεωρίας της Παιδείας ΙΙ (φιλοσοφικές – ψυχοπαιδαγωγικές θεωρίες)

[180] Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Β1/721/23-09-1993 (Φ.Ε.Κ. 785 Β'/06-10-1993), ό.π., άρθ. 6.

2. Έξι μαθήματα ανά κατεύθυνση. Ειδικότερα, στην κατεύθυνση «Εκπαιδευτική Πολιτική και Διοίκηση» τα μαθήματα ήταν:
   - Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης: Θεωρία και Έρευνα
   - Εκπαιδευτικός Σχεδιασμός και Αξιολόγηση
   - Εκπαιδευτική Πολιτική
   - Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση
   - Κοινωνιολογία του Σχολείου και των Εκπαιδευτικών Πρακτικών
   - Εκπαιδευτικά συστήματα: Δομή, Οργάνωση και Διοίκηση
3. Δύο μαθήματα που όφειλε να επιλέξει από τα υποχρεωτικά μαθήματα των άλλων δύο κατευθύνσεων (Ψυχοπαιδαγωγική Συμβουλευτική και Ειδική Αγωγή, Αναλυτικά Προγράμματα και Διδακτική).
4. Δύο μαθήματα από τα 6 μαθήματα της κατεύθυνσής του, στα οποία όφειλε να εμβαθύνει επιστημονικά με την καθοδήγηση του διδάσκοντος Καθηγητού (π.χ. για την κατεύθυνση «Εκπαιδευτική Πολιτική και Διοίκηση» μπορεί να είναι Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση ΙΙ ή Εκπαιδευτική Πολιτική ΙΙ).
5. Επιπλέον, κάθε μεταπτυχιακός φοιτητής εκπονούσε ερευνητική πρακτική άσκηση (η οποία εδύνατο να λάβει χώρα σε πανεπιστήμια και σε ιδρύματα ή οργανισμού και διαρκούσε ένα εξάμηνο) καθώς και Μεταπτυχιακή εργασία. Τόσο η πρακτική άσκηση όσο και η Μεταπτυχιακή εργασία αναφέρονταν σε ένα από τα έξι μαθήματα της κατεύθυνσης που έχει επιλέξει[181].

Κάθε μάθημα πιστωνόταν με 2 διδακτικές μονάδες, η ερευνητική πρακτική άσκηση ελάμβανε 3 διδακτικές μονάδες, ενώ η μεταπτυχιακή εργασία 5 διδακτικές μονάδες. Για να ολοκληρώσει ένας μεταπτυχιακός φοιτητής τη φοίτηση στο Π.Μ.Σ. όφειλε να συγκεντρώσει 36 διδακτικές μονάδες[182].

Ο αριθμός των εισακτέων μεταπτυχιακών φοιτητών από την ίδρυση του Π.Μ.Σ. μέχρι και το ακαδημαϊκό έτος 1997-1998 είχε οριστεί στους 12 κατά έτος. Από το ακαδημαϊκό έτος 1998-1999, σημειώθηκε αύξηση του ορίου, και διαμορφώθηκε στους 24 το κατώτατο και τους 30 το ανώτατο (για τις τρεις κατευθύνσεις που λειτουργούσαν από τότε, ο αριθμός των φοιτητών ανά κατεύθυνση ορίστηκε από 4 έως 10 το ανώτατο)[183].

Το Π.Μ.Σ. από το ακαδημαϊκό έτος 2001-2002 έως σήμερα

Από το ακαδημαϊκό έτος 2001-2002, αντικείμενο του Π.Μ.Σ. του Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Πατρών ορίζεται η εξειδίκευση πτυχιούχων και η έρευνα στις Επιστήμες της Αγωγής με εμβάθυνση σε επτά ειδικεύσεις και υποειδικεύσεις:

---

[181] Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Β7/312/04-06-1998 (Φ.Ε.Κ. 644 Β'/26-06-1998), ό.π.

[182] Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Β7/312/04-06-1998 (Φ.Ε.Κ. 644 Β'/26-06-1998), ό.π.

[183] Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Β1/721/23-09-1993 (Φ.Ε.Κ. 785 Β'/06-10-1993), ό.π., άρθ. 7. Βλ. και Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Β7/312/04-06-1998 (Φ.Ε.Κ. 644 Β'/26-06-1998), ό.π.

1. Εκπαιδευτική Πολιτική και Κοινωνικός Αποκλεισμός
    - Σχολική αποτυχία και κοινωνικός αποκλεισμός
    - Εκπαίδευση στελεχών και εκπαιδευτών ενηλίκων
    - Εκπαιδευτική πολιτική και αξιολόγηση
2. Οργάνωση – Διοίκηση Εκπαίδευσης και Διοίκηση Εκπαιδευτικών Μονάδων
3. Συμβουλευτική στο χώρο της εκπαίδευσης και στα επαγγέλματα στήριξης του ανθρώπου: Σχεσιοδυναμική – προσωποκεντρική και οικοσυστημική προσέγγιση
4. Μαθησιακές Δυσκολίες, Δυσλεξία, Αγωγή Κωφών
    - Μαθησιακές Δυσκολίες – Δυσλεξία
    - Αγωγή Κωφών
5. Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και η Ελληνική ως Δεύτερη ή Ξένη Γλώσσα
6. Αναλυτικά Προγράμματα και Διδακτική
    - Διδασκαλία γλώσσας και γραμματισμού
    - Διδακτική μαθηματικών και φυσικών επιστημών
7. Διοίκηση της Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης (EDUMAN, Πανευρωπαϊκό πρόγραμμα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με Η/Υ).

Στις κατηγορίες των πτυχιούχων που γίνονται δεκτοί δεν παρουσιάζεται κάποια σημαντική διαφοροποίηση, πέραν του γεγονότος ότι μπορούν να υποβάλλουν υποψηφιότητα μαζί με τους πτυχιούχους Τμημάτων των Πανεπιστημίων και πτυχιούχοι σχετικών Τμημάτων Τ.Ε.Ι. Τα κριτήρια επιλογής των υποψηφίων παραμένουν τα ίδια όπως και τα προηγούμενα έτη λειτουργίας του Π.Μ.Σ., όπως και ο διάρκεια φοίτησης, δηλαδή τα τέσσερα ακαδημαϊκά εξάμηνα, ενώ αυξάνεται ο αριθμός των εισακτέων, που φτάνει τα δέκα άτομα ανά ειδίκευση[184].

Αναφορικά με το Πρόγραμμα σπουδών, στο Π.Μ.Σ. προσφέρονται 59 μαθήματα[185]. Από αυτά τα μαθήματα ο μεταπτυχιακός φοιτητής οφείλει να παρακολουθήσει και να αξιολογηθεί επιτυχώς σε:

1. Δύο από τα κοινά μαθήματα που αφορούν στις μεθόδους και τις τεχνικές έρευνας:
    - Μέθοδοι και τεχνικές ποσοτικής έρευνας στις επιστήμες της αγωγής
    - Στατιστική με εφαρμογές στην έρευνα στις επιστήμες της αγωγής
    - Μέθοδοι και τεχνικές ποιοτικής έρευνας στις επιστήμες της αγωγής
    - Μέθοδοι και τεχνικές συμμετοχικών ερευνητικών προσεγγίσεων
    - Μεθοδολογία έρευνας και ανάλυσης δεδομένων στην Ψυχολογία
    - Πειραματική μέθοδος στην Ψυχολογία
2. Ένα από τα θέματα θεωρίας της παιδείας:
    - Ιστορικές – κοινωνιολογικές θεωρίες

[184] Πανεπιστήμιο Πατρών, Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης (2006). *Οδηγός Σπουδών Ακαδημαϊκού Έτους 2006-2007*.

[185] Στα 59 μαθήματα δε συνυπολογίζονται τα 9 υποχρεωτικά μαθήματα που προσφέρονται στην έβδομη ειδίκευση «Διοίκηση της Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης» που πραγματοποιείται με εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

- Φιλοσοφικές – ψυχοπαιδαγωγικές θεωρίες

3. Τουλάχιστον 4 υποχρεωτικά μαθήματα σε κάθε ειδίκευση ή υποειδίκευση. Συγκεκριμένα, τα μαθήματα της ειδίκευσης «Εκπαιδευτική Πολιτική και Κοινωνικός Αποκλεισμός» και των υποειδικεύσεών της είναι:

   Υποειδίκευση «Σχολική Αποτυχία και Κοινωνικός Αποκλεισμός»
   - Κοινωνική διαστρωμάτωση, κοινωνική κινητικότητα και εκπαίδευση
   - Από τη σχολική αποτυχία στην ανεργία και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Πολιτικές αντιμετώπισης του προβλήματος
   - Μειονότητες και σχολική αποτυχία
   - Σχολική αποτυχία και οικονομία

   Υποειδίκευση «Εκπαίδευση Στελεχών και Εκπαιδευτών Ενηλίκων»
   - Εκπαιδευτική πολιτική: ευρωπαϊκά προγράμματα και εθνικές δράσεις στη δια βίου εκπαίδευση
   - Θεωρητικές προσεγγίσεις και στρατηγικές εκπαίδευσης ενηλίκων
   - Αξιολόγηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων

   Υποειδίκευση «Εκπαιδευτική Πολιτική και Αξιολόγηση»
   - Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και των εκπαιδευτικών
   - Οικονομική αξιολόγησης της Εκπαίδευσης
   - Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του σχολείου

4. Ένα μάθημα από τα μαθήματα που προσφέρονται στις υπόλοιπες ειδικεύσεις.

Τα μαθήματα πιστώνονται με 2 διδακτικές μονάδες το καθένα, η ερευνητική πρακτική άσκηση λαμβάνει 3 διδακτικές μονάδες, ενώ η μεταπτυχιακή εργασία πιστώνεται με 5 διδακτικές μονάδες. Για την ολοκλήρωση των σπουδών στο Π.Μ.Σ. ο μεταπτυχιακός φοιτητής χρειάζεται να συγκεντρώσει 24 διδακτικές μονάδες[186].

3.3. Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών (1994-1995)

Το Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης οργανώνει και λειτουργεί Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) από το ακαδημαϊκό έτος 1994-1995. Σκοπός του Π.Μ.Σ. είναι η κατάρτιση πτυχιούχων των Παιδαγωγικών τμημάτων και άλλων τμημάτων Α.Ε.Ι. σχετικών με τα γνωστικά αντικείμενα του Π.Μ.Σ., σε εξειδικευμένα γνωστικά πεδία και στην έρευνα έτσι ώστε να εξασφαλίζεται τόσο η ειδίκευση όσο και η συμβολή τους στην

[186] Πανεπιστήμιο Πατρών, Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης (2006). *Οδηγός Σπουδών Ακαδημαϊκού Έτους 2006-2007*.

καλλιέργεια και ανάπτυξη της πρωτογενούς επιστημονικής έρευνας αλλά και στη διαμόρφωση και προαγωγή της επιστημονικής σκέψης[187].

Τα γνωστικά αντικείμενα του Π.Μ.Σ. διακρίνονταν στους παρακάτω τομείς και κατευθύνσεις ανά τομέα:

1. Τομέας επιστημών της Αγωγής
   - Ειδική Αγωγή
   - Εφαρμοσμένη Παιδαγωγική
   - Συγκριτική Παιδαγωγική
2. Τομέας Μαθηματικών, Πληροφορικής και Φυσικών επιστημών στην Εκπαίδευση
   - Μαθηματικά στην εκπαίδευση
   - Πληροφορική στην εκπαίδευση
   - Φυσικές επιστήμες της εκπαίδευσης
3. Τομέας Ανθρωπιστικών σπουδών στην Εκπαίδευση
   - Διδακτική της Γλώσσας – Λογοτεχνία
   - Διδακτική της Ιστορίας – Πολιτιστική παράδοση[188].

Τα προσφερόμενα μαθήματα στο Π.Μ.Σ. χωρίζονταν σε τρεις κατηγορίες: μαθήματα κορμού, μαθήματα κατά τομείς και κατεύθυνση, και μαθήματα επιλογής. Τα μαθήματα κορμού ήταν τρία:

1. Μεθοδολογία Έρευνας και Στατιστική
2. Επιστημολογία της Γνώσης
3. Εφαρμογές Η/Υ στην Εκπαίδευση

Τα μαθήματα του τομέα Επιστημών της Αγωγής και της κατεύθυνσης Εφαρμοσμένης παιδαγωγικής ήταν:

1. Σύγχρονες Διδακτικές κατευθύνσεις
2. Σύγχρονες Παιδαγωγικές κατευθύνσεις
3. Σύγχρονες θεωρίες και Έρευνες στην Ψυχολογία της προσωπικότητας
4. Κοινωνιολογία Νεοελληνικού Εκπαιδευτικού Συστήματος
5. Ψυχοκοινωνιολογία της Σχολικής Τάξης
6. Παιδαγωγική – Συμβουλευτική
7. Αναλυτικά προγράμματα (curriculum) Διδακτικό υλικό
8. Διδακτική μαθημάτων Γλωσσοϊστορικού Κύκλου
9. Διδακτική μαθημάτων Φυσικομαθηματικού Κύκλου

ή αντί των τριών τελευταίων

7. Θεωρίες μάθησης και Μεθοδολογία Εκπαίδευσης ενηλίκων

---

[187] Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Β7/178/02-08-1994 (Φ.Ε.Κ. 628 Β'/22-08-1994) *Έγκριση Π.Μ.Σ. του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών*, άρθ. 1, 2.

[188] Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Β7/178/02-08-1994 (Φ.Ε.Κ. 628 Β'/22-08-1994), ό.π., άρθ. 2. Βλ. και Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Β7/274/10-10-1994 (Φ.Ε.Κ. 796 Β'/24-10-1994) *Τροποποίηση της αριθμ. Β7/178/2.8.94 Φ.Ε.Κ. 628 τ. Β' υπουργικής απόφασης που αφορά «έγκριση Π.Μ.Σ. του παιδαγωγικού τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών»*.

8. Παιδαγωγική των ανθρώπινων σχέσεων
9. Εκπαίδευση ενηλίκων και λειτουργία επιμορφωτικών κέντρων.

Τα μαθήματα επιλογής, κοινά και για τις τρεις κατευθύνσεις του τομέα Επιστημών της Αγωγή, ήταν τα ακόλουθα:

1. Θέματα Ιστορίας της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης
2. Αξιολόγηση Εκπαιδευτικής Πολιτικής και Σχεδιασμός της Εκπαίδευσης
3. Κατάρτιση στελεχών της Εκπαίδευσης
4. Πολυπολιτισμική Εκπαίδευση
5. Βασική Μόρφωση και Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών
6. Προβλήματα Συγκριτικής Εκπαίδευσης
7. Προβλήματα Ιστορίας της εκπαίδευσης
8. Προβλήματα Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης
9. Διδακτική μαθημάτων καλλιτεχνικού κύκλου
10. Διδακτική μαθημάτων φυσική αγωγής
11. Κοινωνιολογία ρόλου δύο φύλων[189].

Ο αριθμός των εισακτέων οριζόταν κατ' ανώτατο όριο σε 30 συνολικά και για τους τρεις τομείς. Η χρονική διάρκεια για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης ήταν τέσσερα ακαδημαϊκά εξάμηνα. Προϋπόθεση για την απόκτηση του Διπλώματος ήταν να συγκεντρώσει ο μεταπτυχιακός φοιτητής 54 διδακτικές μονάδες, παρακολουθώντας τα 3 μαθήματα του κορμού και τα 9 μαθήματα της κατεύθυνσης που πιστώνονταν με 3 διδακτικές μονάδες το κάθε μάθημα, 4 μαθήματα επιλογής τα οποία πιστώνονταν με 2 διδακτικές μονάδες, ενώ κατά το τρίτο και τέταρτο εξάμηνο της φοίτησης υπήρχε η υποχρέωση εκπόνησης διπλωματικής εργασίας, η οποία ελάμβανε 10 διδακτικές μονάδες[190].

Η παραπάνω δομή του Π.Μ.Σ. τροποποιήθηκε το 1997 με σχετική υπουργική απόφαση. Συγκεκριμένα, οι αλλαγές συνίσταντο στη δημιουργία πέντε τομέων με τις παρακάτω κατευθύνσεις:

1. Τομέας Ειδικής Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας
   - Ειδική Αγωγή
2. Τομέας Επιστημών της Αγωγής
   - Συγκριτική Παιδαγωγική
   - Εφαρμοσμένη Παιδαγωγική
3. Τομέας Μαθηματικών και Πληροφορικής
   - Μαθηματικά στην Εκπαίδευση
   - Πληροφορική στην Εκπαίδευση
4. Τομέας Φυσικών Επιστημών, Τεχνολογίας και Περιβάλλοντος

[189] Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Β7/178/02-08-1994 (Φ.Ε.Κ. 628 Β'/22-08-1994), ό.π., άρθ. 6.

[190] Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Β7/178/02-08-1994 (Φ.Ε.Κ. 628 Β'/22-08-1994), ό.π., άρθ. 7, 6.

- Φυσικές Επιστήμες στην Εκπαίδευση

5. Τομέας Ανθρωπιστικών Σπουδών
   - Διδακτική της Γλώσσας – Λογοτεχνία – Θέατρο και εκπαίδευση
   - Διδακτική της Ιστορίας – Πολιτιστική παράδοση.

Στο πρόγραμμα μαθημάτων της κατεύθυνσης Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής δε σημειώθηκαν αλλαγές[191].

Ωστόσο, περισσότερες διαφοροποιήσεις στο Π.Μ.Σ. επήλθαν το 2001. Οι τομείς και οι κατευθύνσεις που ξεκίνησαν να λειτουργούν ήταν οι ακόλουθοι:

1. Τομέας Ειδικής Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας
   - Ειδική Αγωγή, Λογοθεραπεία – Συμβουλευτική
2. Τομέας Επιστημών Αγωγής
   - Εφαρμοσμένη Παιδαγωγική (Διδακτική – Προγράμματα Σπουδών, Εκπαίδευση Ενηλίκων – Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και δια βίου Μάθηση)
   - Συγκριτική Παιδαγωγική
3. Τομέας Μαθηματικών και Πληροφορικής
   - Μαθηματικά στην Εκπαίδευση (Ιστορία, Φιλοσοφία και Διδακτική των Μαθηματικών)
   - Πληροφορική στην Εκπαίδευση
4. Τομέας Φυσικών Επιστημών, Τεχνολογίας και Περιβάλλοντος
   - Φυσικές Επιστήμες στην Εκπαίδευση
5. Τομέας Ανθρωπιστικών Σπουδών
   - Διδακτική της Γλώσσας – Λογοτεχνία – Θέατρο και Εκπαίδευση
   - Ιστορία και Διδακτική της Ιστορίας – Λαογραφία και Πολιτισμός[192].

Όσον αφορά στη δομή του προγράμματος σπουδών, αυτή διαμορφώθηκε ως εξής:

1. Τα τρία μαθήματα κορμού:
   - Εφαρμογές Η/Υ στην Εκπαίδευση
   - Μεθοδολογία Έρευνας και Στατιστική
   - Επιστημολογία και Γνωσιοθεωρία
2. Τα μαθήματα των κατευθύνσεων, τα οποία ήταν οκτώ, εκ των οποίων τα δύο υποχρεωτικά και τα υπόλοιπα έξι επιλογή του φοιτητή. Ειδικότερα, για την κατεύθυνση «Εφαρμοσμένη Παιδαγωγική (Διδακτική – Προγράμματα Σπουδών,

[191] Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Β7/234/24-04-1997 (Φ.Ε.Κ. 388 Β'/14-05-1997) *Τροποποίηση της Β7/178/2.8.1994 (Φ.Ε.Κ. 628/τ.Β'/22.8.1994) υπουργικής απόφασης που αναφέρεται στην «Έγκριση Π.Μ.Σ. του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών», όπως τροποποιήθηκε με τη Β7/274/10.10.1994 (Φ.Ε.Κ. 796/τ.Β'/24.10.1994) υπουργική απόφαση*, άρθ. 2.

[192] Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Β7/122/03-07-2001 (Φ.Ε.Κ. 945 Β'/24-07-2001) *Τροποποίηση της Β7/178/2.8.1994 (Φ.Ε.Κ. 628 τ.Β'/22.8.1994) υπουργικής απόφασης «Έγκριση Π.Μ.Σ. του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών», όπως έχει ήδη τροποποιηθεί με τις Β7/274/10.10.1994 (Φ.Ε.Κ. 796 τ.Β'/24.10.1994), Β7/234/24.4.1997 (Φ.Ε.Κ. 388 τ.Β'/14.5.1997) και Β7/4/24.3.2000 (Φ.Ε.Κ. 515 τ.Β'/11.4.2000) υπουργικές αποφάσεις*, άρθ. 2.

Εκπαίδευση Ενηλίκων – Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και δια βίου Μάθηση) του τομέα Επιστημών Αγωγής, τα μαθήματα ήταν:

- Σύγχρονες Παιδαγωγικές Κατευθύνσεις (υποχρεωτικό)
- Σύγχρονες Διδακτικές Κατευθύνσεις (υποχρεωτικό)
- Currucula και Σχολικά Εγχειρίδια
- Ψυχοκοινωνιολογία της Σχολικής Τάξης
- Κοινωνιολογία του Νεοελληνικού Εκπαιδευτικού Συστήματος
- Η Διδασκαλία ως θεωρία και πράξη
- Διδακτική μαθημάτων του Δημοτικού Σχολείου
- Διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας με έμφαση στην Πρώτη Γραφή και Ανάγνωση στο Δημοτικό Σχολείο
- Διαπολιτισμική Παιδαγωγική – Διδακτική
- Παρώθηση του μαθητή και διδασκαλία
- Σχεδιασμός και αξιολόγηση Προγραμμάτων Διδασκαλίας
- Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών
- Θέματα Ιστορίας της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης
- Θεωρίες και μεθοδολογία εκπαίδευσης ενηλίκων
- Παιδαγωγική των ανθρώπινων σχέσεων
- Συνεχιζόμενη ή δια βίου εκπαίδευση
- Σχολές Γονέων και κοινωνία
- Πολυπολιτισμική εκπαίδευση και κοινωνία
- Λαϊκή επιμόρφωση – Αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου
- Εκπαίδευση ενηλίκων και λειτουργία επιμορφωτικών κέντρων
- Βασικές αρχές της ανοιχτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης
- Ενήλικοι με ειδικές ανάγκες και δια βίου μάθηση
- Φιλοσοφία της εκπαίδευσης ενηλίκων.

Για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης, ο μεταπτυχιακός φοιτητής όφειλε να συγκεντρώσει 43 διδακτικές μονάδες: 3 διδακτικές μονάδες για το κάθε ένα από τα 11 μαθήματα και 10 μονάδες από την εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας[193].

Το 2003, ως αποτέλεσμα μια Διαπανεπιστημιακής συνεργασίας του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών με το Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Πατρών και του Ινστιτούτου Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου του Λονδίνου, η κατεύθυνση «Συγκριτική Παιδαγωγική» του τομέα Επιστημών Αγωγής μετονομάστηκε σε «Συγκριτική Παιδαγωγική με Ειδίκευση στη Διοίκηση Ολικής Ποιότητας σε Ελληνικούς και Ευρωπαϊκούς

[193] Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Β7/122/03-07-2001 (Φ.Ε.Κ. 945 Β'/24-07-2001) *Τροποποίηση της Β7/178/2.8.1994 (Φ.Ε.Κ. 628 τ.Β'/22.8.1994) υπουργικής απόφασης «Έγκριση Π.Μ.Σ. του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών», όπως έχει ήδη τροποποιηθεί με τις Β7/274/10.10.1994 (Φ.Ε.Κ. 796 τ.Β'/24.10.1994), Β7/234/24.4.1997 (Φ.Ε.Κ. 388 τ.Β'/14.5.1997) και Β7/4/24.3.2000 (Φ.Ε.Κ. 515 τ.Β'/11.4.2000) υπουργικές αποφάσεις*, άρθ. 6.

Εκπαιδευτικούς Οργανισμούς και Προγράμματα» και τροποποιήθηκε ανάλογα και το πρόγραμμα των μαθημάτων της. Η συνεργασία αυτή διήρκησε έως το ακαδημαϊκό έτος 2005-2006. Η κατεύθυνση μετονομάστηκε σε «Συγκριτική Παιδαγωγική με ειδίκευση σε ζητήματα ποιότητας της εκπαίδευσης» το 2007. Επιπλέον, με την υπουργική απόφαση του 2003, ο αριθμός των εισακτέων στο Π.Μ.Σ. ορίστηκε ότι δεν μπορούσε να ξεπερνά τον αριθμό των 80 φοιτητών ετησίως για όλες τις κατευθύνσεις[194].

Με υπουργική απόφαση του 2004, στον τομέα Επιστημών Αγωγής προστίθεται και τρίτη κατεύθυνση: «Κοινωνιοβιολογία, Νευροεπιστήμες και Εκπαίδευση», ενώ μια ανάλογη προσθήκη έλαβε χώρα το 2006, με την κατεύθυνση «Κοινωνιολογία της Εργασίας: Πολιτικές Αγοράς Εργασίας – Μειονότητες – Παιδική Ηλικία» στον τομέα Ανθρωπιστικών Σπουδών[195].

Για την αξιολόγηση των υποψηφίων λαμβάνεται υπόψη ο γενικός βαθμός πτυχίου, η βαθμολογία στα προπτυχιακά μαθήματα τα σχετικά με το Π.Μ.Σ., η επίδοση σε διπλωματική εργασία, όπου προβλέπεται σε προπτυχιακό επίπεδο, καθώς και η τυχόν ερευνητική δραστηριότητα του υποψηφίου. Επιπλέον, πέραν από την αξιολόγηση των τυπικών προσόντων, συνυπολογίζεται η επίδοση στις γραπτές εισαγωγικές εξετάσεις το Π.Μ.Σ. και η παρουσία των υποψηφίων στη συνέντευξη. Για την κατεύθυνση Εφαρμοσμένη Παιδαγωγική, υποκατεύθυνση Εκπαίδευση Ενηλίκων, Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και δια βίου Μάθηση, οι υποψήφιοι εξετάζονται σε τρία μαθήματα: Γενική Παιδαγωγική, Διδακτική Μεθοδολογία, και Ψυχοκοινωνιολογία της σχολικής τάξης. Για το ακαδημαϊκό έτος 2008-2009, έχουν προκηρυχθεί 15 θέσεις μεταπτυχιακών φοιτητών[196].

---

[194] Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων 137831/Β7/12-05-2003 (Φ.Ε.Κ. 660 Β'/29-05-2003) *Αντικατάσταση της Β7/178/2.8.1994 (Φ.Ε.Κ. 628/τ.Β'/22.8.1994) υπουργικής απόφασης «Έγκριση Π.Μ.Σ. του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών», όπως τροποποιήθηκε με τις Β7/274/10.10.1994 (Φ.Ε.Κ. 796/τ.Β'/24.10.1994), Β7/234/24.4.1997 (Φ.Ε.Κ. 388 τ.Β'/14.5.1997), Β7/4/24.3.2000 (Φ.Ε.Κ. 515 τ.Β'/11.4.2000) και Β7/122/3.7.2001 (Φ.Ε.Κ. 945/τ.Β'/24.7.2001) υπουργικές αποφάσεις*, άρθ. 1, 2, 7. Βλ. και Απόφαση Υφυπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων 24234/Β7/03-04-2007 (Φ.Ε.Κ. 573 Β'/20-04-2007) *Τροποποίηση της υπ' αριθμ. 137631/Β7 (Φ.Ε.Κ. 660/Β'/29.5.2003) υπουργικής απόφασης που αφορά στο Π.Μ.Σ. του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών, όπως τροποποιήθηκε με τις υπ' αριθμ. 61447/Β7 (Φ.Ε.Κ. 1717/Β'/19.11.2004) και 25303/Β7 (Φ.Ε.Κ. 592/Β'/11.5.2006) υπουργικές αποφάσεις.*

[195] Απόφαση Υφυπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων 61447/Β7/09-11-2004 (Φ.Ε.Κ. 1717 Β'/19-11-2004) *Τροποποίηση της υπ' αριθμ. 137831/Β7/29.5.2003 (Φ.Ε.Κ. 660 τ.Β'/29.5.2003) υπουργικής απόφασης που αφορά το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών*. Βλ. και Απόφαση Υφυπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων 25303/Β7/02-05-2006 (Φ.Ε.Κ. 592 Β'/11-05-2006) *Τροποποίηση της υπ' αριθμ. 137831/Β7 Υπουργικής Απόφασης (Φ.Ε.Κ. 660/τ. Β'/29.5.2003) που αφορά στο Π.Μ.Σ. του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών, όπως τροποποιήθηκε με την υπ' αριθμ. 61447/Β7 Υπουργική Απόφαση (Φ.Ε.Κ. 1717/τ. Β'/19.11.2004).*

[196] Ν. 2083/21-09-1992 (Φ.Ε.Κ. 159 Α') *Εκσυγχρονισμός της Ανώτατης Εκπαίδευσης*, άρθ 12. Βλ. και Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών – Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης (2008). *Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Αθήνα 17-04-2008).*

3.4. Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας (2004-2005)

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Συνεχιζόμενης Εκπαίδευση και Ειδικής Αγωγής του Τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας ιδρύθηκε και λειτουργεί το ακαδημαϊκό έτος 2004-2005. Σκοπός του Π.Μ.Σ. είναι η εξειδίκευση πτυχιούχων ώστε να μπορούν να συμβάλουν στην προαγωγή των γνώσεων στα γνωστικά αντικείμενα της Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης και της Ειδικής Αγωγής καθώς και η δημιουργία στελεχών ικανών να προωθήσουν την ανάπτυξη της έρευνας και των εφαρμογών της στην πράξη της δια βίου εκπαίδευσης, της αντιμετώπισης των ευπαθών κοινωνικών ομάδων και του κοινωνικού αποκλεισμού. Αντικείμενα του Π.Μ.Σ. είναι η εκπαιδευτική και η κοινωνική πολιτική, οι συναφείς επιστήμες της μάθησης και της συμπεριφοράς, η συνεχιζόμενη εκπαίδευση και η δια βίου μάθηση, η ειδική αγωγή και η εκπαίδευση για όλους, η υποστήριξη ευπαθών κοινωνικών ομάδων και ομάδων υπό αποκλεισμό, καθώς και η προώθηση εφαρμογών της επικοινωνίας και της εκπαιδευτικής τεχνολογίας[197].

Το Π.Μ.Σ. προσφέρει σπουδές σε δύο ειδικεύσεις, ανάλογες προς τις δύο κατευθύνσεις του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος: α) Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση, και β) Ειδική Αγωγή. Η κατεύθυνση της Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης εκτείνεται σε όλο το πεδίο της μη τυπικής εκπαίδευσης (εκπαίδευση ενηλίκων, δια βίου μάθηση, επαγγελματική κατάρτιση και επιμόρφωση) και έχει σκοπό την επαγγελματική εκπαίδευση ερευνητών και στελεχών ειδικών στο σχεδιασμό της εκπαιδευτικής πολιτικής, στην ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων, στη διοίκηση φορέων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, στην επαγγελματική συμβουλευτική και γενικά στο πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων και της δια βίου εκπαίδευσης[198].

Στο Π.Μ.Σ. γίνονται δεκτοί πτυχιούχοι του Τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής και άλλων Τμημάτων Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι. με συναφή προς τις δύο ειδικεύσεις γνωστικά αντικείμενα. Για την επιλογή των υποψηφίων αξιολογούνται και συνεκτιμώνται ο βαθμός του πρώτου πτυχίου, η επίδοση στις γραπτές εξετάσεις εισαγωγής στο Π.Μ.Σ. καθώς και η προφορική συνέντευξη του υποψηφίου. Τα γνωστικά αντικείμενα στα οποία εξετάζονται οι υποψήφιοι είναι τέσσερα. Συγκεκριμένα, οι υποψήφιοι της κατεύθυνσης «Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση» εξετάζονται σε: α) Ψυχολογία Ανάπτυξης Ενηλίκων, β) Μεθοδολογία Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες, γ) Εκπαίδευση ενηλίκων και δια βίου

[197] Απόφαση Υφυπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων 57667/Β7/07-10-2004 (Φ.Ε.Κ. 1567 Β'/20-10-2004) *Έγκριση Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης και Ειδικής Αγωγής του Τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας*, άρθ. 1, 2. Βλ. και Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής (2007). *Κανονισμός Λειτουργίας Μεταπτυχιακών Σπουδών*.

[198] Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής (2007), ό.π.

μάθηση, και δ) Διδακτική της εκπαίδευσης ενηλίκων. Η χρονική διάρκεια για την απονομή του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης είναι τέσσερα διδακτικά εξάμηνα, ενώ ο αριθμός των εισακτέων κατ' έτος ορίζεται σε 30 άτομα, 15 ανά κατεύθυνση[199].

Το πρόγραμμα μαθημάτων του Π.Μ.Σ. διαφοροποιείται πλήρως ανάλογα με την κατεύθυνση που επιλέγει ο μεταπτυχιακός φοιτητής από την αρχή της φοίτησης. Σε κάθε ένα από τα τρία πρώτα ακαδημαϊκά εξάμηνα φοίτησης, ο μεταπτυχιακός φοιτητής οφείλει να παρακολουθήσει δύο υποχρεωτικά μαθήματα (Υ) κι ένα επιλογής (Ε), ενώ στο τελευταίο εξάμηνο παρακολουθεί ένα μάθημα επιλογής και εκπονεί τη μεταπτυχιακή του εργασία. Ειδικότερα, το πρόγραμμα σπουδών για την κατεύθυνση της Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης έχει ως εξής:

1. Α' εξάμηνο
   - Παγκοσμιοποίηση, διαπολιτισμική εκπαίδευση και δια βίου εκπαίδευση (Υ)
   - Ειδικά θέματα διδακτικής της Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Υ)
   - Πρακτικές ασκήσεις διδακτικής της Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ε)
   - Ποσοτικές και ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στην περιοχή των κοινωνικών επιστημών (Ε)
2. Β' Εξάμηνο
   - Προγράμματα ανοιχτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (Υ)
   - Ειδικά θέματα σχεδιασμού προγραμμάτων Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Υ)
   - Χρήση πληροφορικών περιβαλλόντων στην εκπαίδευση. Οργάνωση μαθήματος με Η/Υ (Ε)
   - Πρακτικές ασκήσεις σχεδιασμού προγραμμάτων Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ε)
3. Γ' Εξάμηνο
   - Σύγχρονες προσεγγίσεις στην ψυχολογία των ενηλίκων (Υ)
   - Εκπαίδευση, κατάρτιση, επιμόρφωση ενηλίκων και αγορά εργασίας (Υ)
   - Ανάλυση αναγκών – Πρακτικές εφαρμογές (Ε)
   - Οι σύγχρονες χρήσεις των Τ.Π.Ε. στην Εκπαίδευση Ενηλίκων (Ε)
4. Δ' Εξάμηνο
   - Μεταπτυχιακή Εργασία (Υ)
   - Εκπαιδευτικές πολυμεσικές εφαρμογές (Ε)
   - Συμβουλευτική και τεχνικές επαγγελματικού προσανατολισμού ευπαθών κοινωνικών ομάδων (Ε)[200].

Τα μαθήματα πιστώνονται με 3 διδακτικές μονάδες, ενώ η μεταπτυχιακή εργασία με 10 διδακτικές μονάδες. Για την ολοκλήρωση της φοίτησης στο Π.Μ.Σ., ο μεταπτυχιακός φοιτητής οφείλει να συγκεντρώσει 40 διδακτικές μονάδες[201].

---

[199] Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής (2007), ό.π.

[200] Απόφαση Υφυπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων 57667/Β7/07-10-2004 (Φ.Ε.Κ. 1567 Β'/20-10-2004), ό.π., άρθ. 6.

[201] Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής (2007), ό.π.

3.5. Το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα στην Εκπαίδευση Ενηλίκων του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (2003-2004)

Το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (Ε.Α.Π.) προσφέρει Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Ειδίκευσης στην Εκπαίδευση Ενηλίκων. Σκοπός του προγράμματος είναι η παροχή εξειδικευμένων γνώσεων και η ανάπτυξη δεξιοτήτων, ώστε οι απόφοιτοι να είναι ικανοί να σχεδιάζουν, να οργανώνουν και να αξιολογούν προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων, καθώς και να διδάσκουν σε αυτά, χρησιμοποιώντας σύγχρονες εκπαιδευτικές μεθόδους και μεθόδους εκπαίδευσης από απόσταση. Οι σπουδές στην Εκπαίδευση Ενηλίκων στο Ε.Α.Π. θεσπίστηκαν το έτος 2000, με τη μορφή Μεταπτυχιακού Προγράμματος Επιμόρφωσης, το οποίο μετεξελίχθηκε το 2003 σε Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης[202].

Για την παρακολούθηση του προγράμματος δικαίωμα υποβολής υποψηφιότητας έχουν:

1. Απόφοιτοι Α.Ε.Ι. ή Τ.Ε.Ι. οι οποίοι έχουν παρακολουθήσει επιτυχώς μία ή περισσότερες θεματικές ενότητες στο πλαίσιο των Προγραμμάτων Μεταπτυχιακής Επιμόρφωσης[203] του Ε.Α.Π. και απόφοιτοι των Τμημάτων Προπτυχιακών Σπουδών του Ε.Α.Π.
2. Απόφοιτοι Α.Ε.Ι. ή Τ.Ε.Ι. οι οποίοι εργάζονται ή εργάστηκαν
   - ως επιστημονικά στελέχη του Ι.Δ.ΕΚ.Ε.,
   - στη Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων,
   - σε εκπαιδευτικές δομές της Γ.Γ.Ε.Ε. (όπως Κ.Ε.Ε., Σ.Δ.Ε., Σχολές Γονέων),
   - σε Κ.Ε.Κ. ως Διευθυντές Κατάρτισης, Προϊστάμενοι Περιφέρειας, Εκπαιδευτικοί Υπεύθυνοι, Υπεύθυνοι Προώθησης στην Απασχόληση, Συντονιστές Ενεργειών Κατάρτισης,
   - ως Επιστημονικά Στελέχη σε Κέντρα Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών ή Ν.Ε.Λ.Ε. ή Επιμορφωτικά Κέντρα του Υπουργείου Παιδείας της Κύπρου ή στις Διαχειριστικές Αρχές Υπουργείων και Περιφερειών ή στο Ε.ΚΕ.ΠΙΣ.
   - Απόφοιτοι Α.Ε.Ι. ή Τ.Ε.Ι. που έχουν ολοκληρώσει πρόγραμμα Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών άνω των 200 ωρών.

---

[202] Δικτυακός τόπος Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, http://www.eap.gr. Βλ.και Κόκκος, Α. (χχ), ό.π.

[203] Το Ε.Α.Π. προσφέρει: α) Προπτυχιακά Προγράμματα, β) Μεταπτυχιακά Προγράμματα Ειδίκευσης (Masters), γ) Διδακτορικά Διπλώματα, δ) Προγράμματα Προπτυχιακής Επιμόρφωσης, και ε) Προγράμματα Μεταπτυχιακής Επιμόρφωσης. Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακής Επιμόρφωσης είναι συγκεκριμένης χρονικής διάρκειας, η οποία ωστόσο είναι μικρότερη από εκείνη που απαιτείται για την επιτυχή παρακολούθηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης. Τα Μεταπτυχιακά Προγράμματα Επιμόρφωσης καταργήθηκαν το 2002. (Δικτυακός τόπος Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, http://www.eap.gr).

3. Εγγεγραμμένοι στο Μητρώο Εκπαιδευτών του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ., εγγεγραμμένοι στο Ενιαίο Μητρώο Αξιολογητών του Υπουργείου Εργασίας και απόφοιτοι του Τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας[204].

Για ακαδημαϊκό έτος 2008-2009, ο προσφερόμενος αριθμός θέσεων στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα θα είναι 140, από τις οποίες προβλέπονται 42 θέσεις για την πρώτη κατηγορία των παραπάνω υποψηφίων και 98 για τη δεύτερη και την τρίτη κατηγορία υποψηφίων[205]. Κατά τα προηγούμενα ακαδημαϊκά έτη, ο αριθμός των προσφερόμενων θέσεων ήταν μικρότερος. Ενδεικτικά αναφέρεται, ότι το ακαδημαϊκό έτος 2005-2006 οι προσφερόμενες θέσεις ανέρχονταν στις 100, από τις οποίες 30 προορίζονταν για την πρώτη κατηγορία υποψηφίων και 70 για τη δεύτερη και τρίτη κατηγορία[206].

Από το ακαδημαϊκό έτος 2005-2006, η δομή του Μεταπτυχιακού Προγράμματος περιλαμβάνει τις ακόλουθες τέσσερις Θ.Ε., συμπεριλαμβανομένων και των υποενοτήτων που εντάσσονται στην κάθε μία από αυτές:

1. Μεθοδολογία εκπαίδευσης ενηλίκων
   - Θεωρίες και προϋποθέσεις μάθησης
   - Εκπαιδευτικές μέθοδοι
   - Εκμάθηση βασικών δεξιοτήτων
   - Επικοινωνία και δυναμική της ομάδας
   - Μελέτες περίπτωσης
2. Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση
   - Εξοικείωση των φοιτητών με τα ανοικτά και εξ αποστάσεως εκπαιδευτικά συστήματα
   - Ο ρόλος των Καθηγητών-Συμβούλων
   - Ανάπτυξη διδακτικού υλικού, συμβατού με την εξ αποστάσεως διδασκαλία
3. Σχεδιασμός, διοίκηση, αξιολόγηση προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων
   - Κοινωνική – οικονομική σκοπιμότητα και θεσμικό πλαίσιο της εκπαίδευσης ενηλίκων
   - Διοίκηση μονάδων εκπαίδευσης ενηλίκων
   - Αξιολόγηση προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων
4. Εκπαιδευτική έρευνα στην πράξη
   - Εκπαιδευτική έρευνα (προσεγγίσεις και αξιολόγηση της εκπαιδευτικής έρευνας)
   - Μεθοδολογίες εκπαιδευτικής έρευνας
   - Παραδείγματα ερευνών
   - Κριτική αξιολόγηση της μεθοδολογίας

Οι δύο πρώτες Θ.Ε. αφορούν στο πρώτο έτος, και οι δύο επόμενες στο δεύτερο έτος σπουδών. Η Θ.Ε. «Μεθοδολογία εκπαίδευσης ενηλίκων» είναι εκείνη που οφείλει ο

[204] Δικτυακός τόπος Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, http://www.eap.gr.
[205] Δικτυακός τόπος Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, http://www.eap.gr.
[206] Δικτυακός τόπος Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, http://www.eap.gr/programmes/een.htm.

μεταπτυχιακός φοιτητής να επιλέξει πρώτη και να ολοκληρώσει επιτυχώς προκειμένου να προχωρήσει στο δεύτερο έτος σπουδών, καθώς αποτελεί τη βάση για την κατανόηση του πεδίου της Εκπαίδευσης Ενηλίκων[207].

Πριν από το ακαδημαϊκό έτος 2005-2006, υπήρχαν δύο διαφορετικές Θ.Ε. που προσφέρονταν. Συγκεκριμένα, η διάρθρωση του προγράμματος είχε ως εξής:

1. Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση
2. Εκπαιδευτική έρευνα στην πράξη
3. Διοίκηση εκπαιδευτικών μονάδων
   - Εκπαιδευτική διοίκηση και πολιτική
   - Διοίκηση ανθρώπινου δυναμικού των εκπαιδευτικών μονάδων
   - Κοινωνική και ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαιδευτικής διοίκησης
4. Εισαγωγή στην εκπαίδευση ενηλίκων
   - Το πεδίο, αρχές μάθησης, και οι συντελεστές της εκπαίδευσης ενηλίκων
   - Κοινωνική και οικονομική λειτουργία της εκπαίδευσης ενηλίκων
   - Σχεδιασμός, οργάνωση και αξιολόγηση προγραμμάτων
   - Εκπαιδευτικές μέθοδοι – Λειτουργία της ομάδας εκπαιδευομένων
   - Η υπάρχουσα κατάσταση στην Ελλάδα[208].

Απαραίτητη προϋπόθεση για την ολοκλήρωση του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Ειδίκευσης στην Εκπαίδευση Ενηλίκων αποτελεί η επιτυχής ολοκλήρωση παρακολούθησης των τεσσάρων Θ.Ε. καθώς και η εκπόνηση μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας[209].

Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζονται τα Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών που προφέρονται από τα Α.Ε.Ι. της χώρας και το και το Ε.Α.Π. στην εκπαίδευση ενηλίκων.

[207] Δικτυακός τόπος Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, http://www.eap.gr/programmes/diarthrosi/een.htm.
[208] Δικτυακός τόπος Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, http://www.eap.gr/programmes/diarthrosi/eke_old.htm.
[209] Δικτυακός τόπος Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, http://www.eap.gr.

Πίνακας 11: Συγκριτικός πίνακας Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών εκπαίδευσης ενηλίκων

Α/Α	Φορέας υλοποίησης	Τίτλος ειδίκευσης	Έτος έναρξης λειτουργίας	Αριθμός εισακτέων (κατ' έτος)
1	**Α.Π.Θ. Τομέας Παιδαγωγικής, Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής**	*Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση*	1993-1994	20 (για όλες τις ειδικεύσεις)
2	**Πανεπιστήμιο Πατρών Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης**	*Εκπαιδευτική Πολιτική και Κοινωνικός Αποκλεισμός / Εκπαίδευση στελεχών και εκπαιδευτών ενηλίκων*	1993-1994	10
3	**Πανεπιστήμιο Αθηνών Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης**	*Εφαρμοσμένη Παιδαγωγική / Εκπαίδευση Ενηλίκων – Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και Δια βίου Μάθηση*	1994-1995	15 (για όλες τις ειδικεύσεις)
4	**Πανεπιστήμιο Μακεδονίας Τμήμα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής**	*Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση*	2004-2005	15
5	**Ε.Α.Π. Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών**	*Εκπαίδευση Ενηλίκων*	2003-2004	140

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Τα μητρώα εκπαιδευτών ενηλίκων στην Ελλάδα

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται τα μητρώα εκπαιδευτών ενηλίκων που υπάρχουν στην Ελλάδα, και ειδικότερα:

- τα Μητρώα εκπαιδευτών συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ.,
- το Μητρώο κύριου διδακτικού προσωπικού του Ε.Κ.Δ.Δ.Α.,
- το Μητρώο εισηγητών του Ο.Α.Ε.Δ., και
- το Μητρώο εκπαιδευτών του Ι.Δ.ΕΚ.Ε.

Η σειρά με την οποία παρουσιάζονται ακολουθεί το μέγεθος του κάθε Μητρώου, ξεκινώντας πρώτα από το Μητρώο με το μεγαλύτερο αριθμό ενταγμένων εκπαιδευτών.

4.1. Τα Μητρώα Εκπαιδευτών Σ.Ε.Κ. του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ.

Η σειρά ενεργειών για τη σύσταση του Μητρώου Εκπαιδευτών συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης ορίστηκε στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση». Στο κείμενο του Προγράμματος γινόταν λόγος για τη δημιουργία μητρώου εκπαιδευτών συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης και κοινωνικού αποκλεισμού, στο οποίο θα εντάσσονταν, υπό προϋποθέσεις, οι ενδιαφερόμενοι. Κατόπιν αξιολόγησης των σχετικών αιτήσεων των ενδιαφερομένων, το Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. θα αποφαινόταν για την ένταξή τους ή όχι στο μητρώο εκπαιδευτών. Η παραπάνω αρχική φάση θα αποτελούσε μία πρώτη επιλογή των υποψήφιων εκπαιδευτών, και όχι την τελική τους πιστοποίηση. Για τη χορήγηση της πιστοποίησης στους υποψήφιους εκπαιδευτές αναφερόταν η υποχρέωση παρακολούθησης προγράμματος εκπαίδευσης εκπαιδευτών. Μετά την παρακολούθηση του προγράμματος και την αξιολόγηση του υποψηφίου, θα αποφασιζόταν η χορήγηση ή όχι της πιστοποίησης της ειδικότητας του εκπαιδευτή συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης ή κοινωνικού αποκλεισμού. Ο αρχικός προγραμματισμός όριζε ότι η ολοκλήρωση της πρώτης φάσης εκπαίδευσης εκπαιδευτών θα ελάμβανε χώρα το τελευταίο τρίμηνο του 2001, ενώ αναμενόταν πως η πιστοποίηση για το 80% περίπου των υποψήφιων εκπαιδευτών θα ολοκληρωνόταν το πρώτο τρίμηνο του 2004. Ωστόσο, σε μετέπειτα αναθεωρημένο συμπλήρωμα προγραμματισμού του Επιχειρησιακού Προγράμματος προβλεπόταν ότι η υλοποίηση της εκπαίδευσης εκπαιδευτών θα ξεκινούσε εντός του Β' εξαμήνου 2004 και η

πιστοποίηση των 10.000 εκπαιδευτών, που αποτελούσε την τιμή στόχο, θα ολοκληρωνόταν μέχρι το τέλος του Α' εξαμήνου 2005[210].

Η έναρξη των διαδικασιών για τη συγκρότηση Μητρώου Εκπαιδευτών/τριών Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης ορίστηκε με την Απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων υπ' αριθμ. 115911 του έτους 2000 και την υπ' αριθμ. 105128 του έτους 2001 που αντικατέστησε την αρχική. Το Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. αναγνωρίζοντας τη σημασία της διασφάλισης της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών κατάρτισης, επιχειρεί μέσω των παραπάνω Υπουργικών Αποφάσεων να θέσει τα κριτήρια και τις προϋποθέσεις για τη θέσπιση ενός Μητρώου Εκπαιδευτών και τους όρους ένταξης σε αυτό. Σύμφωνα με τις ανωτέρω Αποφάσεις, προβλεπόταν η δημιουργία ενός Μητρώου στο οποίο ξεχώριζαν τρεις κατηγορίες εκπαιδευτών, οι Εκπαιδευτές συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης (Σ.Ε.Κ.) θεωρητικού μέρους της κατάρτισης, οι Εκπαιδευτές Σ.Ε.Κ. πρακτικού μέρους της κατάρτισης, και οι εκπαιδευτές Σ.Ε.Κ. βασικών δεξιοτήτων στη χρήση πληροφορικής. Στο Μητρώο μπορούσαν να ενταχθούν όσοι από τους υποψηφίους πληρούσαν συγκεκριμένους, για κάθε κατηγορία εκπαιδευτή, όρους και προϋποθέσεις ως προς τα τυπικά προσόντα, και την επαγγελματική και διδακτική εμπειρία[211].

Κατά την τριετία 2000-2003, ύστερα από πρόσκληση προς κάθε ενδιαφερόμενο, κατατέθηκαν στο Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. 18.366 αιτήσεις υποψηφιότητας για ένταξη στο Μητρώο Εκπαιδευτών, ενώ κατόπιν αξιολόγησης εντάχθηκαν στο Μητρώο 12.014 εκπαιδευτές[212].

Το 2005 και το 2006 δύο νέες Κοινές Αποφάσεις των Υπουργών Οικονομίας & Οικονομικών και Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας δίνουν μία νέα μορφή στο Σύστημα Πιστοποίησης Εκπαιδευτών Ενηλίκων. Σύμφωνα με τις παραπάνω αποφάσεις, το Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. συγκροτεί Μητρώα Εκπαιδευτών Ενηλίκων και εφαρμόζει Σύστημα Πιστοποίησης Εκπαιδευτών Ενηλίκων, με στόχο την ουσιαστική αναβάθμιση του εκπαιδευτικού δυναμικού των προγραμμάτων κατάρτισης, και εντέλει την αναβάθμιση όλου του συστήματος της δια βίου κατάρτισης. Το Σύστημα Πιστοποίησης Εκπαιδευτών Ενηλίκων είναι μια συγκροτημένη και ολοκληρωμένη διαδικασία που περιλαμβάνει τα απαραίτητα βήματα για την πιστοποίηση των εκπαιδευτών ενηλίκων, και συγκεκριμένα τις εξής δράσεις: α) Ένταξη στο εισαγωγικό μητρώο εκπαιδευτών ενηλίκων, β) Εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων, και γ) Ένταξη στο μητρώο πιστοποιημένων εκπαιδευτών ενηλίκων. Με άλλα λόγια, στις εν λόγω υπουργικές αποφάσεις ορίζονται οι προϋποθέσεις και οι διαδικασίες

---

[210] Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (2001), ό.π. Βλ. και Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας (2004). *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» 2000-2006, Αναθεωρημένο Συμπλήρωμα Προγραμματισμού*. Βλ. και Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας (2005β). *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» 2000-2006, Αναθεωρημένο Συμπλήρωμα Προγραμματισμού 2005*.

[211] Απόφαση Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων 115911/09-10-2000 (Φ.Ε.Κ. 1263 Β'/18-10-2000) *Προδιαγραφές συγκρότησης Μητρώου Εκπαιδευτών/τριών συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης*. Βλ. και Απόφαση Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων 105128/08-01-2001 (Φ.Ε.Κ. 6 Β'/09-01-2001) *Προδιαγραφές συγκρότησης Μητρώου Εκπαιδευτών/τριών συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης*.

[212] Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνική Προστασίας (2006). *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση», Αναθεώρηση 2006*.

ένταξης τόσο στο Εισαγωγικό Μητρώο Εκπαιδευτών Ενηλίκων (Μητρώο Α') όσο και στο Μητρώο Πιστοποιημένων Εκπαιδευτών Ενηλίκων (Μητρώο Β'), τα οποία αποτελούν πλέον τα δύο βασικά Μητρώα Εκπαιδευτών Σ.Ε.Κ.[213].

Εκπαιδευτής ενηλίκων, σύμφωνα με την κοινή υπουργική απόφαση 113613/2006, είναι ο επαγγελματίας, ο οποίος διαθέτει τα απαιτούμενα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα για την άσκηση του επαγγέλματός του, καθώς και τις απαραίτητες παιδαγωγικές γνώσεις και δεξιότητες για την προσέγγιση ενήλικων καταρτιζομένων[214].

Όσον αφορά στο Εισαγωγικό Μητρώο Εκπαιδευτών Ενηλίκων, η ένταξη στο οποίο αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη συμμετοχή των υποψηφίων στις διαδικασίες εκπαίδευσης και πιστοποίησής τους, απαρτίζεται από τα παρακάτω έξι Υπομητρώα:

1. Γενικό Υπομητρώο Εκπαιδευτών Ενηλίκων
2. Υπομητρώο Εκπαιδευτών Πληροφορικής και Βασικών Δεξιοτήτων Πληροφορικής
3. Υπομητρώο Εκπαιδευτών «Επαγγελματικής Κατάρτισης Α.Ε.» (Ι.Ε.Κ. – Κ.Ε.Κ.)
4. Υπομητρώο Εκπαιδευτών Ο.Γ.Ε.Ε.Κ.Α. «Δήμητρα»
5. Υπομητρώο Εκπαιδευτών Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών
6. Υπομητρώο Εκπαιδευτών Εκπαιδευτών.

Στο Γενικό Υπομητρώο Εκπαιδευτών Ενηλίκων έχουν δυνατότητα να ενταχθούν οι ακόλουθοι:

- Κάτοχοι πτυχίου Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης ή Μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών με τριετή επαγγελματική εμπειρία συναφή με το αντικείμενο σπουδών, η οποία αποκτήθηκε κατά τα τελευταία επτά έτη.
- Κάτοχοι διπλώματος Ι.Ε.Κ. με τετραετή επαγγελματική εμπειρία συναφή με το αντικείμενο σπουδών, η οποία αποκτήθηκε κατά τα τελευταία εννιά έτη.
- Κάτοχοι πτυχίου Ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου, Τεχνικού Λυκείου, Τεχνικής Επαγγελματικής Σχολής ή άλλου τύπου Επαγγελματικού Λυκείου του ΥΠ.Ε.Π.Θ. ή Σχολής Μαθητείας του Ο.Α.Ε.Δ. με πενταετή επαγγελματική εμπειρία συναφή με το αντικείμενο σπουδών, η οποία αποκτήθηκε κατά τα τελευταία δέκα έτη.
- Κάτοχοι απολυτηρίου Γενικού Λυκείου ή εξατάξιου Γυμνασίου με εξαετή επαγγελματική εμπειρία, η οποία αποκτήθηκε κατά τα τελευταία δώδεκα έτη.
- Κάτοχοι απολυτηρίου Γυμνασίου με επταετή επαγγελματική εμπειρία, η οποία αποκτήθηκε κατά τα τελευταία δεκαπέντε έτη.

---

[213] Κοινή Υπουργική Απόφαση Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών – Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας 113172/03-11-2005 (Φ.Ε.Κ. 1593 Β'/17-11-2005) *Σύστημα Πιστοποίησης Εκπαιδευτών Ενηλίκων*. Βλ. και Κοινή Υπουργική Απόφαση Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών – Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας 113613/09-11-2006 (Φ.Ε.Κ. 1700 Β'/21-11-2006) *Τροποποίηση της υπ' αριθμ. 113172/2005 (Φ.Ε.Κ. 1593 Β/17-11-2005) κοινής υπουργικής απόφασης των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας περί Συστήματος Πιστοποίησης Εκπαιδευτών Ενηλίκων*. Βλ. και Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (χχ5). *Συχνές Ερωτήσεις για το Σύστημα Πιστοποίησης Εκπαιδευτών Ενηλίκων*.

[214] Κοινή Υπουργική Απόφαση Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών – Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας 113613/09-11-2006 (Φ.Ε.Κ. 1700 Β'/21-11-2006), άρθ. 2.

- Κάτοχοι απολυτηρίου Δημοτικού με οκταετή επαγγελματική εμπειρία, η οποία αποκτήθηκε κατά τα τελευταία δεκαπέντε έτη.

Το δεύτερο υπομητρώο, των Εκπαιδευτών Πληροφορικής και Βασικών Δεξιοτήτων Πληροφορικής χωρίζεται στις δύο ομόλογες κατηγορίες. Για την ένταξη στους Εκπαιδευτές Πληροφορικής απαιτούνται:

- Πτυχίο Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης ή Μεταπτυχιακός τίτλος σπουδών στο αντικείμενο της Πληροφορικής και τριετής επαγγελματική εμπειρία συναφής με το αντικείμενο σπουδών, η οποία αποκτήθηκε κατά τα τελευταία επτά έτη.
- Πτυχίο Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης Θετικών Επιστημών, εφόσον κατά το έτος κτήσης του δεν απονέμονταν στην Ελλάδα τίτλοι σπουδών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην Πληροφορική, και τριετή επαγγελματική εμπειρία στον τομέα της Πληροφορικής, η οποία αποκτήθηκε κατά τα τελευταία δέκα έτη.

Στους εκπαιδευτές Βασικών Δεξιοτήτων Πληροφορικής εντάσσονται:

- Οι εκπαιδευτές Πληροφορικής
- Κάτοχοι διπλώματος Ι.Ε.Κ. τομέα Πληροφορικής με ετήσια επαγγελματική εμπειρία συναφή με το αντικείμενο σπουδών, η οποία αποκτήθηκε κατά τα τελευταία τρία έτη.
- Κάτοχοι πτυχίου Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ή Μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στην Πληροφορική και διδακτική εμπειρία 150 ωρών στην εκπαίδευση /κατάρτιση ενηλίκων ή/και στην τυπική εκπαίδευση, η οποία αποκτήθηκε τα τελευταία πέντε έτη, ή διδακτική εμπειρία 500 ωρών στην εκπαίδευση/κατάρτιση ενηλίκων ή/και στην τυπική εκπαίδευση, η οποία αποκτήθηκε τα τελευταία δέκα έτη.

Στο Υπομητρώο Εκπαιδευτών «Επαγγελματικής Κατάρτισης Α.Ε.» για τα Κ.Ε.Κ. εντάσσονται οι εκπαιδευτές που πληρούν τους όρους ένταξης στο Γενικό Υπομητρώο Εκπαιδευτών Ενηλίκων ή/και στο Υπομητρώο Εκπαιδευτών Πληροφορικής και Βασικών Δεξιοτήτων Πληροφορικής. Στο Υπομητρώο Εκπαιδευτών «Επαγγελματικής Κατάρτισης Α.Ε.» για τα Ι.Ε.Κ. έχουν δυνατότητα να ενταχθούν:

- Κάτοχοι πτυχίου Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης ή Μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών με τριετή επαγγελματική εμπειρία συναφή με το αντικείμενο σπουδών, η οποία αποκτήθηκε κατά τα τελευταία επτά έτη.
- Κάτοχοι πτυχίου Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ή Μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών με πενταετή επαγγελματική εμπειρία συναφή με το αντικείμενο κατάρτισης, η οποία αποκτήθηκε τα τελευταία δέκα έτη.
- Κάτοχοι διπλώματος Ι.Ε.Κ. με τετραετή επαγγελματική εμπειρία συναφή με το αντικείμενο σπουδών, η οποία αποκτήθηκε κατά τα τελευταία εννιά έτη.
- Κάτοχοι πτυχίου Ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου, Τεχνικού Λυκείου, Τεχνικού Επαγγελματικού Εκπαιδευτηρίου Β' Κύκλου, Τεχνικής Επαγγελματικής Σχολής, ή οποιουδήποτε άλλου τύπου Επαγγελματικού Λυκείου του ΥΠ.Ε.Π.Θ. ή Σχολής Μαθητείας του Ο.Α.Ε.Δ. με επταετή επαγγελματική εμπειρία συναφή με το αντικείμενο σπουδών, η οποία αποκτήθηκε κατά την τελευταία δεκαπενταετία.

Για την ένταξη στο Υπομητρώο Εκπαιδευτών Ο.Γ.Ε.Ε.Κ.Α. «Δήμητρα» γίνονται δεκτά τα ακόλουθα:

- Πτυχίο Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης ή Μεταπτυχιακός τίτλος σπουδών και τριετής επαγγελματική εμπειρία συναφής με το αντικείμενο σπουδών, η οποία αποκτήθηκε τα τελευταία επτά έτη.
- Πτυχίο Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης ή Μεταπτυχιακός τίτλος σπουδών και διετής επαγγελματική εμπειρία στο Υπουργείο Ανάπτυξης και Τροφίμων, στους Εποπτευόμενους Οργανισμούς, στις Περιφέρειες και τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, συναφής με το αντικείμενο σπουδών, η οποία αποκτήθηκε τα τελευταία πέντε έτη.
- Δίπλωμα Ι.Ε.Κ. και τετραετής επαγγελματική εμπειρία στους φορείς της προηγούμενης κατηγορίας, συναφής με το αντικείμενο σπουδών, η οποία αποκτήθηκε κατά τα τελευταία εννιά έτη.
- Οποιοσδήποτε άλλος τίτλος σπουδών ή/και χωρίς τίτλο σπουδών και πενταετής επαγγελματική εμπειρία στο αντικείμενο της Γεωργικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, η οποία αποκτήθηκε την τελευταία δεκαετία.

Στο Υπομητρώο Εκπαιδευτών Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών έχουν δικαίωμα να ενταχθούν:

- Κάτοχοι πτυχίου Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης ή Μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών με πενταετή επαγγελματική εμπειρία ή τριετή διδακτική εμπειρία σε αντικείμενο του Τραπεζικού και Χρηματοοικονομικού τομέα, η οποία αποκτήθηκε την τελευταία επταετία σε επιχείρηση του ευρύτερου Χρηματοπιστωτικού τομέα.
- Κάτοχοι απολυτηρίου Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ή άλλου τίτλου Μεταλυκειακής Εκπαίδευσης με εξαετή επαγγελματική εμπειρία στο Χρηματοοικονομικό τομέα, ταυτόσημη με το αντικείμενο της ειδικότητάς τους, η οποία αποκτήθηκε κατά τα τελευταία οκτώ έτη σε επιχείρηση του Χρηματοπιστωτικού τομέα.

Τέλος, στο έκτο Υπομητρώο, των Εκπαιδευτών Εκπαιδευτών απαιτούνται:

- Πτυχίο Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης Παιδαγωγικών Σπουδών ή/και Παιδαγωγικών Σπουδών με κατεύθυνση στην Εκπαίδευση Ενηλίκων ή/και Δια Βίου Εκπαίδευση ή/και Συνεχιζόμενη Κατάρτιση ή/και Κοινωνικών Σπουδών ή/και Φιλοσοφικών Σπουδών ή/και Ψυχολογίας, πενταετής επαγγελματική εμπειρία σε αντικείμενο συναφές με το αντικείμενο των σπουδών, η οποία αποκτήθηκε κατά τα τελευταία εννιά έτη, και διδακτική εμπειρία 250 ωρών στην εκπαίδευση/κατάρτιση ενηλίκων που αποκτήθηκε τα τελευταία πέντε έτη ή διδακτική εμπειρία 500 ωρών στην εκπαίδευση/κατάρτιση ενηλίκων η οποία αποκτήθηκε κατά την τελευταία δεκαετία.
- Μεταπτυχιακός τίτλος σε Παιδαγωγικές Σπουδές ή/και Παιδαγωγικές Σπουδές με κατεύθυνση στην Εκπαίδευση Ενηλίκων ή/και τη Δια Βίου Εκπαίδευση ή/και τη Συνεχιζόμενη Κατάρτιση ή/και Κοινωνικές Σπουδές ή/και Φιλοσοφικές Σπουδές ή/και Ψυχολογία, τριετής επαγγελματική εμπειρία σε αντικείμενο συναφές με το αντικείμενο σπουδών η οποία αποκτήθηκε την τελευταία επταετία, και διδακτική

εμπειρία 250 ωρών στην εκπαίδευση/κατάρτιση ενηλίκων που αποκτήθηκε τα τελευταία πέντε έτη ή διδακτική εμπειρία 500 ωρών στην εκπαίδευση/κατάρτιση ενηλίκων η οποία αποκτήθηκε κατά την τελευταία δεκαετία[215].

Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζεται ο αριθμός των ενταγμένων εκπαιδευτών στο Εισαγωγικό Μητρώο Εκπαιδευτών του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. ανά περιφέρεια, καθώς και το αντίστοιχο ποσοστό επί του συνόλου.

Πίνακας 12: Εκπαιδευτές του Εισαγωγικού Μητρώου Εκπαιδευτών του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. ανά περιφέρεια (2006)[216]

Περιφέρεια	**Αριθμός Εκπαιδευτών**	**Ποσοστό %**
Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης	870	5,69
Κεντρικής Μακεδονίας	2550	16,68
Δυτικής Μακεδονίας	500	3,27
Ηπείρου	660	4,32
Θεσσαλίας	1160	7,59
Δυτικής Ελλάδας	1215	7,95
Στερεάς Ελλάδας	800	5,23
Αττικής	5300	34,67
Πελοποννήσου	630	4,12
Βορείου Αιγαίου	285	1,87
Νοτίου Αιγαίου	260	1,70
Κρήτης	820	5,37
Ιονίων Νήσων	235	1,54
ΣΥΝΟΛΟ	**15285**	**100,00**

Όλοι, λοιπόν, οι εκπαιδευτές που εντάσσονται σε κάποιο από τα παραπάνω έξι Υπομητρώα του Μητρώου Α', είναι υποψήφιοι προς πιστοποίηση εκπαιδευτές. Ωστόσο, απαραίτητη προϋπόθεση για τη συμμετοχή σε διαδικασία πιστοποίησης αποτελεί η απόκτηση των απαιτούμενων παιδαγωγικών γνώσεων και δεξιοτήτων για την άσκηση του έργου της εκπαίδευσης ενηλίκων μέσω πιστοποιημένου από το Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. προγράμματος εκπαίδευσης εκπαιδευτών. Η παρακολούθηση και η επιτυχής ολοκλήρωση προγράμματος εκπαίδευσης εκπαιδευτών εγκεκριμένου από το Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την πιστοποίηση των υποψήφιων εκπαιδευτών. Ωστόσο, κάποιες κατηγορίες επαγγελματιών εξαιρούνται αυτής της υποχρέωσης:

[215] Κοινή Υπουργική Απόφαση Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών – Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας 113613/09-11-2006 (Φ.Ε.Κ. 1700 Β'/21-11-2006), άρθ. 4.

[216] Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (2006). *Παρουσίαση του Εθνικού Κέντρου Πιστοποίησης Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης*. Βίντεο που περιέχεται στον Οπτικό Δίσκο (CD-ROM) που αποτελεί μέρος του Εκπαιδευτικού Υλικού του Προγράμματος «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης»

- Τα μέλη Δ.Ε.Π. που ανήκουν στη βαθμίδα του επίκουρου και άνω ή που ανήκουν στη βαθμίδα του λέκτορα και διαθέτουν τριετή εμπειρία στην Εκπαίδευση,
- Οι εκπαιδευτικοί των Τ.Ε.Ι. των βαθμίδων: καθηγητή, αναπληρωτή καθηγητή και επίκουρου καθηγητή που κατέχουν διδακτορικό δίπλωμα,
- Κάτοχοι Διδακτορικού ή Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης ή Πτυχίου Παιδαγωγικών Σχολών Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με ειδίκευση στην Εκπαίδευση Ενηλίκων ή/και τη Δια βίου Εκπαίδευση ή/και τη Συνεχιζόμενη Κατάρτιση.

Οι εκπαιδευτές των δύο πρώτων κατηγοριών εξαιρούνται και της υποχρέωσης συμμετοχής τόσο σε πρόγραμμα εκπαίδευσης εκπαιδευτών όσο και σε διαδικασία πιστοποίησης. Ουσιαστικά, οι εκπαιδευτές αυτών των κατηγοριών μετά την αξιολόγηση της αίτησής τους για ένταξη στο Εισαγωγικό Μητρώο Εκπαιδευτών Ενηλίκων εντάσσονται απευθείας στο Μητρώο Πιστοποιημένων Εκπαιδευτών Ενηλίκων (Μητρώο Β')[217].

Οι υποψήφιοι εκπαιδευτές κατά την υποβολή της αίτησης ένταξης στο Μητρώο Α' οφείλουν, μεταξύ των άλλων, να δηλώσουν κωδικό ή κωδικούς επαγγέλματος κατά Σ.Τ.ΕΠ.-92, οι οποίοι αντιστοιχούν στην επαγγελματική εμπειρία που διαθέτουν. Πρόκειται για τετραψήφιους κωδικούς ταξινόμησης και ομαδοποίησης των επαγγελμάτων τους οποίους έχει εκπονήσει η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας[218]. Οι βασικές κατηγορίες επαγγελμάτων είναι οι ακόλουθες:

Πίνακας 13: Βασικές κατηγορίες Στατιστικής Ταξινόμησης Επαγγελμάτων (Σ.Τ.ΕΠ.-92) σύμφωνα με την Ε.Σ.Υ.Ε.[219]

Κωδικός	Περιγραφή Επαγγέλματος
1	Μέλη των βουλευόμενων σωμάτων – Ανώτερα διοικητικά και διευθυντικά στελέχη του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα
2	Πρόσωπα που ασκούν επιστημονικά, καλλιτεχνικά και συναφή επαγγέλματα
3	Τεχνολόγοι, τεχνικοί βοηθοί και ασκούντες συναφή επαγγέλματα
4	Υπάλληλοι γραφείου και ασκούντες συναφή επαγγέλματα
5	Απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών και πωλητές σε καταστήματα και υπαίθριες αγορές
6	Ειδικευμένοι γεωργοί, κτηνοτρόφοι, δασοκόμοι και αλιείς
7	Ειδικευμένοι τεχνίτες και ασκούντες συναφή τεχνικά επαγγέλματα
8	Χειριστές σταθερών βιομηχανικών εγκαταστάσεων, μηχανημάτων και εξοπλισμού και συναρμολόγησης
9	Ανειδίκευτοι εργάτες, χειρώνακτες και μικροεπαγγελματίες
0	Ένοπλες δυνάμεις

[217] Κοινή Υπουργική Απόφαση Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών – Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας 113613/09-11-2006 (Φ.Ε.Κ. 1700 Β'/21-11-2006), ό.π., άρθ. 7, 8.

[218] Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (χχ3). *Εισαγωγικό Μητρώο Εκπαιδευτών Ενηλίκων. Οδηγίες για την υποβολή αίτηση υποψηφιότητας.*

[219] Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (χχ2). *Εισαγωγικό Μητρώο Εκπαιδευτών Ενηλίκων. Βοηθητικοί πίνακες για τη συμπλήρωση της αίτησης.*

Η ακολοθούμενη διαδικασία πιστοποίησης των εκπαιδευτών θα προσδιορίζεται με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ., λαμαβανομένου υπόψη του περιεχομένου του εκάστοτε πιστοποιημένου προγράμματος εκπαίδευσης εκπαιδευτών. Ειδικότερα, το Δ.Σ. του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. θα επιλέγει την εκάστοτε εφαρμοζόμενη διαδικασία πιστοποίησης μεταξύ των παρακάτω μεθοδολογιών: α) παρουσίαση από τον υποψήφιο προς πιστοποίηση εκπαιδευτή μιας υποδειγματικής μικροδιδασκαλίας και μαγνητοσκόπηση αυτής στο τέλος του πιστοποιημένου προγράμματος εκπαίδευσης εκπαιδευτών, παρουσία παρατηρητών που θα έχουν οριστεί από το Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. και αξιολόγηση της μαγνητοσκοπημένης διδασκαλίας από Επιτροπή Πιστοποίησης Εκπαιδευτών, β) παρουσίαση από τον υποψήφιο μιας υποδειγματικής μικροδιδασκαλίας ενώπιον ομάδας συνυποψηφίων και Επιτροπής Πιστοποίησης Εκπαιδευτών Ενηλίκων, η οποία προβαίνει σε αξιολόγησης της μικροδιδασκαλίας, γ) συμμετοχή του υποψηφίου σε γραπτές εξετάσεις πολλαπλών επιλογών σωστού-λάθους, ερωτήσεις ανοικτού τύπου, ανάπτυξη θέματος αναφορικά με την εκπαίδευση και την κατάρτιση ενηλίκων, δ) πιστοποίηση που θα προκύπτει ως αποτέλεσμα επιτυχούς παρακολούθησης πιστοποιημένου προγράμματος εκπαίδευσης εκπαιδευτών, και ε) πραγματοποίηση συνέντευξης την οποία παραθέτει ο υποψήφιος ενώπιον Επιτροπής Πιστοποίησης Εκπαιδευτών Ενηλίκων[220].

Όσον αφορά στην τρέχουσα χρονική περίοδο, η μεθοδολογία πιστοποίησης που ακολουθήθηκε είναι η παρουσίαση μικροδιδασκαλίας. Ειδικότερα, οι υποψήφιοι προς πιστοποίηση εκπαιδευτές που παρακολούθησαν το πρόγραμμα Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών παρουσίασαν κατά τη διάρκεια της τέταρτης εκπαιδευτικής συνάντησης του προγράμματος, ενώπιον του τμήματος των συνεκπαιδευομένων τους, του εκπαιδευτή-συμβούλου τους, και δύο Παρατηρητών[221] οριζόμενων από το Ε.ΚΕ.ΠΙΣ., μια υποδειγματική Μικροδιδασκαλία, διάρκειας 20 λεπτών, σε θέμα που επιθυμούσαν οι ίδιοι (Μεθοδολογία Πιστοποίησης Ι). Η Μικροδιδασκαλία καταγράφτηκε σε ψηφιακό οπτικό δίσκο (DVD) ο οποίος απεστάλη στο Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. με σκοπό την αξιολόγηση του υποψηφίου.

Για την αξιολόγηση των υποψηφίων, συγκροτούνται από το Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. Διμελή Κλιμάκια Πιστοποίησης τα οποία απαρτίζονται από δύο Αξιολογητές. Έργο των Αξιολογητών Πιστοποίησης Εκπαιδευτών Ενηλίκων αποτελεί η επιβεβαίωση ότι οι υποψήφιοι προς πιστοποίηση εκπαιδευτές διαθέτουν τις απαραίτητες παιδαγωγικές γνώσεις και δεξιότητες για την άσκηση του ρόλου του εκπαιδευτή ενηλίκων, βάσει καθορισμένων κριτηρίων και μεθοδολογίας[222].

---

[220] Κοινή Υπουργική Απόφαση Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών – Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας 113613/09-11-2006 (Φ.Ε.Κ. 1700 Β'/21-11-2006), ό.π., άρθ. 8.

[221] Ο ρόλος των Παρατηρητών είναι εποπτικός. Έργο τους είναι η τήρηση των κατάλληλων προϋποθέσεων παρουσίασης των Μικροδιδασκαλιών με σκοπό την ομαλή ροή της εν λόγω διαδικασίας.

[222] Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (2008α). *Απόφαση του Δ.Σ. του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. για τη Διαδικασία Πιστοποίησης Εκπαιδευτών Ενηλίκων (453/10-04-2008)*.

Οι βασικοί άξονες σύμφωνα με τους οποίους οι Αξιολογητές Πιστοποίησης Εκπαιδευτών Ενηλίκων αξιολογούν τις Μικροδιδασκαλίες είναι οι εξής:

1. Έναρξη και τέλος της Μικροδιδασκαλίας
2. Στοχοθεσία και σαφήνεια του σχεδίου Μικροδιδασκαλίας
3. Συνάφεια του περιεχομένου με τους εκπαιδευτικούς στόχους. Σχέση ύλης – χρόνου
4. Σαφήνεια χρήσης εννοιών και ορολογίας. Σαφής χειρισμός προφορικού λόγου. Γλώσσα σώματος, χρήση του χώρου
5. Ορθή επιλογή, σωστός συνδυασμός και ευελιξία στην εφαρμογή των κατάλληλων εκπαιδευτικών τεχνικών και μεθόδων
6. Ενθάρρυνση – συμμετοχικότητα
7. Διασφάλιση ισότιμης πρόσβασης σε μέλη Ευπαθών Κοινωνικών Ομάδων[223]
8. Κατάλληλη χρήση εποπτικών – τεχνολογικών μέσων[224].

Οι δύο Αξιολογητές αποτυπώνουν την κρίση τους ως προς τους παραπάνω άξονες και τα επιμέρους κριτήρια αξιολόγησης, χρησιμοποιώντας τριτοβάθμια κλίμακα αξιολόγησης (Α, Β, Γ). Η Αξιολόγηση με Α και Β δηλώνει την επάρκεια του υποψηφίου ως προς τον εκάστοτε άξονα, ενώ με Γ δηλώνεται η μη επάρκεια. Αν ο υποψήφιος προς πιστοποίηση εκπαιδευτής αξιολογηθεί από τον κάθε Αξιολογητή σε τρεις ή περισσότερους άξονες με Γ, τότε οι Αξιολογητές εισηγούνται τη μη πιστοποίηση του υποψηφίου, αιτιολογώντας την απόφασή τους. Στην περίπτωση διαφωνίας μεταξύ των δύο Αξιολογητών σχετικά με την πιστοποίση ή όχι ενός υποψηφίου, διενεργείται δευτεροβάθμιος έλεγχος από τρίτο Αξιολογητή. Αντίστοιχα, αν ο τρίτος Αξιολογητής βαθμολογήσει τον υποψήφιο με Γ σε τρεις ή περισσότερους άξονες, τότε ο υποψήφιος δεν πιστοποιείται.

Η παραπάνω μεθοδολογία πιστοποίησης ακολουθείται και για τις περιπτώσεις υποψηφίων που είτε απαλλάσσονται από την παρακολούθηση προγράμματος εκπαίδευσης εκπαιδευτών, είτε συμμετέχουν στη διαδικασία για δεύτερη ή τρίτη φορά, εξαιτίας της αρνητικής προηγούμενης αξιολόγησής τους, είτε συμμετέχουν στη διαδικασία λόγω επανεξέτασης (Μεθοδολογία Πιστοποίησης ΙΙ). Το Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. ορίζει για τους παραπάνω υποψηφίους τον τόπο και το χρόνο της διαδικασίας πιστοποίησης, κατά την οποία οι υποψήφιοι καλούνται να παρουσιάσουν εικοσάλεπτη Μικροδιδασκαλία ενώπιον ομάδας συνυποψηφίων τους και Επιτροπής Πιστοποίησης Εκπαιδευτών Ενηλίκων. Η Επιτροπή απαρτίζεται από δύο Αξιολογητές και έναν Παρατηρητή[225].

Οι Αξιολογητές Πιστοποίησης Εκπαιδευτών Ενηλίκων πρέπει να διαθέτουν Μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών στην Παιδαγωγική Επιστήμη ή στην Εκπαίδευση Ενηλίκων ή στη Διαχείριση ή/και Εκπαίδευση Ανθρώπινων Πόρων και πενταετή επαγγελματική ή/και

[223] Ο άξονας 7 βαθμολογείται μόνο στην περίπτωση που στην ομάδα των συνυποψηφίων προς πιστοποίηση εκπαιδευτών, ενώπιον των οποίων γίνεται η παρουσίαση της Μικροδιδασκαλίας, συμπεριλαμβάνονται άτομα που ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.

[224] Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (χχ1). *Διαδικασία Πιστοποίησης. Έντυπο αξιολόγησης Μικροδιδασκαλίας υπό πιστοποίηση εκπαιδευτή ενηλίκων*.

[225] Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (2008α), ό.π.

σημαντικό διδακτικό έργο συναφές με το αντικείμενο σπουδών. Για να συμμετάσχουν οι Αξιολογητές σε διαδικασία πιστοποίησης, πρέπει να έχουν παρακολουθήσει εξειδικευμένο πρόγραμμα κατάρτισης εγκεκριμένο από το Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. Το πρόγραμμα αυτό, διάρκειας 20 ωρών, θα επιτρέψει στους υποψήφιους αξιολογητές αφενός να ενημερωθούν για το σύστημα πιστοποίησης εκπαιδευτών ενηλίκων του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ., για το περιεχόμενο και τη μεθοδολογία των προγραμμάτων εκπαίδευσης εκπαιδευτών και αφετέρου να εκπαιδευτούν σε θέματα τεχνικών παρατήρησης και μεθόδων αξιολόγησης του περιεχομένου μιας υποδειγματικής μικροδιδασκαλίας με βάση τα κριτήρια αξιολόγησης που θέτει το Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί ότι ως Αξιολογητές μπορούν να συμμετάσχουν και Πιστοποιημένοι Εκπαιδευτές Ενηλίκων, υπό δύο προϋποθέσεις: α) να πληρούν τα ανωτέρω τυπικά προσόντα, και β) να μην αξιολογήσουν εκπαιδευομένους τους οποίους έχουν εκπαιδεύσει οι ίδιοι ως Εκπαιδευτές Ενηλίκων[226].

Οι Παρατηρητές της διαδικασίας πιστοποίησης Εκπαιδευτών Ενηλίκων είναι στελέχη του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. ή εμπειρογνώμονες από το Μητρώο Αξιολογητών του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. Απαραίτητη προϋπόθεση για να συμμετάσχουν στην παραπάνω διαδικασία είναι να έχουν παρακολουθήσει σύντομο επιμορφωτικό σεμινάριο, την ευθύνη για τη διοργάνωση του οποίο έχει το Ε.ΚΕ.ΠΙΣ.

Κάθε υποψήφιος προς πιστοποίηση εκπαιδευτής έχει δικαίωμα να υποβάλει αίτηση πιστοποίησης μέχρι και τρεις φορές ή μέχρι την πάροδο 24 μηνών έπειτα από την επιτυχή ολοκλήρωση παρακολούθησης του πιστοποιημένου προγράμματος εκπαίδευσης εκπαιδευτών. Στην περίπτωση μη ολοκλήρωσης της διαδικασία πιστοποίησης, ο υποψήφιος υποχρεούται να παρακολουθήσει εκ νέου πρόγραμμα εκπαίδευσης εκπαιδευτών, προκειμένου να συμμετάσχει σε διαδικασία πιστοποίησης[227].

Αποτέλεσμα της διαδικασίας πιστοποίησης αποτελεί το Μητρώο Πιστοποιημένων Εκπαιδευτών Ενηλίκων του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. Πρόκειται, δηλαδή, για τον κατάλογο στον οποίο εγγράφονται οι εκπαιδευτές του Εισαγωγικού Μητρώου που έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς τη διαδικασία πιστοποίησης. Το Μητρώο Πιστοποιημένων Εκπαιδευτών Ενηλίκων (Μητρώο Β') περιλαμβάνει τα εξής Υπομητρώα:

1. Γενικό Υπομητρώο Πιστοποιημένων Εκπαιδευτών Ενηλίκων
2. Υπομητρώο Πιστοποιημένων Εκπαιδευτών Πληροφορικής και Βασικών Δεξιοτήτων Πληροφορικής
3. Υπομητρώο Πιστοποιημένων Εκπαιδευτών «Επαγγελματικής Κατάρτισης Α.Ε.» (Ι.Ε.Κ. – Κ.Ε.Κ.)
4. Υπομητρώο Πιστοποιημένων Εκπαιδευτών Ο.Γ.Ε.Ε.Κ.Α. «Δήμητρα»

[226] Κοινή Υπουργική Απόφαση Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών – Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας 113613/09-11-2006 (Φ.Ε.Κ. 1700 Β'/21-11-2006), ό.π., άρθ. 8. Βλ. και Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (2005). *Προκήρυξη για τη διεξαγωγή ανοικτού διαγωνισμού για την επιλογή αναδόχου του έργου με τίτλο «Ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού προγράμματος εκπαίδευσης και εκπαίδευση Αξιολογητών Επιτροπών Πιστοποίησης Εκπαιδευτών Ενηλίκων» (αριθμ. προκήρυξης: 04/2005).*

[227] Κοινή Υπουργική Απόφαση Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών – Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας 113613/09-11-2006 (Φ.Ε.Κ. 1700 Β'/21-11-2006), ό.π., άρθ. 8.

5. Υπομητρώο Πιστοποιημένων Εκπαιδευτών Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών
6. Υπομητρώο Πιστοποιημένων Εκπαιδευτών Εκπαιδευτών[228].

Σύμφωνα με στοιχεία του 2004, η πλειονότητα των εκπαιδευτών της Σ.Ε.Κ., και συγκεκριμένα το 71,9% αυτών, ήταν απόφοιτοι Α.Ε.Ι. και κάτοχοι μεταπτυχιακών τίτλων σπουδών. Από αυτούς, το 10,3% ήταν κάτοχοι διδακτορικού τίτλου, ενώ το 19,9% κάτοχοι Master. Σημαντική μερίδα των εκπαιδευτών, που ανερχόταν στο 20%, ήταν απόφοιτοι Τ.Ε.Ι. και γενικά ανώτερης τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης, ενώ εξαιρετικά περιορισμένα ήταν τα ποσοστά των αποφοίτων της δευτεροβάθμιας και πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, τα οποία κυμαίνονταν στο 6,6% και 1,5% αντίστοιχα.[229]

Όσον αφορά στον αριθμό των πιστοποιημένων και μη εκπαιδευτών του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. ανά κατηγορία υπομητρώου, τα στοιχεία του Μαΐου 2008 δίνουν την εξής εικόνα:

Πίνακας 14: Εκπαιδευτές Σ.Ε.Κ., πιστοποιημένοι και μη (2008)[230]

Κατηγορία Υπομητρώου	**Μητρώο Α'**	**Μητρώο Β'**	**Σύνολο**
Γενικό Υπομητρώο Εκπαιδευτών Ενηλίκων	11732	7407	19139
Υπομητρώο Εκπαιδευτών Πληροφορικής & Βασικών Δεξιοτήτων Πληροφορικής	2275	1882	4157
Υπομητρώο Εκπαιδευτών «Επαγγελματικής Κατάρτισης Α.Ε.»	3351	796	4147
Υπομητρώο Εκπαιδευτών Ο.Γ.Ε.Ε.Κ.Α. «Δήμητρα»	1404	376	1780
Υπομητρώο Εκπαιδευτών Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών	49	11	60
Υπομητρώο Εκπαιδευτών Εκπαιδευτών	70	264	334
ΣΥΝΟΛΟ[231]	**12356**	**7663**	**20019**

Από τις αρχές του 2008, στα συγχρηματοδοτούμενα από την Ε.Ε. προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης διδάσκουν μόνο οι ενταγμένοι στο Μητρώο Πιστοποιημένων Εκπαιδευτών Ενηλίκων. Η πιστοποίηση και η ένταξη στο Μητρώο Πιστοποιημένων Εκπαιδευτών Ενηλίκων δε συνεπάγεται την εις αεί συμμετοχή του εκπαιδευτή στη Μητρώο. Οι εκπαιδευτές του Μητρώου Β' περνούν από μία μορφή αξιολόγησης και «επαναπιστοποίησης», καθώς καλούνται να υποβάλλουν κάθε πέντε έτη από την ημερομηνία

[228] Κοινή Υπουργική Απόφαση Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών – Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας 113613/09-11-2006 (Φ.Ε.Κ. 1700 Β'/21-11-2006), ό.π., άρθ. 9.
[229] Ευστράτογλου, Α. (2005), ό.π., σ. 26.
[230] Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (2008β). *Μητρώο Εκπαιδευτών Σ.Ε.Κ.*
[231] Στην τιμή ΣΥΝΟΛΟ εμφανίζονται όσοι είναι ενταγμένοι στα Μητρώα του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. Ωστόσο, ο συνολικός αριθμός των μη πιστοποιημένων ενταγμένων στο (12.356 εκπαιδευτές) δεν αποτελεί το άθροισμα των μη πιστοποιημένων εκπαιδευτών των επιμέρους Υπομητρώων, καθώς ένας εκπαιδευτής μπορεί να ανήκει σε περισσότερα από ένα Υπομητρώα.

ένταξής τους στο Μητρώο Β' φάκελο με τη διδακτική τους εμπειρία, η οποία ανά πενταετία πρέπει να μην είναι μικρότερη των 150 διδακτικών ωρών στην εκπαίδευση/κατάρτιση ενηλίκων. Σε αντίθετη περίπτωση, οι πιστοποιημένοι εκπαιδευτές που δε συμμετέχουν ως εκπαιδευτές στην υλοποίηση ενεργειών εκπαίδευσης και κατάρτισης ενηλίκων ή δε συγκεντρώνουν τον απαιτούμενο αριθμό ωρών διδακτικής εμπειρίας, θα υποχρεούνται να παρακολουθήσουν σύντομο πρόγραμμα κατάρτισης πιστοποιημένο από το Ε.ΚΕ.ΠΙΣ., προκειμένου να ανανεώσουν την ισχύ της πιστοποίησής τους[232].

4.2. Το Μητρώο Κύριου Διδακτικού Προσωπικού του Ε.Κ.Δ.Δ.Α.

Για να είναι σε θέση να καλύψει επαρκέστερα τις εκπαιδευτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών του μονάδων και να εξασφαλίσει την ποιότητα και αποτελεσματικότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης, το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης έχει θεσπίσει Μητρώο Κύριου Διδακτικού Προσωπικού. Δικαίωμα συμμετοχής στο Μητρώο του Ε.Κ.Δ.Δ.Α. έχει το εκπαιδευτικό προσωπικό των Α.Ε.Ι. και Α.Τ.Ε.Ι., οι ανώτεροι και ανώτατοι λειτουργοί και υπάλληλοι, οι ειδικοί επιστήμονες και εμπειρογνώμονες του ευρύτερου δημόσιου τομέα, της τοπικής αυτοδιοίκησης και του ιδιωτικού τομέα, καθώς και οι διακεκριμένοι άνθρωποι των γραμμάτων και του πνεύματος, που διαθέτουν εξειδίκευση και τεκμηριωμένη εμπειρία σε κάποιο από τα ακόλουθα θεματικά πεδία:

1. Οργάνωση και διοίκηση υπηρεσιών Δημόσιου Τομέα και Αυτοδιοίκησης
2. Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού
3. Διεθνές και ευρωπαϊκό δίκαιο – Διεθνείς Οργανισμοί
4. Συνταγματικό και διοικητικό δίκαιο
5. Χρηματοοικονομική διαχείριση – Δημόσια οικονομικά
6. Σχεδιασμός και διαχείριση συγχρηματοδοτούμενων έργων
7. Διεθνές εμπορικό και χρηματοοικονομικό σύστημα – Διεθνής πολιτική οικονομία και οικονομική διπλωματία
8. Διεθνείς σχέσεις, Ευρωπαϊκή Ένωση και εξωτερική πολιτική
9. Οικονομικά της εργασίας – Πολιτικές απασχόλησης
10. Κοινωνική και μεταναστευτική πολιτική
11. Πολιτική προστασία
12. Χωρικός σχεδιασμός, περιβάλλον και βιώσιμη ανάπτυξη
13. Τουριστική οικονομία και πολιτική – Διοίκηση τουρισμού
14. Επικοινωνία και δημόσιες σχέσεις
15. Πολιτιστική κληρονομιά και πολιτιστική διαχείριση

[232] Κοινή Υπουργική Απόφαση Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών – Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας 113613/09-11-2006 (Φ.Ε.Κ. 1700 Β'/21-11-2006), ό.π., άρθ. 9.

16. Καινοτόμες δράσεις στην εκπαίδευση (περιβάλλον – πολιτισμός – αγωγή υγείας – ηλεκτρονική μάθηση)
17. Ξένες γλώσσες (αγγλική, γαλλική, γερμανική)
18. Πληροφορική και ανάπτυξη εφαρμογών.

Οι υποψήφιοι για το Μητρώο Διδακτικού Προσωπικού του Ε.Κ.Δ.Δ.Α. χρειάζεται να διαθέτουν: Διδακτορικό τίτλο σπουδών ή μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών επιπέδου Master, επαγγελματική εμπειρία στον τομέα εξειδίκευσής του ή/και εκπαιδευτική – διδακτική εμπειρία, γνώση τουλάχιστον μίας ξένης γλώσσας, και συνεκτιμώνται επιπρόσθετα η ερευνητική – επιστημονική δραστηριότητα και το συγγραφικό έργο. Ειδικά για τους υποψήφιους εκπαιδευτές στο θεματικό πεδίο των Ξένων Γλωσσών απαιτείται βασικός τίτλος σπουδών στην Αγγλική, Γαλλική ή Γερμανική Φιλολογία και Γλώσσα και σχετικός μεταπτυχιακός τίτλος σπουδών. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις κρίνεται δυνατή η ένταξη στο μητρώο ειδικών κατηγοριών επαγγελματιών ή κρατικών υπαλλήλων και λειτουργών οι οποίοι δε διαθέτουν διδακτορικό ή μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών, με την προϋπόθεση ότι είναι καταξιωμένοι στο χώρο εργασίας τους και διαθέτουν δεκαετή επαγγελματική εμπειρία στον τομέα δραστηριοποίησής τους.

Οι αιτήσεις των υποψηφίων για το μητρώο αξιολογούνται από την Επιστημονική Επιτροπή του Ε.Κ.Δ.Δ.Α., η οποία ελέγχει τα υποβληθέντα στοιχεία και εισηγείται σχετικά ως προς την ένταξη τους στο Μητρώο. Ωστόσο, το Ε.Κ.Δ.Δ.Α. δε δεσμεύεται για την υποχρεωτική χρησιμοποίηση των εντασσόμενων στο Μητρώο[233].

Η σχετική προκήρυξη για ένταξη στο Νέο Μητρώο Κύριου Διδακτικού Προσωπικού του Ε.Κ.Δ.Δ.Α., το οποίο αντικαθιστά παλαιότερα μητρώα του Κέντρου, δημοσιεύτηκε το 2005 και οι αιτήσεις υποψηφίων γίνονταν δεκτές από τις 17 Απριλίου του ίδιου έτους. Από τον Απρίλιο του 2005 μέχρι το Μάιο του 2007 εντάχθηκαν στο Μητρώο συνολικά 4.992 εισηγητές. Από αυτούς οι 2.654 προέρχονται από την Αθήνα και οι 2.338 από την περιφέρεια. Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η κατανομή των ενταγμένων εισηγητών ανά περιφέρεια[234].

[233] Νέο Μητρώο Εκπαιδευτών (2005), ό.π., σ. 2.

[234] Δικτυακός τόπος Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, http://www.ekdd.gr. Βλ. και Ε.Κ.Δ.Δ.Α. (2007). *Απολογισμός 2004 – 2007*. Ανάκτηση 20/09/2007 από World Wide Web: http://www.ekdd.gr/Docs/Apologismos_%202004_%202207.pdf.

Πίνακας 15: Εισηγητές του Μητρώου Διδακτικού Προσωπικού του Ε.Κ.Δ.Δ.Α. ανά περιφέρεια (2005-2007)[235]

Περιφέρεια	Ενταγμένοι εισηγητές (2005 – 2006)	Ενταγμένοι εισηγητές (2006 – 2007)	Σύνολο	Ποσοστό %
Ανατ. Μακεδονίας & Θράκης	10	146	156	3,13%
Κεντρική Μακεδονίας	471	268	739	14,80%
Δυτικής Μακεδονίας	71	59	130	2,60%
Ηπείρου	81	51	132	2,64%
Θεσσαλίας	108	131	239	4,79%
Ιονίων Νήσων	35	55	90	1,80%
Δυτικής Ελλάδας	162	126	288	5,77%
Στερεάς Ελλάδας	88	7	95	1,90%
Αττικής	1718	936	2654	53,17%
Πελοποννήσου	59	64	123	2,46%
Βορείου Αιγαίου	47	60	107	2,14%
Νοτίου Αιγαίου	30	21	51	1,02%
Κρήτης	82	106	188	3,77%
ΣΥΝΟΛΟ	**2962**	**2030**	**4992**	**100,00%**

4.3. Το Μητρώο Εισηγητών του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.)

Ο Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.) είναι το κύριο όργανο εφαρμογής της Κυβερνητικής Πολιτικής για την απασχόληση, ώστε να εξασφαλιστούν οι αναγκαίες προϋποθέσεις ταχείας προσαρμογής της προσφοράς εργασίας προς τις απαιτήσεις της ζήτησης, σε αρμονία με το εκάστοτε Πρόγραμμα Οικονομικής Ανάπτυξης της Χώρας και τις συναφείς κατευθύνσεις και οδηγίες του Υπουργού Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας. Η λειτουργία του Ο.Α.Ε.Δ. διέπεται υπό το καθεστώς του Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου και βρίσκεται υπό την εποπτεία του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας. Συστάθηκε με το Νομοθετικό Διάταγμα 2961/1954 ως Οργανισμός Απασχολήσεως και Ασφαλίσεως Ανεργίας (Ο.Α.Α.Α.) και με το Νομοθετικό Διάταγμα 212/1969 μετονομάστηκε σε Ο.Α.Ε.Δ. Ο Οργανισμός μεριμνά για τον επαγγελματικό προσανατολισμό του εργατικού δυναμικού, για την τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση και

[235] Ε.Κ.Δ.Δ.Α. (2007). *Απολογισμός 2004 – 2007*. Βλ. και Μητρώο Εκπαιδευτών Ε.Κ.Δ.Δ.Α. (2006). *Ενημέρωση ΕΚΔΔΑ* – Έκδοση του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, τεύχος 4, σ. 10.

κατάρτιση του εργατικού δυναμικού, για τη διευκόλυνση της επαφής μεταξύ προσφοράς και ζήτησης εργασίας, και για διάφορες παροχές, όπως η επιδότηση των ανέργων και άλλα παρόμοια[236].

Στο πλαίσιο της λειτουργίας του Οργανισμού υλοποιούνται και τα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης εργαζομένων μέσω του Λογαριασμού για την Απασχόληση και την Επαγγελματική Κατάρτιση (Λ.Α.Ε.Κ.). Σε αυτά τα προγράμματα μπορούν να λάβουν μέρος ιδιωτικές επιχειρήσεις και φορείς του Δημόσιου τομέα και να καταρτίσουν το προσωπικό τους που είναι ασφαλισμένο στο Ι.Κ.Α. και υπάγεται και σε έναν Κλάδο Ασφάλισης του Ο.Α.Ε.Δ.

Για την υλοποίηση αυτών των προγραμμάτων ο Οργανισμός έχει θεσπίσει Μητρώο Εισηγητών Ο.Α.Ε.Δ. – Λ.Α.Ε.Κ. Όσοι επιθυμούν να διδάξουν σε προγράμματα κατάρτισης Λ.Α.Ε.Κ. πρέπει να λάβουν Αριθμό Μητρώου Εισηγητή από τον Ο.Α.Ε.Δ. Οι εκπαιδευτές ελληνική υπηκοότητας οφείλουν να έχουν πτυχίο ή μεταπτυχιακό τίτλο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι.) ή ισότιμο τίτλο σπουδών της αλλοδαπής αναγνωρισμένο από τις αρμόδιες αρχές, ή πτυχίο Ι.Ε.Κ. πιστοποιημένο από τον Ο.Ε.Ε.Κ., ή πτυχίο Τ.Ε.Ε. Β' κύκλου, Τ.Ε.Λ. ή Μέσων Τεχνικών Σχολών ή ισότιμου τίτλου σπουδών που βεβαιώνεται από τον Ο.Ε.Ε.Κ., ή πτυχίο Τ.Ε.Ε. Α' κύκλου ή Τ.Ε.Σ. ή ισότιμου τίτλου σπουδών που βεβαιώνεται από τον Ο.Ε.Ε.Κ., ή πτυχίο Κατώτερης Τεχνική Σχολής ή ισότιμου τίτλου σπουδών που βεβαιώνεται από τον Ο.Ε.Ε.Κ., ή απολυτήριο Γενικού Λυκείου και να έχουν παρακολουθήσει πρόγραμμα κατάρτισης διάρκειας τουλάχιστον 150 ωρών στο γνωστικό αντικείμενο κατάρτισης που θα διδάξουν[237].

Τα στοιχεία που συνεκτιμώνται για την ένταξη στο Μητρώο Εισηγητών Λ.Α.Ε.Κ. είναι η εμπειρία, οι γνώσεις, η συγγραφική δραστηριότητα καθώς και η πιστοποίηση στο Μητρώο Εκπαιδευτών του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. Ωστόσο, τα παραπάνω δεν αποτελούν προϋποθέσεις ένταξης στο Μητρώο Λ.Α.Ε.Κ., καθώς κανείς μπορεί να εγγραφεί στο Μητρώο και χωρίς επαγγελματική – διδακτική προϋπηρεσία[238].

4.4. Το Μητρώο Εκπαιδευτών του Ι.Δ.ΕΚ.Ε.

Μέχρι στιγμής, στο Ι.Δ.ΕΚ.Ε. δεν έχει καταρτιστεί το ενιαίο Μητρώο Εκπαιδευτών Ενηλίκων, το οποίο θα αφορά όλα τα Προγράμματα του Ινστιτούτου. Αυτό που ισχύει είναι ότι η κάθε εκπαιδευτική δομή (Κ.Ε.Ε., Σ.Δ.Ε. και άλλα) και το κάθε Αυτόνομο Πρόγραμμα (ΗΡΩΝ, ΗΣΙΟΔΟΣ και άλλα) που υλοποιείται στο πλαίσιο της λειτουργίας του Ι.Δ.ΕΚ.Ε.

---

[236] Δικτυακός τόπος Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού, http://www.oaed.gr.

[237] Ο.Α.Ε.Δ. (2008). *Πρόγραμμα ΛΑΕΚ 0,45% Έτους 2008 – Εγκύκλιος υλοποίησης και αποπληρωμής προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης εργαζομένων*.

[238] Ο.Α.Ε.Δ. (2007). *Πληροφοριακό Σύστημα Διαχείρισης Προγραμμάτων Κατάρτισης Λ.Α.Ε.Κ. Πρόγραμμα Λ.Α.Ε.Κ. 0,45%. Οδηγίες για τους χρήστες της κατηγορίας «Εισηγητές»*. Βλ. και Ο.Α.Ε.Δ. (χχ). *Προγράμματα Κατάρτισης Λ.Α.Ε.Κ. – Κεντρική Σελίδα Εισηγητή – Συνήθεις Ερωτήσεις*.

έχει δημιουργήσει λίστες κατάταξης των εκπαιδευτών που έχουν προσληφθεί βάσει των σχετικών προκηρύξεων και έχουν αξιοποιηθεί μέχρι σήμερα.

Για παράδειγμα, στη λίστα κατάταξης εκπαιδευτών των Κ.Ε.Ε. εντάσσονται όλοι οι εκπαιδευτές που επιλέγονται από τις τακτικές διαδικασίες επιλογής του Ι.Δ.ΕΚ.Ε., ανά νομό και ανά ειδικότητα. Οι εκπαιδευτές αυτοί αξιοποιούνται σε κάθε Κ.Ε.Ε. ανάλογα με τις εκπαιδευτικές ανάγκες και τη ζήτηση τμημάτων από τους εκπαιδευομένους. Επιπλέον, οι εκπαιδευτές αξιολογούνται συνεχώς από τα στελέχη των Κ.Ε.Ε. όσον αφορά σε: εφαρμογή αρχών εκπαίδευσης ενηλίκων, μεταδοτικότητα, γνώση αντικειμένου εκπαίδευσης, προετοιμασία, αξιοποίηση άλλων υλικών, συνέπεια ως προς τη μαθησιακή διαδικασία, συνέπεια επί των διοικητικών διαδικασιών, συμμετοχή στις μηνιαίες συναντήσεις με το Κ.Ε.Ε. και τη διαθεσιμότητα των εκπαιδευτών για διδασκαλία. Η αξιολόγηση αυτή και ύστερα από σχετική απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Ι.Δ.ΕΚ.Ε. είναι δυνατόν να θέσει εκπαιδευτές εκτός λίστας[239].

Σύμφωνα με σχετική απόφαση του Γενικού Γραμματέα Εκπαίδευσης Ενηλίκων, τα παρακάτω κριτήρια επιλογής και μοριοδότησης αφορούν στην επιλογή εκπαιδευτών στην Εκπαίδευση Ενηλίκων.

Πίνακας 16: Μοριοδότηση για την επιλογή εκπαιδευτών στην Εκπαίδευση Ενηλίκων (2008)[240]

Τυπική Εκπαίδευση	**25%**		
Πτυχίο Α.Ε.Ι., Τ.Ε.Ι.			8%
Μεταπτυχιακή ειδίκευση (επίπεδο Master) σε αντίστοιχο αντικείμενο			3%
Μεταπτυχιακή ειδίκευση (επίπεδο Master) σε άλλο αντικείμενο			2%
Διδακτορικό σε αντίστοιχο αντικείμενο			6%
Διδακτορικό σε άλλο αντικείμενο			4%
Δεύτερο Πτυχίο			3%
Δεύτερο Μεταπτυχιακό ή Διδακτορικό			2%
Δια Βίου Μάθηση	**12%**		
Εκπαίδευση Ενηλίκων, Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση, Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Κατάρτιση		*5%*	
0,2 μόριο ανά 25 ώρες με μέγιστο αριθμό μορίων 4			4%
Συμμετοχή σε Επιστημονικά Συνέδρια (0,1 μόριο ανά συνέδριο με μέγιστο αριθμό μορίων 1)			1%
Ξένες Γλώσσες (με πιστοποίηση)		*4%*	
1η Γλώσσα επιπέδου (Β2)			1%
1η Γλώσσα επιπέδου (C2)			2%
2η Γλώσσα επιπέδου (Β2)			1%
2η Γλώσσα επιπέδου (C2)			2%
Νέες Τεχνολογίες		*3%*	

[239] Δικτυακός τόπος Κέντρων Εκπαίδευσης Ενηλίκων, http://kee.ideke.edu.gr.

[240] Απόφαση Γενικού Γραμματέα Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Αρ. Πρωτ.: 703 / 14-02-2008). *Κριτήρια και Μοριοδότηση για την επιλογή των Εκπαιδευτών στην Εκπαίδευση Ενηλίκων.*

Με πιστοποίηση			3%
Εκπαιδευτικά Προγράμματα με Πιστοποίηση της Γ.Γ.Ε.Ε. ή άλλου Δημόσιου Φορέα (0,2 μόρια ανά 25 ώρες με μέγιστο αριθμό μορίων 2)			2%
Διδακτική και Επαγγελματική Εμπειρία	**28%**		
Διδακτική εμπειρία		*14%*	
Τυπική εκπαίδευση (0,5 μόρια ανά 50 ώρες με μέγιστο αριθμό μορίων 4)			4%
Δομές δια βίου εκπαίδευσης (0,8 μόρια ανά 50 ώρες με μέγιστο αριθμό μορίων 4)			4%
Δομές δια βίου κατάρτισης (0,5 μόρια ανά 100 ώρες με μέγιστο αριθμό μορίων 4)			4%
Άλλες δομές εκπαίδευσης (0,5 μόρια ανά 150 ημέρες εργασίας με μέγιστο αριθμό μορίων 2)			2%
Επαγγελματική εμπειρία		*14%*	
Σχετική με τη δια βίου μάθηση (0,25 μόρια/μήνα πλήρους απασχόλησης με μέγιστο αριθμό μορίων 7)			7%
Άλλη εργασιακή εμπειρία (0,2 μόρια/μήνα πλήρους απασχόλησης με μέγιστο αριθμό μορίων 7)			7%
Συγγραφικό έργο – Δημοσιεύσεις – Εισηγήσεις σε Συνέδρια, Σεμινάρια	**15%**		
Συγγραφή βιβλίων (2 μόρια ανά βιβλίο με μέγιστο αριθμό μορίων 8)			8%
Δημοσιεύσεις σε επιστημονικά περιοδικά ή πρακτικά Συνεδρίων με κριτές (2 μόρια ανά δημοσίευση με μέγιστο αριθμό μορίων 4)			4%
Εισηγήσεις σε επιστημονικά συνέδρια (1 μόριο ανά εισήγηση με μέγιστο αριθμό μορίων 3)			3%
Συνέντευξη	**20%**		
ΣΥΝΟΛΟ	**100%**		

Στο πλαίσιο της λειτουργίας του Κέντρου Εκπαίδευσης και Επιμόρφωσης Εκπαιδευτών Ενηλίκων «ΠΛΑΤΩΝ», η Γ.Γ.Ε.Ε. σχεδιάζει τη δημιουργία Ενιαίου Μητρώου Εκπαιδευτών Ενηλίκων. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο του εν λόγω εγχειρήματος, μελετώνται οι προϋποθέσεις και διαδικασίες ένταξης, ανάθεσης έργου, αξιολόγησης, εξέλιξης και ενδεχόμενης αποβολής των εκπαιδευτών από το Ενιαίο Μητρώο[241].

[241] EURYDICE – Eurybase (2005/06). *Οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος στην Ελλάδα*. Ανάκτηση 24-04-2008 από World Wide Web: http://www.ebusinessforum.gr/engine/index.php?op=modload&modname=Downloads&action=downloadsviewfile&ctn=1868&language=en.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Εξετάζοντας το ζήτημα της εκπαίδευσης των εκπαιδευτών ενηλίκων, συμπεραίνει κανείς ότι πρόκειται για ένα τμήμα του πεδίου της εκπαίδευσης ενηλίκων που συγκεντρώνει ολοένα και μεγαλύτερο ενδιαφέρον από τους μελετητές. Κάτι τέτοιο κρίνεται δικαιολογημένο, από τη στιγμή που αφορά στην εκπαίδευση ενός εκ των βασικών συντελεστών της εκπαίδευσης ενηλίκων, των εκπαιδευτών ενηλίκων. Πρόθεση της συγκεκριμένης μελέτης ήταν να παρουσιάσει αναλυτικά το θέμα της εκπαίδευσης των εκπαιδευτών ενηλίκων όπως αυτό πραγματώνεται στη χώρα μας, μέσα από τα προγράμματα εκπαίδευσης των φορέων παροχής δια βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης του Νόμου 3369/2005, τα μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών των Α.Ε.Ι., καθώς και τα μητρώα εκπαιδευτών ενηλίκων.

Σύμφωνα με τις θεωρητικές προσεγγίσεις που έχουν αναπτυχθεί σχετικά με τον εκπαιδευτή ενηλίκων, διαπιστώνεται ότι το έργο του είναι εξαιρετικά απαιτητικό και σύνθετο. Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα που χρειάζεται να συγκεντρώνουν τα μέλη του συγκεκριμένου επαγγελματικού κλάδου είναι ποικίλα, γεγονός που οφείλεται στο ότι οι ενήλικοι ως εκπαιδευόμενοι έχουν ποικίλες απαιτήσεις από την εκπαίδευση ενηλίκων. Η κοινωνία της γνώσης, την οποία καλούνται να υπηρετήσουν οι εκπαιδευτές ενηλίκων, επιτάσσει την κατοχή από τα άτομα πολλαπλών δεξιοτήτων, τις οποίες οφείλει να καλλιεργήσει ο εκπαιδευτής. Απαραίτητο εφόδιο σε όλη αυτή την προσπάθεια αποτελούν τα προσφερόμενα προγράμματα εκπαίδευσης εκπαιδευτών ενηλίκων, που αναμένεται να εφοδιάσουν τους εκπαιδευτές με την απαραίτητη τεχνογνωσία, η οποία θα τους δώσει τη δυνατότητα να εμφυσήσουν στους εκπαιδευομένους την αγάπη για τη μάθηση.

Στη χώρα μας, παρατηρείται μια πιο έντονη κινητοποίηση σε επίπεδο υλοποίησης προγραμμάτων εκπαίδευσης εκπαιδευτών κατά την τελευταία οκταετία. Τα Υπουργεία Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, μέσω του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ., Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, μέσω της Γ.Γ.Ε.Ε και του Ι.Δ.ΕΚ.Ε., Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, μέσω του Ε.Κ.Δ.Δ.Α., και το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας αλλάζουν αισθητά το τοπίο όσον αφορά στην προσφορά βραχυχρόνιων προγραμμάτων κατάρτισης εκπαιδευτών ενηλίκων. Το Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. υλοποίησε 528 τμήματα πανελληνίως για την εκπαίδευση 10.112 εκπαιδευτών του Μητρώου του, το Ι.Δ.ΕΚ.Ε. υλοποίησε 70 τμήματα πανελληνίως για την εκπαίδευση 2.223 στελεχών και εκπαιδευτών των Δομών και των Αυτόνομων Προγραμμάτων του, το Ε.Κ.Δ.Δ.Α. θα υλοποιήσει μέχρι το τέλος του έτους 12 τμήματα πανελληνίως για την εκπαίδευση περίπου 240 εκπαιδευτών του Μητρώου, και το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας υλοποίησε 2 τμήματα που αφορούσαν την επιμόρφωση 42 εκπαιδευτών. Πρόκειται για προγράμματα τα οποία εκτείνονται από 70 έως 300 ώρες διδασκαλίας, από τις οποίες κάποιες πραγματοποιούνται με τη μορφή της διδασκαλίας σε αίθουσα και κάποιες με τη μορφή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Αναφορικά με τα παραπάνω προγράμματα μπορεί κανείς να διαπιστώσει τα ακόλουθα. Από άποψη περιεχομένου, φαίνονται όλα τα προγράμματα να αγγίζουν τις βασικές πτυχές του πεδίου της εκπαίδευσης ενηλίκων, εφοδιάζοντας με αυτό τον τρόπο τους συμμετέχοντες με επικαιροποιημένες γνώσεις και τις απαραίτητες δεξιότητες και ικανότητες που χρειάζονται για την επιτέλεση του ρόλου του εκπαιδευτή ενηλίκων. Φαίνεται ότι το πρόγραμμα του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. είναι αρκετά οργανωμένο, καλύπτοντας την εκπαίδευση για ένα μεγάλο ποσοστό επαγγελματιών εκπαιδευτών. Εφαρμόζει τη μικτή μέθοδο διδασκαλίας, για την οποία μπορεί κανείς να εκφράσει κάποιες αντιρρήσεις όσον αφορά το πώς διασφαλίζεται ότι πραγματοποιούνται οι προσωπικές ώρες μελέτης, ωστόσο φαίνεται πραγματικά να είναι μια μέθοδος διδασκαλίας που εξυπηρετεί τις σύγχρονες ανάγκες εργαζόμενων εκπαιδευομένων. Τέλος, για την αξιολόγηση των εκπαιδευόμενων εκπαιδευτών χρησιμοποιεί, κατά την παρούσα φάση, τη μικροδιδασκαλία, κατά την οποία οφείλει ο εκπαιδευόμενος εκπαιδευτής να εφαρμόσει στην πράξη τις γνώσεις και τις δεξιότητες που έλαβε κατά την εκπαίδευση.

Το πρόγραμμα του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, που δεν ανήκει όπως τα υπόλοιπα στα συγχρηματοδοτούμενα από την Ε.Ε. προγράμματα εκπαίδευσης, αλλά είναι το μόνο αυτοχρηματοδοτούμενο στην Ελλάδα, δίνει τη δυνατότητα σε όσους δεν ανήκουν είτε στα Μητρώα του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ., είτε στις εκπαιδευτικές δομές του Ι.Δ.ΕΚ.Ε. να επιμορφωθούν από εκπαιδευτές υψηλών ακαδημαϊκών προσόντων, σε επίκαιρα θέματα που αφορούν τον εκπαιδευτή ενηλίκων. Εφαρμόζεται η δια ζώσης διδασκαλία, και είναι από τα πέντε προγράμματα το *μεγαλύτερο* σε αριθμό ωρών δια ζώσης διδασκαλίας. Ωστόσο, για την αξιολόγηση των εκπαιδευομένων γίνεται χρήση της μεθόδου των εξετάσεων, ενός συστήματος που ίσως δεν μπορεί να δώσει την πραγματική εικόνα των αποκτηθεισών δεξιοτήτων από τους εκπαιδευομένους.

Από την άλλη, το πρόγραμμα του Ι.Δ.ΕΚ.Ε. φαίνεται σαν να είναι μία μικρογραφία του προγράμματος του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ., καθώς οι ομοιότητες εντοπίζονται σε αρκετά σημεία. Χρησιμοποιείται η μικτή μέθοδος διδασκαλίας, η αξιολόγηση των εκπαιδευομένων πραγματοποιείται με γραπτές εργασίες, ωστόσο, δεν εφαρμόζεται το σύστημα των μικροδιδασκαλιών. Τα τμήματα που δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο υλοποίησης του προγράμματος του Ι.Δ.ΕΚ.Ε. ήταν πολυπληθή, με μέσο όρο εκπαιδευομένων ανά τμήμα περίπου τους 31,8. Επίσης, κατά την υλοποίηση του προγράμματος, δεν ακολουθήθηκε ο αρχικός σχεδιασμός όσον αφορά στα ποσοστά συμμετοχής των κατηγοριών εκπαιδευομένων, γεγονός που μπορεί να δημιουργήσει εύλογα απορίες. Επιλέχθηκαν για να παρακολουθήσουν το πρόγραμμα περισσότερα στελέχη σε βάρος εκπαιδευτών με μικρή διδακτική εμπειρία, κατηγορία που ίσως και να είχε περισσότερη ανάγκη την παρακολούθηση ενός ανάλογου προγράμματος, λόγω της περιορισμένης εμπειρίας. Επιπλέον, παρατηρεί κανείς ότι ο κεντρικός φορέας της χώρας για την εκπαίδευση ενηλίκων, κατά την επιλογή τόσο των εκπαιδευτών εκπαιδευτών ενηλίκων όσο και εν γένει εκπαιδευτών στην εκπαίδευση ενηλίκων μοριοδοτεί ισάξια τη διδακτική εμπειρία σε δομές τυπικής εκπαίδευσης με τη διδακτική εμπειρία σε δομές δια βίου μάθησης. Ακόμη, δεν είναι ξεκάθαρο το τι γίνεται με την

ολοκλήρωση αυτού του προγράμματος εκπαίδευσης. Η απουσία του Μητρώου εκπαιδευτών του Ι.Δ.ΕΚ.Ε. προβάλλει έντονα, αφήνοντας ένα κενό όσον αφορά στον τρόπο αξιοποίησης του εν λόγω προγράμματος και των εκπαιδευομένων αυτού.

Το πρόγραμμα του Ε.Κ.Δ.Δ.Α. κινείται σε μια εντελώς διαφορετική φιλοσοφία και είναι διαφοροποιημένη η στόχευση του προγράμματος αυτού. Στο πλαίσιο του εκσυγχρονισμού της δημόσιας διοίκησης και της πρόθεσης να υλοποιηθεί σε μεγάλο βαθμό το σύστημα της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, το Ε.Κ.Δ.Δ.Α. επιθυμεί να προχωρήσει και σε διαδικασίες ηλεκτρονικής μάθησης, για τις ανάγκες της οποίας οφείλει να εκπαιδεύσει κατάλληλα μέλη του Μητρώου του.

Τέλος, το πρόγραμμα του Ο.Ε.Ε.Κ. που δεν υλοποιήθηκε αφήνει ένα μεγάλο μέρος των εκπαιδευτών ενηλίκων, συγκεκριμένα αυτών της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, χωρίς τα απαραίτητα εφόδια ώστε να είναι αποδοτικότεροι στο έργο τους. Η ανάγκη εκπαίδευσης των εκπαιδευτών των Ι.Ε.Κ., ο αριθμός των οποίων είναι αρκετά μεγάλος, προβάλλει στις μέρες μας επιτακτικότερη παρά ποτέ.

Παράλληλα, κατά τις δύο τελευταίες δεκαετίες εντοπίζεται και μία σχετική ανάπτυξη σε επίπεδο προσφοράς δυνατοτήτων εκπαίδευσης εκπαιδευτών μέσω μεταπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών, το οποίο συνυπολογίζεται ως προσόν από δημόσιους φορείς για την ιδιότητα του εκπαιδευτή εκπαιδευτών ενηλίκων. Από το ακαδημαϊκό έτος 1993-1994 μέχρι και σήμερα, τα Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκη, Πανεπιστήμιο Πατρών, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, και το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο συμβάλλουν σημαντικά στην εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων. Συγκεκριμένα, το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης από το 1993-1994 προσφέρει Π.Μ.Σ. με ειδίκευση στη «Συνεχιζόμενη εκπαίδευση». Το Πανεπιστήμιο Πατρών προσφέρει από το ίδιο ακαδημαϊκό έτος Π.Μ.Σ. με ειδίκευση στην «Εκπαιδευτική πολιτική και διοίκηση», στην οποία διδάσκονται κάποια μαθήματα που εμπίπτουν άμεσα στο θεματικό πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων, ενώ από το 2001-2002 ιδρύεται στην παραπάνω ειδίκευση σχετική υποειδίκευση που αφορά στην «Εκπαίδευση στελεχών και εκπαιδευτών ενηλίκων». Το Πανεπιστήμιο Αθηνών προσφέρει από το 1994-1995 Π.Μ.Σ. με κατεύθυνση «Εφαρμοσμένη παιδαγωγική», στην οποία διδάσκονται μαθήματα που εμπίπτουν στο θεματικό πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων, και από το ακαδημαϊκό έτος 2001-2002 προσφέρει την κατεύθυνση «Εφαρμοσμένη παιδαγωγική (Εκπαίδευση ενηλίκων – Συνεχιζόμενη εκπαίδευση και δια βίου μάθηση)». Το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας προσφέρει από το 2004-2005 Π.Μ.Σ. με κατεύθυνση «Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση», ενώ το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο δίνει τη δυνατότητα από το 2003-2004 να παρακολουθήσει κανείς Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα εξ αποστάσεως στην Εκπαίδευση Ενηλίκων.

Τα Π.Μ.Σ., σε γενικές γραμμές, λειτουργούν με τον ίδιο τρόπο: πρόκειται για σπουδές μεταπτυχιακού επιπέδου σε ελληνικά Α.Ε.Ι., διάρκειας τεσσάρων εξαμήνων, στα οποία ο μεταπτυχιακός φοιτητής διδάσκεται περίπου 10 μαθήματα και υποχρεούται της εκπόνησης μεταπτυχιακής εργασίας. Ωστόσο, μπορεί να παρατηρήσει κανείς ότι το ποσοστό των

μαθημάτων που παρακολουθεί ένας φοιτητής και έχουν άμεση συνάφεια με το επιστημονικό πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων κυμαίνεται από 3 μαθήματα το ελάχιστο (η περίπτωση του Π.Μ.Σ. του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Πατρών) έως και 9 μαθήματα (η περίπτωση του Π.Μ.Σ. του Τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας). Επομένως, υπάρχει μία διακύμανση του επιπέδου εξειδίκευσης στην εκπαίδευση ενηλίκων που λαμβάνει ο μεταπτυχιακός φοιτητής στο κάθε ένα από τα πέντε μεταπτυχιακά προγράμματα.

Όσον αφορά στα Μητρώα εκπαιδευτών ενηλίκων που έχουν καταρτιστεί στη χώρα μας, σημαντική θέση ανάμεσά τους κατέχουν τα Μητρώα εκπαιδευτών Σ.Ε.Κ. του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ., τα οποία μέχρι σήμερα αριθμούν περί τους 20.000 εκπαιδευτές, πιστοποιημένους και μη. Επίσης, το Μητρώο κύριου διδακτικού προσωπικού που έχει θεσπίσει το Ε.Κ.Δ.Δ.Α. για την στελέχωση των προγραμμάτων των εκπαιδευτικών δομών του Κέντρου, το οποίο αριθμούσε μέχρι και το 2007 περί τους 5.000 εκπαιδευτές ενηλίκων. Ακόμη, υπάρχει το Μητρώο εισηγητών του Ο.Α.Ε.Δ., το οποίο εξυπηρετεί τις ανάγκες για την υλοποίηση προγραμμάτων Λ.Α.Ε.Κ., καθώς και το υπό ίδρυση Μητρώο εκπαιδευτών του Ι.Δ.ΕΚ.Ε., το οποίο από αναβολή σε αναβολή δεν έχει συσταθεί ακόμη. Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι και ο Ο.Ε.Ε.Κ. προσανατολίζεται στη δημιουργία Μητρώου εκπαιδευτών, με την προϋπόθεση βέβαια να προχωρήσει η εκπαίδευση των εκπαιδευτών των Ι.Ε.Κ., ένα σημαντικό πρώτο βήμα που θα οδηγήσει και στη σύσταση Μητρώου. Αντίστοιχη, πρόθεση για τη δημιουργία Μητρώου εκπαιδευτών ενηλίκων εκδηλώνεται και στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Μπορεί κανείς εύκολα να συμπεράνει ότι τα Μητρώα του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. είναι αρτιότερα οργανωμένα, καθώς στις σχετικές υπουργικές αποφάσεις ορίζονται όλες οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες υφίστανται και αναπτύσσονται τα μητρώα, αλλά και εν γένει το σύστημα πιστοποίησης εκπαιδευτών. Για το κάθε υπομητρώο του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. έχουν διατυπωθεί ξεκάθαρα οι όροι που οφείλει να πληρεί κανείς για να ενταχθεί σε αυτό. Μάλιστα τα Μητρώα έχουν διευρυνθεί πολύ, όσον αφορά στα επίπεδα εκπαίδευσης που μπορούν να κατέχουν οι υποψήφιοι εκπαιδευτές (από μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών, μέχρι απολυτήριο δημοτικού, σε συνδυασμό με ένα συγκεκριμένο αριθμό ετών επαγγελματικής εμπειρίας). Στο ίδιο πνεύμα, έχει αρθεί και η απαραίτητη, σύμφωνα με τις προηγούμενες υπουργικές αποφάσεις, προϋπόθεση της διδακτικής εμπειρίας, και ως εκ τούτου παρατηρείται μία ανανέωση του δυναμικού των Μητρώων του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. από νέους επιστήμονες που πριν περιορίζονταν από τη μη κατοχή της προαπαιτούμενης διδακτικής εμπειρίας. Ωστόσο, η απαλλαγή των Πανεπιστημιακών και των εκπαιδευτικών των Τ.Ε.Ι. με διδακτορικό δίπλωμα από την υποχρέωση παρακολούθησης προγράμματος εκπαίδευσης και συμμετοχής σε διαδικασία πιστοποίησης εγείρει ερωτήματα. Το Ε.ΚΕ.ΠΙΣ., απαλλάσσοντας από τις διαδικασίες εκπαίδευσης και πιστοποίησης τις παραπάνω δύο κατηγορίες, θεωρεί εξ ορισμού ότι κατέχουν τη διδακτική μεθοδολογία της εκπαίδευσης ενηλίκων και ότι δεν κρίνεται ούτε και απαραίτητο να εξεταστούν στο εκάστοτε σύστημα πιστοποίησης, που για την παρούσα χρονική φάση έχει επιλεγεί από το Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. το σύστημα των μικροδιδασκαλιών. Άτομα,

όμως, που έχουν κατακτήσει το υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης σε επιστημονικά πεδία διαφορετικά από το επιστημονικό πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων, δε σημαίνει κατ' ανάγκη ότι μπορούν να προσεγγίσουν εκπαιδευτικά τους ενηλίκους. Ούτε το γεγονός ότι οι ίδιοι εκπαιδεύουν άτομα που θεωρούνται ενήλικα από την κοινωνία, τους δίνει τα απαραίτητα εχέγγυα να ισχυρίζονται ότι κατέχουν τη διδακτική μεθοδολογία της εκπαίδευσης ενηλίκων, αφού η τριτοβάθμια εκπαίδευση, σε προπτυχιακό τουλάχιστον επίπεδο, δεν εμπίπτει στο πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων, αλλά θεωρείται μέρος της τυπικής εκπαίδευσης.

Επιπλέον, κρίνεται θετικό το γεγονός ότι το Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. προχωρά και στην πρόβλεψη σχετικά με το τι γίνεται μετά την πιστοποίηση κάποιου ως εκπαιδευτή ενηλίκων. Ωστόσο, το κριτήριο που έθεσε, δηλαδή η ενεργός συμμετοχή του εκπαιδευτή σε προγράμματα με 150 ώρες διδασκαλίας μέσα σε μία πενταετία, ίσως να μην είναι το καταλληλότερο. Ένας εκπαιδευτής που εκπαιδεύτηκε και μέσα σε πέντε χρόνια πραγματοποίησε έναν αριθμό ωρών διδασκαλίας, δεν είναι δεδομένο ότι εφάρμοσε και εφαρμόζει όσα ορίζουν οι αρχές της εκπαίδευσης ενηλίκων. Ίσως η παρουσίαση μιας νέας μικροδιδασκαλίας ή μία συνέντευξη να αποτελούν πιο ισχυρές ενδείξεις για την επαναπιστοποίησή του. Εξάλλου, τόσο η κατοχή πτυχίου όσο και η επαγγελματική και διδακτική εμπειρία χρειάζεται να αντιμετωπίζονται ως ενδείξεις της ύπαρξης των δεξιοτήτων που κρίνονται απαραίτητες για την άσκηση των καθηκόντων του εκπαιδευτή ενηλίκων.

Από την άλλη, το Μητρώο του Ε.Κ.Δ.Δ.Α. κρίνεται ως πιο περιορισμένο, πιο απαιτητικό, από τη στιγμή που θεωρείται απαραίτητη για την ένταξη η κατοχή διδακτορικού η μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών. Το Μητρώο του Ο.Α.Ε.Δ., ίσως από τα μητρώα που είναι λιγότερο διαδεδομένα και γνωστά, το οποίο δεν περιλαμβάνει διαδικασίες εκπαίδευσης, αξιολόγησης ή πιστοποίησης των μελών του, είναι περισσότερο *ανοικτό* και όχι τόσο ελεγχόμενο. Τέλος, το Μητρώο του Ι.Δ.ΕΚ.Ε., υπό ίδρυση εδώ και κάποια χρόνια, αναμένεται, με την ίδρυση και του Κέντρου Εκπαίδευσης και Επιμόρφωσης Εκπαιδευτών Ενηλίκων «ΠΛΑΤΩΝ», να συστηματοποιήσει τη διαδικασία εκπαίδευσης και πιστοποίησης των εκπαιδευτών των δομών και προγραμμάτων της Γ.Γ.Ε.Ε.

Αυτό που μπορεί κανείς εύκολα να παρατηρήσει είναι ότι σημειώνεται μία γενικευμένη καθυστέρηση στις διαδικασίες που εμπίπτουν στον τομέα της εκπαίδευσης εκπαιδευτών ενηλίκων στην Ελλάδα. Το πρόγραμμα του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. έπρεπε να είχε ολοκληρωθεί πολύ νωρίτερα από ότι ξεκίνησε να υλοποιείται, το Μητρώο του Ι.Δ.ΕΚ.Ε. υπολογίζεται κάθε φορά ότι θα ξεκινήσει από την επόμενη χειμερινή εκπαιδευτική περίοδο, ενώ το Κέντρο ΠΛΑΤΩΝ έπρεπε να είχε αρχίσει ήδη να λειτουργεί προ καιρού. Ωστόσο, οφείλει να αναγνωρίσει κανείς σε όλες τις παραπάνω ενέργειες μια σημαντική απόπειρα για την αναγνώριση του εκπαιδευτή ενηλίκων ως ενός επαγγελματία που κατέχει ένα ειδικό σώμα γνώσεων, απαραίτητο για τη σωστή άσκηση του έργου του. Μια απόπειρα, βέβαια, με όλες τις αντιφάσεις που περιγράφηκαν.

Αξίζει, επίσης, να επισημανθεί ένα βασικό, κοινό χαρακτηριστικό των προγραμμάτων εκπαίδευσης εκπαιδευτών των φορέων παροχής δια βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης, τη

συγχρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η συγχρηματοδότηση αυτή οφείλει να αποτελέσει την απαρχή για την υλοποίηση και τη συνέχιση ανάλογων προγραμμάτων, και η υλοποίησή τους να μην αποτελεί απλώς μια συμβατική υποχρέωση της χώρας απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά να εξασφαλιστεί οικονομική αυτοτέλεια των ίδιων και ανάλογων εκπαιδευτικών δράσεων, όπως συμβαίνει σήμερα με το πρόγραμμα εκπαίδευσης εκπαιδευτών ενηλίκων του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Θα μπορούσε κανείς να δει στην όλη διαδικασία και μια πιο ενεργό δραστηριοποίηση των επαγγελματικών σωματείων των εκπαιδευτών ενηλίκων. Στη χώρα μας υπάρχουν δύο τέτοια σωματεία: η Πανελλήνια Ένωση Εκπαιδευτών Ενηλίκων[242] και ο Πανελλήνιος Σύνδεσμος Εκπαιδευτών Ενηλίκων «ΠΛΑΤΩΝ» (ΠΑ.Σ.Ε.Ε.)[243]. Θα μπορούσαν, λοιπόν, τα Σωματεία να δραστηριοποιηθούν σε επίπεδο παροχής για τα μέλη τους κάποιων προγραμμάτων εκπαίδευσης σε θέματα που άπτονται του πεδίου της εκπαίδευσης ενηλίκων.

Βέβαια, αποκομίζοντας κανείς μια συνολική εικόνα των δράσεων εκπαίδευσης εκπαιδευτών στην Ελλάδα και εστιάζοντας στα προγράμματα των φορέων παροχής δια βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης, συμπεραίνει ότι αυτό που θα μπορούσε να γίνει είναι μια πιο συντονισμένη προσπάθεια από όλους τους φορείς. Η εναρμόνιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης και εκπαίδευσης ενηλίκων γενικότερα ώστε να σχεδιαστεί ένα ενιαίο πρόγραμμα εκπαίδευσης εκπαιδευτών, του οποίου την ευθύνη θα έχει το ΥΠ.Ε.Π.Θ. Φορείς υλοποίησης αυτού του προγράμματος μπορούν να αποτελέσουν τόσο Πανεπιστήμια με αποδεδειγμένη εμπειρία στο χώρο όσο ενδεχομένως και άλλοι φορείς του δημόσιου τομέα. Παράλληλα, να δημιουργηθεί ένα ενιαίο σύστημα πιστοποίησης εκπαιδευτών ενηλίκων το οποίο θα οδηγεί στην ένταξη σε ενιαίο Μητρώο, την ευθύνη των οποίων θα έχει το Υπουργείο Απασχόλησης μέσω του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. Μολονότι αναγνωρίζεται η δυσκολία συντονισμού και οργάνωσης που θα υπάρχει σε ένα τέτοιο εγχείρημα, κάτι τέτοιο θα οδηγήσει στη θεσμοθέτηση ενός Εθνικού Συστήματος Εκπαίδευσης και Πιστοποίησης Εκπαιδευτών Ενηλίκων.

Καταλήγοντας, αντιλαμβάνεται κανείς ότι γίνονται σημαντικές προσπάθειες στο πεδίο της εκπαίδευσης εκπαιδευτών ενηλίκων στη χώρα, εντούτοις, υπάρχουν ακόμη πολλά να γίνουν για την ανάπτυξη του πεδίου, για τη δυνατότητα αυτοχρηματοδότησης και οικονομικής αυτοτέλειας ανάλογων εκπαιδευτικών δράσεων, για το συντονισμό αυτών των δράσεων σε θέματα προγράμματος σπουδών και χρονικής διάρκειας, καθώς και την εναρμόνιση των δεικτών πιστοποίησης των αποκτηθέντων προσόντων, τόσο σε εθνικό όσο και ευρωπαϊκό επίπεδο.

---

[242] Για περισσότερες πληροφορίες, ο δικτυακός τόπος της Πανελλήνιας Ένωσης είναι http://www.epimorfosi.gr.

[243] Για περισσότερες πληροφορίες, ο δικτυακός τόπος της Πανελλήνιας Ένωσης είναι: http://www.pasee.gr/.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία και άρθρα

Βαϊκούση, Δ. (2003). Οι δυσκολίες στην επικοινωνία εκπαιδευτών και εκπαιδευόμενων. Στο: Βεργίδης, Δ. (επιμ.) *Εκπαίδευση Ενηλίκων. Συμβολή στην εξειδίκευση στελεχών και εκπαιδευτών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, σ. 185-193

Βασιλού-Παπαγεωργίου Β. (2005). Δείκτες ποιότητας στην εκπαίδευση ενηλίκων: Το παράδειγμα του Εθνικού Προγράμματος Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών. Στο: Επιστημονική Ένωση Εκπαίδευσης Ενηλίκων, *1ο Συνέδριο (2004)*. Αθήνα: Μεταίχμιο, σ. 113-124

Bennett, R. (2000). Το αποτελεσματικό φύλλο ελέγχου αξιολόγησης εργαζόμενου από τον εκπαιδευτή. Στο: Prior, J. (επιμ.) *Εκπαίδευση και Ανάπτυξη* (μτφρ. Νίκος Σαρρής). Αθήνα: Έλλην, σ. 203-211

Βεργίδης, Δ. (2006). Το έργο, οι απόψεις και τα χαρακτηριστικά των εκπαιδευτών της συνεχιζόμενης κατάρτισης. Στο: Καψάλης, Α. & Παπασταμάτης, Α. (επιμ.) *Επαγγελματισμός στη συνεχιζόμενη εκπαίδευση*. Αθήνα: Τυπωθήτω Γιώργος Δαρδανός, σ. 81-93

Βεργίδης, Δ. (2003). Η εξειδίκευση των εκπαιδευτών: Απόψεις στελεχών της εκπαίδευσης ενηλίκων και καταρτιζομένων. *Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών*, τόμος Θ', τεύχος 35, σ. 161-180

Brookfield, S. (1989). Teacher Roles and Teaching Styles. In: Titmus, C. J. (ed.) Lifelong education for adults: an international handbook. Oxford: Pergamon Press, pp. 208-212

Γεωργιακώδης, Φ. (2005). Ποιοτική αξιολόγηση των χαρακτηριστικών των υποψήφιων εκπαιδευτών ενηλίκων. *Εκπαίδευση Ενηλίκων*, τεύχος 5, σ. 29-34

Campbell, D. (1977). *Adult education as a field of study and practice*. Vancouver: University of British Columbia/ICAE

Cranton, P. & Carusetta, E. (2004). Perspectives on authenticity in teaching. *Adult Education Quarterly*, Vol. 55, No. 1, p. 5-22

Danau, D. (1989). *New Technologies and the Training of Trainers*. Maastricht: Presses Interuniversitaires Européennes (EUROTECHNET)

Διαμάντη, Σ. (2003). Σύστημα πιστοποίησης της εκπαίδευσης εκπαιδευτών για τη συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση. Στο: Βεργίδης, Δ. (επιμ.) *Εκπαίδευση Ενηλίκων. Συμβολή στην εξειδίκευση στελεχών και εκπαιδευτών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, σ. 45-50

Duke, C. (1989). Training of Adult Educators. In: Titmus, C. J. (ed.) *Lifelong education for adults: an international handbook*. Oxford: Pergamon Press, pp. 360 – 370

Eigler, G. (1993). Εκπαίδευση εκπαιδευτών: Αυτόνομα οργανωμένη μάθηση με τη βοήθεια των νέων μέσων. (μτφρ. Κ. Μπίκος) *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, τεύχος 19, σ. 221-238

Ευστράτογλου, Α. (2005). Η επαγγελματοποίηση των εκπαιδευτών της Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης. Πρόσφατες εξελίξεις και προοπτικές. *Εκπαίδευση Ενηλίκων*, τεύχος 5, σ. 22-28

Frank, E. (1989). The Educators. In: Titmus, C. J. (ed.) *Lifelong education for adults: an international handbook*. Oxford: Pergamon Press, p. 101-105

Grabowski, S. (1976). *Training Educators of Adults: Models and Innovative Programs*. Syracuse University: Publications in Continuing Education

Heimlich, J. & Norland, E. (1994). *Developing Teaching Style in Adult Education*. San Francisco: Jossey-Bass

Jarvis, P. (2006). Εκπαίδευση και κατάρτιση εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών: Πλαίσιο Ευρωπαϊκής Πολιτικής (μτφρ. Γεώργιος Ζαρίφης). Στο: Καψάλης, Α. & Παπασταμάτης, Α. (επιμ.) *Επαγγελματισμός στη συνεχιζόμενη εκπαίδευση*. Αθήνα: Τυπωθήτω Γιώργος Δαρδανός, σ. 65-79

Jarvis, P. (2004). *Συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση. Θεωρία και πράξη* (μτφρ. Αλεξάνδρα Μανιάτη). Αθήνα: Μεταίχμιο

Jarvis, P. (2001). *Learning in laterlife. An introduction for educators and carers.* London: Kogan Page

Jarvis, P. & Chadwick, A. (1996). Training of Adult Educators. In: Tuijnman, A. C. (ed.) *International encyclopedia of adult education and training*. Oxford: Pergamon Press, pp. 543-549

Καπαρελιώτης, Η. (2000). Δημιουργώντας τη φιλοσοφία της ποιοτικής αρχικής εκπαίδευσης και επιμόρφωσης του διδακτικού προσωπικού. *Διοικητική Ενημέρωση*, τεύχος 16, σ. 70-74

Καραλής, Θ. (2005). Η εκπαίδευση των εκπαιδευτών στην Ελλάδα: Ιστορικές αναφορές, παρούσα κατάσταση και προοπτικές. *Εκπαίδευση Ενηλίκων*, τεύχος 5, σ. 9-14

Καρατζά, Μ. (2005). Ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων για την υποστήριξη της δια βίου μάθησης. *Εκπαίδευση Ενηλίκων*, τεύχος 5 σ. 4-8

Καψάλης, Α. (2006). Ο επαγγελματισμός στην εκπαίδευση ενηλίκων. Ελλάδα και κόσμος. Στο: Καψάλης, Α. & Παπασταμάτης, Α. (επιμ.) *Επαγγελματισμός στη συνεχιζόμενη εκπαίδευση*. Αθήνα: Τυπωθήτω Γιώργος Δαρδανός, σ. 95-119

Καψάλης, Α. & Παπασταμάτης, Α. (2002). *Εκπαίδευση ενηλίκων α': Γενικά εισαγωγικά θέματα*. Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Κελπανίδης, Μ. & Βρυνιώτη, Κ. (2004). *Διαβίου Μάθηση. Κοινωνικές προϋποθέσεις και λειτουργίες. Δεδομένα και διαπιστώσεις*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

Κιντάνα, Χ.-Μ. (1985). Η εκπαίδευση των επιμορφωτών ενηλίκων: Μερικές εμπειρίες από την Καταλωνία. (μτφρ. Αθηνά Σιπητάνου, Βάσω Νικολοπούλου, Φοίβος Αρβανίτης). Στο: Ηλιού, Μ. (επιμ.) *3ο Διεθνές Σεμινάριο «Αποκέντρωση και Λαϊκή Επιμόρφωση». Η συμβολή του Επιμορφωτή στην τοπική ανάπτυξη*. Γιάννενα, 6-8 Οκτωβρίου 1985. Αθήνα: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Γενική Γραμματεία Λαϊκής Επιμόρφωσης, Ν.Ε.Λ.Ε. Ιωαννίνων, σ. 82-86

Knowles, M. (1980). *The Modern Practice of Adult Education. From Pedagogy to Andragogy*. Cambridge: Cambridge Adult Education

Κόκκος, Α. (2008). *Εκπαιδεύοντας του εκπαιδευτές ενηλίκων. Μελέτη Αξιολόγησης του εθνικού προγράμματος εκπαίδευσης των εκπαιδευτών συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης*. Αθήνα: Επιστημονική Ένωση Εκπαίδευσης Ενηλίκων

Κόκκος. Α. (2007). Το Πρόγραμμα της Εκπαίδευσης των Εκπαιδευτών. *Καταρτίζειν*. τεύχος 14, σ. 4-5

Κόκκος, Α. (2005). Επαγγελματοποίηση των εκπαιδευτών ενηλίκων: Βήματα μετέωρα. *Εκπαίδευση Ενηλίκων*, τεύχος 5, σ. 15-21

Κόκκος, Α. (2004). Οι εκπαιδευτές ενηλίκων και η εκπαίδευσή τους. *Εκπαίδευση Ενηλίκων*, τεύχος 1, σ. 12-23

Κόκκος, Α. (2003). Ο μετασχηματισμός των στάσεων και ο ρόλος του εμψυχωτή. Στο: Βεργίδης, Δ. (επιμ.) *Εκπαίδευση Ενηλίκων. Συμβολή στην εξειδίκευση στελεχών και εκπαιδευτών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, σ. 195-223

Κόκκος, Α. (2002). *Μελέτη για τον προσδιορισμό των γνώσεων και δεξιοτήτων των εκπαιδευομένων εκπαιδευτών*. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Κόκκος, Α. (1999). *Εκπαίδευση Ενηλίκων. Το Πεδίο, οι Αρχές Μάθησης, οι Συντελεστές (τόμ. Α')*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Κουτρούκης, Θ. (1994). Επαγγελματική κατάρτιση και ο ρόλος των εκπαιδευτών. *Δημόσιος Τομέας*, τεύχος 96, σ. 45-47

Κουτσονίκος, Γ. & Κατσιγιάννη, Μ. (2003). Ο ρόλος του διαδικτύου στην ενημέρωση στελεχών και εκπαιδευτών ενηλίκων. Στο: Βεργίδης, Δ. (επιμ.) *Εκπαίδευση Ενηλίκων. Συμβολή στην εξειδίκευση στελεχών και εκπαιδευτών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, σ. 51-62

Λαδόπουλος, Ε. (1997). Η ποιότητα στην εκπαιδευτική διαδικασία. Στο: Σούλτης, Γ., Υψηλάντης, Π. & Πολεζε, Χ. (επιμ.) *Πρακτικά του Ευρωπαϊκού Συνεδρίου της Ποιοτικής Αξιολόγησης Προγραμμάτων της Συνεχιζόμενης Κατάρτισης*. 7-8 Νοεμβρίου 1996, Διοργάνωση: Τ.Ε.Ι. Λάρισας, Περιφέρεια Θεσσαλίας, Δήμος Λάρισας, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Λάρισας, σ. 163-168

Merriam, S. & Brockett, R. (1997). *The Profession and Practice of Adult Education: An Introduction.* San Francisco: Jossey-Bass Publishers

Mocker, D. & Noble, E. (1981). Training part-time instructional staff. In: Grabowski, S. et al. *Preparing Educators of Adults*. San Francisco: Jossey Bass., pp. 39-47

Μουζάκης, Δ. (2003). Η επιμόρφωση των εκπαιδευτών ενηλίκων στα πλαίσια της Λαϊκής Επιμόρφωσης. Στο: Βεργίδης, Δ. (επιμ.) *Εκπαίδευση Ενηλίκων. Συμβολή στην εξειδίκευση στελεχών και εκπαιδευτών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, σ. 41-44

Ντεμουντέρ, Π. (2003). Η κατάρτιση των στελεχών της εκπαίδευσης ενηλίκων. Στο: Βεργίδης, Δ. (επιμ.) *Εκπαίδευση Ενηλίκων. Συμβολή στην εξειδίκευση στελεχών και εκπαιδευτών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, σ. 83-93

Παλαιοκρασσάς, Σ. (1988). Ο ενδοεπιχειρησιακός εκπαιδευτής; Είναι κατάλληλα προετοιμασμένος; *Εκπαίδευση και Επάγγελμα*, 1/3, σ. 156-163

Παπαστεφανάκη, Σ. (2002). *Ανάπτυξη και αξιολόγηση των ικανοτήτων των εκπαιδευτών ενηλίκων*. Θεσσαλονίκη: Αφοι Κυριακίδη

Rogers, A. (1998). *Η εκπαίδευση ενηλίκων* (μτφρ. Μαρία Παπαδοπούλου, Μαρία Τόμπρου). Αθήνα: Μεταίχμιο

Σιπητάνου, Α. (2005). *Θεσμοί και πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη δια βίου μάθηση. Μια κριτικο-ερμηνευτική προσέγγιση*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Σιπητάνου, Α. (1998). *Ο αναλφαβητισμός στην Ελλάδα: η διαχρονικότητα και οι μεταλλαγές του προβλήματος*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη

Σιπητάνου, Α. & Παπακωνσταντίνου, Μ. (2004). Μαθήματα Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης στα προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών των Ελληνικών Πανεπιστημίων. *Επιστήμες Αγωγής*, τεύχος 3, σ. 37-56

Steele, T. (2006). Ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων στην εποχή της «δια βίου μάθησης» και της παγκοσμιοποίησης (μτφρ. Ευτυχία Φιριπή, Αθανάσιος Κουτσοκλένης). Στο: Καψάλης, Α. & Παπασταμάτης, Α. (επιμ.) *Επαγγελματισμός στη συνεχιζόμενη εκπαίδευση*. Αθήνα: Τυπωθήτω Γιώργος Δαρδανός, σ. 43-63

Συμεωνίδης, Κ. (2003). Η εκπαίδευση ενηλίκων στην Κύπρο. Στο: Βεργίδης, Δ. (επιμ.) *Εκπαίδευση Ενηλίκων. Συμβολή στην εξειδίκευση στελεχών και εκπαιδευτών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, σ. 63-80

Thompson, D. (1985). Biography of Paulo Freire (b. 1921). In: Thomas, J. & Elsey, B. (eds.) *International Biography of Adult Education*. Nottingham: Department of Adult Education, University of Nottingham

Χαλάς, Γ. (1995). Το νέο «προφίλ» των εκπαιδευτών συνεχιζόμενης κατάρτισης. *Επιθεώρηση Παραγωγικότητας*, τεύχος 3(29), σ. 35-40

Νομοθετικά Κείμενα

Απόφαση Γενικού Γραμματέα Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Αρ. Πρωτ.: 703 / 14-02-2008). *Κριτήρια και Μοριοδότηση για την επιλογή των Εκπαιδευτών στην Εκπαίδευση Ενηλίκων*

Απόφαση Γενικού Γραμματέα Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Αρ. Πρωτ.: 700 / 14-02-2008). *Κριτήρια και Μοριοδότηση για την επιλογή των Μελών Επιστημονικών Επιτροπών, των Εκπαιδευτών Εκπαιδευτών Ενηλίκων και Στελεχών Διασφάλισης Ποιότητας και Αξιολόγησης*

Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων 137831/Β7/12-05-2003 (Φ.Ε.Κ. 660 Β'/29-05-2003) *Αντικατάσταση της Β7/178/2.8.1994 (Φ.Ε.Κ. 628/τ.Β'/22.8.1994) υπουργικής απόφασης «Έγκριση Π.Μ.Σ. του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών», όπως τροποποιήθηκε με τις Β7/274/10.10.1994 (Φ.Ε.Κ. 796/τ.Β'/24.10.1994), Β7/234/24.4.1997 (Φ.Ε.Κ. 388 τ.Β'/14.5.1997), Β7/4/24.3.2000 (Φ.Ε.Κ. 515 τ.Β'/11.4.2000) και Β7/122/3.7.2001 (Φ.Ε.Κ. 945/τ.Β'/24.7.2001) υπουργικές αποφάσεις*

Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων 71335, 132295/Β7/31-01-2003 (Φ.Ε.Κ. 192 Β'/20-02-2003) *Αντικατάσταση της αριθμ. Β1/707/23-9-1993 (Φ.Ε.Κ. 788 τ. Β'/6-10-1993) υπουργικής απόφασης «Έγκριση Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τομέα Παιδαγωγικής της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ.»*

Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Β7/122/03-07-2001 (Φ.Ε.Κ. 945 Β'/24-07-2001) *Τροποποίηση της Β7/178/2.8.1994 (Φ.Ε.Κ. 628 τ.Β'/22.8.1994) υπουργικής απόφασης «Έγκριση Π.Μ.Σ. του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών», όπως έχει ήδη τροποποιηθεί με τις Β7/274/10.10.1994 (Φ.Ε.Κ. 796 τ.Β'/24.10.1994), Β7/234/24.4.1997 (Φ.Ε.Κ. 388 τ.Β'/14.5.1997) και Β7/4/24.3.2000 (Φ.Ε.Κ. 515 τ.Β'/11.4.2000) υπουργικές αποφάσεις*

Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Β7/312/04-06-1998 (Φ.Ε.Κ. 644 Β'/26-06-1998) *Τροποποίηση της Β1/721/23-9-1993 (Φ.Ε.Κ. 785 τ. Β'/6-10-1993) υπουργικής απόφασης «Έγκριση Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του*

Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης της Σχολής Ανθρωπιστικών Σπουδών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Πατρών»

Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Ε/18920/05-11-1997 (Φ.Ε.Κ. 1022 Β'/20-11-1997) *Τροποποίηση της 121/1992 (Φ.Ε.Κ. 371 Β') Απόφασης του Υπουργού ΥΠ.Ε.Π.Θ., «Κανονισμός Λειτουργίας του Οργανισμού Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ο.Ε.Ε.Κ.)»*

Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Β7/234/24-04-1997 (Φ.Ε.Κ. 388 Β'/14-05-1997) *Τροποποίηση της Β7/178/2.8.1994 (Φ.Ε.Κ. 628/τ.Β'/22.8.1994) υπουργικής απόφασης που αναφέρεται στην «Έγκριση Π.Μ.Σ. του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών», όπως τροποποιήθηκε με τη Β7/274/10.10.1994 (Φ.Ε.Κ. 796/τ.Β'/24.10.1994) υπουργική απόφαση*

Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Β7/274/10-10-1994 (Φ.Ε.Κ. 796 Β'/24-10-1994) *Τροποποίηση της αριθμ. Β7/178/2.8.94 Φ.Ε.Κ. 628 τ. Β' υπουργικής απόφασης που αφορά «έγκριση Π.Μ.Σ. του παιδαγωγικού τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών»*

Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Β7/178/02-08-1994 (Φ.Ε.Κ. 628 Β'/22-08-1994) *Έγκριση Π.Μ.Σ. του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών*

Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Β1/721/23-09-1993 (Φ.Ε.Κ. 785 Β'/06-10-1993) *Έγκριση Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης της Σχολής Ανθρωπιστικών Σπουδών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Πατρών*

Απόφαση Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Β1/707/23-09-1993 (Φ.Ε.Κ. 788 Β'/06-10-1993) *Έγκριση Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τομέα Παιδαγωγικής του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ.*

Απόφαση Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων 105128/08-01-2001 (Φ.Ε.Κ. 6 Β'/09-01-2001) *Προδιαγραφές συγκρότησης Μητρώου Εκπαιδευτών/τριών συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης*

Απόφαση Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων 115911/09-10-2000 (Φ.Ε.Κ. 1263 Β'/18-10-2000) *Προδιαγραφές συγκρότησης Μητρώου Εκπαιδευτών/τριών συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης*

Απόφαση Υπουργού Εργασίας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων 111232/12-12-1997 (Φ.Ε.Κ. 1135 Β') *Κριτήρια Πιστοποίησης Δομών Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης*

Απόφαση Υφυπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων 24234/Β7/03-04-2007 (Φ.Ε.Κ. 573 Β'/20-04-2007) *Τροποποίηση της υπ' αριθμ. 137631/Β7 (Φ.Ε.Κ. 660/Β'/29.5.2003) υπουργικής απόφασης που αφορά στο Π.Μ.Σ. του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών, όπως τροποποιήθηκε με τις υπ' αριθμ. 61447/Β7 (Φ.Ε.Κ. 1717/Β'/19.11.2004) και 25303/Β7 (Φ.Ε.Κ. 592/Β'/11.5.2006) υπουργικές αποφάσεις.*

Απόφαση Υφυπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων 29108/Β7/06-07-2006 (Φ.Ε.Κ. 1060 Β'/04-08-2006) *Αντικατάσταση της υπ' αριθμ. 71335, 132295/Β7 (Φ.Ε.Κ. 192 τ. Β'/20-2-2003) υπουργικής απόφασης που αφορά στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής (Τομέα Παιδαγωγικής) του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης – Παράταση λειτουργίας του ανωτέρω Π.Μ.Σ.*

Απόφαση Υφυπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων 25303/Β7/02-05-2006 (Φ.Ε.Κ. 592 Β'/11-05-2006) *Τροποποίηση της υπ' αριθμ. 137831/Β7 Υπουργικής Απόφασης (Φ.Ε.Κ. 660/τ. Β'/29.5.2003) που αφορά στο Π.Μ.Σ. του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών, όπως τροποποιήθηκε με την υπ' αριθμ. 61447/Β7 Υπουργική Απόφαση (Φ.Ε.Κ. 1717/τ. Β'/19.11.2004)*

Απόφαση Υφυπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων 61447/Β7/09-11-2004 (Φ.Ε.Κ. 1717 Β'/19-11-2004) *Τροποποίηση της υπ' αριθμ. 137831/Β7/29.5.2003 (Φ.Ε.Κ. 660 τ.Β'/29.5.2003) υπουργικής απόφασης που αφορά το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών*

Απόφαση Υφυπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων 57667/Β7/07-10-2004 (Φ.Ε.Κ. 1567 Β'/20-10-2004) *Έγκριση Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης και Ειδικής Αγωγής του Τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας*

Κοινή Υπουργική Απόφαση Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών – Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας 113613/09-11-2006 (Φ.Ε.Κ. 1700 Β'/21-11-2006) *Τροποποίηση της υπ' αριθμ. 113172/2005 (Φ.Ε.Κ. 1593 Β/17-11-2005) κοινής υπουργικής απόφασης των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας περί Συστήματος Πιστοποίησης Εκπαιδευτών Ενηλίκων*

Κοινή Υπουργική Απόφαση Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών – Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας 113172/03-11-2005 (Φ.Ε.Κ. 1593 Β'/17-11-2005) *Σύστημα Πιστοποίησης Εκπαιδευτών Ενηλίκων*

Κοινή Υπουργική Απόφαση Υπουργών Οικονομίας & Οικονομικών και Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας 110327/14-02-2005 (Φ.Ε.Κ. 230 Β'/21-02-2005) *Σύστημα Πιστοποίησης Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης*

Ν. 3369/06-07-2005 (Φ.Ε.Κ. 171 Α') *Συστηματοποίηση της δια βίου μάθησης και άλλες διατάξεις*

Ν 2909/02-05-2001 (Φ.Ε.Κ. 90 Α') *Ρυθμίσεις θεμάτων εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και άλλες διατάξεις*

Ν. 2469/14-03-1997 (Φ.Ε.Κ. 38 Α') *Περιορισμός και βελτίωση της αποτελεσματικότητας των κρατικών δαπανών και άλλες διατάξεις*

Ν. 2327/31-07-1995 (Φ.Ε.Κ. 156 Α') *Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας, ρύθμιση θεμάτων έρευνας παιδείας και μετεκπαίδευσης εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις*

Ν. 2009/14-02-1992 (Φ.Ε.Κ. 18 Α') *Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και άλλες διατάξεις*

Ν. 2083/21-09-1992 (Φ.Ε.Κ. 159 Α') *Εκσυγχρονισμός της Ανώτατης Εκπαίδευσης*

Π.Δ. 1/07-01-2008 (Φ.Ε.Κ. 1 Α') *Οργανισμός του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Κ.Δ.Δ.Α.)*

Π.Δ. 193/13-09-2004 (Φ.Ε.Κ. 170 Α') *Οργανισμός Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης*

Π.Δ. 142/31-05-2002 (Φ.Ε.Κ. 118 Α') *Οργάνωση – Διοίκηση του Ινστιτούτου Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ι.Δ.ΕΚ.Ε.)*

Π.Δ. 67/16-04-1997 (Φ.Ε.Κ. 61 Α') *Εθνικό Κέντρο Πιστοποίησης Δομών Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης και Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών*

Πηγές

Α.Π.Θ., Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής (2007). *Προκήρυξη για την επιλογή των υποψηφίων στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του τομέα Παιδαγωγικής για το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008*. Ανάκτηση 24-04-2008 από World Wide Web: http://web.auth.gr/edlit/docs/metaptyx/paid/prokirixi.doc

Α.Π.Θ., Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής (χχ). *Κανονισμός λειτουργίας Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τομέα Παιδαγωγικής του Τμήματος Φιλοσοφίας & Παιδαγωγικής του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης*. Ανάκτηση 24-04-2008 από World Wide Web: http://web.auth.gr/edlit/docs/metaptyx/paid/ kanonismos.doc

Γ.Γ.Ε.Ε. (2007). *Έργα και Ημέρες στην Εκπαίδευση Ενηλίκων. Ενημερωτικό Δελτίο*. Τεύχος 1, Ιανουάριος-Απρίλιος 2007. Ανάκτηση 01-10-2007 από World Wide Web: http://www.gsae.edu.gr/files/publications/GSAE_EH.pdf

Γ.Γ.Ε.Ε. – Ι.Δ.ΕΚ.Ε. (2007). *Κ.Ε.Ε. Υλοποίησης Προγράμματος «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων»*. Ανάκτηση 14-04-2008 από World Wide Web: http://www.keeenap.gr/ keeenap/nea/edres.doc

Ε.Κ.Δ.Δ.Α. (2007). *Απολογισμός 2004 – 2007*. Ανάκτηση 20/09/2007 από World Wide Web: http://www.ekdd.gr/Docs/Apologismos_%202004_%202207.pdf

Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (2008α). *Απόφαση του Δ.Σ. του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. για τη Διαδικασία Πιστοποίησης Εκπαιδευτών Ενηλίκων (453/10-04-2008)*. Ανάκτηση 13/05/2008 από World Wide Web: http://www.ekepis.gr/upload/ΤΕΛΙΚΗ%20%20Εισήγηση%20ΔΣ%20Διαδικασία%20Πιστοποίησης.doc

Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (2008β). *Μητρώο Εκπαιδευτών Σ.Ε.Κ.* Ανάκτηση 27-05-2008 από World Wide Web: http://www.ekepis.gr/site/gr/activities_b_d.htm

Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (2006). *Παρουσίαση του Εθνικού Κέντρου Πιστοποίησης Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης*. Βίντεο που περιέχεται στον Οπτικό Δίσκο (CD-ROM) που αποτελεί μέρος του Εκπαιδευτικού Υλικού του Προγράμματος «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης»

Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (2005). *Προκήρυξη για τη διεξαγωγή ανοικτού διαγωνισμού για την επιλογή αναδόχου του έργου με τίτλο «Ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού προγράμματος εκπαίδευσης και εκπαίδευση Αξιολογητών Επιτροπών Πιστοποίησης Εκπαιδευτών Ενηλίκων» (αριθμ. προκήρυξης: 04/2005)* Ανάκτηση 05-04-2008 από World Wide Web: http://www.ekepis.gr/upload/TELIKI%20PROKYRHXI%2004_EKPAIDEYTIKO%20YLIKO%20AXIOLOGITES%20EKPAIDEYTON.zip

Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (χχ1). *Διαδικασία Πιστοποίησης. Έντυπο αξιολόγησης Μικροδιδασκαλίας υπό πιστοποίηση εκπαιδευτή ενηλίκων*. Ανάκτηση 13/05/2008 από World Wide Web: http://www.ekepis.gr/upload/ΕΚΠ_ΠΙΣΤ_Αξιολογ%20Μικροδιδασκαλίας_Μ1%20Μ2.doc

Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (χχ2). *Εισαγωγικό Μητρώο Εκπαιδευτών Ενηλίκων. Βοηθητικοί πίνακες για τη συμπλήρωση της αίτησης*. Ανάκτηση 13/05/2008 από World Wide Web: http://www.ekepis.gr/upload/05%20ΕΚΠ%20ΕΝΤΑΞΗ%20Βοηθητικοί%20ΠΙΝΑΚΕΣ%2028-9.doc

Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (χχ3). *Εισαγωγικό Μητρώο Εκπαιδευτών Ενηλίκων. Οδηγίες για την υποβολή αίτηση υποψηφιότητας*. Ανάκτηση 13/05/2008 από World Wide Web: http://www.ekepis.gr/upload/04%20ΕΚΠ%20Οδηγίες%20για%20την%20υποβολή%20της%20αίτησης%20ΟΚΤ-07.doc

Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (χχ4). *Πίνακας αναλυτικών στοιχείων των 253 Πιστοποιημένων Εκπαιδευτών Εκπαιδευτών*. Ανάκτηση 13-05-2008 από World Wide Web: http://www.ekepis.gr/qnr/gr/activities_b_e.htm

Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (χχ5). *Συχνές Ερωτήσεις για το Σύστημα Πιστοποίησης Εκπαιδευτών Ενηλίκων*. Ανάκτηση 13/05/2008 από World Wide Web: http://www.ekepis.gr/upload/INTERNET_Ενημερωτικό%20σημείωμα_24-4-08%20(2).doc#A27

Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής Ε.Κ.Τ. (χχ1). *Εγκεκριμένα προγράμματα εκπαίδευσης εκπαιδευτών συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης (θεωρία)*. Ανάκτηση 15-05-2008 από World Wide Web: http://www.eye-ekt.gr/upload_documents/ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ%20ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ%20θεωρία.pdf

Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής Ε.Κ.Τ. (χχ2). *Εγκεκριμένα προγράμματα εκπαίδευσης εκπαιδευτών συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης (πρακτική)*. Ανάκτηση 15-05-2008 από World Wide Web: http://www.eye-ekt.gr/upload_documents/ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ%20ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ%20πρακτική.pdf

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών – Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης (2008). *Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Αθήνα 17-04-2008)*. Ανάκτηση 02-05-2008 από World Wide Web: http://www.cc.uoa.gr/ptde/metpyx_periexomena.htm

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση (χχ1). *Ενέργεια 2.5.1: Προγράμματα Δια Βίου Εκπαίδευσης*. Ανάκτηση 14/04/2008 από World Wide Web: http://www.epeaek.gr/epeaek/el/a_2_1_2_2_5_1.html

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση (χχ2). *Τεχνικό Δελτίο Μέτρου 2.3 Αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση*. Ανάκτηση 02/05/2008 από World Wide Web: http://www.epeaek.gr/epeaek/sitecontent/AP2_Metro2.3.pdf

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση (χχ3). *Τεχνικό Δελτίο Μέτρου 2.5 Δια Βίου Εκπαίδευση*. Ανάκτηση 06/05/2008 από World Wide Web: http://www.epeaek.gr/epeaek/sitecontent/AP2_Metro2.5.pdf

Εταιρία Αξιοποίησης & Διαχείρισης της Περιουσίας του Πανεπιστημίου Μακεδονίας (2008α). *Έντυπο Υποβολής Προγράμματος Εξειδίκευσης «Επαγγελματικές Δεξιότητες Εκπαιδευτών Ενηλίκων» για το ακαδημαϊκό έτος 2008-2009*

Εταιρία Αξιοποίησης & Διαχείρισης της Περιουσίας του Πανεπιστημίου Μακεδονίας (2008β). *Έντυπο Υποβολής Προγράμματος Εξειδίκευσης «Επιμόρφωση Εκπαιδευτών Ενηλίκων» για το ακαδημαϊκό έτος 2008-2009*

Εταιρία Αξιοποίησης & Διαχείρισης της Περιουσίας του Πανεπιστημίου Μακεδονίας (2007). *Έντυπο Υποβολής Προγράμματος Εξειδίκευσης «Επιμόρφωση Εκπαιδευτών Ενηλίκων» για το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008*

Εταιρία Αξιοποίησης & Διαχείρισης της Περιουσίας του Πανεπιστημίου Μακεδονίας (2006). *Έντυπο Υποβολής Προγράμματος Εξειδίκευσης «Επιμόρφωση Εκπαιδευτών Ενηλίκων» για το ακαδημαϊκό έτος 2006-2007*

European Commission – Directorate General for Education and Culture (2002). *Education and training in Europe: diverse systems, shared goals for 2010. The work programme on*

the future objectives of education and training systems. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. Ανάκτηση 05-11-2007 από World Wide Web: http://bookshop.europa.eu/eubookshop/FileCache/PUBPDF/NC4302745ENC_002-P1_TO_40.pdf

European Commission (2001). *Making a European Area of Lifelong Learning a Reality*. Communication from the Commission. Brussels, 21.01.2001, COM (2001) 678 final. Ανάκτηση 09-02-2007 από World Wide Web: http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/eu/leg/com/com_2001_0678_en.pdf

European Commission (2000). *A Memorandum on Lifelong Learning*. Brussels, 30.10.2000, SEC (2000) 1832. Ανάκτηση 31-01-2007 από World Wide Web: http://ec.europa.eu/education/policies/lll/life/memoen.pdf

European Commission (1995). *Teaching and learning: Towards the learning society*. White Paper on education and training

EURYDICE – Eurybase (2005/06). *Οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος στην Ελλάδα*. Ανάκτηση 24-04-2008 από World Wide Web: http://www.ebusinessforum.gr/engine/index.php?op=modload&modname=Downloads&action=downloadsviewfile&ctn=1868&language=en

EURYDICE – Eurybase (2004/05). *Το Εκπαιδευτικό Σύστημα στην Ελλάδα*. Ανάκτηση 15-03-2007 από World Wide Web: http://www.eurydice.org/ressources/Eurydice/pdf/eurybase/2006_DNEL_EL.pdf.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2003). *«Εκπαίδευση & Κατάρτιση 2010»: Επείγουσα ανάγκη μεταρρυθμίσεων για να επιτύχει η Στρατηγική της Λισσαβώνας*. Ανακοίνωση της Επιτροπής. Βρυξέλλες, 11.11.2003, COM (2003) 685 τελικό

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2001). *Οι συγκεκριμένοι μελλοντικοί στόχοι των εκπαιδευτικών συστημάτων*. Έκθεση της Επιτροπής. Βρυξέλλες, 31.01.2001, COM (2001) 59 final

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2001). *Έκθεση σχετικά με το Υπόμνημα της Επιτροπής σχετικά με την εκπαίδευση καθόλη της διάρκεια της ζωής*. Επιτροπή Πολιτισμού, Νεότητας, Παιδείας, Μέσων Ενημέρωσης και Αθλητισμού, Εισηγήτρια: Kathleen Van Brempt, A5-0322/2001. Ανάκτηση 03-05-2007 από World Wide Web: http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A5-2001-0322+0+DOC+PDF+V0//EL&language=EL

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (2002). *Ψήφισμα του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 2002 για τη δια βίου μάθηση*. Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 9.7.2002, C 163/1

Ι.Δ.ΕΚ.Ε. (2007). *Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για θέσεις εκπαιδευτών/τριών στην εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων από απόσταση στα πλαίσια του Έργου «Προγράμματα Δια Βίου Εκπαίδευσης στα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων και στο Κέντρο Εκπαίδευση Επιμόρφωσης Ενηλίκων από Απόσταση» (υποέργο 16)*. Αθήνα, 17-05-2007, Αρ. Πρωτ.: 13317. Ανάκτηση 14-04-2008 από World Wide Web: http://www.ideke.edu.gr/uploads/ideke/prok_ekp_enl_16%20.doc

Ι.Δ.ΕΚ.Ε. – Μονάδα Εφαρμογών και Προγραμμάτων (2007α). *Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για συμμετοχή στο Πρόγραμμα Δια Βίου Εκπαίδευσης από Απόσταση «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων» (100 ώρες)*. Αθήνα, 16-05-2007, Αρ. Πρωτ.: 13065. Ανάκτηση 01-10-2007 από World Wide Web: http://www.gsae.edu.gr/files/EEE_stelexi.zip

Ι.Δ.ΕΚ.Ε. – Μονάδα Εφαρμογών και Προγραμμάτων (2007β). *Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για συμμετοχή στο Πρόγραμμα Δια Βίου Εκπαίδευσης από Απόσταση «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων» (100 ώρες) για Εκπαιδευτές προγραμμάτων του Ι.Δ.ΕΚ.Ε.* Αθήνα, 24-05-2007. Ανάκτηση 01-10-2007 από World Wide Web: http://www.gsae.edu.gr/files/EEE_ekp.zip

ΙΝ.ΕΠ. (2008α). *Εγκύκλιος διεξαγωγής επιμορφωτικών προγραμμάτων (αρ.πρωτ. 2072)*. Αθήνα, 01-02-2008

ΙΝ.ΕΠ. (2008β). *Εγκύκλιος διεξαγωγής επιμορφωτικών προγραμμάτων (αρ.πρωτ. 1879/Φ234 03)*. Αθήνα, 30-01-2008

ΙΝ.ΕΠ. (2007α). *Εγκύκλιος διεξαγωγής επιμορφωτικών προγραμμάτων (αρ.πρωτ. 19825/234 03)*. Αθήνα, 21-12-2007

ΙΝ.ΕΠ. (2007β). *Εγκύκλιος διεξαγωγής επιμορφωτικών προγραμμάτων (αρ.πρωτ. 19311/Φ234 03)*. Αθήνα, 14-12-2007

ΙΝ.ΕΠ. (2007γ). *Εγκύκλιος διεξαγωγής επιμορφωτικών προγραμμάτων (αρ.πρωτ. 19254/Φ234 03)*. Αθήνα, 13-12-2007

Κ.Ε.Ε.ΕΝ.ΑΠ. (2007α). *Αποτελέσματα Εκπαιδευτικής Περιόδου Β' 2007 για το Πρόγραμμα «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων» - Πίνακας επιτυχόντων και επιλαχόντων εκπαιδευτών*. Ανάκτηση 14-04-2008 από World Wide Web: http://www.keeenap.gr/keeenap/images/lastreport_corrected.xls

Κ.Ε.Ε.ΕΝ.ΑΠ. (2007β). *Τμήματα και Εκπαιδευτές του Προγράμματος «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων»*. Ανάκτηση 14-04-2008 από World Wide Web: http://www.keeenap.gr/keeenap/nea/final_results_edudedu.xls

Κ.Ε.Ε.ΕΝ.ΑΠ. (χχ1). *Πρόγραμμα «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων», Πρόγραμμα πέμπτης εκπαιδευτικής συνάντησης*. Ανάκτηση 14-04-2008 από World Wide Web: http://www.keeenap.gr/lms/ekpekp/EE_prog5a.pdf

Κ.Ε.Ε.ΕΝ.ΑΠ. (χχ2). *Πρόγραμμα «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων», Πρόγραμμα πρώτης εκπαιδευτικής συνάντησης*. Ανάκτηση 14-04-2008 από World Wide Web: http://www.keeenap.gr/keeenap/nea/tmiproek.xls

Κόκκος, Α. (χχ). *Το Εθνικό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών από Απόσταση*. Ανάκτηση 19-11-2006 από World Wide Web: http://www.adulteduc.gr/001/pdfs/provlimatimsoi/programma-ekpaid-ekp.pdf

Μητρώο Εκπαιδευτών Ε.Κ.Δ.Δ.Α. (2006). *Ενημέρωση ΕΚΔΔΑ* – Έκδοση του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, τεύχος 4, σ. 10

Νέο Μητρώο Εκπαιδευτών (2005). *Ενημέρωση ΕΚΔΔΑ* – Έκδοση του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, τεύχος 2, σ. 2

Ο.Α.Ε.Δ. (2008). *Πρόγραμμα ΛΑΕΚ 0,45% Έτους 2008 – Εγκύκλιος υλοποίησης και αποπληρωμής προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης εργαζομένων*. Ανάκτηση 21/04/2008 από World Wide Web: http://laek.oaed.gr/(S(k2silo45kodi3s45cjh0vn45))/docs/045_2008.pdf

Ο.Α.Ε.Δ. (2007). *Πληροφοριακό Σύστημα Διαχείρισης Προγραμμάτων Κατάρτισης Λ.Α.Ε.Κ. Πρόγραμμα Λ.Α.Ε.Κ. 0,45%. Οδηγίες για τους χρήστες της κατηγορίας «Εισηγητές»*. Ανάκτηση 30/04/2008 από World Wide Web: http://laek.oaed.gr/(S(mf1s4q45dq3btpiqoq0ppy35))/help/helptrainer.pdf

Ο.Α.Ε.Δ. (χχ). *Προγράμματα Κατάρτισης Λ.Α.Ε.Κ. – Κεντρική Σελίδα Εισηγητή – Συνήθεις Ερωτήσεις*. Ανάκτηση 21/04/2008 από World Wide Web: http://laek1-25.oaed.gr/trainer/trainerfaq.htm

Ο.Ε.Ε.Κ. (2006). *Προκήρυξη Διεθνούς Διαγωνισμού για το έργο «Επιμόρφωση Εκπαιδευτών Δημόσιων και Ιδιωτικών Ι.Ε.Κ.»* (Αριθμ. Διακήρυξης Δ2/Επιμόρφωση Εκπαιδευτών/2006, Αριθμ. Πρωτ. Β/22525, 20/09/2006)

Ο.Ε.Ε.Κ. (χχ). *Πίνακας Ειδικοτήτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης – Επαγγελματικά Δικαιώματα: Ρυθμίσεις – Προϋποθέσεις Αδειοδότησης* (χχ). Ανάκτηση 08/10/2007 από World Wide Web: http://www.oeek.gr/documents/ed_iek.doc

Πανεπιστήμιο Κρήτης, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Τμήμα Κοινωνιολογίας. *Ζήτηση συνεχιζόμενης εκπαίδευσης και κίνητρα ενδιαφερομένων στην Ελλάδα (1998-2000).*

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας (2007). *Προγράμματα Εξειδίκευσης, Ακαδημαϊκό έτος 2007-2008.* (χχ). Ανάκτηση 19/04/2008 από World Wide Web: http://afroditi.uom.gr/seminars/brochure08.pdf

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής (2007). *Κανονισμός Λειτουργίας Μεταπτυχιακών Σπουδών*. Ανάκτηση 24-04-2008 από World Wide Web: http://www.uom.gr/modules.php?op=modload&name=UpDownload&file=index&req=getit&lid=740

Πανεπιστήμιο Πατρών, Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης (2006). *Οδηγός Σπουδών Ακαδημαϊκού Έτους 2006-2007*. Ανάκτηση 14-04-2008 από World Wide Web: http://www.elemedu.upatras.gr/03_odhg/OS2006_7.pdf

Τσαμαδιάς, Κ. (2006). Πηγή ανάπτυξης, το γνωσιακό κεφάλαιο. Συνέντευξη. *Δημόσιος Τομέας*, τεύχος 225, σ. 22-25

Tusch, H., De Winter, A., Paleocrassas, S., Lenert, J., Werné, A. & Oddens, D. (1997). *Teachers and trainers in vocational training. Volume 3: Austria, Belgium, Greece, Luxembourg and the Netherlands*. CEDEFOP. Ανάκτηση 08-02-2007 από World Wide Web: http://www2.trainingvillage.gr/etv/publication/download/panorama/1405_en_el.pdf

ΥΠ.Ε.Π.Θ. – Γ.Γ.Ε.Ε. – Ι.Δ.ΕΚ.Ε. (2007). *Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων. Πρόγραμμα Δια Βίου Εκπαίδευσης από Απόσταση. Οδηγός Σπουδών Εκπαιδευομένου*. Ανάκτηση 18-05-2008 από World Wide Web: http://www.keeenap.gr/lms/file.php/228/odig_spoud.pdf

Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνική Προστασίας (2006). *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση», Αναθεώρηση 2006*. Ανάκτηση 15-05-2008 από World Wide Web: http://www.prosonolotachos.gr/files/download/keimeno_anathewrhshs_112006.zip

Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας – Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (2006α). *Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών, Εκπαιδευτικό υλικό για τους εκπαιδευτές θεωρητικής κατάρτισης (τόμος Ι, τόμος ΙΙ, τόμος ΙΙΙ)*

Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας – Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (2006β). *Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών, Εκπαιδευτικό υλικό για τους εκπαιδευτές πρακτικής άσκησης*

Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας – Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (2006γ). *Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών, Οδηγός σπουδών για τους εκπαιδευτές θεωρητικής κατάρτισης & βασική βιβλιογραφία για την εκπαίδευση ενηλίκων*

Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας – Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (2006δ). *Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών, Οδηγός σπουδών για τους εκπαιδευτές πρακτικής άσκησης*

Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας (2005α). *Αναλυτικό τεύχος προκήρυξης του έργου «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης» (αριθμ. 1/2005)*. Ανάκτηση 05-04-2007 από World Wide Web: http://www.ypakp.gr/members/ docs/1481i7.zip

Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας (2005β). *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» 2000-2006, Αναθεωρημένο Συμπλήρωμα Προγραμματισμού 2005*. Ανάκτηση 15-05-2008 από World Wide Web: http://www.prosonolotachos.gr/files/download/symp_prog_2005.zip

Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας (2005γ). *Οδηγοί σπουδών και ενδεικτική βιβλιογραφία (Παράρτημα ΙΙΙ)*. Ανάκτηση 05-04-2007 από World Wide Web: http://www.ypakp.gr/members/docs/1481i7.zip

Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας (2004). *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» 2000-2006, Αναθεωρημένο Συμπλήρωμα Προγραμματισμού*. Ανάκτηση 15-05-2008 από World Wide Web: http://www.prosonolotachos.gr/files/download/SIMPLIROMA_PROGRAMATISMOU.zip

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (2002). *Αναλυτικό Τεύχος Προκήρυξης για την επιλογή αναδόχου του Έργου με τίτλο «Ανάπτυξη Μεθοδολογίας και Διδακτικού Υλικού για την Εκπαίδευση Εκπαιδευτών» (αριθμ. διακήρυξης 2/2002)*. Ανάκτηση 31-05-2007 από World Wide Web: http://www.yperka.gr/ekt/ey/efarmogh/files/ekp/prok_ekp.zip

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (2001). *Σχέδιο Επιχειρησιακού Προγράμματος «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση»*. Ανάκτηση 15-05-2008 από World Wide Web: http://www.prosonolotachos.gr/files/download/ep3.zip

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (2000). *Αξιολόγηση επιχειρησιακού προγράμματος καταπολέμησης του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας. Κ.Π.Σ. 1994-1999*

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (χχ1). *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» 2000-2006, Συμπλήρωμα Προγραμματισμού*. Ανάκτηση 15-05-2008 από World Wide Web: http://www.prosonolotachos.gr/files/ download/ep6.zip

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (χχ2). *Περίληψη Επιχειρησιακού Προγράμματος «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» 2000-2006*. Ανάκτηση 20-05-2008 από World Wide Web: http://www.prosonolotachos.gr/files/download/ep4.zip

Ιστοσελίδες Διαδικτύου

Δικτυακός τόπος Γενικής Γραμματείας Εκπαίδευσης Ενηλίκων, http://www.gsae.edu.gr

Δικτυακός τόπος Γενικής Γραμματείας Εκπαίδευσης Ενηλίκων, Προγράμματα Δια Βίου Εκπαίδευσης: http://www.gsae.edu.gr/ p_diabiou.asp

Δικτυακός τόπος Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, http://www.ekdd.gr

Δικτυακός τόπος Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, http://www.eap.gr

Δικτυακός τόπος Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, http://www.eap.gr/programmes/een.htm

Δικτυακός τόπος Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, http://www.eap.gr/programmes/diarthrosi/een.htm

Δικτυακός τόπος Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, http://www.eap.gr/programmes/diarthrosi/eke_old.htm

Δικτυακός τόπος Ινστιτούτου Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων, Οργανόγραμμα του Ι.Δ.ΕΚ.Ε.: http://www.ideke.edu.gr/about_chart.asp

Δικτυακός τόπος Ινστιτούτου Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων, Το Ιστορικό: http://www.ideke.edu.gr/about_background.asp

Δικτυακός τόπος Κέντρου Εκπαίδευσης και Επιμόρφωσης Ενηλίκων από Απόσταση, http://www.keeenap.gr/keeenap

Δικτυακός τόπος Κέντρου Εκπαίδευσης και Επιμόρφωσης Ενηλίκων από Απόσταση, Σύστημα Διαχείρισης Ηλεκτρονικής Εκμάθησης: http://www.keeenap.gr/lms/course/

Διακτυακός τόπος Κέντρου Εκπαίδευσης Επιμόρφωσης Ενηλίκων από Απόσταση – Σύστημα Διαχείρισης Ηλεκτρονικής Μάθησης: http://www.keeenap.gr/lms

Δικτυακός τόπος Κέντρων Εκπαίδευσης Ενηλίκων, http://kee.ideke.edu.gr

Δικτυακός τόπος Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού, http://www.oaed.gr

Δικτυακός τόπος Οργανισμού Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, http://www.oeek.gr

Δικτυακός τόπος Προγραμμάτων Εξειδίκευσης Πανεπιστημίου Μακεδονίας, http://www.uom.gr/seminars